

Prijedlog Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023.-2030.

Projekt Tehničke pomoći upravljačkom i provedbenom tijelu u upravljanju, provedbi i praćenju provedbe Programa ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. - 2020. i pripremi za novo programsko razdoblje 2021. - 2027.

9. ožujka 2022. godine

IZJAVA O ODRICANJU ODGOVORNOSTI

Ovaj dokument izrađen je za Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske u procesu provedbe Projekta Tehničke pomoći upravljačkom i provedbenom tijelu u upravljanju, provedbi i praćenju provedbe Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020. i pripremi za novo programsko razdoblje 2021. - 2027. – Ugovor, ev.br. 28/2018/VV.

Za procjenu dostatnosti pregledanih aspekata i korisnosti dokumenta odgovorno je isključivo Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske.

Ovaj dokument sastavljen je na temelju informacija dostupnih u razdoblju od 27. svibnja do 30. prosinca 2021. godine. Od tada su možda nastupili bitni događaji koji se ne odražavaju u dokumentu.

EY ulazne podatke dostavljene od Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske uzima kao relevantne i nije provjeravao njihovu vjerodostojnost. Smatra se da je Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske prije dostavljanja ulaznih podataka provjerilo i utvrdilo njihovu vjerodostojnost.

Naš posao nije uključivao provedbu revizorskih zadataka te nije izvršen sukladno općeprihvaćenim standardima revizije, pregleda ili sukladno drugim standardima provjere u Hrvatskoj i stoga ne izražava bilo koji oblik provjere. Nismo proveli nikakve postupke za utvrđivanje prijevare ili nezakonitih radnji ili za ispitivanje sukladnosti u našem radu. Nadalje, nismo proveli reviziju ili bilo koje druge postupke verifikacije ili provjere.

Ovaj dokument izrađen je pod pretpostavkom da će njegovi korisnici, u slučaju bilo kakvih nedoumica, tražiti odgovarajuća objašnjenja od EY-a.

SADRŽAJ

1. UVOD

2. ANALIZA TRENUTNOG STANJA

2.1. PRIKAZ STANJA I TRENDOVA U EKOLOŠKOM SEKTORU EUROPSKE UNIJE

2.2. PRIKAZ STANJA I TRENDOVA U HRVATSKOM EKOLOŠKOM SEKTORU

2.3. USPOREDBA EKOLOŠKOG SEKTORA RH S EKOLOŠKIM SEKTOROM EU

2.4. ANALIZA RELEVANTNIH PROGRAMSKIH DOKUMENATA I POTPORNIH MJERA IZ PROGRAMSKOG RAZDOBLJA 2014. – 2020.

2.4.1. Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020.

2.4.2. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014.-2020.

2.5. PRIKAZ FINACIJSKIH INSTRUMENATA U PROGRAMSKOM RAZDOBLJU 2014. – 2020.

3. SWOT ANALIZA

4. VIZIJA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE DO 2030. GODINE

4.2. RAZVOJNE POTREBE I RAZVOJNI POTENCIJALI

4.3. PRIORITETI JAVNE POLITIKE

5. KLJUČNI I POSEBNI CILJEVI TE POKAZATELJI USPIJEŠNOSTI ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PROIZVODNJE

6. MJERE ZA POTICANJE RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

6.1. GRUPE MJERA U OKVIRU NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030.

6.2. MJERE U OKVIRU NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030.

6.3. HORIZONTALNE I DODATNE MJERE ZA POTICANJE RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

7. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. S DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA EUROPSKOJ I NACIONALNOJ RAZINI

7.1. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA EUROPSKOJ RAZINI

7.2. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA NACIONALNOJ RAZINI

8. FINANCIRANJE

[8.1. DOSTUPNI IZVORI FINANCIRANJA NA EUROPSKOJ RAZINI U SEKTORU EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE I AKVAKULTURE DO 2027. GODINE](#)

[8.2. DOSTUPNI IZVORI FINANCIRANJA NA NACIONALNOJ RAZINI U SEKTORU EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE I AKVAKULTURE DO 2027. GODINE](#)

[8.3. POBOLJŠANJE UČINKOVITOSTI MJERA POTPORE I FINANCIJSKIH INSTRUMENATA](#)

9. TERMINSKI PLAN

10. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

[10.1. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE](#)

[10.2. VREDNOVANJE](#)

POPIS GRAFIKONA

[Grafikon 1: Prikaz rasta postotnog udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini EU-a od 2012. do 2019. godine](#)

[Grafikon 2: Prikaz postotnog udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini država članica EU-a za 2019. godinu](#)

[Grafikon 3: Ukupna površina pod ekološkom proizvodnjom na razini EU-a, usporedba 2012. i 2019. godine, u hektarima](#)

[Grafikon 4: Udio oranica, trajnih travnjaka i trajnih nasada pod ekološkom proizvodnjom u ukupnoj ekološkoj površini na razini država članica, 2019. godina](#)

[Grafikon 5: Prikaz porasta broja proizvođača i prerađivača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini EU-a od 2012. do 2019. godine](#)

[Grafikon 6: Prikaz broja proizvođača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini država članica EU, 2012. i 2019. godina](#)

[Grafikon 7: Prikaz broja prerađivača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini država članica EU, 2012. i 2019. godina](#)

[Grafikon 8: Prikaz udjela broja ekološki uzgojenih životinja po državama članicama EU, 2019. godina](#)

[Grafikon 9: Ekološka proizvodnja u akvakulturi u državama članicama EU-a 2018. godine, u tonama](#)

[Grafikon 10: Prikaz apsolutnog \(u milijunima eura\) i relativnog \(%\) porasta prihoda od maloprodaje u EU od 2012. do 2019. godine](#)

[Grafikon 11: Prikaz najzastupljenijih prodajnih kanala ekoloških proizvoda u državama članicama EU 2018. godine](#)

[Grafikon 12: Uvoz ekoloških proizvoda u EU prema tipu proizvoda 2018. godine](#)

[Grafikon 13: Uvoz ekoloških proizvoda u EU po zemljama podrijetla 2018. godine](#)

[Grafikon 14: Izvoz ekoloških proizvoda po državama članicama EU 2018. godine, u milijunima eura](#)

[Grafikon 15: Prikaz država članica EU s najvišom per capita potrošnjom na proizvode ekološke poljoprivrede 2019. godine, u eurima](#)

[Grafikon 16: Prikaz država članica EU s najvišom BDP per capita potrošnjom uzimajući u obzir kupovnu moć stanovnika 2019. godine, u eurima](#)

[Grafikon 17: Prikaz površine ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta po kategorijama od 2013. do 2020. godine, u hektarima](#)

[Grafikon 18: Prikaz udjela vrsta ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama usjeva na razini županija RH u 2020. godini, u hektarima](#)

[Grafikon 19: Prikaz kretanja broja ekoloških poljoprivrednih subjekata u Hrvatskoj od 2013. do 2020. godine](#)

[Grafikon 20: Prikaz broja proizvođača ekoloških proizvoda po potkategorijama po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine](#)

[Grafikon 21: Prikaz kretanja broja prerađivača ekoloških proizvoda po vrsti prerade u razdoblju od 2013. do 2020. godine, RH](#)

[Grafikon 22: Prisutnost ekoloških poljoprivrednih subjekata na tržištu ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 23: Broj ekološki uzgojenih grla, kljunova i pčelinjih zajednica po vrstama u RH od 2013. do 2020. godine](#)

[Grafikon 24: Broj ekološki uzgojenih grla, kljunova i pčelinjih zajednica u županijama u 2020. godini](#)

[Grafikon 25: Ekološki proizvodi životinjskog podrijetla u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama](#)

[Grafikon 26: Broj ekoloških jaja za konzumaciju od 2013. do 2020. godine](#)

[Grafikon 27: Administrativne poteškoće s kojima se proizvođači susreću u proizvodnji ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 28: Problemi s kojima se susreću proizvođači u ekološkoj proizvodnji](#)

[Grafikon 29: Razlozi iz kojih konvencionalni proizvođači ne žele prijeći na ekološki način proizvodnje](#)

[Grafikon 30: Razlozi iz kojih bi konvencionalni proizvođači prešli na ekološki način proizvodnje](#)

[Grafikon 31: Potpore koje su konvencionalni proizvođači koji žele/možda žele prijeći na ekološki način proizvodnje odabrali kao one koje bi im najviše koristile](#)

[Grafikon 32: Prosječni godišnji prihodi proizvođača koji se bave ekološkom proizvodnjom](#)

[Grafikon 33: Prodajni kanali koje koriste proizvođači za prodaju ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 34: Promotivni kanali koje koriste proizvođači za prodaju ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 35: Rješenja za kvalitetniju online promociju ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 36: Promotivne tehnike/tehnike unaprjeđenja prodaje koje koriste proizvođači prilikom prodaje ekoloških proizvoda](#)

[Grafikon 37: Izazovi s kojima se proizvođači susreću prilikom prodaje i oglašavanja proizvoda](#)

[Grafikon 38: Ukupan uvoz iz trećih zemalja u RH izražen u HRK za period 2015. - 2020.](#)

[Grafikon 39: Udio uvoza u RH prema državama u ukupnoj vrijednosti uvezenih ekoloških proizvoda iz trećih zemalja, 2015.-2020.](#)

[Grafikon 40: Uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja u RH u periodu 2015.-2020.](#)

[Grafikon 41: Broj ispitanika anketnog upitnika prema županijama](#)

[Grafikon 42: Odnos kupnje ekoloških proizvoda i proizvoda iz konvencionalnog uzgoja prema ispitanicima](#)

[Grafikon 43: Kategorije ekoloških proizvoda koje kupuju kupci ekoloških proizvoda te koje su spremni kupovati kupci konvencionalnih proizvoda](#)

[Grafikon 44: Izvori iz kojih kupci ekoloških proizvoda dobivaju informacije o toj vrsti proizvoda](#)

[Grafikon 45: Postotak kupaca ekoloških proizvoda spremnih izdvojiti više sredstava na ekološke proizvode](#)

[Grafikon 46: Prosječni mjesečni prihodi kućanstava kupaca ekoloških proizvoda i kupaca proizvoda konvencionalnog uzgoja](#)

[Grafikon 47: Izazovi s kojima se susreću ekološki proizvođači prilikom prodaje proizvoda u turističke svrhe](#)

[Grafikon 48: Alokacije Z PP-a 2021. – 2027. u milijardama EUR](#)

POPIS TABLICA

[Tablica 1: Prikaz površina namijenjenih ekološkom uzgoju pojedinih usjeva/nasada na razini EU-28, 2012. – 2019., u hektarima](#)

[Tablica 2: Prikaz prihoda od maloprodaje država članica EU-28, 2012.-2019. godine, u milijunima eura](#)

[Tablica 3: Prikaz ekološke proizvodnje oraničnih usjeva u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama](#)

[Tablica 4: Prikaz kretanja ekološke proizvodnje pod trajnim nasadima u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama](#)

[Tablica 5: Pad uvoza proizvoda iz trećih zemalja prema kategorijama, 2020. godina](#)

[Tablica 6: Godišnji uvoz ekoloških proizvoda prema kategorijama, 2015. – 2020.](#)

[Tablica 7: Primjena ekološkog znaka](#)

[Tablica 8: Mjere PRR-a RH za razdoblje 2014. – 2020.](#)

[Tablica 9: Visine potpora u okviru Mjere 11](#)

[Tablica 10: Isplaćene potpore u sklopu Mjere 11 u razdoblju 2015. – 2020., u HRK](#)

[Tablica 11: Prioriteti i specifični ciljevi Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014. – 2020.](#)

[Tablica 12: Prikaz Financijskih instrumenata za ruralni razvoj](#)

[Tablica 13: Povezanost ključnih ciljeva ZPP-a 2023. – 2027. i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 14: Povezanost prioriteta i specifičnih ciljeva EFPRA-a 2021. – 2027. i posebnih ciljeva Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 15: Povezanost mjera nacrta Akcijskog plana u sklopu Strategije „od polja do stola“ i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 16: Povezanost osi i mjera Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora te posebnih ciljeva i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 17: Usporedba prioriteta provedbe politika NRS-a i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 18: Usporedba intervencija i mjera predviđenih Nacionalnim strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 19: Usporedba provedbenih mehanizama predviđenih nacrtom Strategije poljoprivrede do 2030. godine i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 20: Usporedba aktivnosti predviđenih nacrtom programskih polazišta i ciljeva NPRA-a i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 21: Usporedba mjera Nacionalne strategije za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 22: Povezanost prioriteta provedbe politika NRS-a povezanih s razvojem održivog turizma i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 23: Povezanost smjernica Strategije niskougličinog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 24: Povezanost mjera Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

[Tablica 25: Financijska konstrukcija SP ZPP-a 2023. - 2027.](#)

[Tablica 26: Postotne alokacije po prioritetima Programa za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje 2021. – 2027.](#)

[Tablica 27: Investicije i reforme za podupiranje sektora poljoprivrede u okviru NPOO-a](#)

[Tablica 29: Pokazatelji ishoda, njihove početne i ciljane vrijednosti](#)

POPIS SLIKA

[Slika 1: Poljoprivredna površina pod ekološkom proizvodnjom država članica EU-a 2019. godine, u hektarima](#)

[Slika 2: Broj proizvođača ekoloških proizvoda država članica EU-a 2019. godine](#)

[Slika 3: Broj prerađivača ekoloških proizvoda država članica EU-a 2019. godine](#)

[Slika 4: Prikaz površine ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta na razini županija RH u 2020. godini, u hektarima](#)

[Slika 5: Prikaz broja proizvođača ekoloških proizvoda po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine](#)

[Slika 6: Prikaz broja prerađivača ekoloških proizvoda po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine](#)

[Slika 7: Prikaz dionika u sustavu ekološke poljoprivrede u RH](#)

[Slika 8: Ekološki znak EU](#)

[Slika 9: Ekološki znak RH](#)

[Slika 10. Primjer kodnog broja europske kontrolne ustanove te mjesta uzgoja poljoprivrednih sirovina na oznaci eko proizvoda](#)

[Slika 11: Prioriteti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027.](#)

[Slika 12: Model postupka vrednovanja Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.](#)

POPIS KRATICA I STRANIH POJMOVA

Agence BIO	Agence Française pour le Développement et la Promotion de l'Agriculture Biologique
AKIS	Eng. <i>Agricultural Knowledge and Innovation System</i> - Sustav znanja i inovacija u poljoprivredi
APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	Bruto domaći proizvod
BTSF	Eng. <i>Better Training for Safer Food</i> – Bolja obuka za sigurniju hranu
CO2	Ugljikov dioksid
DZS	Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
EEA	Europska agencija za okoliš
EFJP	Europski fond za jamstva u poljoprivredi
EFPR	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo
EFPRA	Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EFSA	Europska agencija za sigurnost hrane
EIP	Eng. <i>European Innovation Partnership</i> - Europsko partnerstvo za inovacije
EIT	Europski institut za inovacije i tehnologiju
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESF+	Europski socijalni fond plus
EU	Europska unija
EUR	Euro (valuta)

EYS	Ernst & Young Savjetovanje d.o.o.
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda
FI	Financijski instrumenti
FiBL	Istraživački institut za ekološku poljoprivredu
FLAG	Eng. <i>Fisheries Local Action Groups</i> - Lokalne akcijske skupine za ribarstvo
ha	hektar
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HGK	Hrvatska gospodarska komora
hl	hektolitar
HPK	Hrvatska poljoprivredna komora
HRK	Hrvatska kuna (valuta)
IAKS mjere	Mjere integriranog administrativnog i kontrolnog sustava ruralnog razvoja
IFOAM	Svjetska organizacija za ekološku poljoprivredu
IPP	Integrirana pomorska politike Europske unije
MSP	Mala i srednja poduzeća
N2O	Didušikov oksid
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.
NPRA	Nacionalni plan razvoja akvakulture
NRS	Nacionalna razvojna strategija
OLAF	Eng. <i>European Anti-Fraud Office</i> – Europski ured za borbu protiv prijevara
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija
OPPiR	Operativni program za pomorstvo i ribarstvo
OPULJP	Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali
PRR	Program ruralnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
SP ZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike
SWOT analiza	Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnja
SZO	Svjetska zdravstvena organizacija
t	tona
VFO	Višegodišnji financijski okvir
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
ZRP	Zajednička ribarstvena politika Europske unije

SAŽETAK

Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023. - 2030. godine predstavlja stratešku okosnicu smjera razvoja i daljnjeg napretka ekološke poljoprivrede i akvakulture u narednom sedmogodišnjem razdoblju. Osim razvoja primarne ekološke proizvodnje, Nacionalnim akcijskim planom razvoja ekološke poljoprivrede 2023. - 2030. postavljeni su temelji za podupiranje cijelog

lanca vrijednosti u ekološkom sektoru, od osiguranja adekvatnih ekološki prihvatljivih sirovina pa sve do plasiranja ekološki certificiranih proizvoda na tržište i prodaje istih. Poticanje razvoja pratećih djelatnosti prerade, promocije i prodaje ekološki certificiranih proizvoda kroz razne prodajne kanale pa tako i turizam, od ključne je važnosti za osiguranje napretka ekološkog sektora Republike Hrvatske i u konačnici porasta potrošnje ekoloških proizvoda od strane hrvatskih građana te privatnog i javnog sektora.

Ekološka poljoprivreda ima ključnu ulogu u očuvanju prirodnih staništa i razvoju održivog sustava proizvodnje hrane u cijelom svijetu, a njen utjecaj na okoliš i bioraznolikost je znatno manji u odnosu na konvencionalnu poljoprivredu. Stoga, poticanjem razvoja ekološke poljoprivrede, Ministarstvo poljoprivrede kao tijelo državne uprave zaduženo za izradu i provedbu Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. ujedno nastoji i doprinijeti očuvanju prirodnih bogatstava i bioraznolikosti Republike Hrvatske kao i smanjenju utjecaja poljoprivrednih proizvodnih procesa na okoliš.

Postupak izrade Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. uključivao je:

- ▶ Provedbu Analize trenutnog stanja u sklopu koje su analizirani trendovi i stanje u sektoru ekološke poljoprivrede i akvakulture Europske unije i Republike Hrvatske te financijske potpore na raspolaganju ekološkim subjektima u programskom razdoblju 2014. – 2020.,
- ▶ Izradu analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji ekološke poljoprivrede i akvakulture u Hrvatskoj (SWOT analiza),
- ▶ Definiranje vizije, posebnih ciljeva, mjera kao i pripadajućeg terminskog i financijskog plana,
- ▶ Utvrđivanje povezanosti definiranih posebnih ciljeva i mjera s drugim strateškim dokumentima na europskoj i nacionalnoj razini,
- ▶ Definiranje okvira za praćenje i vrednovanje.

Sam proces izrade dokumenta je bio izrazito participativan te je uključivao konzultacijski postupak s relevantnim dionicima iz sektora ekološke poljoprivrede i akvakulture s kojima je ostvarena suradnja na nacionalnoj i regionalnoj razini. Također, suradnja je ostvarena i kroz provedbu anketnog upitnika među konvencionalnim i ekološkim proizvođačima, provedbu anketnog upitnika među kupcima prehrambenih proizvoda te održavanje nacionalne i regionalnih stručnih radionica s relevantnim dionicima sektora. Rezultati navedenih aktivnosti također su uključeni u Analizu trenutnog stanja i SWOT analizu, a nastavno na provedene analize i konzultacije, usuglašena je sljedeća vizija razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture do 2030. godine:

Održiv i konkurentan sektor hrvatske ekološke poljoprivrede i akvakulture, usklađen sa standardima visoke kvalitete te podržan učinkovitim upravljanjem prirodnim resursima i digitalizacijom

Vizijom je predviđen doprinos održivom i kontinuiranom razvoju svih segmenata ekološkog sektora, a kako bi se ona ostvarila, nadolazeće aktivnosti Ministarstva poljoprivrede pridonijet će

informiranosti svih dionika, pa tako i potrošača kod kojih je neophodno razviti svijest o ekološkoj proizvodnji i proizvodima te povjerenje u sustav upravljanja i kontrole ekološke poljoprivrede i akvakulture. U svrhu odgovora na razvojne potrebe i prioritete koji su identificirani u ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi, definirani su posebni ciljevi, a oni su:

- a. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture**
- b. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu**
- c. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture**
- d. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja**
- e. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede**

Kako bi se ovi ciljevi postigli definirano je ukupno 40 mjera kojima će se poticati razvoj ekološke poljoprivrede i akvakulture do 2030. godine. Kroz definirane mjere nastojat će se pružiti potrebne edukacije, savjetovanja i informativna podrška ekološkim proizvođačima, potaknuti poljoprivredne proizvođače na prijelaz s konvencionalne na ekološku proizvodnju, osigurati financijska održivost proizvođača te im olakšati proces proizvodnje, prerade i udruživanja, olakšati put ekoloških proizvoda od proizvođača do potrošača poticanjem promocije, distribucije i prodaje kroz turizam, poboljšati percepcija potrošača o ekološkim proizvodima kroz informiranje, poticati istraživanja i inovacije s ciljem brže zelene i digitalne tranzicije. Također, naglasak će se staviti i na poboljšanje sustava upravljanja i kontrole, međuinstitucijsku suradnju kao i uspostavu sustavnog praćenja i pohrane podataka iz ekološkog sektora.

Mjere u okviru Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. - 2030. provodit će Ministarstvo poljoprivrede i prateće institucije na županijskoj i lokalnoj razini, a financirat će se iz državnog proračuna te iz proračuna EU-a. Osim osnovnih izvora financiranja za podupiranje subjekata koji se bave ekološkom poljoprivredom i akvakulturom, dostupni su i drugi izvori koji nisu isključivo usmjereni na ovo područje, ali na koje ekološki subjekti mogu aplicirati te su isti sastavni dio ovog dokumenta.

U konačnici, poticanjem razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture doprinijet će se očuvanju okoliša, ublažavanju klimatskih promjena te osiguranju bioraznolikosti i dobrobiti životinja.

1. UVOD

Istraživanja Ujedinjenih naroda pokazuju da je svjetsko stanovništvo u stalnom porastu te se predviđa da će do 2050. godine na Zemlji živjeti čak 10 milijardi ljudi, stvarajući do sada neviđenu potražnju za hranom. Pritisak da se sve veća potražnja za hranom podmiri uzrokuje i potrebu za porastom ponude hrane koja zahtijeva povećanje proizvodnih kapaciteta u obliku proširenja

obradivog poljoprivrednog zemljišta te povećanja broja uzgojenih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla.

Usporedno s porastom potražnje za hranom, kroz povijest je rasla i ponuda hrane te je došlo do intenzivnog iskorištavanja poljoprivrednog zemljišta koje je uzrokovalo gubitak prirodnih staništa te je negativno utjecalo na okoliš i bioraznolikost. Stoga je za očuvanje planeta Zemlje i razvoj održivog sustava proizvodnje hrane u svijetu potrebno osigurati proizvodnju visokokvalitetne i zdrave hrane u dovoljnim količinama s niskim utjecajem na okoliš, što se može postići prelaskom na ekološki način proizvodnje. Tako ekološka poljoprivreda dobiva sve značajniju ulogu na globalnoj razini, ali je potrebno djelovati i lokalno te se ovim dokumentom stvaraju temelji za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj (RH) u razdoblju od 2023. do 2030. godine.

Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. ključni je strateški dokument za utvrđivanje okosnice razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture u RH u sljedećih sedam godina. Nacionalnim akcijskim planom razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. osim ciljeva i mjera za poticanje razvoja primarne ekološke poljoprivredne i akvakulturne proizvodnje, definirani su i ciljevi i mjere za podupiranje napretka pratećih djelatnosti prerade i trgovine ekoloških poljoprivrednih i akvakulturnih proizvoda kako bi se potaknulo povećanje potrošnje ekološke hrane u RH. Na taj način želi se zadržati pozitivan trend rasta površina uključenih u ekološku proizvodnju i proizvedenih ekoloških proizvoda u Hrvatskoj, ali i ojačati ostale segmente lanca opskrbe ekološkim proizvodima, a koji obuhvaćaju proizvodnju i preradu, promociju, prodaju i potrošnju ekoloških proizvoda u Hrvatskoj. Važan element Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. čini i poticanje povećanja svijesti i informiranosti dionika u sektoru ekološke poljoprivrede (posebice kupaca i ekoloških proizvođača), ali i poticanje istraživanja i inovacija te jačanja kapaciteta tijela u sustavu upravljanja i kontrole ekološke proizvodnje.

Dokument se na nacionalnoj razini oslanja na Strategiju poljoprivrede „Više od farme“ 2020. – 2030. te su tijekom izrade istog uzeti u obzir relevantni elementi Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike RH 2023. – 2027. Kao akt strateškog planiranja usklađen je i sa Nacionalnom razvojnom strategijom 2030. Na EU razini usklađen je sa ciljevima Akcijskog plana za razvoj ekološke proizvodnje, Europskim zelenim planom, Strategijom „Od polja do stola“ te ostalim relevantnim dokumentima u okviru Zajedničke poljoprivredne politike te Zajedničke ribarstvene politike.

Nositelj izrade Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. je Ministarstvo poljoprivrede te je u svrhu utvrđivanja trenutnog stanja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj i definiranja ciljeva i mjera kojima će se poticati razvoj ekološke poljoprivrede u 2023. – 2030. ostvarena suradnja s ostalim dionicima u sektoru putem:

► **Provedbe anketnog upitnika među konvencionalnim i ekološkim proizvođačima** u razdoblju od 1. do 20. listopada 2021. Anketni upitnik distribuiran je ekološkim proizvođačima iz Upisnika subjekata u ekološkoj proizvodnji na adrese elektroničke pošte zaprimljene od strane kontrolnih tijela. Također, anketni upitnik distribuiran je uzorku konvencionalnih proizvođača, a kontakti istih zaprimljeni su od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) iz Upisnika poljoprivrednika, Hrvatskih šuma te Ministarstva poljoprivrede – Uprave ribarstva. Zaprimljeno je ukupno 2.270 odgovora,

► **Provedbe anketnog upitnika među kupcima prehrambenih proizvoda** u razdoblju od 22. rujna do 20. listopada 2021. Anketni upitnik je također objavljen na stranicama Ministarstva poljoprivrede, društvenim mrežama te je zakupljen medijski prostor na radiju. Zaprimito je ukupno 593 odgovora,

► **Organizacije nacionalne te regionalnih stručnih radionica s relevantnim dionicima sektora:**

► **Nacionalna radionica** - 5. studenoga 2021. na kojoj su sudjelovali predstavnici sljedećih institucija:

► Ministarstvo poljoprivrede: Uprava za poljoprivredno zemljište, biljnu proizvodnju i tržište,

► Ministarstvo poljoprivrede: Uprava za potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju,

► Ministarstvo poljoprivrede: Uprava za stočarstvo i kvalitetu hrane,

► Ministarstvo poljoprivrede: Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva,

► Državni inspektorat RH,

► Ovlaštena kontrolna tijela s Popisa ovlaštenih kontrolnih tijela,

► Hrvatska akreditacijska agencija,

► Agencija za plaćanja u poljoprivredi ribarstvu i ruralnom razvoju,

► Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH),

► Hrvatska gospodarska komora (HGK),

► Hrvatska poljoprivredna komora (HPK),

► Agronomski fakultet Zagreb,

► Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek,

► Hrvatski savez udruga ekoloških proizvođača,

► Centar dr. Rudolfa Steinera.

► **Prva regionalna radionica** – 9. studenoga 2021. na kojoj su uz Ministarstvo poljoprivrede sudjelovali predstavnici županija, regionalnih razvojnih agencija te subjekti upisani u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji (prema redoslijedu prijava za sudjelovanje) iz sljedećih županija: Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka, Međimurska, Varaždinska, Zagrebačka županija te Grad Zagreb.

► **Druga regionalna radionica** – 10. studenoga 2021. na kojoj su uz Ministarstvo poljoprivrede sudjelovali predstavnici županija, regionalnih razvojnih agencija te subjekti upisani u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji (prema redoslijedu prijava za sudjelovanje) iz sljedećih županija: Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-Srijemska županija.

► **Treća regionalna radionica** - 12. studenoga 2021. na kojoj su uz Ministarstvo poljoprivrede sudjelovali predstavnici županija, regionalnih razvojnih agencija te subjekti upisani u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji (prema redoslijedu prijava za sudjelovanje) iz sljedećih županija: Bjelovarsko-bilogorska, Karlovačka, Ličko-senjska, Primorsko-goranska i Sisačko-moslavačka županija.

► **Četvrta regionalna radionica** - 16. studenoga 2021. na kojoj su uz Ministarstvo poljoprivrede sudjelovali predstavnici županija, regionalnih razvojnih agencija te subjekti upisani u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji (prema redoslijedu prijava za sudjelovanje) iz sljedećih županija: Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska i Zadarska županija.

► **Suradnje sa stručnjacima s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku .**

2. ANALIZA TRENUTNOG STANJA

2.1. PRIKAZ STANJA I TRENDOVA U EKOLOŠKOM SEKTORU EUROPSKE UNIJE

U svrhu prikaza stanja i trendova u ekološkom sektoru Europske unije (EU), analizirana su najznačajnija obilježja ekološkog sektora, odnosno poljoprivredne površine namijenjene ekološkoj proizvodnji, broj ekoloških poljoprivrednih subjekata u EU (proizvođači i prerađivači), podaci o ekološkom uzgoju životinja te ekološkoj proizvodnji u akvakulturi, te uvoz i izvoz, prodaja, promocija i potrošnja ekoloških poljoprivrednih proizvoda. Pregledom navedenih varijabli moguće je utvrditi trend razvoja ekološke poljoprivrede na razini EU općenito te na razini pojedinih država članica. Uzimanjem u obzir kretanja trendova u ekološkom sektoru pojedinih država članica, omogućena je identifikacija sličnosti i razlika među istima, kao i prepoznavanje zemalja koje bilježe najznačajnije rezultate, bilo u apsolutnim ili relativnim iznosima.

Za analizu stanja i trendova EU-a korišteni su podaci Eurostata , Instituta za ekološku poljoprivredu (FiBL) te Francuske Agencije za razvoj i promociju ekološke poljoprivrede (fr. *Agence Française pour le Développement et la Promotion de l'Agriculture Biologique*, Agence BIO) . Analizirani su podaci koji se odnose na zemlje članice EU-a te koji su ograničeni na period od 2012. do 2019. godine s obzirom na dostupnost podataka. Kao agregirana skupina korišteni su podaci za zemlje EU-28 kako bi se mogao pružiti sveobuhvatan prikaz stanja i trendova u EU kroz navedeni period. Time su u analizu uključeni i podaci za Hrvatsku, iako je Hrvatska pristupila Europskoj uniji tek u drugoj polovici 2013. godine. Također, u EU-28 skupinu su uvršteni i podaci za Ujedinjeno

Kraljevstvo, unatoč izlasku iste iz EU-a 2020. godine, budući da je Ujedinjeno Kraljevstvo u promatranom periodu činilo sastavni dio EU-a.

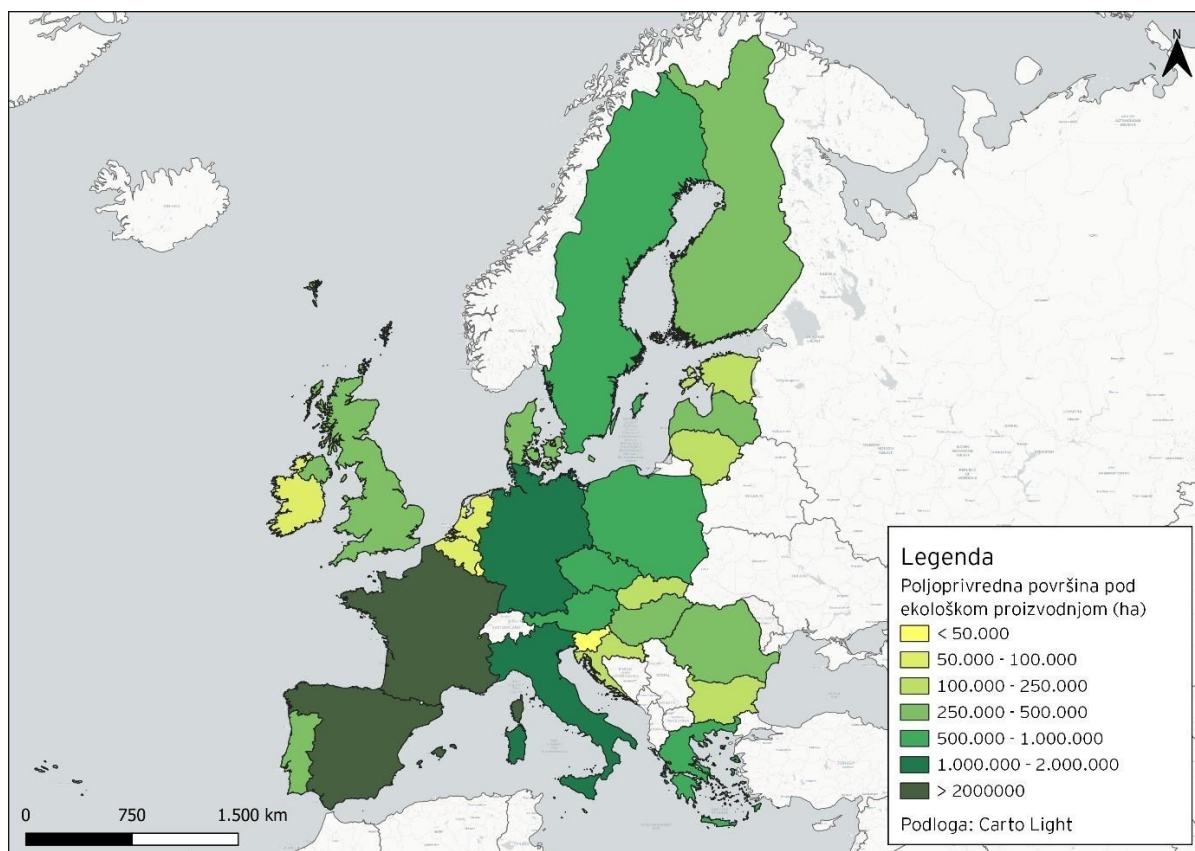
Poljoprivredne površine namijenjene ekološkom uzgoju

Ekološka poljoprivredna površina podrazumijeva onu površinu koja se koristi u ekološkoj proizvodnji, na kojoj se poštuju načela, pravila i zahtjevi ekološkog uzgoja te je prošla prijelazno razdoblje za vrijeme kojeg su se počele primjenjivati isključivo prirodne tvari i postupci .

Poljoprivredne površine namijenjene ekološkom uzgoju u EU su kroz godine kontinuirano rasle, kako u apsolutnim, tako i u relativnim iznosima. Tako je ukupna ekološka poljoprivredna površina EU-a 2019. godine iznosila čak 14,6 milijuna hektara (ha), što predstavlja značajno povećanje od 46,09% u odnosu na 9,9 milijuna hektara zabilježenih 2012. godine. Kako je prikazano u nastavku (Slika 1), u 2019. godini, najviše hektara ukupne ekološke poljoprivredne površine namijenjene ekološkom uzgoju imale su zemlje koje spadaju u zemlje s najvećom geografskom površinom, odnosno Španjolska (2.354.916 ha), Francuska (2.240.797 ha) te Italija (1.993.225 ha). S druge strane, najmanje hektara ukupne ekološke poljoprivredne površine za ekološki uzgoj imale su zemlje čiji je geografski teritorij među najmanjima u EU: Malta (55 ha), Luksemburg (5.814 ha) te Cipar (6.240 ha).

Hrvatska je u 2019. godini imala 108.127 ha površina pod ekološkim uzgojem što je činilo 7,2% ukupne korištene poljoprivredne površine u Hrvatskoj te godine .

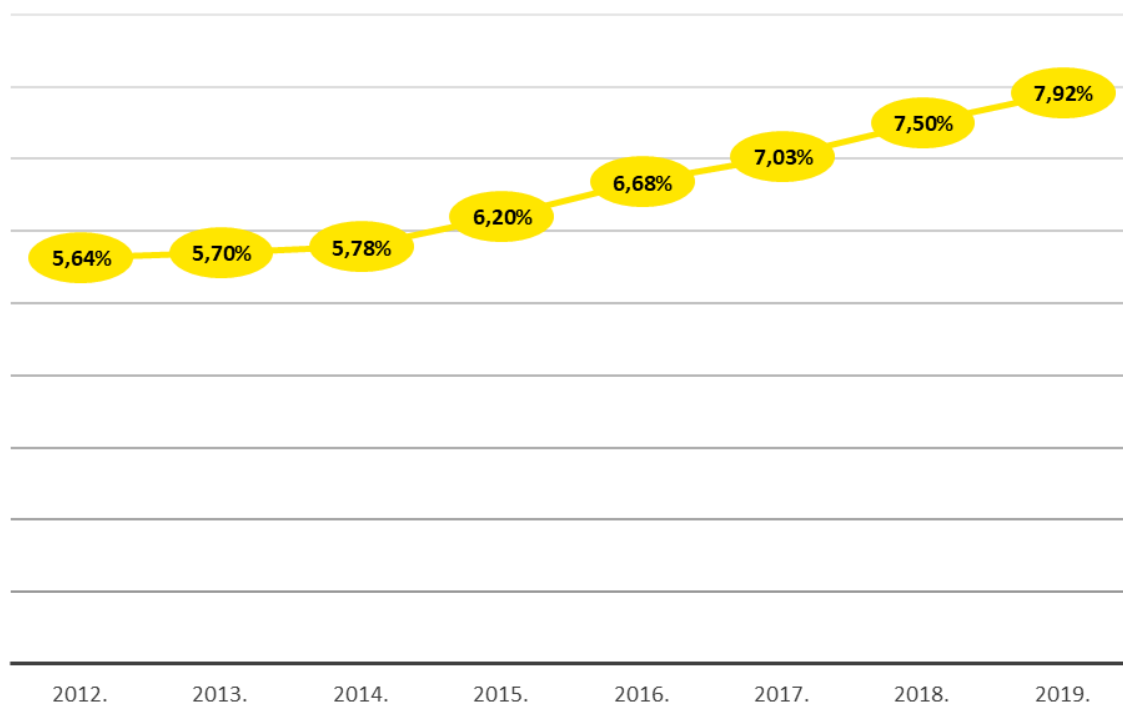
Slika 1: Poljoprivredna površina pod ekološkom proizvodnjom država članica EU-a 2019. godine, u hektarima

Izvor: FiBL

Promatrajući relativne iznose (Grafikon 1), udio ekološke poljoprivredne površine je 2019. godine činio čak 7,92% ukupne korištene poljoprivredne površine EU-a. Rast udjela ekološke poljoprivredne površine je od 2012. godine, kada je iznosio 5,64%, bio kontinuiran po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od 4,7%. Ipak, značajnija stopa rasta udjela pojavljuje se nakon 2014. godine, kada stope rasta udjela koje su prije iznosile nešto manje od 1% godišnje, rastu do čak 6,7% u 2015. u odnosu na prethodnu godinu, odnosno 7,2% u 2016. godini naspram 2015. godine. Nakon navedenog perioda stope rasta udjela variraju te rastu u sljedećim stopama u odnosu na godinu prije: 4,9% u 2017., 6,3% u 2018., odnosno 5,3% u 2019. godini.

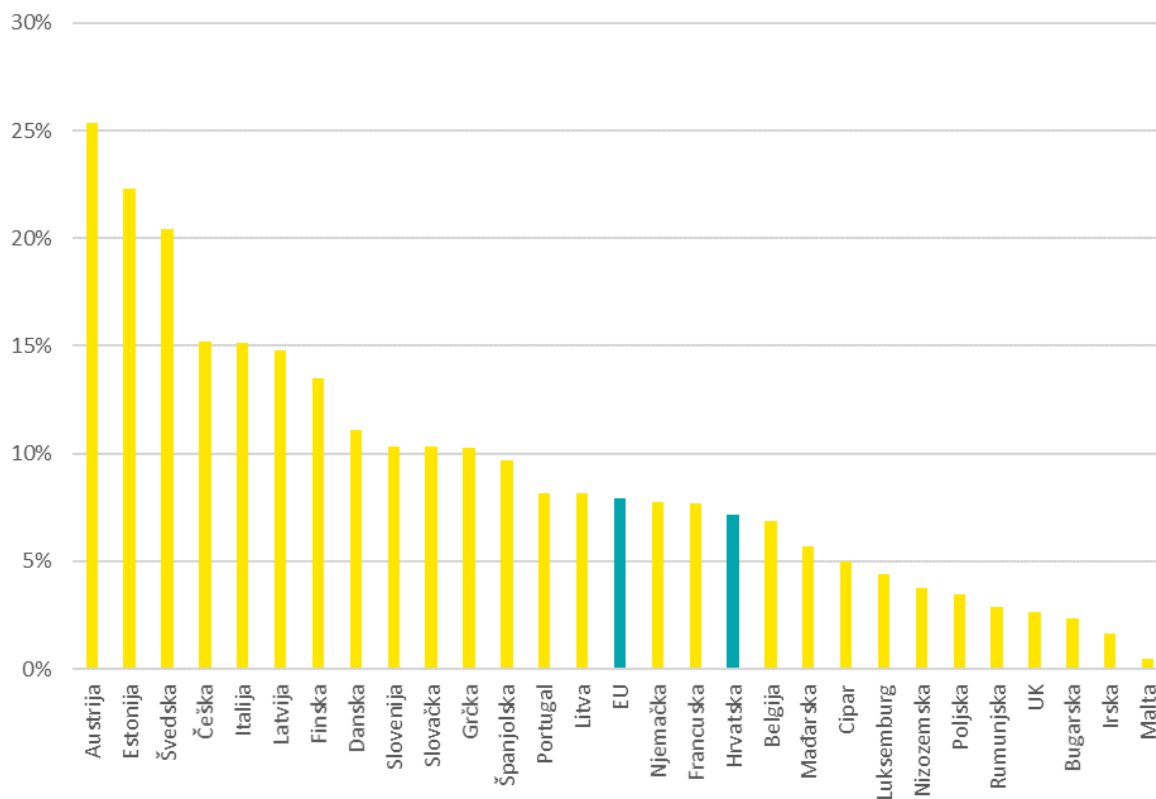
Grafikon 1: Prikaz rasta postotnog udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini EU-a od 2012. do 2019. godine

Izvor: Eurostat

Na Grafikonu 2 su prikazani trendovi udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini na razini država članica 2019. godine, iz kojih je vidljivo kako u EU već godinama **prednjače Austrija koja je na nacionalnoj razini već ispunila cilj od barem 25% (25,33%) površine pod ekološkom proizvodnjom koji EU želi ostvariti do 2030. godine**, Estonija (22,33%) te Švedska (20,43%). Na donjem dijelu ljestvice nalaze se zemlje s najmanjim udjelom ekološke poljoprivredne površine: Bugarska (2,34%), Irska (1,63%) te Malta (0,47%). Hrvatska se također nalazi u donjem dijelu ljestvice, s udjelom od 7,19% koji je nešto niži od udjela na razini EU-28 (7,92%). Bugarska i Irska bilježe lošije rezultate i u apsolutnim iznosima ekoloških poljoprivrednih površina. Naime, to su jedine države članice koje su u odnosu na 2018. godinu zabilježile pad ukupne površine namijenjene ekološkom uzgoju.

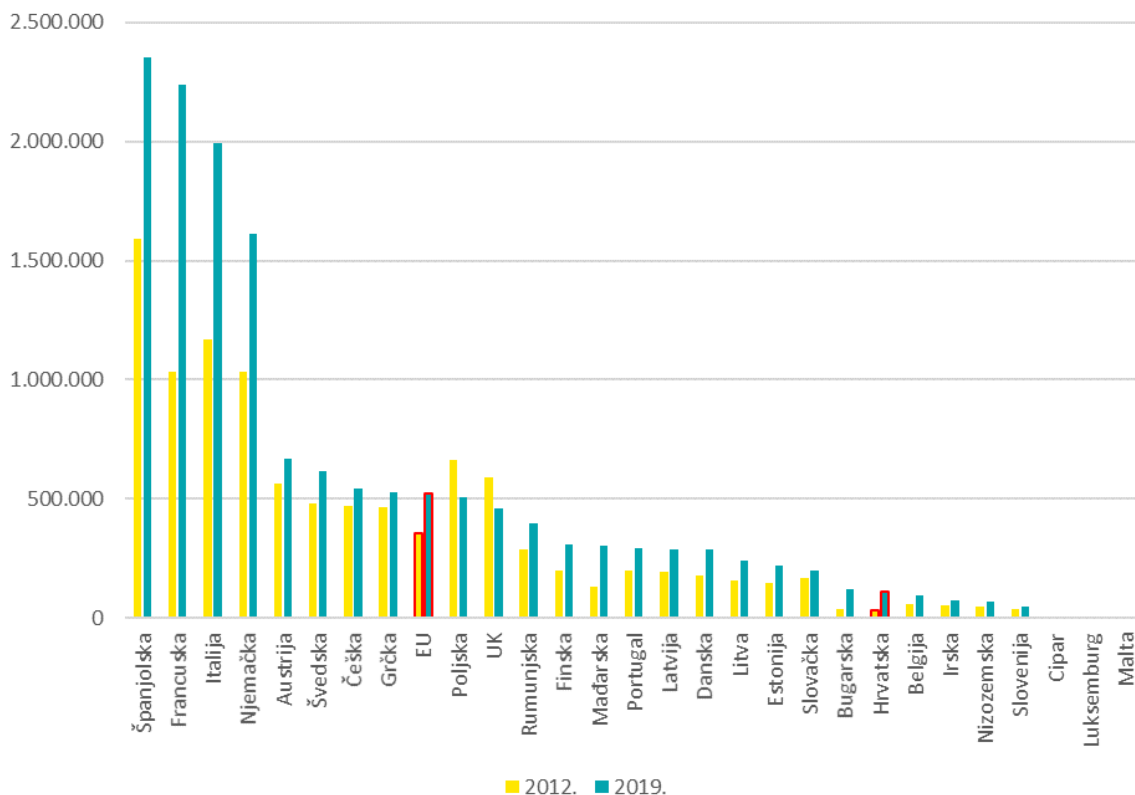
Grafikon 2: Prikaz postotnog udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini država članica EU-a za 2019. godinu

Izvor: Eurostat

Uzimajući u obzir apsolutne iznose površine pod ekološkom proizvodnjom te promjene iste kroz zadani vremenski period, zemlje članice koje su iskusile najveći apsolutni rast površina pod ekološkom proizvodnjom su Francuska, Njemačka, Italija te Španjolska koje se nalaze značajno iznad prosjeka EU-28. Negativni trend, odnosno pad ukupne površine pod ekološkom proizvodnjom 2019. u odnosu na 2012. godinu zabilježen je u Poljskoj te Ujedinjenom Kraljevstvu. Hrvatska, iako je bilježila rast površine u ekološkoj proizvodnji u 2019. u odnosu na 2012. godinu, nalazi se u donjoj polovici ljestvice država članica te ispod prosjeka EU-28 (Grafikon 3).

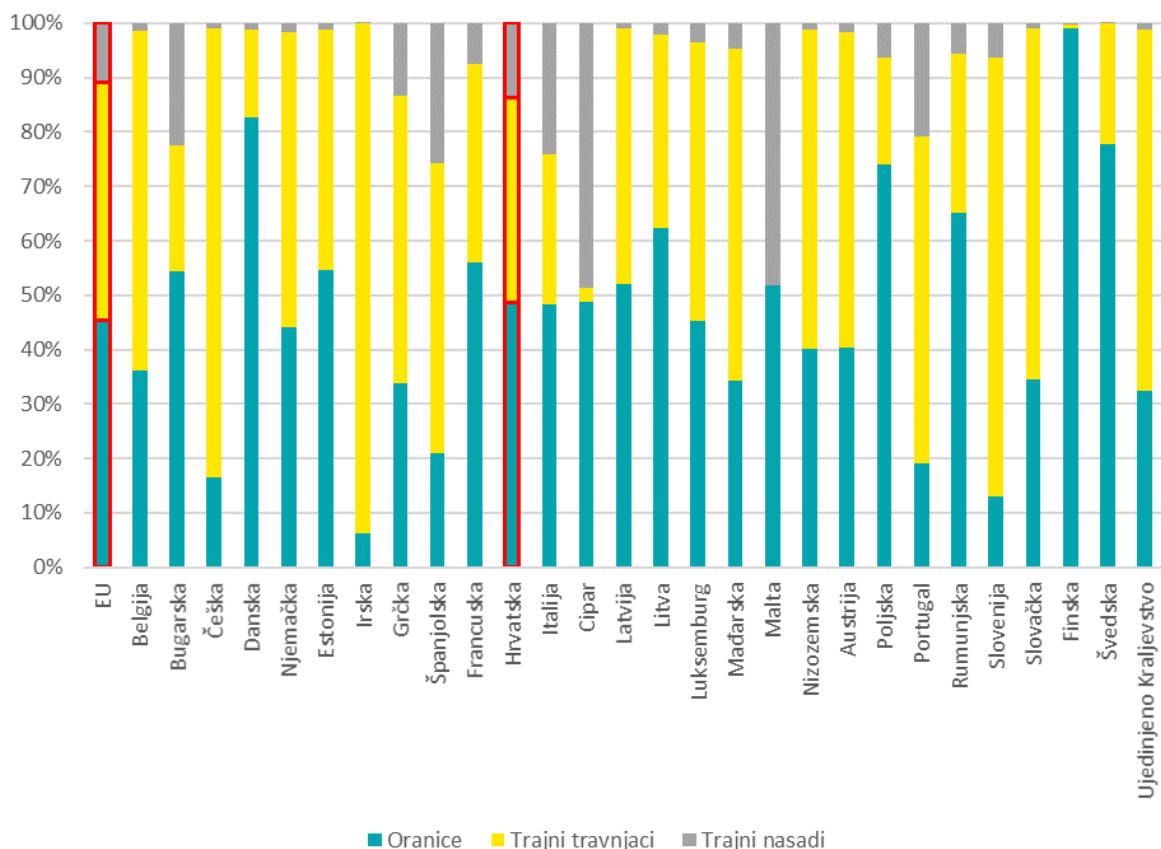
Grafikon 3: Ukupna površina pod ekološkom proizvodnjom na razini EU-a, usporedba 2012. i 2019. godine, u hektarima

Izvor: Eurostat

Izuzev ukupne površine pod ekološkom proizvodnjom, zabilježeni su i udjeli površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji za svaku zemlju članicu prema kategorijama oranica, trajnih travnjaka te trajnih nasada (Grafikon 4). Na razini EU-a, pod ekološkom proizvodnjom je najveći udio oranica (45,3%), zatim trajnih travnjaka (43,7%) te naposljetku trajnih nasada (10,9%). U takvom trendu raspodjela površina pod ekološkom površinom prednjače Finska (99,2%), Danska (82,7%) i Švedska (77,7%) s izrazito velikim udjelom oranica pod ekološkom proizvodnjom. Hrvatska bilježi rezultate slične onima na razini EU: udio oranica je 48,63%, trajnih travnjaka 37,6% te trajnih nasada 13,7%. Suprotan trend je primjetan u Irskoj i Sloveniji s izrazito niskim udjelom oranica, a velikim udjelom trajnih travnjaka.

Grafikon 4: Udio oranica, trajnih travnjaka i trajnih nasada pod ekološkom proizvodnjom u ukupnoj ekološkoj površini na razini država članica, 2019. godina

Izvor: Eurostat

Poljoprivrednu površinu namijenjenu ekološkoj proizvodnji moguće je analizirati i prema pojedinim usjevima/nasadima za koje se ista koristi. U Tablici 1. prikazana je površina pod ekološkom proizvodnjom u hektarima prema najznačajnijim grupiranim usjevima/nasadima u periodu od 2012. do 2019. godine. Također, za svaki je usjev/nasad izračunata postotna promjena površine. Najveće postotne promjene u površini u 2019. godini, u usporedbi s 2012. godinom, zabilježene su za tekstilne usjeve (282,9%) te nasade tropskog voća (226,1%). Istovremeno, najveći iznosi apsolutne površine pod ekološkom proizvodnjom 2019. godine na razini EU-a odnosili su se na žitarice (2.417.001 ha), masline (541.776 ha) te grožđe (381.559 ha).

Tablica 1: Prikaz površina namijenjenih ekološkoj uzgoju pojedinih usjeva/nasada na razini EU-28, 2012. – 2019., u hektarima

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Promjena 2012.-2019.
Oranice									
Žitarice	1.551.696	1.527.997	1.518.434	1.671.254	1.878.812	1.994.575	2.159.749	2.417.001	55,77%
Suhe mahunar	227.391	225.448	270.404	332.422	381.885	386.374	450.273	467.447	105,57%

ke i proteinski usjevi									
Korjenasti usjevi	32.098	31.294	30.866	30.725	33.399	38.523	41.718	50.317	56,76%
Tekstilni usjevi	3.539	2.827	4.415	5.573	7.767	17.350	11.516	13.550	282,88%
Povrće	88.561	98.904	103.132	109.571	135.829	158.856	171.737	186.478	110,56%
Jagode	2.634	3.045	2.882	2.845	3.118	3.154	3.315	3.411	29,50%
Trajni nasadi									
Bobičasto voće	26.076	27.643	28.512	29.766	33.373	36.723	36.580	40.831	56,58%
Citrusno voće	24.648	36.960	38.653	42.166	48.485	54.320	52.352	56.738	130,19%
Voće	111.169	114.127	107.946	104.358	102.082	101.471	112.566	121.266	9,08%
Tropsko voće	5.765	8.694	8.440	9.196	11.980	14.014	16.213	18.798	226,07%
Grožđe	229.787	245.513	251.522	281.149	313.641	323.009	349.502	381.559	66,05%
Orašasti plodovi	152.597	163.943	154.166	189.702	234.410	264.523	278.780	291.651	91,12%
Masline	419.906	416.490	416.019	454.152	493.568	510.857	516.915	541.776	29,02%

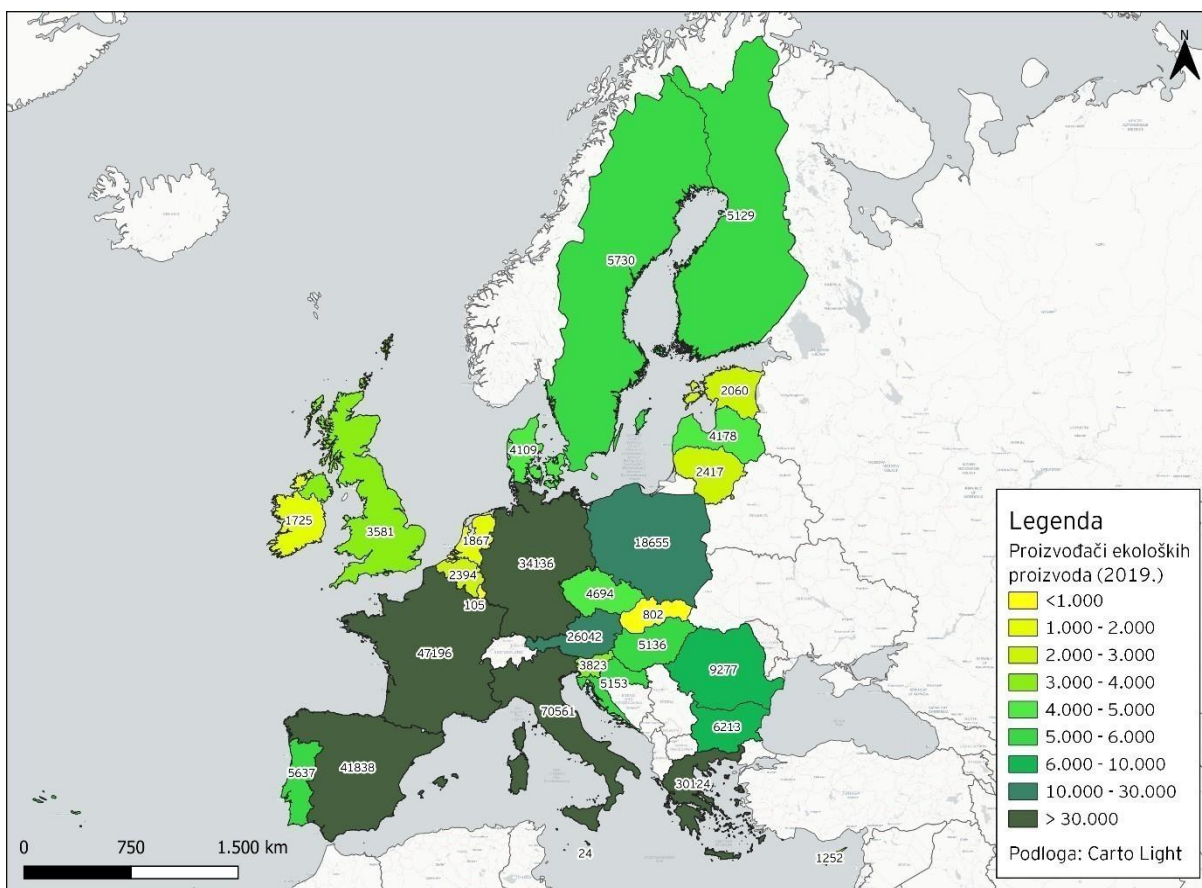
Izvor: FiBL

Ekološki poljoprivredni subjekti u EU

Kada govorimo o ekološkoj poljoprivredi nužno je osim površina namijenjenih za ekološku proizvodnju razmotriti i proizvođače te prerađivače ekološke poljoprivrede. *Proizvođač (prerađivač)* u ekološkoj proizvodnji je pravna ili fizička osoba koja ekološke proizvode gospodarski proizvodi, prerađuje, odnosno njima trguje, a upisana je u Upisnik ekoloških subjekata u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i Pravilnikom o kontrolnom sustavu ekološke poljoprivrede..

Prisutne su značajne razlike u broju proizvođača i prerađivača među državama članicama EU-a (Slike 2 i 3). Tako je 2019. godine najveći broj proizvođača zabilježen u tri zemlje članice koji je rastao kroz čitav navedeni period: Italija (70.561), Francuska (47.196) te Španjolska (41.838), koje su ujedno i zemlje koje su bilježile najveći apsolutni porast površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji. Najmanji broj ekoloških proizvođača zabilježen je na Malti (24), u Luksemburgu (105) te u Slovačkoj (802).

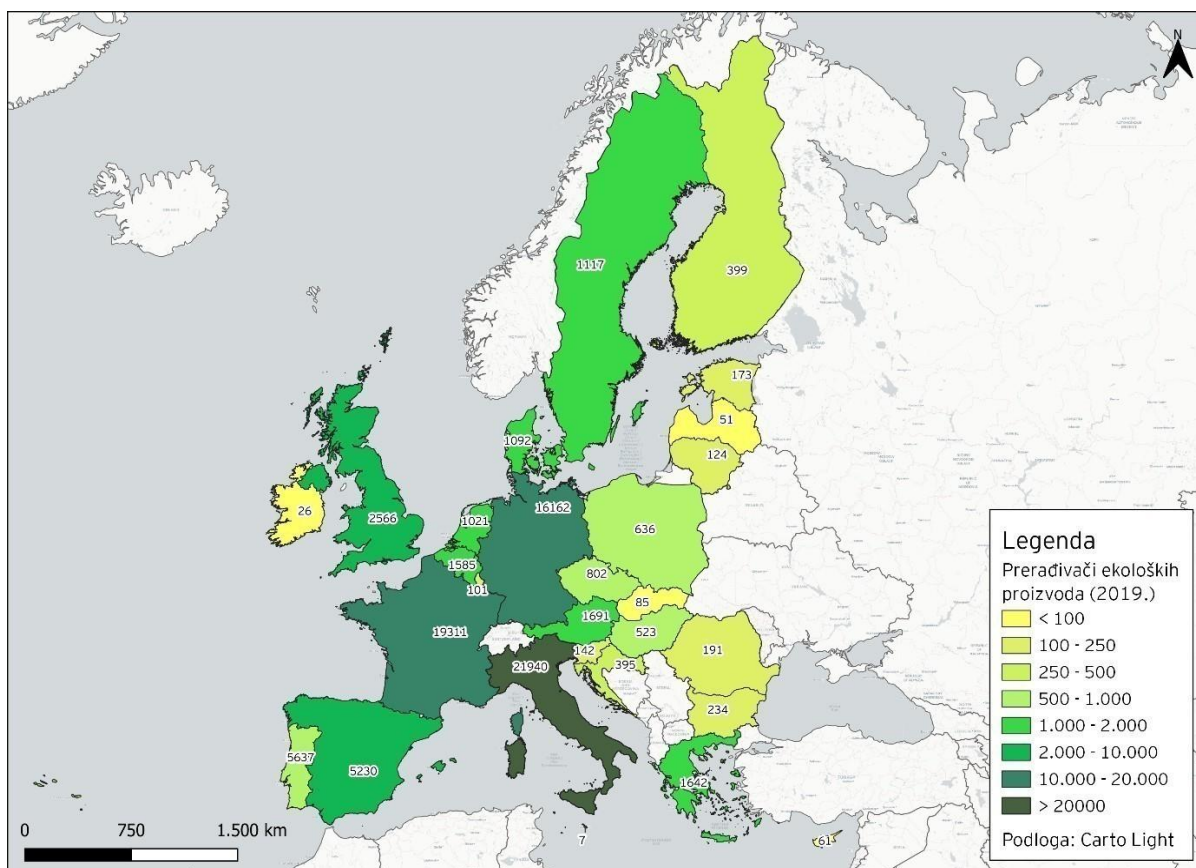
Slika 2: Broj proizvođača ekoloških proizvoda država članica EU-a 2019. godine

Izvor: FiBL, obrada EYS

Italija i Francuska broje najveći broj proizvođača, ali i najveći broj prerađivača u EU: Italija (21.940), Francuska (19.311), a treća država po broju prerađivača u EU je Njemačka (16.162). Najmanji broj prerađivača u 2019. zabilježen je na Malti (7), u Irskoj (26) te u Latviji (51).

Slika 3: Broj prerađivača ekoloških proizvoda država članica EU-a 2019. godine

Izvor: FiBL, obrada EYS

Trendovi u razdoblju 2012. – 2019. ukazuju na kontinuirani rast broja proizvođača i prerađivača na razini EU-a (Grafikon 5). Tako je broj proizvođača ekoloških poljoprivrednih proizvoda narastao s 253.381 od 2012. godine na 343.858 do kraja 2019. godine, što predstavlja porast od 35,7%. Prosječna stopa rasta broja proizvođača u promatranom razdoblju je iznosila 4,5%. Ipak, rast u promatranom razdoblju nije bio jednolik te su značajnije stope rasta uočene 2016. godine (9,7%) u odnosu na 2015. te 2018. godine (7,2%) u odnosu na 2017. godinu. Istovremeno, broj prerađivača je kontinuirano rastao s 45.036 od 2012. godine na 78.240 do kraja 2019. godine, što predstavlja porast od 73,7%.

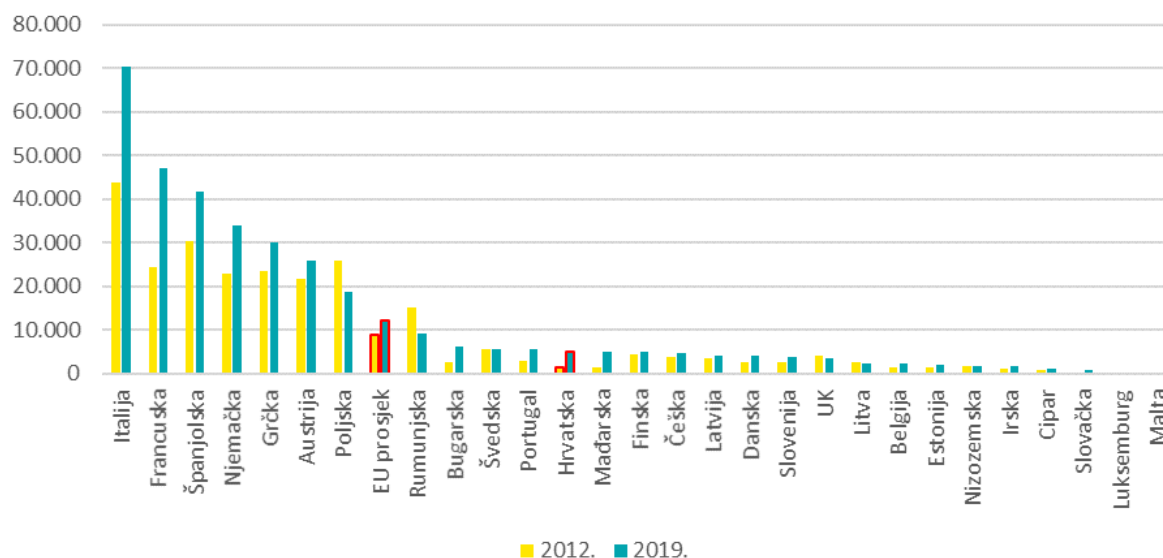
Grafikon 5: Prikaz porasta broja proizvođača i prerađivača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini EU-a od 2012. do 2019. godine

Izvor: FiBL

Na Grafikonu 6 prikazana je usporedba broja proizvođača u 2012. i 2019. godini. Vidljivo je kako je u pojedinim državama članicama 2019. godine zabilježena stagnacija, odnosno jednak broj proizvođača kao u prethodnoj godini: Bugarska, Irska, Latvija te Slovačka. Negativan trend, odnosno pad broja proizvođača u 2019. godini zabilježen je u Litvi, Poljskoj, Rumunjskoj te Švedskoj. **Bitno je istaknuti i trend u Hrvatskoj, gdje je zabilježena najveća postotna**

promjena broja proizvođača na razini EU-a od 2012. do 2019. godine, od čak 237,2% te treća najveća postotna promjena na razini EU-a od 2018. do 2019. godine od 17,8%.

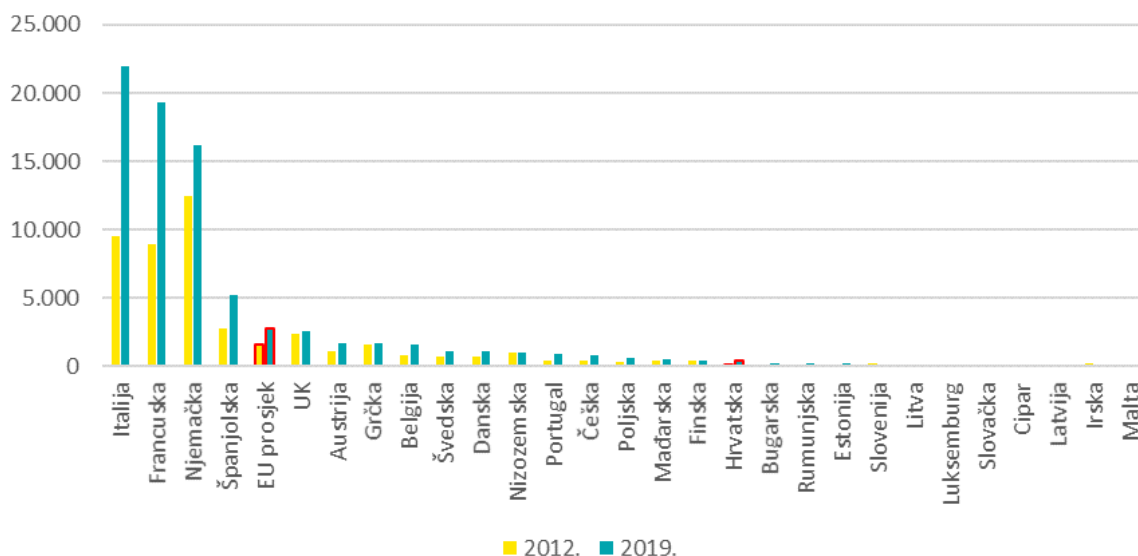
Grafikon 6: Prikaz broja proizvođača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini država članica EU, 2012. i 2019. godina

Izvor: FiBL

Stagnacija, odnosno isti broj prerađivača 2019. godine kao i u prethodnima zabilježen je u Bugarskoj, Irskoj, Latviji te Slovačkoj, dok je pad broja prerađivača zabilježen u Češkoj te Španjolskoj (Grafikon 7).

Grafikon 7: Prikaz broja prerađivača ekoloških poljoprivrednih proizvoda na razini država članica EU, 2012. i 2019. godina

Izvor: FiBL

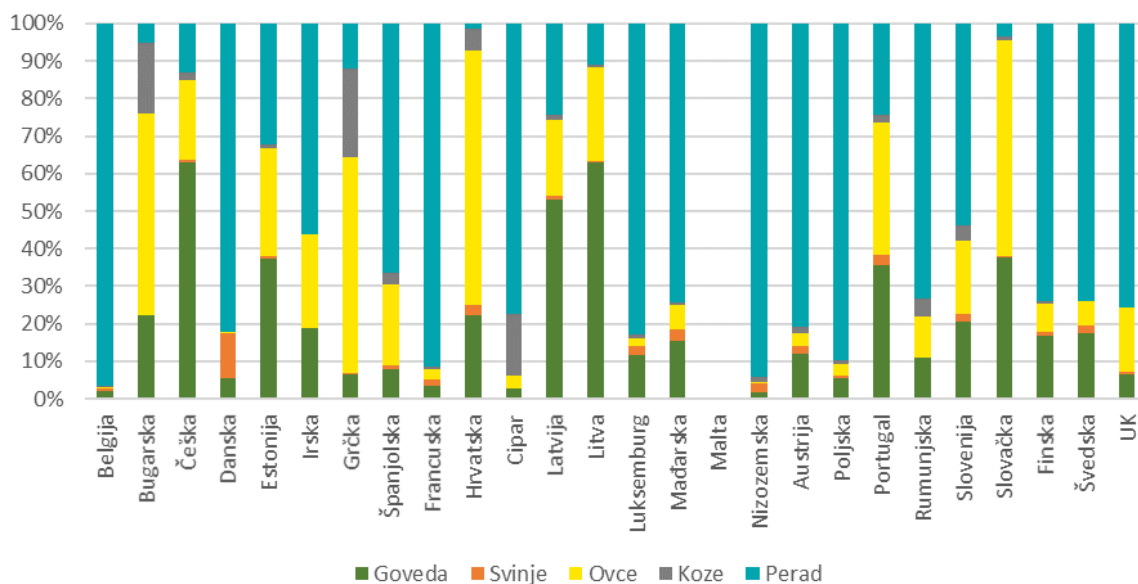
Iz prikazanih trendova vidljivo je kako je uz porast površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji, EU bilježila pozitivne trendove i u broju proizvođača i prerađivača. Iako je većina država članica imala rast sviju navedenih varijabli, postoje razlike u stopama rasta istih. Također, zemlje članice koje su imale najveći apsolutni rast površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji bilježile su i najveći porast broja proizvođača i prerađivača.

Ekološki uzgoj životinja

Osim analize površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji prema pojedinim usjevima/nasadima, prikazano je i stanje broja ekološki uzgojenih životinja u pojedinim državama članicama EU-a 2019. godine (Grafikon 8).

Ekološki uzgoj životinja podrazumijeva uzgoj životinja ponajprije na način da se ispunjavaju posebni uvjeti koji uključuju poštovanje dobrobiti životinja i njihovu prehranu u skladu s prehrambenim potrebama, namijenjeni zaštiti zdravlja životinja i okoliša. **Iz prikazanog stanja vidljivo je kako u državama članicama EU-a prevladava ekološki uzgoj peradi, ovaca te goveda, dok manjinu ekološkog uzgoja čini uzgoj koza i svinja. U Hrvatskoj je na prvom mjestu ekološki uzgoj ovaca, zatim goveda, koza, svinja i peradi.** Zanimljiv je slučaj Malte koja u 2019. godini nije zabilježila ekološki uzgoj životinja, uslijed otegotnih čimbenika poput fragmentacije poljoprivrednih zemljišta te percepcije poljoprivrednika da ekološki uzgoj daje manje prinose u usporedbi s tradicionalnom poljoprivredom.

Grafikon 8: Prikaz udjela broja ekološki uzgojenih životinja po državama članicama EU, 2019. godina

Izvor: Eurostat

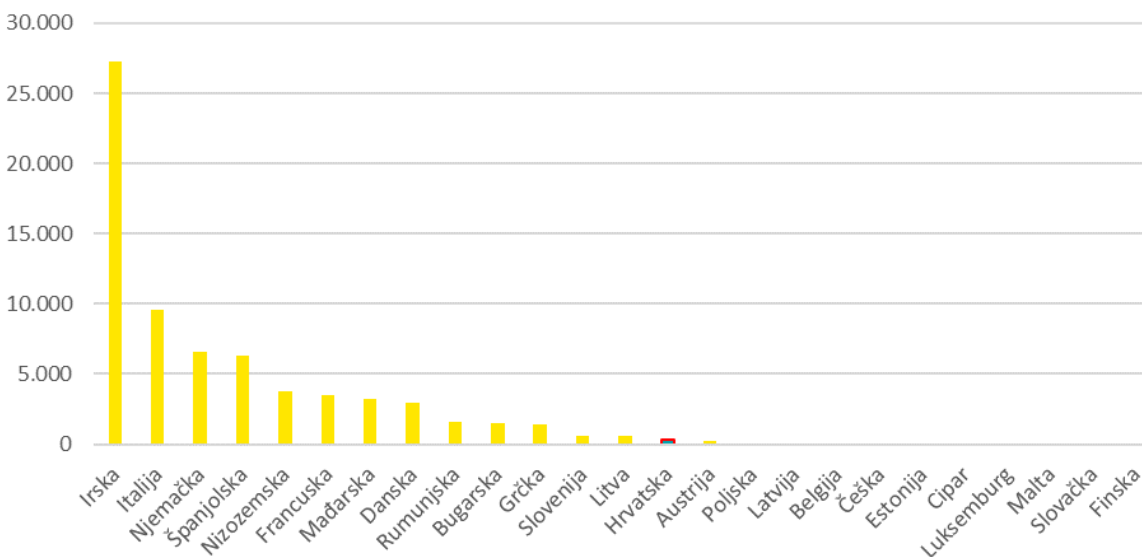
Ekološka proizvodnja u akvakulturi

Sektor ekološke akvakulture uređen je posebnim propisima, koji su u skladu s općim načelima primjenjivima na druge ekološke proizvode, uz određene prilagodbe sektoru. Glavne značajke propisa o akvakulturi su:

- ▶ Strogo ograničenje najveće gustoće populacije,
- ▶ Odredbe o kvaliteti vode,
- ▶ Poštovanje bioraznolikosti i zabrana primjene inducirano mriješćenja pomoću umjetnih hormona,
- ▶ Izbjegavanje stresa i fizičkog oštećenja smanjenjem rukovanja na najmanju moguću mjeru,
- ▶ Obveza upotrebe ekološke hrane za životinje, uz dopunu hranom za ribe dobivenom iz održivog ribarstva,
- ▶ Posebna pravila za proizvodnju školjaka i morskih algi.

Na Grafikonu 9 prikazana je proizvodnja u akvakulturi država članica EU-a 2018. godine. Vidljivo je kako su najznačajniji rezultati zabilježeni u Irskoj s više od 27 tisuća tona proizvodnje u akvakulturi. Idući najbolji rezultati, iako značajno manji, zabilježeni su u Italiji, Njemačkoj i Španjolskoj. Zemlje članice EU-a koje 2018. godine nisu zabilježile proizvodnju u akvakulturi su Belgija, Češka, Estonija, Cipar, Luksemburg, Malta, Slovačka te Finska. Hrvatska je zauzela mjesto u donjoj polovici država članica sa zabilježenih 285 t ekološke proizvodnje u akvakulturi 2018. godine.

Grafikon 9: Ekološka proizvodnja u akvakulturi u državama članicama EU-a 2018. godine, u tonama

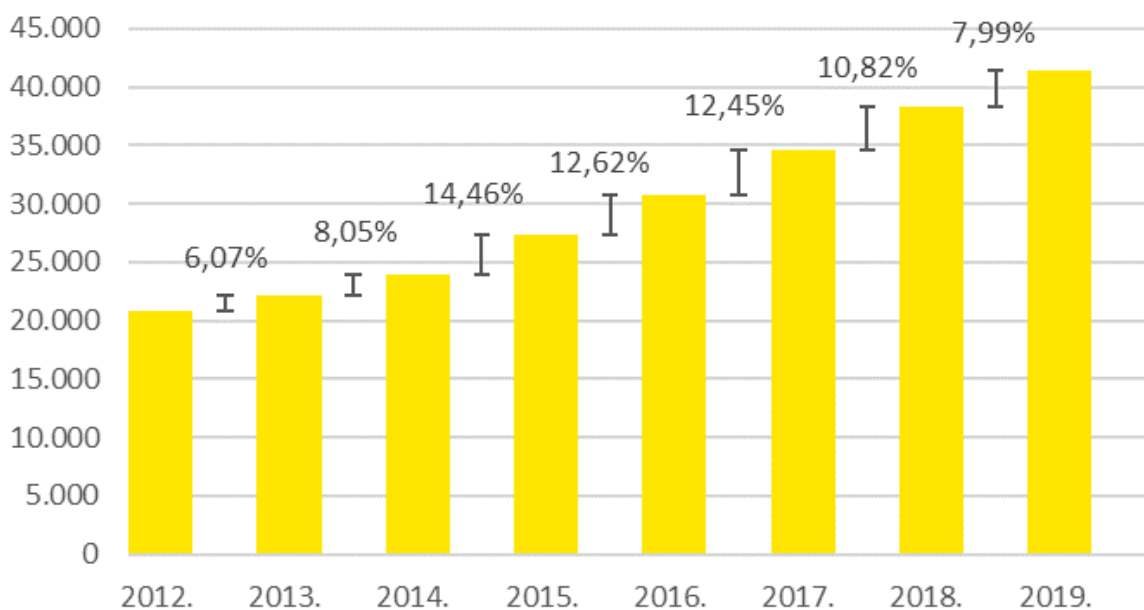
Izvor: Eurostat

Analiza podataka Eurostata te FiBL-a pokazala je kako isti nesumnjivo ukazuju na pozitivne trendove u razvoju ekološke poljoprivrede na razini EU-a, ali i na značajne razlike među državama članicama. Iz prikazanih stanja i trendova, očigledno je kako EU u promatranom periodu kontinuirano bilježi porast udjela ekološke poljoprivredne površine u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini, sa značajnijim stopama porasta udjela nakon 2013. godine. Najveći udio u površini namijenjenoj ekološkoj proizvodnji čine oranice i trajni nasadi, to jest površine namijenjene uzgoju žitarica, maslina i grožđa, dok najznačajniji udio u ekološkom uzgoju životinja čini uzgoj peradi te ovaca. Na razini država članica, Španjolska, Italija i Francuska bilježe najveću površinu namijenjenu ekološkoj proizvodnji u apsolutnim iznosima, dok Austrija, Estonija i Švedska prednjače u najvećem postotnom udjelu iste u ukupnoj korištenoj poljoprivrednoj površini. Hrvatska, u pogledu površine namijenjene ekološkoj poljoprivredi, bilježi rezultate niže od prosjeka EU, ali će se detaljnija usporedba prikazati u poglavlju 3. Analizom je utvrđeno kako u državama članicama EU-a prevladava ekološki uzgoj peradi, ovaca te goveda. Naposljetku, najznačajnije rezultate u pogledu ekološke proizvodnje u akvakulturi bilježi Irska s više od 27 tisuća t proizvodnje u akvakulturi, dok je Hrvatska u istoj godini ostvarila rezultat od 285 t.

Prodaja proizvoda ekološke poljoprivrede

Razvoj ekološke poljoprivrede očituje se i u rastu prihoda od maloprodaje, koji su na razini EU-a od 2012. do 2019. godine narasli za čak 98,8% te su u 2019. godini iznosili 41,5 milijardi eura, potvrđujući status EU-a kao drugog najvećeg tržišta proizvoda ekološke poljoprivrede na svijetu, odmah nakon Sjedinjenih Američkih Država koje su zabilježile prihode od 49,2 milijardi eura. Ipak, porast prihoda od maloprodaje u 2019. u odnosu na 2018. godini bio je jednoznačen (7,99%) u odnosu na prethodne četiri godine (Grafikon 10).

Grafikon 10: Prikaz apsolutnog (u milijunima eura) i relativnog (%) porasta prihoda od maloprodaje u EU od 2012. do 2019. godine

Izvor: FiBL

Projekcije Europske komisije ukazuju da su povećana potražnja za ekološkim poljoprivrednim proizvodima te porast u prihodima od maloprodaje istih kratkoročno utjecali na značajno povećanje ponude u EU. Ipak, srednjoročno je rast prihoda od maloprodaje usporen uslijed brojnih izazova prilikom prijelaza na ekološku poljoprivredu. Izazovi se ponajviše očituju u tome što primjena metoda i tehnologija ekološke proizvodnje dovodi do manjih prinosa u razdoblju prijelaza na ekološku proizvodnju, dok ostvareni prinosi ne mogu postići standardnu cijenu na tržištu ekoloških proizvoda.

Tablica 2: Prikaz prihoda od maloprodaje država članica EU-28, 2012.-2019. godine, u milijunima eura

Izvor: FiBL

Država članica	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Austrija	1.064	1.064	1.260	1.360	1.541	1.723	1.810	1.920
Belgija	391	424	438	536	600	627	698	779
Bugarska	7	7	7	15	28	29	30	30
Hrvatska	104	104	99	99	99	99	99	99
Cipar	1	1	1	1	1	1	1	1
Češka	70	77	74	78	93	126	164	164
Danska	887	917	912	1.079	1.392	1.600	1.807	1.978
Finska	202	215	225	240	273	309	336	368
Francuska	4.020	4.383	4.830	5.534	6.736	7.921	9.959	11.295
Njemačka	6.970	7.420	7.760	8.620	9.478	10.340	10.910	11.970
Grčka	68	68	68	67	66	66	66	66

Mađarska	25	25	30	30	30	30	30	30
Irska	103	107	108	122	149	206	206	206
Italija	1.885	2.020	2.145	2.317	2.644	3.137	3.483	3.625
Latvija	4	4	4	4	4	51	51	51
Litva	6	6	6	6	6	50	50	50
Luksemburg	75	84	90	94	108	122	129	160
Nizozemska	791	912	890	991	1.070	1.103	1.164	1.211
Poljska	120	120	120	167	167	235	250	314
Portugal	21	21	21	21	21	21	21	21
Rumunjska	11	14	24	24	40	40	40	40
Slovačka	4	4	4	4	4	4	4	4
Slovenija	44	48	48	48	48	48	48	48
Španjolska	998	1.018	1.203	1.498	1.641	1.903	2.133	2.133
Švedska	905	1.029	1.363	1.892	2.207	2.366	2.300	2.143
UK	2.072	2.021	2.162	2.499	2.351	2.433	2.536	2.678
EU	20.848	22.113	23.892	27.346	30.797	34.590	38.325	41.384

Usporedbom prihoda država članica EU-a, uočene su pojedine nelogičnosti s obzirom na ulazne podatke (Tablica 2). Naime, pojedine zemlje članice (uključujući i Hrvatsku) prema analiziranim podacima bilježe jednake prihode kroz sve ili pojedine analizirane godine. Razlog istome može biti taj što FIBL koristi razne druge izvore podataka (npr. Eurostat) za izradu statističkih analiza te zemlje članice nemaju obvezu dostavljanja statističkih podataka svake godine. Osim toga, Tablica 2 ne sadrži podatke za sve zemlje članice EU-a. Naime, u bazama FIBL-a za promatrane godine nisu bili dostupni podaci za Estoniju i Maltu. Stoga je rezultate analize prihoda od maloprodaje potrebno uzeti sa zadržkom. Prema podacima u gore navedenoj tablici, očigledna je značajna prednost Njemačke s 11,97 milijarde eura prihoda od maloprodaje ekoloških proizvoda u 2019. godini. Tržišni udio ekoloških proizvoda približio se 5,7% u 2019. godini, dok je 25% novih proizvoda predstavljenih 2017. godine bilo ekološki proizvod. Druga zemlja sa značajnim rezultatom je Francuska s 11,3 milijarde eura prihoda od maloprodaje u 2019. godini, koja već šestu godinu bilježi dvoznamenkasti postotni porast prihoda od maloprodaje ekoloških proizvoda.

Stagnacija, odnosno ista razina prihoda u 2019. kao u prethodnoj godini, zabilježena je u Bugarskoj, Hrvatskoj, Cipru, Češkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Irskoj, Latviji, Litvi, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji te Španjolskoj. Švedska je jedina država članica EU-a koja je zabilježila pad prihoda od prodaje ekoloških proizvoda 2019. u odnosu na 2018. godinu.

U pogledu prodajnih kanala ekoloških proizvoda u državama članicama EU-a, u brojnim zemljama, poput Francuske i Njemačke, tržište ekoloških proizvoda počelo se razvijati putem specijaliziranih trgovina koje su održale značajnu prisutnost i danas. U drugim zemljama, poput Danske, Ujedinjenog Kraljevstva, Austrije, ali i zemalja u kojima je tržište ekoloških proizvoda relativno nerazvijeno, glavni pokretač su veliki trgovinski lanci. Detaljniji podaci o prodajnim kanalima po državama članicama prikazani su na Grafikonu 11.

Grafikon 11: Prikaz najzastupljenijih prodajnih kanala ekoloških proizvoda u državama članicama EU 2018. godine

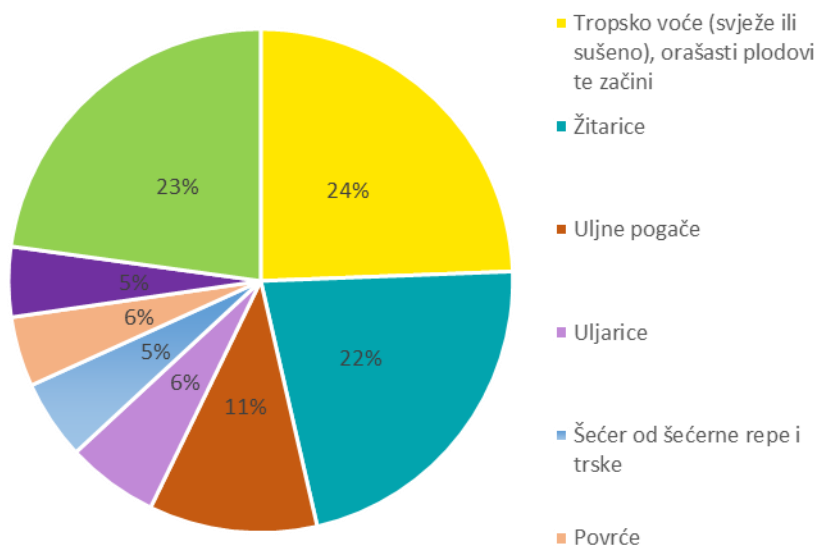
Izvor: Agence BIO

Iz prikazanih prodajnih kanala moguće je potvrditi razliku između zemalja u kojima postoji relativna diversifikacija prodajnih kanala unatoč prevladavanju velikih trgovačkih lanaca (Njemačka, Belgija, Španjolska, itd.) te zemalja u kojima ne postoji značajna diversifikacija tj. prisutna je potpuna prevlast velikih trgovačkih lanaca (Austrija, Bugarska i Hrvatska). Sudeći prema istraživanju ECOZEPT-a, u cilju postizanja što stabilnijeg rasta tržišta, potrebno je stremiti ka što većoj diversifikaciji prodajnih kanala, obzirom da su istraživanja su pokazala kako diversificirani prodajni kanali imaju veću mogućnost prilagodbe raznovrsnim tržišnim fluktuacijama ³⁰.

Uvoz i izvoz ekoloških poljoprivrednih proizvoda

Značajan je uvoz ekoloških proizvoda u EU iz trećih zemalja, koji je 2018. godine iznosio 3,3 milijuna tona. Najviše je uvezeno tropskog voća, orašastih plodova te začina što je činilo 24% ukupne vrijednosti te 25% ukupne količine uvoza 2018. godine. Značajne količine uvoza još su zabilježene za žitarice (22%) i uljne pogače (11%) što je detaljnije prikazano na Grafikonu 12.

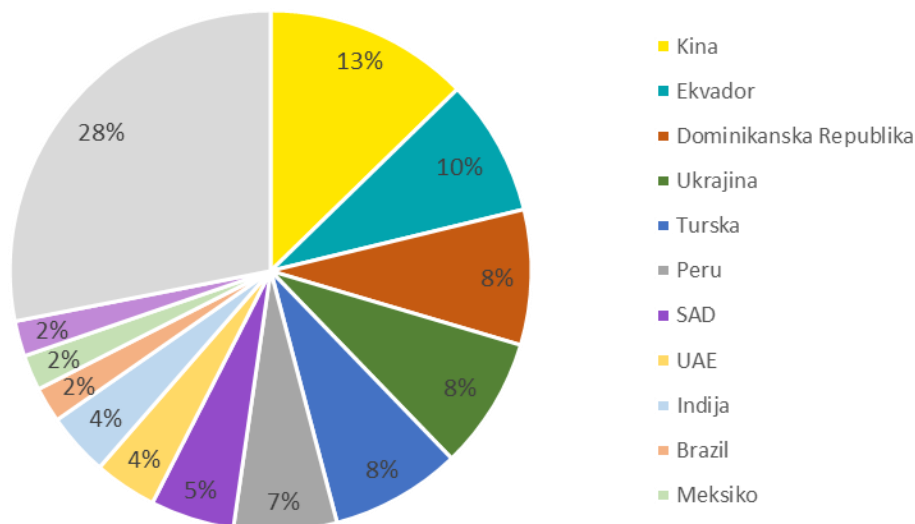
Grafikon 12: Uvoz ekoloških proizvoda u EU prema tipu proizvoda 2018. godine

Izvor: Agence BIO

Najznačajnija vrijednost uvoza u EU zabilježena je iz Kine, Ekvadora te Dominikanske Republike, što je detaljnije prikazano na Grafikonu 13.

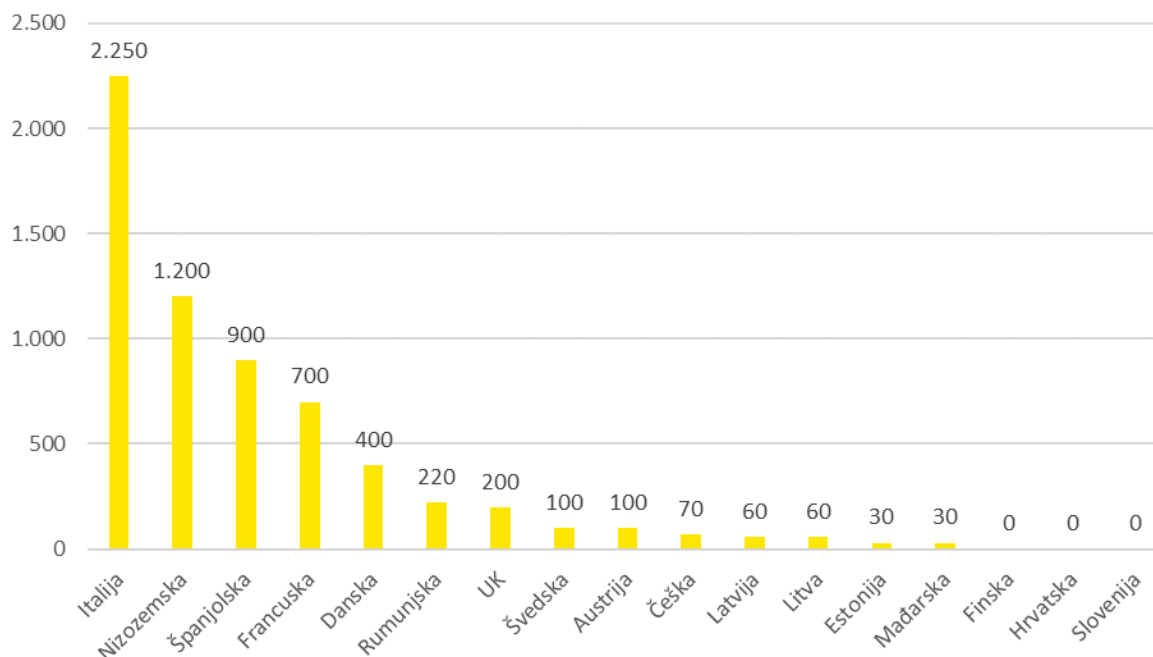
Grafikon 13: Uvoz ekoloških proizvoda u EU po zemljama podrijetla 2018. godine

Izvor: Agence BIO

Prema podacima Agence BIO (Grafikon 14) , izvoz ekoloških proizvoda u Italiji narastao je za 8,5% od 2017. do 2018. godine te se većinom sastoji od izvoza vina, voća te povrća. Voće i povrće čini i većinu izvoza Nizozemske. Španjolska izvozi značajan udio svoje ekološke proizvodnje, čak 90% unutar EU-a, a većinu istog čini voće, povrće, maslinovo ulje te vino (izvozila je čak 91% proizvedenog vina u 2018. godini). Ipak, Španjolska izvozi i mnogo sirovih ekoloških proizvoda, a uvozi prerađevine, uslijed manjka alata za preradu ekoloških proizvoda. Izvoz francuskih ekoloških proizvoda je narastao čak 12% od 2017. do 2018. godine te je čak 59% vrijednosti izvoza činilo vino (2018. godine izvoz vina je činio otprilike 960.000 hl). Unatoč značajnoj trgovini unutar tržišta EU-a, bitne uvoznike ekoloških proizvoda EU-a čine i treće zemlje: SAD, Kanada, Kina i Japan ³³ .

Grafikon 14: Izvoz ekoloških proizvoda po državama članicama EU 2018. godine, u milijunima eura

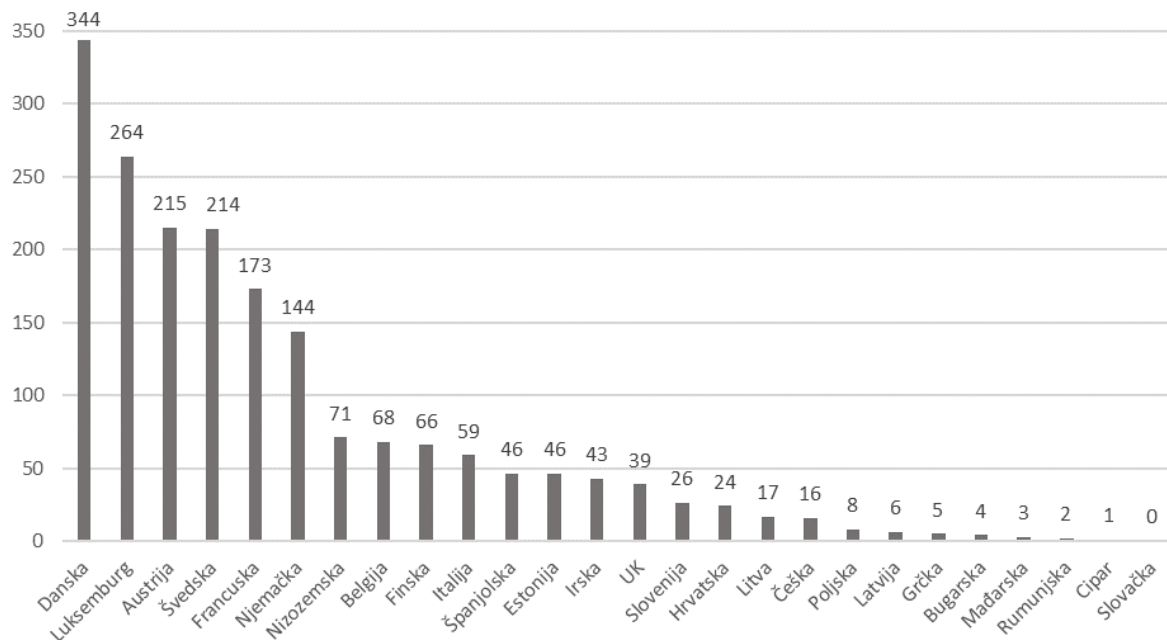
Izvor: Agence BIO

Naposljetku, u pogledu razvoja tržišta ekoloških proizvoda bitno je razmotriti kakva će ograničenja donijeti Ujedinjeno Kraljevstvo. Naime, Ujedinjeno Kraljevstvo je, izuzev uvoza ekoloških proizvoda iz SAD-a, bio značajan uvoznik ekoloških proizvoda iz Španjolske, Italije i Švedske. Nakon izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz EU-a u siječnju 2020. godine, odlučeno je kako će do prosinca 2023. godine proizvodi certificirani kao ekološki u EU, biti prepoznati kao ekološki i u Ujedinjenom Kraljevstvu te će se potom donijeti nove odluke o regulaciji istog. Navedeno upućuje da izvoznici ekoloških proizvoda iz država članica trenutno nisu pogođeni strožim odlukama koje je Ujedinjeno Kraljevstvo donijelo za uvoz iz trećih zemalja, ali postoji rizik otežane trgovinske suradnje nakon 2023. godine .

Potrošnja ekoloških poljoprivrednih proizvoda

Izuzev podataka o prodaji, zanimljivi su i podaci o *per capita* potrošnji u državama članicama EU-a jer ukazuju na preferencije potrošača kod kupovine poljoprivrednih proizvoda (Grafikon 15). Tako su u *per capita* potrošnji na ekološke poljoprivredne proizvode u 2019. godini prednjačile Danska (344 eura), Luksemburg (264 eura) te Austrija (215 eura) koje i inače zauzimaju vrh ljestvice *per capita* potrošnje u EU (Eurostat). Zanimljiv je trend zabilježen u Švedskoj koja je jedina država članica u kojoj su prihodi od prodaje ekoloških proizvoda pali, dok je *per capita* potrošnja jedna od najviših u EU. S druge strane, trend stagnacije primjetan je u zemljama poput Cipra, Grčke, Slovačke te Hrvatske koje su 2019. imale jednaku *per capita* potrošnju kao i 2012. godine. Jedini primjer negativnog trenda primjećuje se u Bugarskoj, koja je 2014. godine bilježila 11 eura, a 2019. godine samo 4 eura *per capita* potrošnje na proizvode ekološke poljoprivrede .

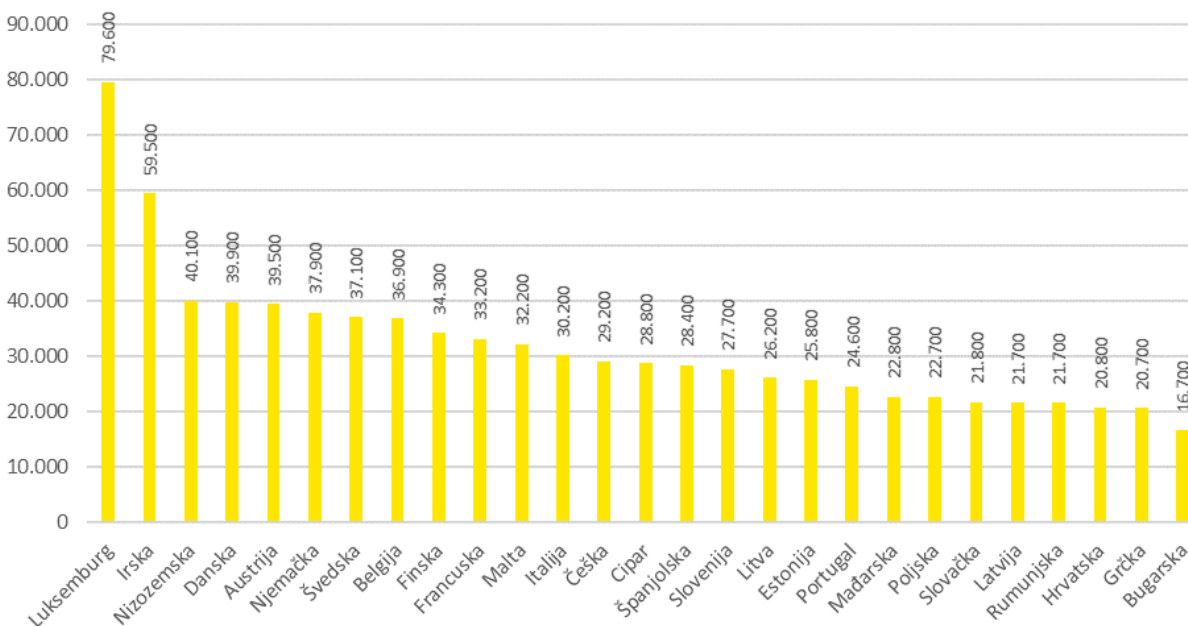
Grafikon 15: Prikaz država članica EU s najvišom per capita potrošnjom na proizvode ekološke poljoprivrede 2019. godine, u eurima

Izvor: FiBL ³⁶

Veliku ulogu u odabiru kupovine ekološkog ili konvencionalnog proizvoda ima platežna moć stanovnika EU-a. Tako je na grafikonu niže (Grafikon 16) prikazana realna BDP *per capita* potrošnja koja uzima u obzir kupovnu moć stanovnika država članica EU-a. Povezanost kupovne moći te *per capita* potrošnje na ekološke proizvode vidljiva je obzirom na relativno jednak poredak zemalja u grafičkom prikazu oba indikatora.

Grafikon 16: Prikaz država članica EU s najvišom BDP per capita potrošnjom uzimajući u obzir kupovnu moć stanovnika 2019. godine, u eurima

Izvor: Eurostat

Primjeri marketinških strategija u ekološkom sektoru

Postoje brojni primjeri marketinških strategija provedenih uz EU sufinanciranje te partnerstva s drugim državama članicama. Jedan od njih je *BIOrganicLifestyle.EU*, EU sufinanciran projekt koji je započeo 2018. godine na inicijativu najznačajnijih organizacija ekološke poljoprivrede u Italiji i Nizozemskoj. Cilj projekta bio je jačanje promocije ekoloških proizvoda na francuskom, njemačkom i talijanskom tržištu te jačanje prepoznatljivosti EU ekološke oznake kao jamstva kvalitete i održivosti. Naime, u Francuskoj i Njemačkoj postignuta je značajna prepoznatljivost nacionalnih ekoloških oznaka (*AB* i *Bio-Siegel*) te je uz održavanje iste bilo potrebno postići jednaku razinu prepoznatljivosti i EU ekološke oznake. Također, projektne aktivnosti bile su usmjerene na isticanje posebnih karakteristika europske ekološke poljoprivrede u pogledu održivog razvoja, nutritivnih aspekata te karakteristika ekoloških proizvoda, osobito u pogledu kvalitete, okusa, bioraznolikosti, tradicije, sigurnosti hrane, autentičnosti, podrijetla te označavanja. Za vrijeme trajanja projekta provedene su mnoge promotivne te informativne aktivnosti. Za ekološke proizvođače i prerađivače održan je niz konferencija i radionica u suradnji s relevantnim organizacijama o relevantnim EU strateškim aktima koji se odnose na ekološku poljoprivredu te na njihov praktični značaj. Promotivne aktivnosti bile su usmjerene na kupce te njihovu percepciju ekoloških poljoprivrednih proizvoda, kao što je primjerice bio online događaj '*A Tour of Italy with Organic Wines*' koji je omogućio zainteresiranoj publici praćenje degustacije ekološki proizvedenih vina od strane najpoznatijih *sommeliers* iz vlastitih domova.

Još jedan primjer uspješnog EU sufinanciranog marketinškog projekta bio je '*BioLoġiski*' odnosno '*Organic for us*' proveden u Latviji na inicijativu Organizacije ekološke poljoprivrede 2014. godine. Ciljevi projekta bili su informiranje kupaca o ekološkoj poljoprivredi i prednosti ekoloških proizvoda te rast prepoznatljivosti EU ekološke oznake te nacionalne oznake ekoloških proizvoda '*Latvijas Ekoprodukts*'. U sklopu projekta emitiran je i TV serijal '*Ēdiena daba*' u kojem je istaknuti

latvijski kuhar posjećivao ekološke proizvođače, prikazivao njihov proces proizvodnje te potom kuhao jela s njihovim namirnicama .

Prodaja ekoloških proizvoda u turističke svrhe

Potencijal prodaje ekoloških proizvoda u sklopu turističke ponude raste zahvaljujući sve prisutnijem eko-agroturizmu koji je svojevrsna kombinacija ekološkog i agroturizma te stremi ravnoteži između ekološke poljoprivrede, razvoja lokalnih zajednica, zdravlja te zaštite okoliša. Naime, uslijed jačanja svijesti o prednostima konzumiranja ekoloških proizvoda, turisti sve češće odabiru posjetiti ruralne krajeve s prirodnim bogatstvima te ekološkom proizvodnjom čije proizvode mogu degustirati i kupiti .

Kao preporuka jačanja ekološke poljoprivrede u sklopu turističke ponude, u Komunikaciji Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Akcijskom planu za razvoj ekološkog sektora, COM/2021/141 final/2, posebice u sklopu Mjere 14, navode se biookruzi:

„ Ekološka proizvodnja može pomoći potaknuti nove poslovne modele. „Biookruzi“ su se pokazali uspješnima u povezivanju ekološke poljoprivrede i drugih lokalnih djelatnosti radi povećanja turističke privlačnosti i onih područja koja se nalaze izvan uobičajenih turističkih odredišta. Biookrug je zemljopisno područje na kojem poljoprivrednici, građani, turistički subjekti, udruge i javna tijela sklapaju sporazum o održivom upravljanju lokalnim resursima, vodeći se ekološkim načelima i ekološkom praksom. Cilj je maksimizirati gospodarski i društveno-kulturni potencijal tog područja te svaki biookrug uključuje način života, prehranu, ljudske odnose i prirodu, a rezultat toga jest lokalna poljoprivredna proizvodnja koju potrošači cijene i koja stoga ima veću tržišnu vrijednost.“

Primjer uspješnog biookruga je talijanski *Cilento biookrug* uspostavljen 2009. godine u regiji Kampanija, unutar Nacionalnog parka Cilento. *Cilento biookrug* obuhvaća površinu od preko 3 tisuće kilometara te uključuje 37 lokalnih zajednica i 400 farmi koje se bave ekološkom poljoprivredom (2.300 hektara). Povod stvaranju takve zajednice bio je zahtjev lokalnih ekoloških proizvođača za razvojem lokalne tržnice ekoloških proizvoda, ali su povremeni sastanci doprinijeli formalnom stvaranju biookruga koji je obuhvatio ekološke proizvođače, udruge ekoloških proizvođača, kupce te ostale dionike eko-agroturizma. Svrha takvog udruživanja bila je osiguravanje lakšeg pristupa tržištu ekološkim proizvođačima, veća transparentnost ekoloških proizvoda u korist kupaca te bogatija turistička ponuda. Glavna zajednička aktivnost biookruga bila je promocija ekoloških proizvoda unutar turističke ponude čime je postignuta veća prodaja, veća turistička posjećenost te skraćivanje lanca vrijednosti, čime se povećao broj lojalnih kupaca. Dakle, stvaranjem formalnih biookruga te zajedničkim aktivnostima promocije ekološke poljoprivrede moguće je značajno povećanje plasmana ekoloških proizvoda, a o značaju koji turizam ima u regijama poput ove u prilog govori podatak da u *Cilento biookrugu* čak 55% ekoloških proizvoda konzumiraju turisti .

2.2. PRIKAZ STANJA I TRENDOVA U HRVATSKOM EKOLOŠKOM SEKTORU

Za potrebe prikaza stanja i trendova u hrvatskom ekološkom sektoru, jednako kao i kod prikaza ekološkog sektora EU-a, analizirane su poljoprivredne površine namijenjene ekološkoj proizvodnji,

ekološki poljoprivredni subjekti te proizvodnja, prodaja, promocija i potrošnja ekoloških poljoprivrednih proizvoda u RH kao i uvoz i izvoz istih. Pregledom navedenih varijabli moguće je utvrditi trend razvoja ekološke poljoprivrede u posljednjih nekoliko godina. Uzimanjem u obzir kretanja na razini županija ili na razini pojedinih kategorija ekološke proizvodnje omogućena je identifikacija sličnosti i razlika među istima, kao i prepoznavanje županija koje za pojedinu varijablu bilježe najznačajnije rezultate odnosno kategorija koje su više ili manje zastupljene u ekološkoj proizvodnji, bilo u apsolutnim ili relativnim iznosima.

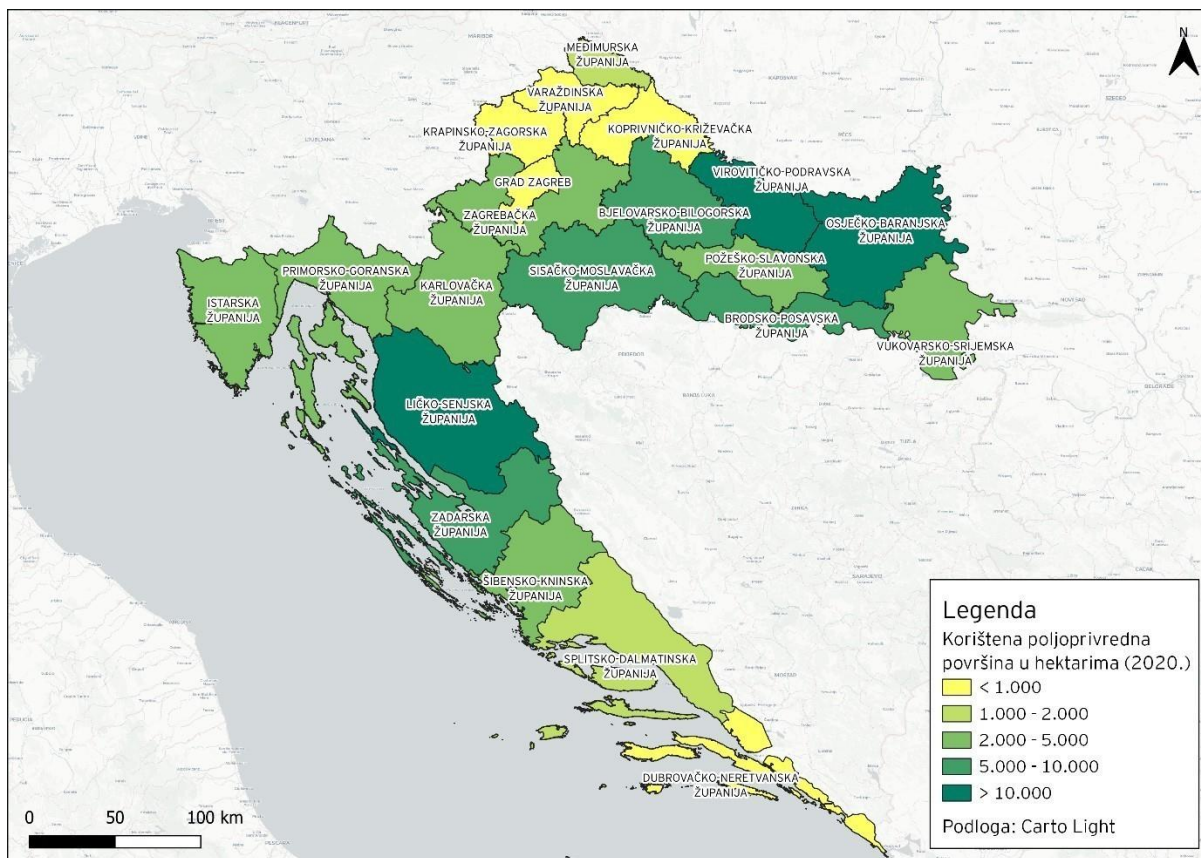
Za analizu stanja i trendova RH korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) , podaci Ministarstva poljoprivrede, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) te Ministarstva financija. Analizirani su podaci koji se odnose na period od 2013. do 2020. godine obzirom na dostupnost podataka. Osim toga, za vrijeme izrade ovog dokumenta provedeno je anketno istraživanje nad konvencionalnim i ekološkim proizvođačima te kupcima prehrambenih proizvoda kako bi se prikupili podaci koji nisu javno dostupni ili ne postoji institucija koja vrši njihovu evidenciju, a isti su ključni za utvrđivanje stanja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj.

Poljoprivredne površine namijenjene ekološkom uzgoju

Podaci DZS-a pokazuju da je ukupna korištena poljoprivredna površina namijenjena ekološkom uzgoju u RH doživjela snažan porast od 2013. godine. Naime, ukupno korištena ekološka poljoprivredna površina u 2013. godini iznosila je 40.660 hektara, dok je u 2020. godini ukupna površina iznosila 108.659 ha, što čini porast od 167,24%. U 2020. godini ukupna registrirana površina ekološko korištenoga poljoprivrednog zemljišta u RH bilježila je najmanji porast u odnosu na prethodnu godinu od 0,45%, dok je rast od 2013. do 2019. godine iznosio u prosjeku 16,7%.

Pregledom ukupne površine ekološko korištenog poljoprivrednog zemljišta po županijama u RH iz 2020. godine (Slika 4), vidljivo je da Ličko-senjska (17.746 ha) i Osječko-baranjska županija (19.107 ha) prednjače s ukupnom površinom registriranih ekoloških poljoprivrednih zemljišta. Krapinsko-zagorska županija (173 ha), Grad Zagreb (316 ha), Varaždinska (665 ha), Koprivničko-križevačka (724 ha) te Dubrovačko-neretvanska (791 ha) predstavljaju županije s najmanjom ukupnom površinom ekološko korištenog poljoprivrednog zemljišta u RH. Karta u nastavku prikazuje broj hektara poljoprivrednog zemljišta namijenjenog ekološkom uzgoju po županijama u 2020. godini.

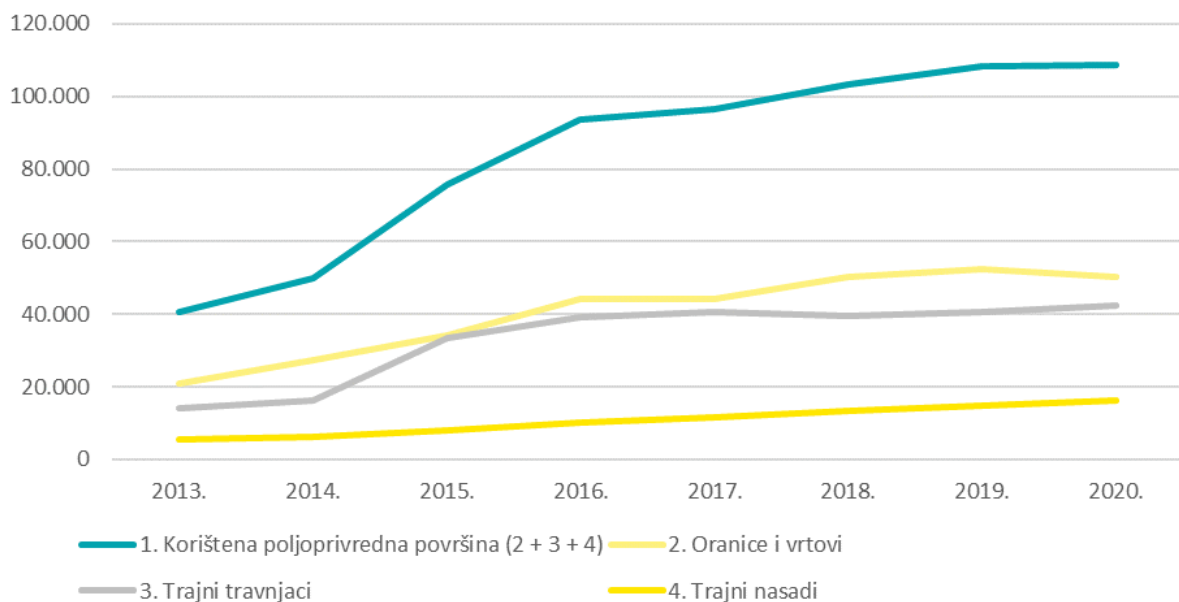
Slika 4: Prikaz površine ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta na razini županija RH u 2020. godini, u hektarima

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Površina ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta po kategorijama u hektarima, Županije, obrada EYS

Analiza korištene poljoprivredne površine u RH u razdoblju od 2013. do 2020. godine (Grafikon 17) pokazala je da oranice i vrtovi sudjeluju najvećim prosječnim udjelom u ukupno korištenoj poljoprivrednoj površini (48,2%). Iza oranica i vrtova pozicionirali su se trajni travnjaci s prosječnih 32,09% te zatim trajni nasadi s najmanjim prosječnim udjelom od 10,6% u ukupno korištenoj poljoprivrednoj površini u RH.

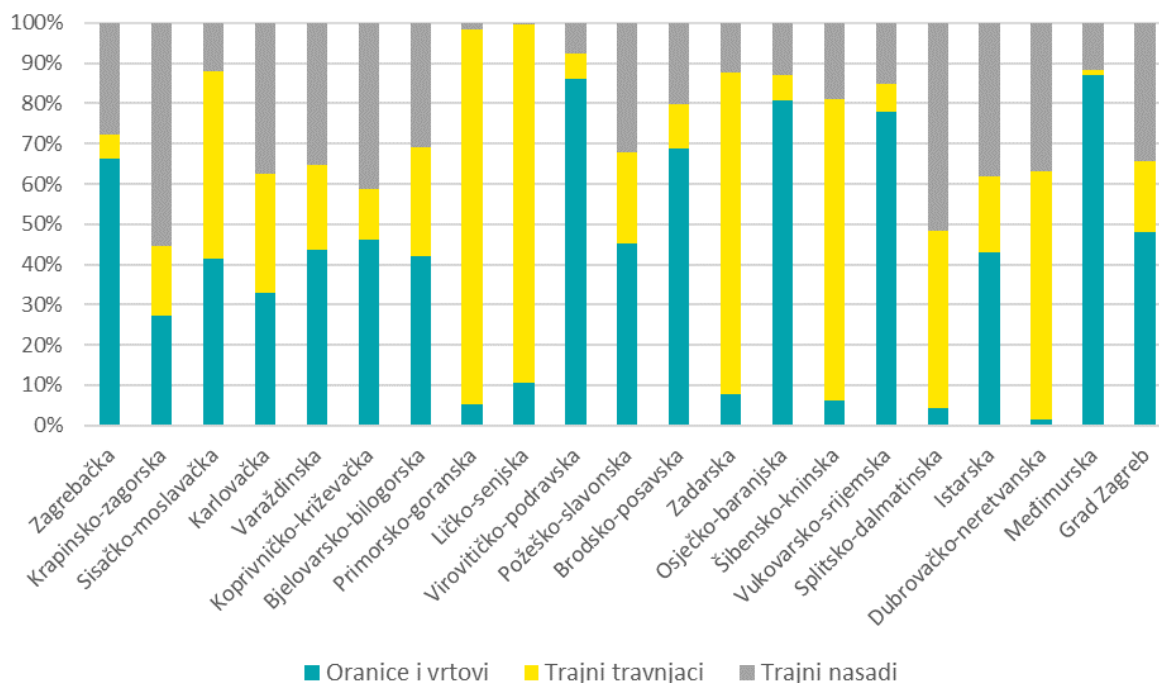
Grafikon 17: Prikaz površine ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta po kategorijama od 2013. do 2020. godine, u hektarima

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Površina ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta po kategorijama u hektarima, RH

Također, oranice i vrtovi zauzimaju veći dio površine poljoprivrednog zemljišta u kontinentalnim županijama (Vukovarsko-srijemska, Međimurska, Osječko-baranjska, Virovitičko-podravska) dok trajni travnjaci čine veći dio površina u primorskim i gorskim županijama (Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska). Iznimku čine Karlovačka i Istarska županija u kojima su površine oranica i vrtova te trajnih travnjaka podjednako zastupljene. Što se tiče kategorije trajnih nasada, ona čini podjednak dio površina kako u kontinentalnim tako i u primorskim i gorskim županijama (Grafikon 18).

Grafikon 18: Prikaz udjela vrsta ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama usjeva na razini županija RH u 2020. godini, u hektarima

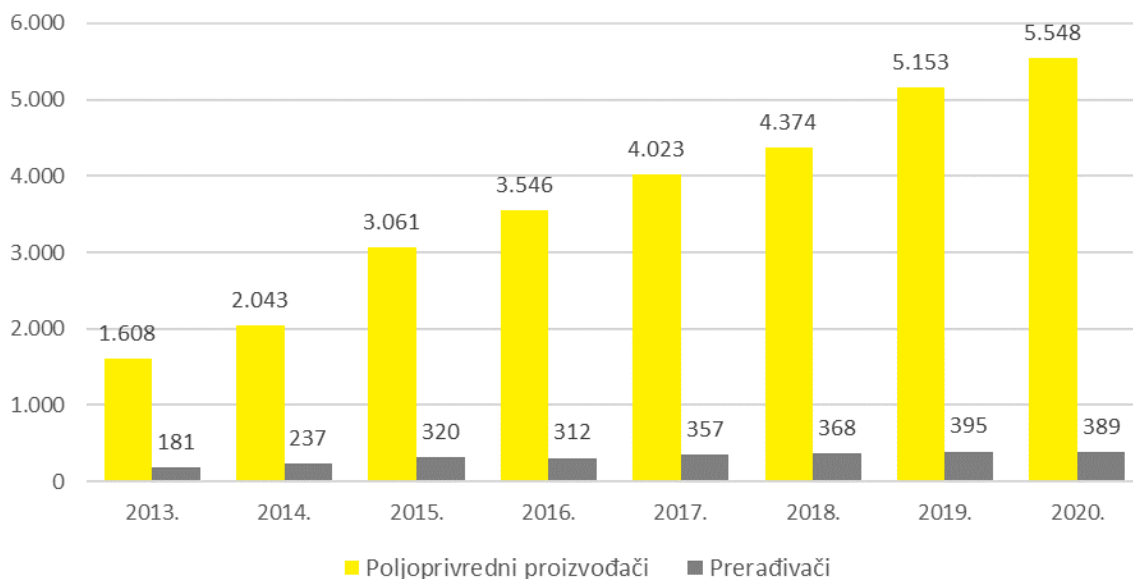

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Površina ekološkog korištenoga poljoprivrednog zemljišta po kategorijama u hektarima, Županije

Ekološki poljoprivredni subjekti u RH

Ekološka poljoprivredna proizvodnja u Hrvatskoj doživjela je kontinuirani trend rasta u posljednjih 8 godina. Navedeno se očitovalo, između ostalog, kroz porast broja registriranih poljoprivrednih proizvođača u RH (Grafikon 19). Prema podacima DZS-a objavljenih 30. lipnja 2021. godine, broj registriranih ekoloških poljoprivrednih subjekata u Hrvatskoj u 2020. godini iznosio je 5.937, što je povećanje od 7% u odnosu na 2019. godinu. Pregledom broja ekoloških poljoprivrednih subjekata u Hrvatskoj od 2013. do 2020. godine, tijekom razdoblja od 8 godina, vidljiv je kontinuiran rast u prosjeku od 19,38%. Tako je broj ekoloških poljoprivrednih subjekata u Hrvatskoj od 2013. do 2020. godine porastao za čak 232%.

Grafikon 19: Prikaz kretanja broja ekoloških poljoprivrednih subjekata u Hrvatskoj od 2013. do 2020. godine

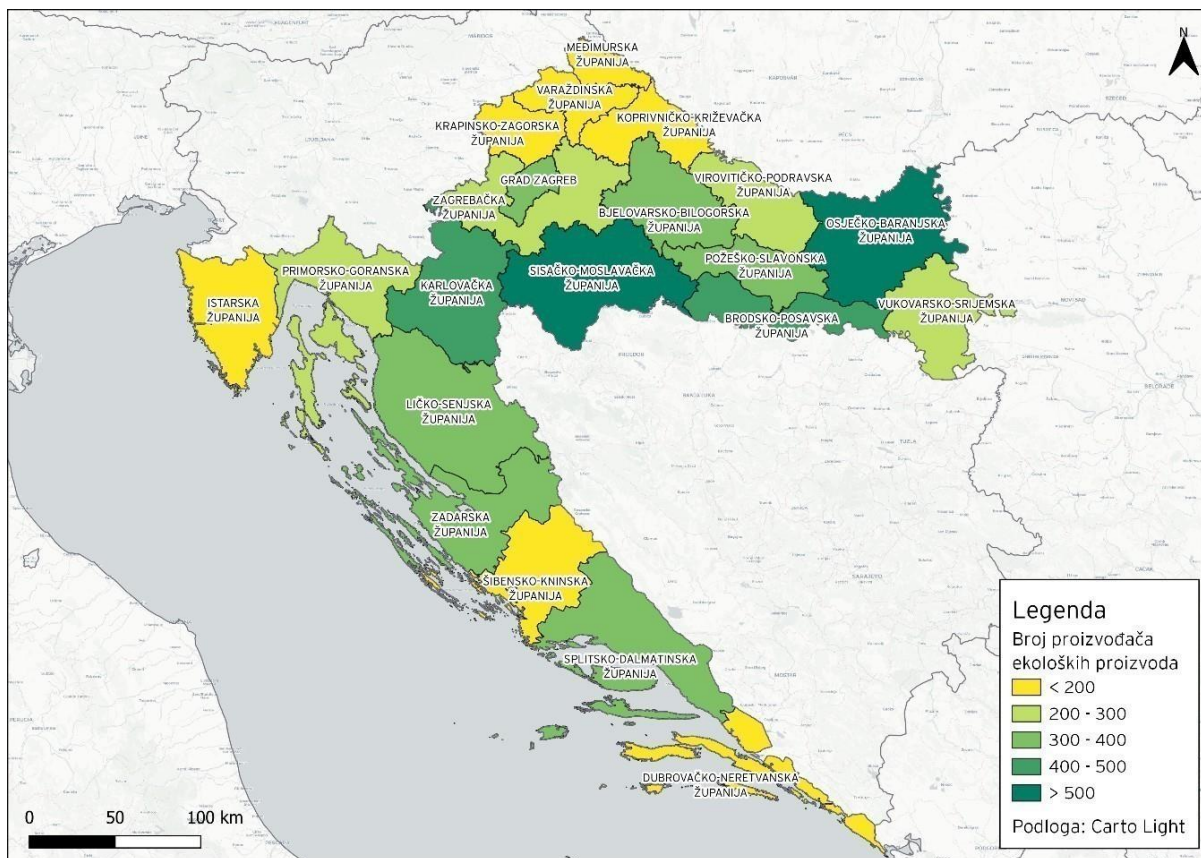

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Broj ekoloških poljoprivrednih subjekata, RH

Poljoprivredni proizvođači u Hrvatskoj zauzimaju velik postotak od ukupno registriranih ekoloških poljoprivrednih subjekata što potvrđuje podatak da su tijekom perioda od 2013. do 2020. godine prosječno zauzimali 91,54% od ukupno registriranih ekoloških poljoprivrednih subjekata u RH. Nadalje, trend rasta prosječno bilježi 20% kroz period od 8 godina, s dva veća skoka koji su zabilježeni u 2014. i 2015. godini, kada je broj registriranih proizvođača porastao za 27% i 50% u odnosu na prethodne godine. Najmanji porast zapažen je 2020. godine kada je broj registriranih ekoloških prerađivača porastao za 7,6% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, poljoprivredni prerađivači u Hrvatskoj zauzimaju mali postotak od ukupno registriranih ekoloških poljoprivrednih subjekata. Tijekom perioda od 2013. do 2020. godine prosječno su zauzimali svega 8,46% od ukupno registriranih ekoloških poljoprivrednih subjekata u RH. Nadalje, trend rasta prosječno bilježi 12,4% kroz period od 8 godina, s dva veća skoka koji su zabilježeni u 2014. i 2015. godini, kada je broj registriranih prerađivača porastao 30,9% i 35% u odnosu na prethodne godine. U 2020. godini uočen je pad broja registriranih ekoloških prerađivača koji je iznosio 389 dok je prethodne godine taj broj iznosio 395, što predstavlja pad od -1,5%.

Osim podataka DZS-a, analizirani su i podaci iz Upisnika subjekata u ekološkoj poljoprivredi koji vodi APPRRR zaključno s 11. kolovozom 2021. godine (Slika 5). Prema podacima APPRRR-a o ekološkim gospodarstvima, podaci do navedenog datuma pokazuju da na području RH djeluje 6.372 proizvođača ekoloških proizvoda, među kojima je i 202 prerađivača ekoloških proizvoda. Od 6.372 proizvođača njih 5.081 bavi se biljnom proizvodnjom, 182 bavi se stočarskom proizvodnjom, 1.070 proizvođača bavi se mješovitom proizvodnjom dok se samo 25 proizvođača bavi sakupljanjem samoniklog bilja, 24 pčelarstvom te 12 akvakulturom. Karta i grafikon u nastavku prikazuju broj proizvođača ekoloških proizvoda po županijama u 2021. godini te broj proizvođača ekoloških proizvoda po potkategorijama po županijama u 2021. godini.

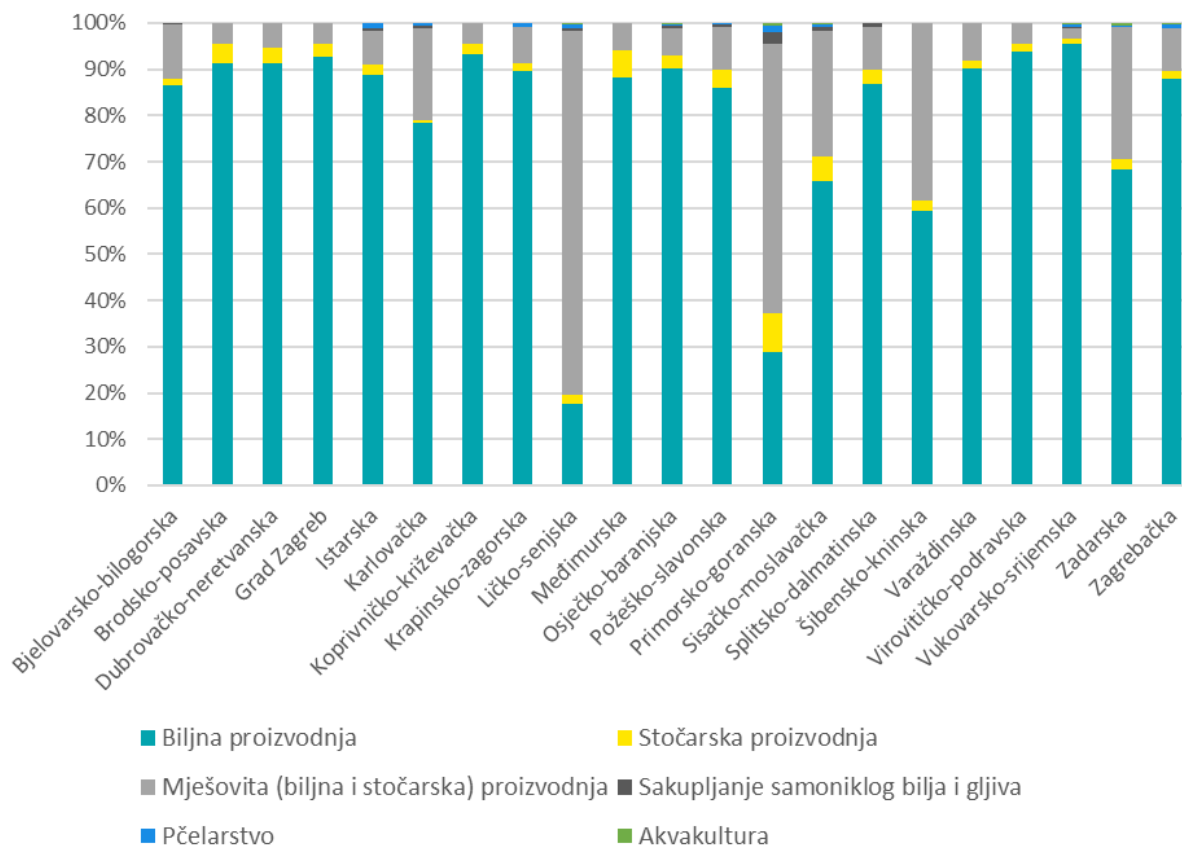
Slika 5: Prikaz broja proizvođača ekoloških proizvoda po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine

Izvor: Upisnik subjekata u ekološkoj poljoprivredi, obrada EYS

Analiza broja proizvođača ekoloških proizvoda po županijama u RH zaključno s 11. kolovozom 2021. godine (Grafikon 20) pokazala je da najviše proizvođača broje Osječko-baranjska (947) i Sisačko-moslavačka županija (501) pri čemu Osječko-baranjska broji gotovo dvostruko više proizvođača od Sisačko-moslavačke županije. **Najmanje proizvođača ekoloških proizvoda broje Dubrovačko-neretvanska (118) i Krapinsko-zagorska županija (125).**

Grafikon 20: Prikaz broja proizvođača ekoloških proizvoda po potkategorijama po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine

Izvor: Upisnik subjekata u ekološkoj poljoprivredi, obrada EYS

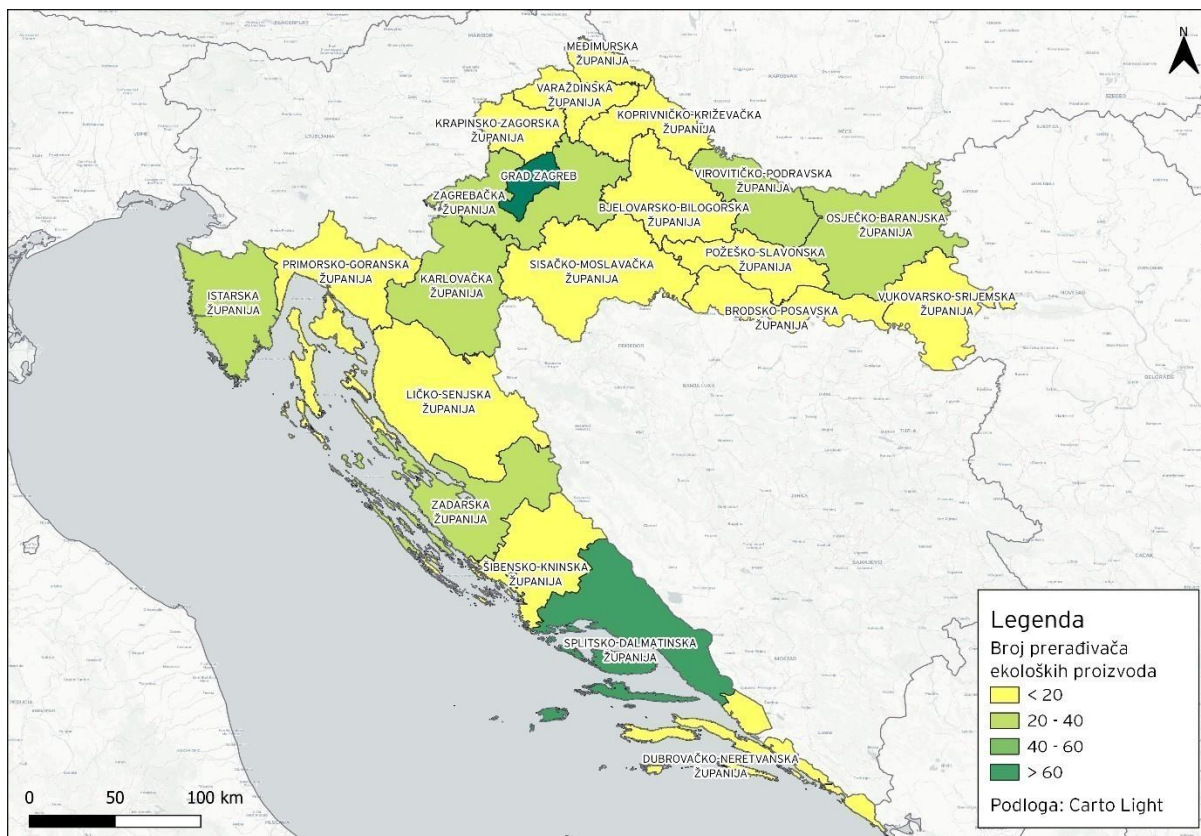
Može se zaključiti kako je biljna proizvodnja najzastupljenija dok je akvakultura najmanje zastupljena. Kada promatramo broj proizvođača, biljna proizvodnja najzastupljenija je u Osječko-baranjskoj (822), Brodsko-posavskoj (399) i Karlovačkoj županiji (501). Stočarskom proizvodnjom najviše se bave u Osječko-baranjskoj (26), Sisačko-moslavačkoj (26) i Brodsko-posavskoj županiji (18). Mješovitom proizvodnjom (biljna i stočarska) najviše se bave proizvođači iz Ličko-senjske (277), Sisačko-moslavačke (137) i Primorsko-goranske županije (119). **Promatrajući kategorije sakupljanje samoniklog bilja i gljiva, pčelarstvo i akvakultura, u svim županijama se svega par proizvođača bavi istima pri čemu se sakupljanjem samoniklog bilja i gljiva najviše bave proizvođači u Primorsko-goranskoj (5), pčelarstvom u Sisačko-moslavačkoj (4) te akvakulturom u Osječko-baranjskoj županiji (3).**

Navedeni podaci o najzastupljenijim oblicima ekološke proizvodnje potvrđeni su i anketnim istraživanjem koje je provedeno nad ekološkim i konvencionalnim proizvođačima. Od ukupno zaprimljenih 2.270 odgovora, 943 ispitanika izjasnilo se da se bavi ekološkom proizvodnjom, 610 ispitanika ekološkom i konvencionalnom dok se preostalih 717 ispitanika bavi isključivo konvencionalnom proizvodnjom. Ispitanici koji su naveli da se bave ekološkom te ekološkom i konvencionalnom proizvodnjom (njih 1.553) dalje je ispunjavalo pitanja vezana uz ekološku proizvodnju te je kako pokazuju i podaci iz Upisnika subjekata u ekološkoj poljoprivredi, istraživanje pokazalo da se najviše poljoprivrednih gospodarstava u ekološkoj poljoprivredi bavi biljnom proizvodnjom (68,3%), slijedi mješovita proizvodnja (17,7%), prerada poljoprivrednih

proizvoda (17,3%), stočarska proizvodnja (11%), pčelarstvo (4,9%) dok se sakupljanjem samoniklog bilja i gljiva bavi 76 subjekata, a akvakulturom samo njih osmero.

Prema podacima Upisnika subjekata u ekološkoj poljoprivredi koji vodi APPRRR, na području RH djeluje 393 prerađivača ekoloških proizvoda, od čega se njih 202 bavi i proizvodnjom ekoloških proizvoda. Karta u nastavku (Slika 6) prikazuje broj prerađivača ekoloških proizvoda po županijama u 2021. godini.

Slika 6: Prikaz broja prerađivača ekoloških proizvoda po županijama zaključno s 11. kolovozom 2021. godine

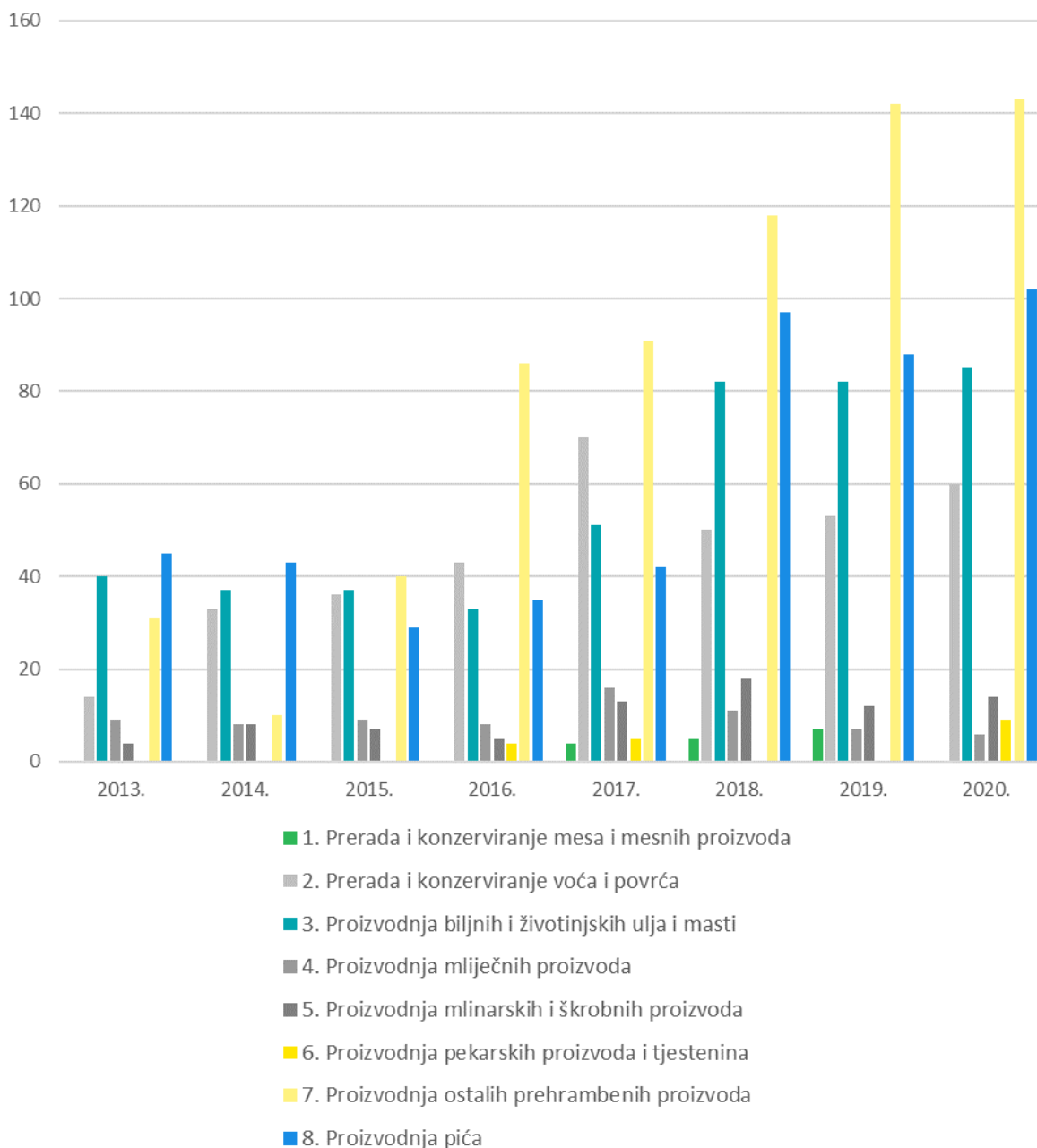
Izvor: Upisnik subjekata u ekološkoj poljoprivredi, obrada EYS

Analiza broja prerađivača ekoloških proizvoda po županijama u RH zaključno s 11. kolovozom 2021. godine pokazala je da najviše prerađivača broje Grad Zagreb (66), Splitsko-dalmatinska (42) i Zagrebačka županija (40). **Najmanje prerađivača ekoloških proizvoda broje Krapinsko-zagorska (3) i Požeško-slavonska županija (3) dok se u Ličko-senjskoj županiji niti jedno poljoprivredno gospodarstvo ne bavi preradom ekoloških proizvoda.** Osim toga, anketni upitnik proveden nad ekološkim i konvencionalnim proizvođačima ispunilo je 268 subjekata koji se bave preradom, a za isto koriste ekološki ili istovremeno ekološki i konvencionalni način prerade.

Nadalje, analizom broja prerađivača ekoloških proizvoda u RH prema podacima DZS-a (Grafikon 21), uočeno je da su najzastupljenije prerada i konzerviranje voća i povrća, proizvodnja biljnih i

životinjskih ulja i masti, proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda te proizvodnja pića, koja je kroz razdoblje od 8 godina kontinuirano rasla. Najveći udio u ukupnoj preradi ekoloških proizvoda kroz razdoblje od 2015. do 2020. nosila je proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda (iznimka se odnosi na 2013. i 2014. godinu kada je veći udio imala proizvodnja pića) što uključuje proizvodnju šećera i slastica, gotovih jela i obroka, kave, čaja i začina kao i lakopokvarljivih prehrambenih proizvoda te specijaliteta . **Broj prerađivača u Hrvatskoj kontinuirano je rastao od 2013. do 2019. godine (povećao se za čak 193%) te je u promatranom razdoblju broj prerađivača koji proizvode ostale prehrambene proizvode i pića iznosio čak 53,44% ukupnog broja prerađivača ekoloških proizvoda. U 2020. godini ostvaren je pad broja prerađivača ekoloških proizvoda u RH.**

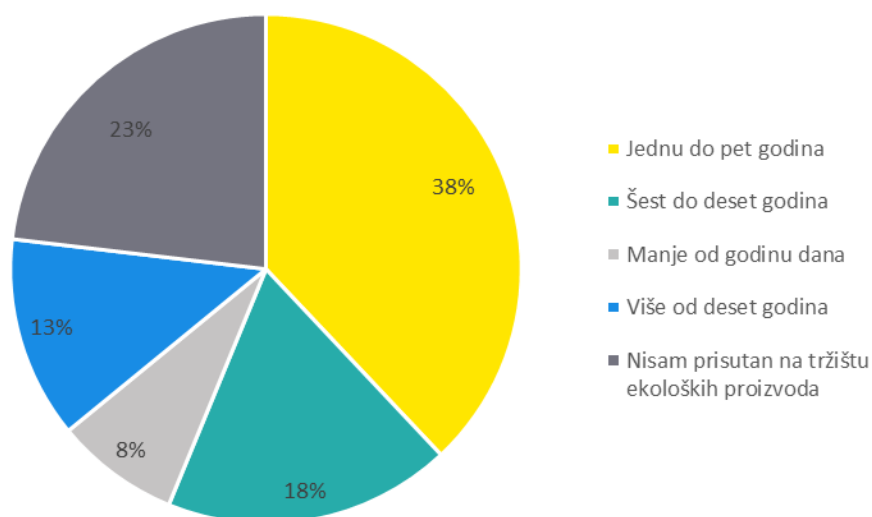
Grafikon 21: Prikaz kretanja broja prerađivača ekoloških proizvoda po vrsti prerade u razdoblju od 2013. do 2020. godine, RH

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Broj prerađivača ekoloških proizvoda, RH

Nadalje, pitanja koja su u okviru anketnog upitnika bila postavljena proizvođačima također su obuhvaćala i pitanja vezana uz godine prisutne na tržištu te organizacijske oblike (Grafikon 22). Proizvođači koji se bave ekološkom te ekološkom i konvencionalnom proizvodnjom prilično su kratko prisutni na tržištu, njih 38% prisutno je jednu do pet godina, 23,1% ih nije niti prisutno na tržištu, 18,2% ih je prisutno šest do deset godina, dok ih je 12,8% prisutno više od deset godina, a 122 subjekta prisutna su na tržištu manje od godinu dana.

Grafikon 22: Prisutnost ekoloških poljoprivrednih subjekata na tržištu ekoloških proizvoda

Izvor: Obrada EYS

Istraživanje je također pokazalo da je prevladavajući oblik poslovnih subjekata koji se bave ekološkom te ekološkom i konvencionalnom proizvodnjom, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (79,5%), a preostalih 20,5% odnosi se na sljedeće organizacijske oblike: samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo, obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, trgovačko društvo ili zadruga registrirani za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te druge pravne osobe.

Biljna ekološka proizvodnja

U nastavku je obuhvaćena ekološka proizvodnja usjeva na oraničnim površinama (Tablica 3) i ekološka proizvodnja pod trajnim nasadima (Tablica 4) za razdoblje od 2013. do 2020. godine.

Ekološka proizvodnja na oranicama i vrtovima u RH, u 2020. godini iznosila je ukupno 367.126 tona (t) što je 10% manje u odnosu na prethodnu godinu (403.410 t). Navedeni pad proizvodnje moguće je objasniti pojavom globalne pandemije COVID – 19 koja je negativno utjecala na razvoj proizvodnje oraničnih usjeva u RH izuzev na proizvodnju uljarica (rast od 32,31%, odnosno 6.405 t u odnosu na 2019. godinu), mahunarki za suho zrno (rast od 102%, odnosno 105 t u odnosu na 2019. godinu) te raži (rast od 71,8%, odnosno 430 t u odnosu na 2019. godinu). Usporedbom 2019. i 2020. godine, vrste oraničnih usjeva koji su zabilježili najveći pad u proizvodnji su:

- ▶ zelena krma sa oranica i vrtova (pad od 15,08%, odnosno 17.063 t u odnosu na 2019. godinu),
- ▶ pšenica i pir (pad od 19,15%, odnosno 5.182 t u odnosu na 2019. godinu),
- ▶ kukuruz, suho zrno (pad od 14,47%, odnosno 3.486 t u odnosu na 2019. godinu) i
- ▶ svježe povrće uključujući jagode (pad od 30,98%, odnosno 465 t u odnosu na 2019. godinu).

Pregledom cjelokupnog razdoblja od 2013. do 2020. godine vidljiv je prosječni porast proizvodnje u iznosu od 25,96%. Nadalje, proizvodnja oraničnih usjeva u RH od 2013. do 2020. godine ukupno je porasla za 323,8%. Usporedbom 2013. i 2020. godine, vrste oraničnih usjeva koji su zabilježili najveći porast u proizvodnji su:

- ▶ pšenica i pir (porast od 194,61%, odnosno 14.452 t u odnosu na 2013. godinu),
- ▶ ječam (porast od 553,74%, odnosno 5.471 t u odnosu na 2013. godinu),
- ▶ kukuruz, suho zrno (porast od 541,21%, odnosno 17.389 t u odnosu na 2013. godinu),
- ▶ uljarice (porast od 1308,49%, odnosno 24.364 t u odnosu na 2013. godinu) i
- ▶ zelena krma sa oranica i vrtova (porast od 277,14%, odnosno 70.591 t u odnosu na 2013. godinu).

S druge strane, najveći pad u proizvodnji između 2013. i 2020. godine zabilježile su mahunarke za suho zrno (pad od 43%, odnosno 157 t u odnosu na 2013. godinu) te lisnato i stabljikaasto povrće, isključujući kupusnjače (pad od 13%, odnosno 9 t u odnosu na 2013. godinu).

Tablica 3: Prikaz ekološke proizvodnje oraničnih usjeva u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama

Oranični usjevi	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Oranice i vrtovi (Žitarice + Mahunarke za suho zrno + Korjenasti usjevi + Industrijsko bilje + Zelena krma sa oranica i vrtova + Svježe povrće)	43.315	71.889	102.694	149.698	149.535	144.563	201.705	183.563
Žitarice (isključujući rižu) (Pšenica i pir + Raž + Ječam + Zob + Kukuruz, suho zrno + Ostale žitarice)	13.564	15.375	31.066	47.525	45.292	52.882	64.138	56.881
Mahunarke za suho zrno	365	-	140	176	120	65	103	208
Korjenasti usjevi (Krumpir + Šećerna repa + Ostali korjenasti usjevi d. n.)	104	3.218	4.562	1.300	800	302	220	283

Industrijsko bilje <i>(Uljarice + Duhan + Aromatsko, ljekovito i začinsko bilje + Ostalo industrijsko bilje uključujući energetske usjeve d. n.)</i>	3.413	7.434	13.055	18.337	27.816	25.646	22.618	29.093
Zelena krma sa oranica i vrtova	25.471	44.978	52.467	80.929	74.080	88.923	113.125	96.062
Svježe povrće <i>(uključujući jagode)</i> <i>(Kupusnjače + Lisnato i stabljikaasto povrće + Plodovito povrće + Korjenasto, gomoljasto i lukovičasto povrće + Svježe mahunarke + Ostalo svježe povrće d. n. + Jagode)</i>	398	884	1.404	1.431	1.427	2.151	1.501	1.036
Ukupno	86.630	143.778	205.388	299.396	299.070	314.532	403.410	367.126

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Ekološka proizvodnja oraničnih usjeva u tonama, RH

Promatrajući ekološku proizvodnju pod trajnim nasadima u RH za razdoblje od 2013. do 2020. godine vidljiv je prosječni porast proizvodnje od 42,57%. Nadalje, usporedbom ekološke proizvodnje pod trajnim nasadima u 2013. godini s proizvodnjom iz 2020. godine uočen je rast od 272,05%. Analizom proizvodnje trajnih nasada za razdoblje od 2013. do 2020. godine utvrđeno je da se najviše ističu grožđe (40,62%), jabuke (19,67%), šljive (9,06%) i masline (8,46%) kao najvažnije kulture u ukupnoj proizvodnji RH. U 2020. godini zabilježen je pad ukupne proizvodnje pod trajnim nasadima u odnosu na prethodnu godinu u iznosu od 23,61%, kao posljedica globalne pandemije COVID – 19 koja je negativno utjecala na razvoj proizvodnje trajnih nasada u RH, primarno zbog manjka radne snage uzrokovane restriktivnim mjerama za vrijeme pandemije.

Tablica 4: Prikaz kretanja ekološke proizvodnje pod trajnim nasadima u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama

Trajni nasadi	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Trajni nasadi	2.798	3.106	11.869	8.372	10.059	14.403	13.628	10.410

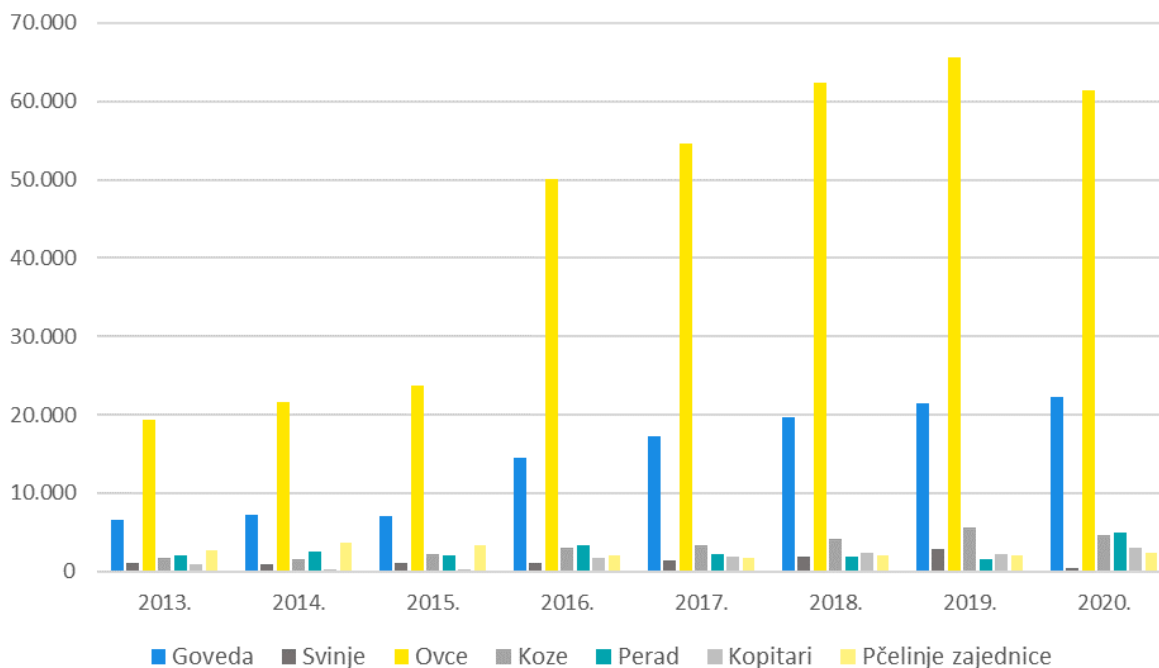
<i>(Voće, ukupno + Citrusi + Grožđe + Masline)</i>								
Voće, ukupno	1.836	1.370	6.316	4.074	5.028	7.407	7.061	4.081
- jabuke	1.061	604	2.338	1.072	1.571	2.483	2.982	1.329
- kruške	23	18	230	136	124	428	143	64
- breskve	5	14	183	18	68	102	70	25
- nektarine	-	15	13	5	14	4	6	3
- marelice	5	6	74	57	113	34	139	6
- trešnje i višnje	13	102	657	589	552	928	926	716
- šljive	349	385	976	872	672	1.393	1.034	528
- bobičasto voće <i>(isključujući jagode)</i>	115	135	598	699	896	1.054	815	817
- orašasto voće	227	60	1.119	607	980	943	905	549
Citrusi	-	-	37	59	55	76	93	59
Grožđe	795	1.557	4.905	3.443	4.001	5.617	5.458	4.702
Masline	167	179	611	796	975	1.303	1.016	1.568

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Ekološka proizvodnja pod trajnim nasadima u tonama, RH

Ekološki uzgoj životinja i proizvoda životinjskog podrijetla

U nastavku je dan pregled podataka o ekološkom uzgoju životinja te ekološkim proizvodima životinjskog podrijetla za razdoblje od 2013. do 2020. godine (Grafikon 23). Ukupan broj životinja u ekološkom uzgoju postupno se povećavao od 2013. do 2019. godine. U razdoblju od 2013. do 2020. godine najveći udio ukupno životinja u ekološkom uzgoju u prosjeku zauzimaju ovce sa 62,26%, dok kopitari i svinje pojedinačno zauzimaju približno 2% ukupnog uzgoja u RH. Osim ovaca, uzgoj goveda je također zauzima značajan udio, koji od 2013. do 2020. godine kontinuirano raste te su u prosjeku iznosi 20,03% ukupnog ekološkog uzgoja. **Koze i perad u prosjeku zauzimaju relativno mali postotak (4,17%) od ukupnog uzgoja životinja koji je podjednak postotku ukupnog uzgoja kopitara i svinja u RH (4,18%).**

Grafikon 23: Broj ekološki uzgojenih grla, kljunova i pčelinjih zajednica po vrstama u RH od 2013. do 2020. godine

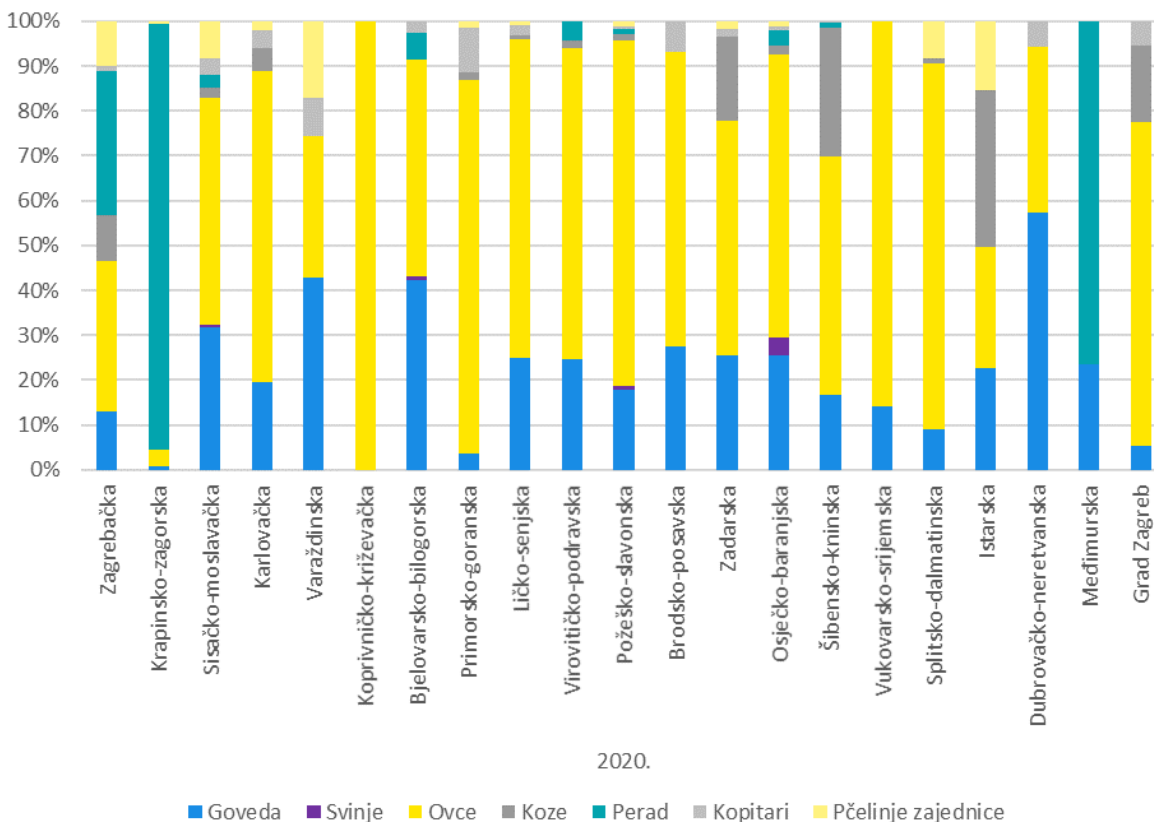
Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Broj grla ekološki uzgojene stoke po vrstama, RH

U 2020. godini zabilježen je prvi pad ekološkog uzgoja životinja kroz razdoblje od 8 godina u iznosu od -2,31%. Navedeni pad, između ostalih faktora, moguće je pripisati pandemiji virusa COVID – 19 koja je, kroz nametnute restrikcije te nižu potrošačku potražnju za proizvodima visoke dodane vrijednosti, globalno utjecala na razvoj poljoprivrednog sektora.

Detaljnijom analizom broja životinja u ekološkom uzgoju prema vrstama životinja i prema županijama (Grafikon 24) moguće je izdvojiti nekoliko županija koje prednjače po broju životinja u ekološkom uzgoju. Navedene županije su: Ličko – senjska (24.838), Sisačko – moslavačka (12.901), Primorsko – goranska (9.626) i Zadarska (8.918).

Jednako kao i na razini RH, u spomenutim županijama poljoprivredna gospodarstva najvećim dijelom uzgajaju ovce, što čini čak 64% ukupno ekološki uzgojene stoke. Osim ovaca, druga po redu najviše uzgajana vrsta životinja u ekološkom uzgoju su goveda. **Županija koja odskaka od ovog trenda jest Krapinsko-zagorska županija koja najviše uzgaja perad (3.120 kljunova u 2020. godini), što čini čak 95% ukupnog ekološkog uzgoja životinja u toj županiji, odnosno 64% ukupno ekološki uzgojene peradi u cijeloj RH. Pored Krapinsko-zagorske županije, u pogledu najvećeg udjela uzgoja peradi u ukupnom ekološkom uzgoju životinja ističe se i Međimurska županija.**

Grafikon 24: Broj ekološki uzgojenih grla, kljunova i pčelinjih zajednica u županijama u 2020. godini

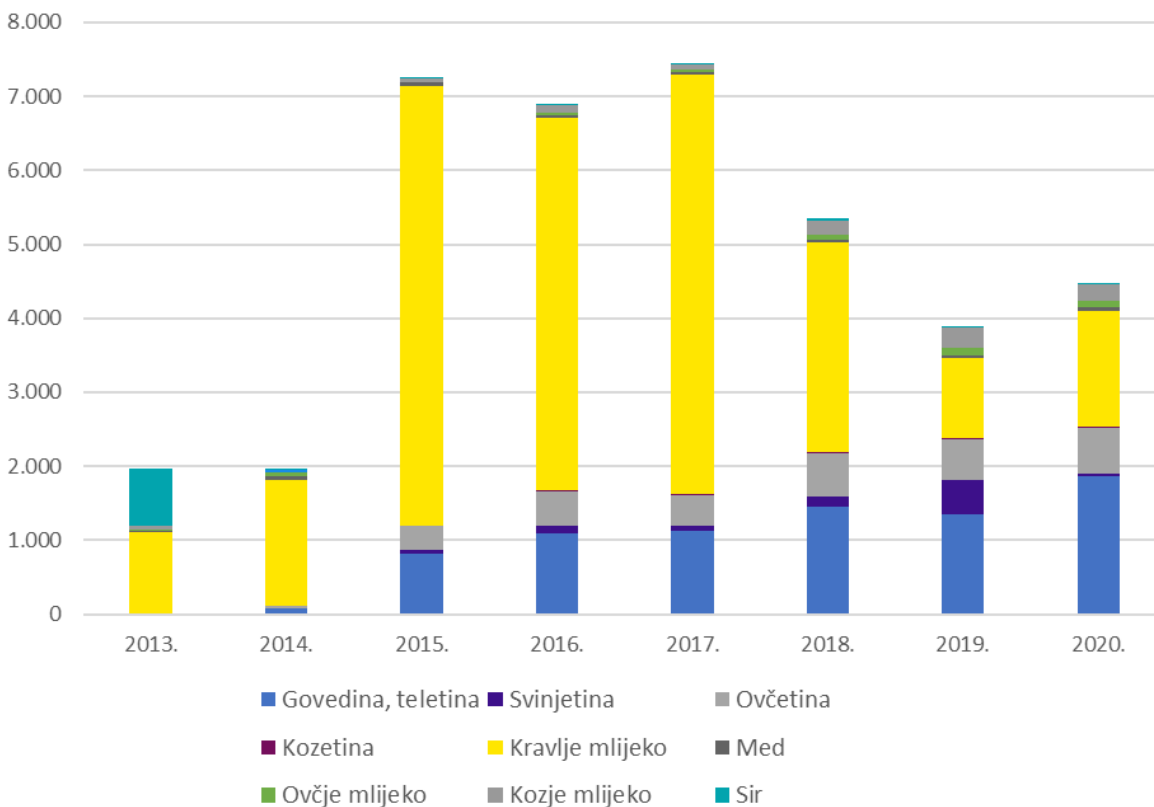

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Broj grla ekološki uzgojene stoke po vrstama, županije

Osim ekološkog uzgoja životinja, proizvodnja ekoloških proizvoda životinjskog podrijetla u RH je također rasla, ali samo u razdoblju od 2013. do 2017. godine, što je vidljivo na Grafikonu 25. U razdoblju od 2013. do 2020. godine najveći udio u ukupnoj proizvodnji proizvoda životinjskog podrijetla u prosjeku ima kravljje mlijeko s 62%, dok su na drugom mjestu govedina i teletina s 21,43%. Kategorije koje slijede su ovčjetina (2,7%), kozje mlijeko (2,9%), svinjetina (2,7%), ovčje mlijeko (1,47%), med (1,03%) te kozletina (0,27%) i sir (0,22%).

Unatoč visokoj zastupljenosti proizvodnje kravljeg mlijeka u RH, kroz period od 2016. do 2019. godine, opadajući trend je rezultirao padom od čak 78% manje proizvedenog kravljeg mlijeka u 2019. godini u odnosu na 2016. Razlog tome bili su nedovoljna razina konkurentnosti hrvatskih mljekara u odnosu na tržište EU-a, koje je postepeno zaustavilo razvoj proizvodnje kravljeg mlijeka u Hrvatskoj. U 2019. godini proizvodnja kravljeg mlijeka doživjela je svoj minimum od 1.087 t, dok je u 2020. godini iznos ukupno proizvedenog kravljeg mlijeka iznosio 1.555 t. Navedeni rast od 43% rezultat je stabilizacije tržišta proizvodnje kravljeg mlijeka.

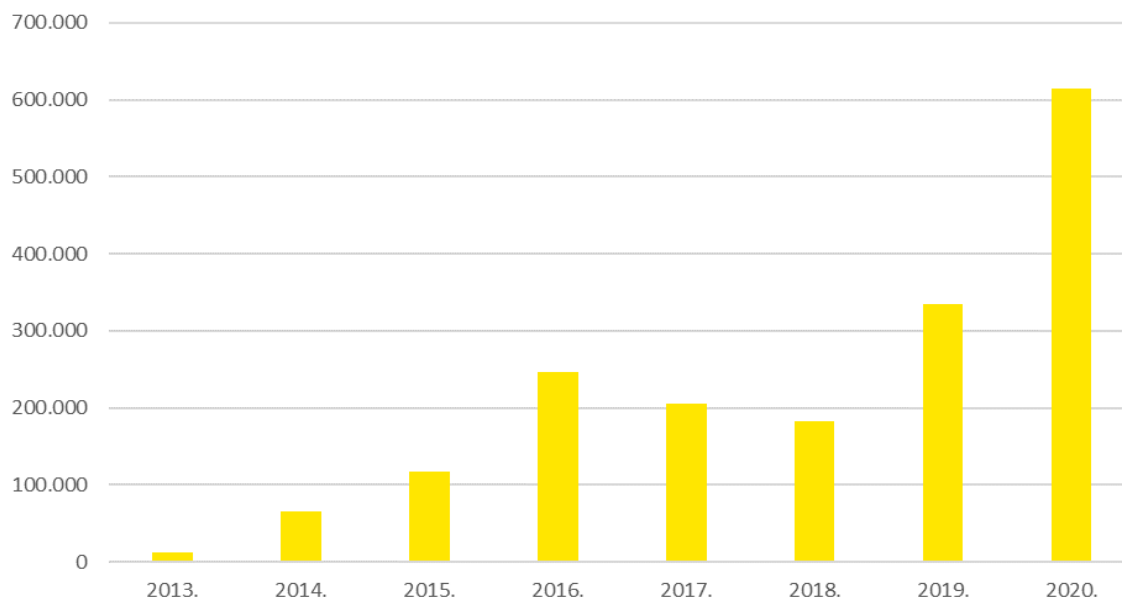
Grafikon 25: Ekološki proizvodi životinjskog podrijetla u RH od 2013. do 2020. godine, u tonama

Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Ekološki proizvodi životinjskog podrijetla u tonama, RH

Osim već spomenutih ekoloških proizvoda životinjskog podrijetla važno je napomenuti i proizvodnju jaja za konzumaciju koja u RH imaju važan udio u ukupnoj proizvodnji (Grafikon 26). U RH, kroz razdoblje od 8 godina, zabilježen je porast broja proizvedenih ekoloških jaja za konzumaciju. U odnosu na 2013. godinu, 2020. godine broj proizvedenih jaja za konzumaciju porastao je 51,3 puta, odnosno s 12.000 na 615.340. Najveći godišnji rast dogodio se u 2020. godini kada je broj proizvedenih jaja za konzumaciju porastao čak 1,8 puta, odnosno s 334.210 na 615.340. Jedan od razloga za takav rast je pojava globalne pandemije COVID – 19 koja je uzrokovala pad cijena jaja i poteškoće pri uvozu. Dodatni problem uzrokovala je i pojava ptičje gripe, primjerice u Nizozemskoj, te je slijedom toga u RH uvezeno svježih jaja u vrijednosti od 4,2 milijuna eura, a izvezeno u vrijednosti od 2,9 milijuna eura. Tako se u odnosu na 2019. godinu uvoz svježih jaja smanjio za 8,0%, dok se izvoz povećao za 37,6%.

Grafikon 26: Broj ekoloških jaja za konzumaciju od 2013. do 2020. godine

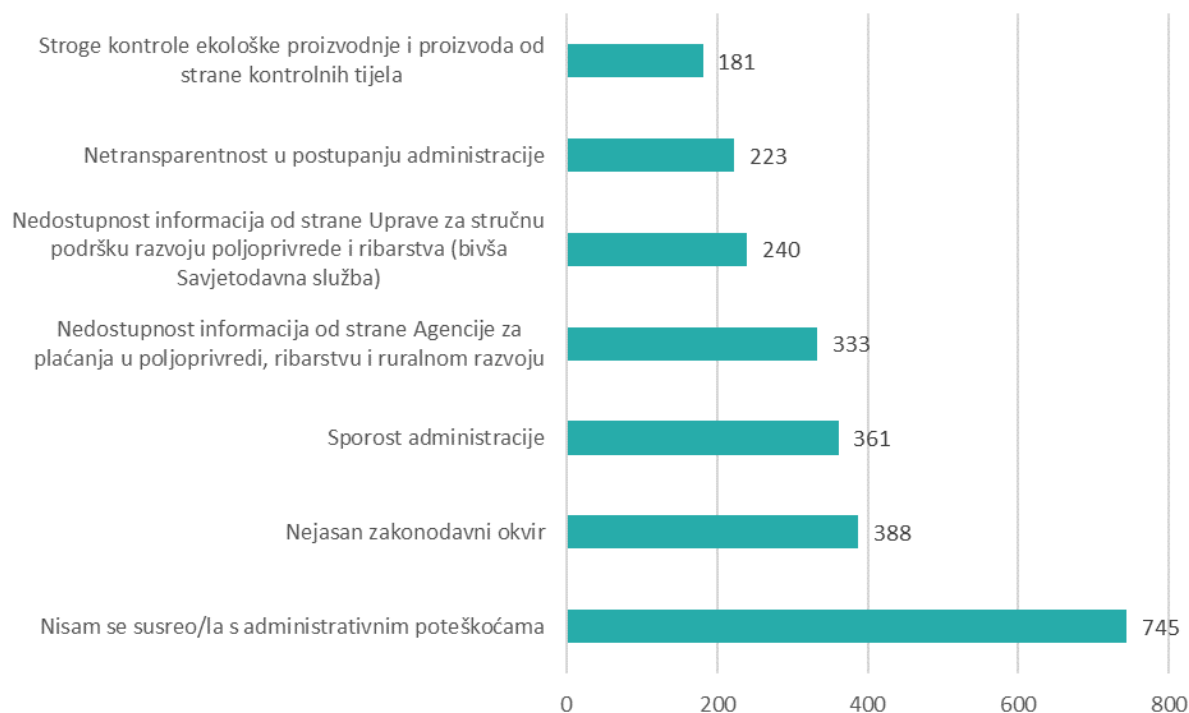
Izvor: DZS, Ekološka poljoprivreda, Broj ekoloških jaja za konzumaciju, RH

Izazovi ekološke proizvodnje u RH

Osim statističkih podataka, anketnim upitnikom su se prikupili i podaci vezani uz administrativne poteškoće te probleme s kojima se ispitanici susreću u proizvodnji ekoloških proizvoda (Grafikon 27).

Na navedena pitanja bilo je moguće odabrati više odgovora. Kada govorimo o administrativnim poteškoćama, 745 ispitanika (47,97 % svih ispitanika ekoloških proizvođača) istaknulo je da se nije uopće susrelo s administrativnim poteškoćama, a kao najvažnije administrativne poteškoće većina ispitanika ističe nejasan zakonodavni okvir, sporost administracije te nedostupnost informacija od strane nadležnih tijela.

Grafikon 27: Administrativne poteškoće s kojima se proizvođači susreću u proizvodnji ekoloških proizvoda

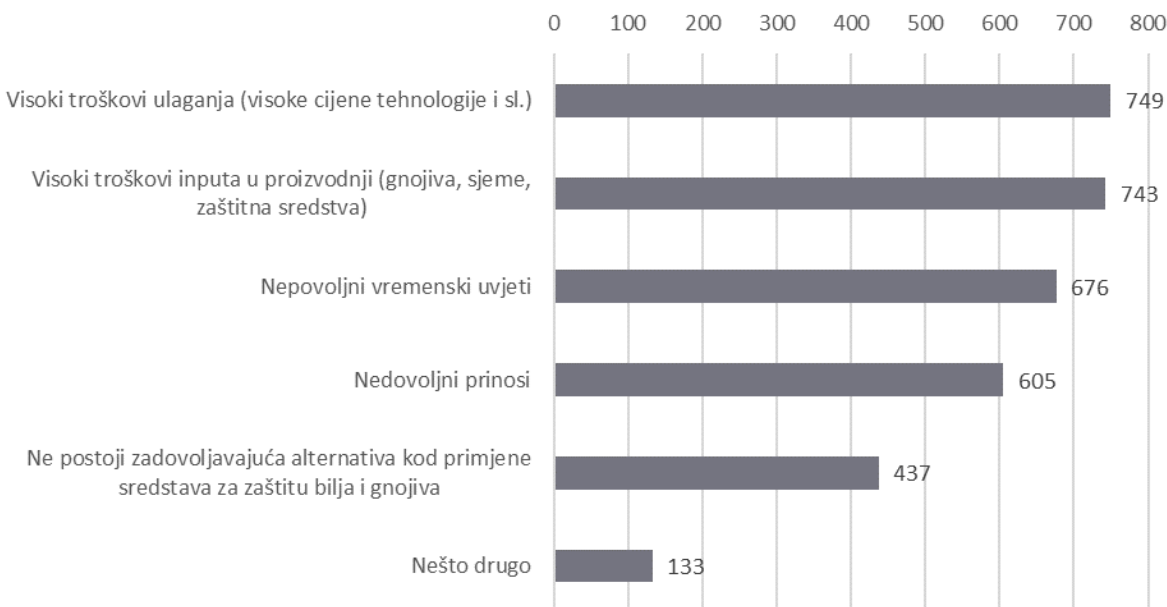
Izvor: Obrada EYS

Također, sudionici stručnih radionica su imali dodatnu mogućnost jasnijeg izražavanja svojih stavova te su tijekom rasprave ukazali na značajne administrativne poteškoće s kojima se susreću. Tako je istaknuto da su ekološki proizvođači preopterećeni administracijom te da im neusklađenost rada različitih kontrolnih tijela otežava poslovanje. Zatim su navedeni sputanost u izboru pojedinih tehnika proizvodnje (poput regenerativne poljoprivrede) i razvoju raznolikosti, neadekvatnost pojedinih propisa, posebno za mala, raznolika gospodarstva te neprepoznavanje potrebe za različitim standardima za velike i male proizvođače. Sudionici stručnih radionica su stoga istaknuli da administrativne zahtjeve treba pojednostavniti, racionalizirati, usmjeriti na najvažnije i prilagoditi ljudima koji bi primarno trebali provoditi vrijeme na poljima, a ne za računalom.

Nadalje, ispitani su problemi s kojima se proizvođači susreću u proizvodnji ekoloških proizvoda te se kao najznačajniji problemi **ističu visoki troškovi ulaganja i inputa u proizvodnji, nepovoljni vremenski uvjeti, nedovoljni prinosi i nepostojanje zadovoljavajuće alternative kod primjene sredstava za zaštitu bilja i gnojiva**.

Osim ponuđenih opcija navedenih na Grafikonu 28, pod „Nešto drugo“, ispitanici su mogli navesti dodatne probleme s kojima se susreću u proizvodnji ekoloških proizvoda. Tako su primjerice proizvođači istaknuli da se između ostalog susreću i sa izazovima koji se odnose na kontaminaciju pesticida sa susjednih parcela, nedostupnost ekološkog repromaterijala (sjeme, sadnice, gnojiva, kompost, itd.), nedostatak radne snage, **poteškoće s plasmanom proizvoda na tržište**, nemogućnost obrane od nametnika i divljači, nedovoljni prinosi, nemogućnost kupnje ekološkog kukuruza za ishranu stoke, visok udio ručnog fizičkog rada, **nedostatak skladišnih kapaciteta, usitnjenost površina i nemogućnost dobivanja državne zemlje, itd.**

Grafikon 28: Problemi s kojima se susreću proizvođači u ekološkoj proizvodnji

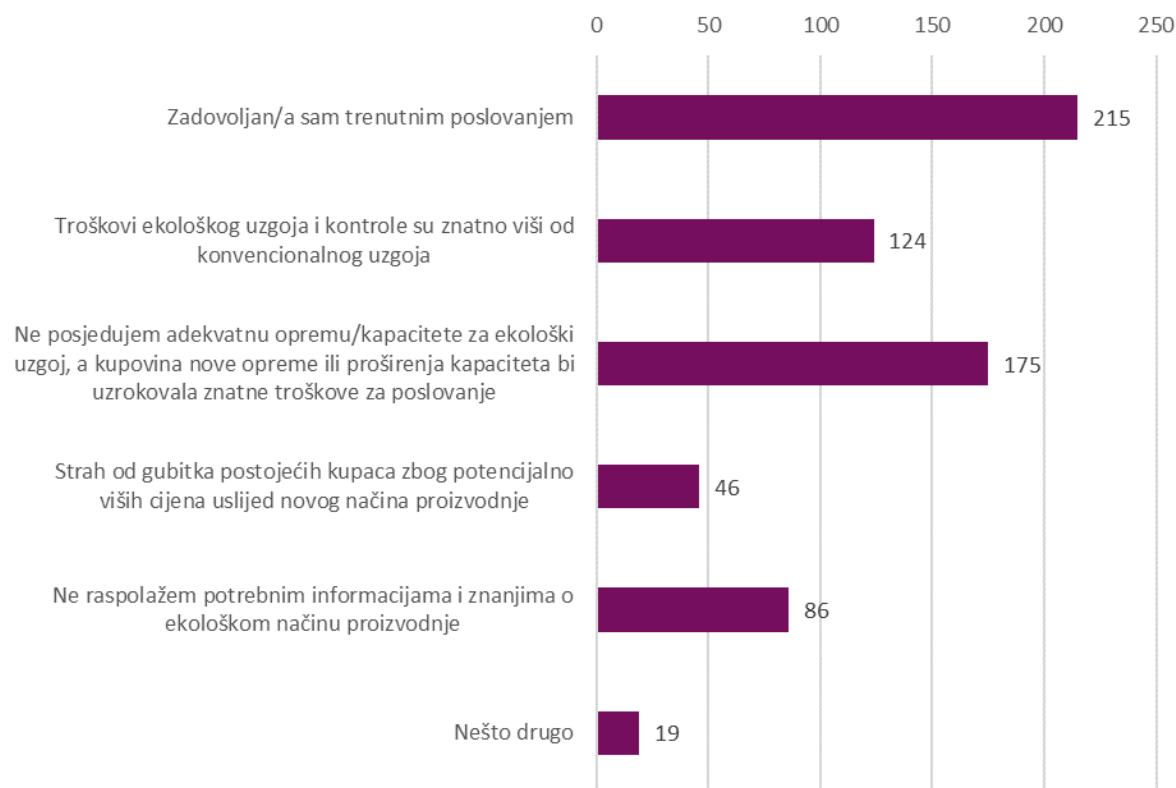

Izvor: Obrada EYS

Kada govorimo o izazovima ekološke proizvodnje važno je osvrnuti se ne samo na izazove s kojima se susreću proizvođači koji koriste takav način proizvodnje već i na izazove koji sprječavaju konvencionalne proizvođače da prijeđu na ekološki način proizvodnje. Stoga su anketnim upitnikom i konvencionalnim proizvođačima postavljena pitanja kako bi se utvrdili razlozi zašto se proizvođači opiru prelasku na ekološki način proizvodnje i kakve bi mjere mogle potaknuti prijelaz na ekološku proizvodnju većeg broja konvencionalnih proizvođača. Upitnik je ispunilo 717 konvencionalnih proizvođača te većina proizvođača odgovorila da nije razmišljala o prelasku na ekološki način proizvodnje (62,2% ili 446 ispitanika), dok je preostalih 271 proizvođača do sada razmišljalo o prelasku na ekološki način proizvodnje. Pojedini proizvođači su istaknuli da su se do sada već i bavili ekološkom proizvodnjom, ali su ustanovili da ne mogu ostvariti veću cijenu od konvencionalnog proizvoda ili nisu imali dovoljno radne snage te su se vratili konvencionalnom načinu proizvodnje. Također, pojedini ispitanici koriste ekološki način proizvodnje samo za vlastite potrebe ili se pak trude proizvesti proizvode koristeći ekološki način proizvodnje, ali nisu formalno uključeni u kontrolni sustav ekološke proizvodnje.

Postoje razni razlozi iz kojih 446 ispitanika ne želi prijeći na ekološki način proizvodnje (Grafikon 29). Najviše ispitanika istaknulo je da je zadovoljno je trenutnim poslovanjem. Također, veliki broj ispitanika prepreke vidi u višim troškovima i kontrolama u ekološkoj u odnosu na konvencionalnu proizvodnju. Isto tako, ističu da ne posjeduju adekvatnu opremu ili kapacitete za ekološki uzgoj, a nabava istih bi im znatno povećala troškove poslovanja. Čak 86 ispitanika ne posjeduje potrebne informacije i znanje o ekološkom načinu proizvodnje, a 46 ih strahuje da bi prelaskom na ekološki način proizvodnje mogli izgubiti postojeće kupce. Kao druge razloge koji ih sprječavaju u prelasku na ekološki način proizvodnje, konvencionalni proizvođači su istaknuli: iziskuje više fizičkog rada, teško je uzgojiti povrće bez tretiranja pesticidima, neisplativost ekološke proizvodnje na kulturama koje proizvode, mala dobit, itd.

Grafikon 29: Razlozi iz kojih konvencionalni proizvođači ne žele prijeći na ekološki način proizvodnje

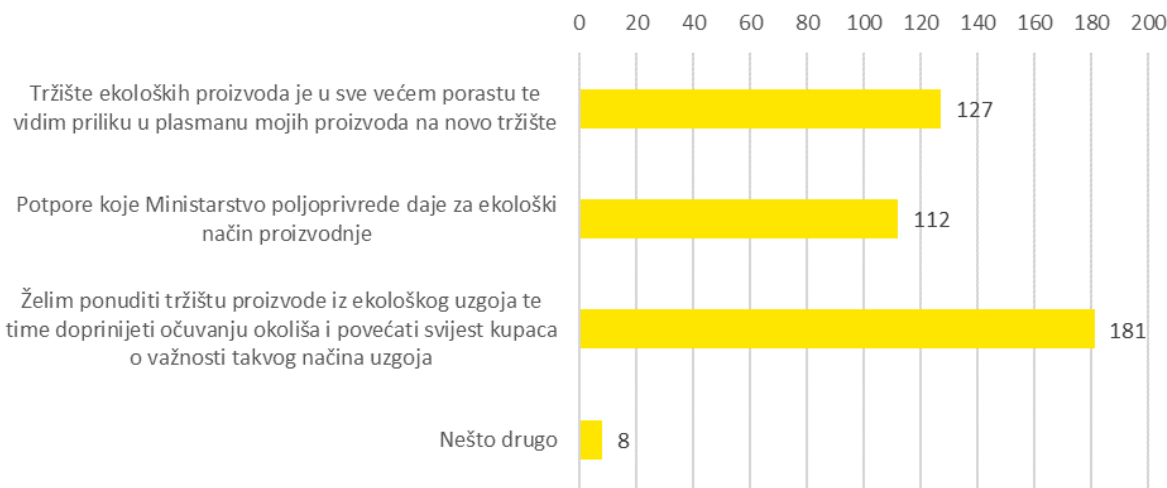

Izvor: Obrada EYS

Osim navedenih razloga, sudionici stručnih radionica koje su se održavale u studenom 2021. godine imali su priliku istaknuti i neke druge razloge zbog kojih konvencionalni proizvođači ne prelaze na ekološki način proizvodnje, te su istaknuli nedostatak znanja konvencionalnih proizvođača za ekološki uzgoj te nedostatak tržišta/nedostatna potražnja ili niske cijene za pojedine ekološke proizvode (npr. ekološka janjetina).

Provedenim anketnim upitnikom istraženi su i razlozi zbog kojih bi konvencionalni proizvođači željeli prijeći na ekološki način proizvodnje te što bi ih motiviralo da zamijene dosadašnji način proizvodnje okolišno prihvatljivijim načinom (Grafikon 30). Konvencionalni proizvođači istaknuli su da ih najviše motivira očuvanje okoliša i povećanje svijesti kupaca o važnosti ekološkog načina proizvodnje, također ih motivira sve veća popularnost ekoloških proizvoda na tržištu te potpore Ministarstva poljoprivrede za ekološku proizvodnju. Ispitanici su istaknuli da žele proizvoditi zdrave proizvode ne samo za svoje potrebe već i za širu skupinu ljudi, da žele razviti obiteljsko gospodarstvo zapošljavanjem ostalih članova obitelji, ali i da ih motivira financijska zarada.

Grafikon 30: Razlozi iz kojih bi konvencionalni proizvođači prešli na ekološki način proizvodnje

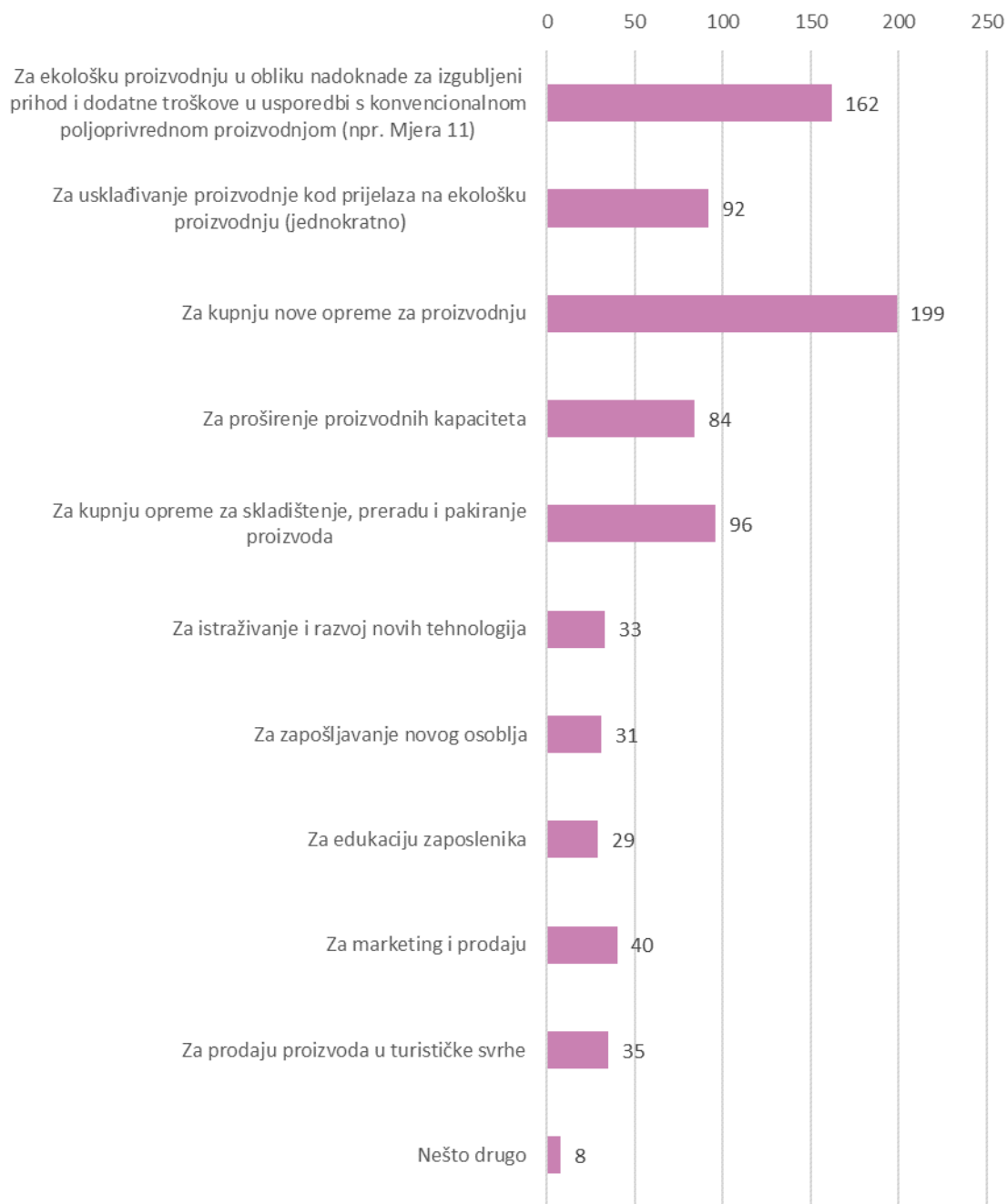

Izvor: Obrada EYS

Od 446 konvencionalnih proizvođača koji bi željeli prijeći na ekološki način proizvodnje, 6,7% ispitanika bi to učinilo ako bi raspolagali potrebnim informacijama, znanjima i praktičnim iskustvom, 56,7% bi možda prešlo, a 36,5% ne bi uopće prešlo na ekološki način proizvodnje iako bi im potrebne informacije i znanja bili na raspolaganju. Također, potpore vezane uz prelazak na ekološki način proizvodnje motivirale bi 20% ispitanika da promijene dosadašnji način proizvodnje svojih proizvoda, 51,6% bi možda promijenilo način proizvodnje, dok 28,5% ispitanika ne bi prešlo na ekološki način proizvodnje iako za isto mogu dobiti potpore koje bi im mogle pomoći u pokrivanju troškova promjene načina proizvodnje.

Ispitanici koji su odgovorili da bi prešli (89 ispitanika) odnosno možda prešli (230 ispitanika) na ekološki način proizvodnje, ako bi za isto dobili potpore, mogli su navesti koja bi ih vrsta potpore najviše motivirala na isto (Grafikon 31). Konvencionalni proizvođači su najviše zainteresirani za potpore za kupnju nove opreme, za nadoknadu za izgubljeni prihod i dodatne troškove u odnosu na konvencionalni način proizvodnje, za kupnju opreme za skladištenje, preradu i pakiranje proizvoda, za jednokratnu potporu u svrhu usklađivanja proizvodnje kod prijelaza na ekološku proizvodnju, te za proširenje proizvodnih kapaciteta. Ispitanici su također pokazali manji interes za potpore koje se odnose na potporne djelatnosti (npr. marketing i prodaja, turizam, edukacija zaposlenika), a dodatna potpora od značaja koju su proizvođači naveli odnosi se na potporu za povećanje zemljišta za proizvodnju.

Grafikon 31: Potpore koje su konvencionalni proizvođači koji žele/možda žele prijeći na ekološki način proizvodnje odabrali kao one koje bi im najviše koristile

Izvor: Obrada EYS

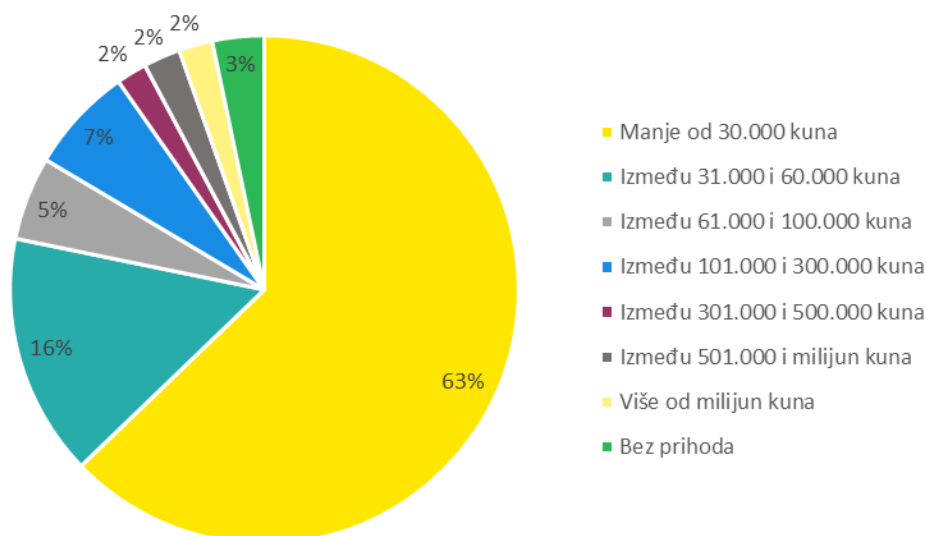
Prodaja i promocija proizvoda ekološke poljoprivrede

S obzirom da ne postoje službeni statistički podaci vezani za prodaju i promociju ekoloških poljoprivrednih proizvoda u Hrvatskoj, provedeno je anketno istraživanje kod konvencionalnih i ekoloških proizvođača. Ispitanici koji su naveli da se bave ekološkom te ekološkom i konvencionalnom proizvodnjom (njih 1.553), odgovarali su na pitanja vezana uz ekološku proizvodnju, te je stoga važno istaknuti da se rezultati istraživanja ekološke proizvodnje dijelom

odnose i na konvencionalnu proizvodnju. S druge strane, ispitanici koji su naveli da se bave konvencionalnom proizvodnjom (njih 2.270) odgovarali su samo na pitanja vezana uz konvencionalnu proizvodnju. Pojedina pitanja bila su jednaka za obje vrste proizvođača.

Rezultati navedenog anketnog istraživanja (Grafikon 32) pokazuju da od ukupno zaprimljenih 1.553 odgovora ispitanika koji se bave ekološkom proizvodnjom, 81,8% ima prosječne godišnje prihode manje od 100.000 HRK, 8,5% ima prihode između 101.000 i 500.000 HRK, 2,3% ima prihode između 501.000 i milijun HRK, 2,1% ima prihode više od milijun kuna dok njih 3,2% ne ostvaruje prihode od prodaje proizvoda.

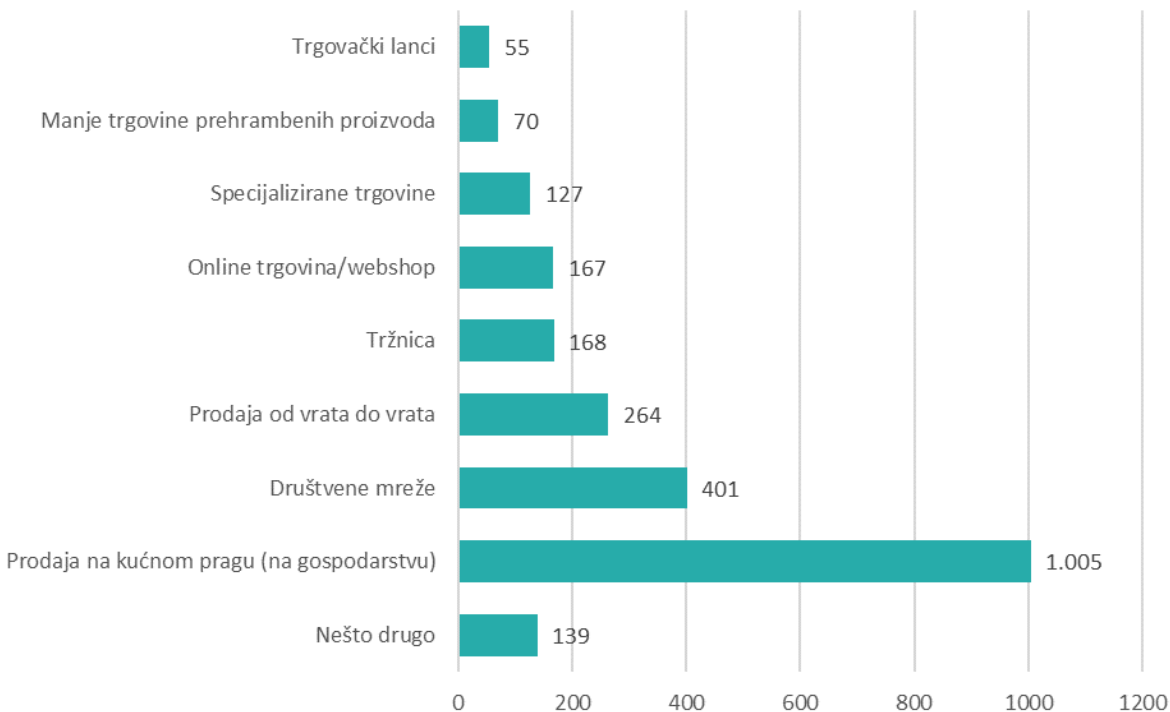
Grafikon 32: Prosječni godišnji prihodi proizvođača koji se bave ekološkom proizvodnjom

Izvor: Obrada EYS

Nadalje, proizvođače se pitalo za vrste prodajnih kanala koje koriste (Grafikon 33) te se kao najznačajniji prodajni kanali kod ekoloških proizvođača ističu prodaja na kućnom pragu (na gospodarstvu), društvene mreže, prodaja od vrata do vrata te prodaja na tržnici i putem online trgovine/webshopa. Dodatni prodajni kanali ekoloških proizvođača uključuju veleprodaju, prodaju stalnim kupcima, prodaju na temelju dugoročnih ugovora s kupcem, otkup, prodaju kroz poljoprivredne zadruge. **S obzirom da je značajan broj proizvođača u prijelaznoj fazi ili tek započinje s ekološkom proizvodnjom, velik broj ekoloških proizvođača izjasnio se kako još uvijek nemaju uroda, stoga se još uvijek na bave prodajom. Konvencionalni proizvođači također u najvećoj mjeri prodaju svoje proizvode na kućnom pragu (na gospodarstvu), putem društvenih mreža te podjednako prodaju na tržnici i u specijaliziranim trgovinama.**

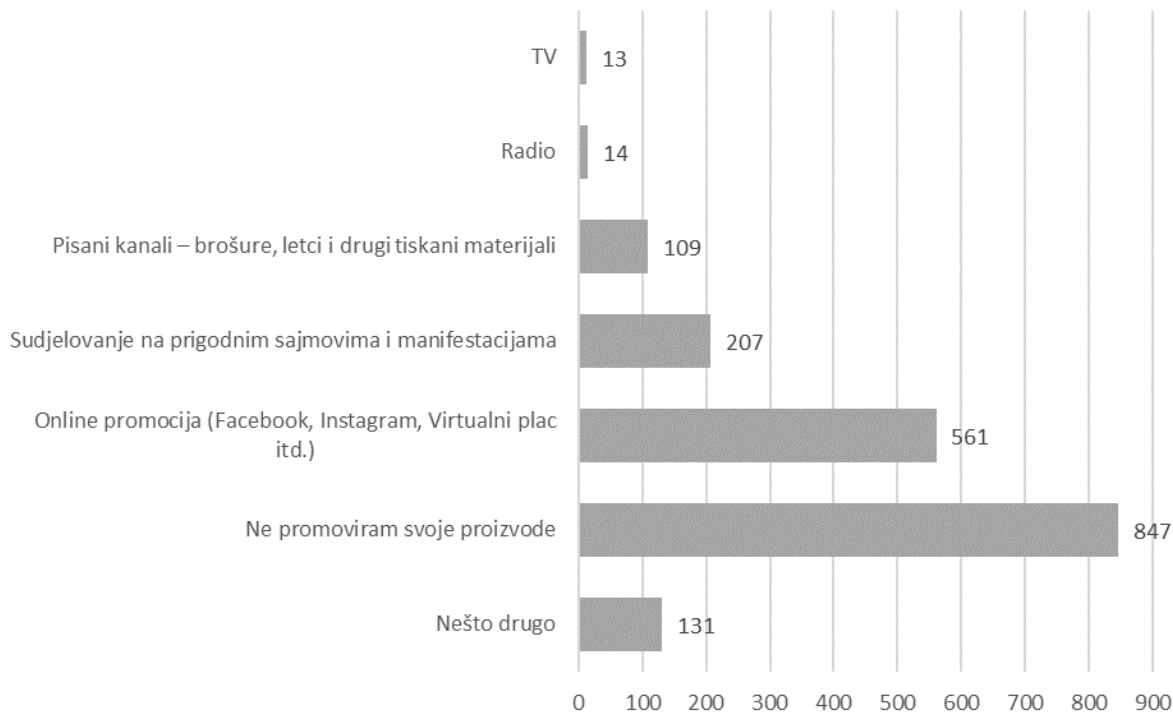
Grafikon 33: Prodajni kanali koje koriste proizvođači za prodaju ekoloških proizvoda

Izvor: Obrada EYS

Kroz istraživanje su ispitani trendovi u korištenju promotivnih kanala za oglašavanje proizvoda (Grafikon 34) te su rezultati pokazali da većina ekoloških proizvođača ne koristi nikakve promotivne tehnike dok se kao najznačajniji promotivni kanali ističu online promocija (Facebook, Instagram, Virtualni plac itd.), sudjelovanje na prigodnim sajmovima i manifestacijama te pisani kanali – brošure, letci i drugi tiskani materijali. Dodatni promotivni kanali koje koriste ekološki proizvođači uključuju usmenu predaju i direktni marketing. Jednako kao i kod ekoloških, većina konvencionalnih proizvođača uopće ne koristi promotivne tehnike dok oni koji ih koriste, primjenjuju jednake promotivne kanale kao i ekološki, osim što u manjoj mjeri koriste pisane kanale.

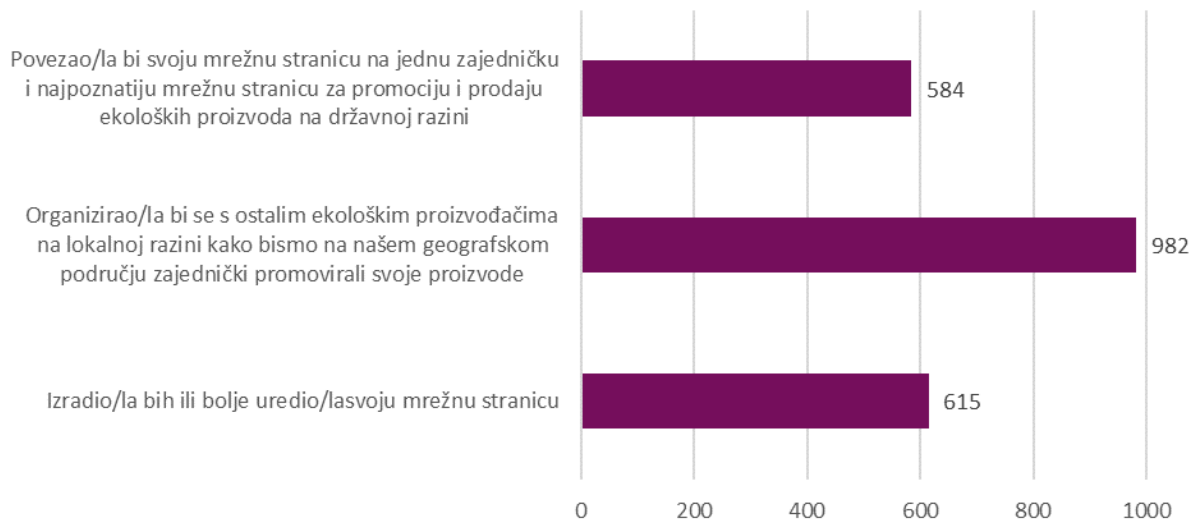
Grafikon 34: Promotivni kanali koje koriste proizvođači za prodaju ekoloških proizvoda

Izvor: Obrada EYS

S obzirom da se pojavom pandemije COVID-19 većina prodaje ekoloških proizvoda obavlja putem interneta, takav kanal promocije i prodaje ekoloških proizvoda počeo je koristiti još veći broj proizvođača. Također, zbog izvanredne situacije je omogućen bolji plasman i dostava proizvoda u gradove i mjesta u Hrvatskoj koja su udaljenija od lokalnih ekoloških proizvođača. Na taj način se i strategija „od polja do stola” pretočila u stvarnu, svakodnevnu aktivnost. Slijedom navedenog, vezano uz korištenje online promocije, ekološke proizvođače je kroz upitnik pitano što bi napravili u cilju kvalitetnije online promocije svojih proizvoda (Grafikon 35). Većina ispitanika (982) bi se organizirala s ostalim ekološkim proizvođačima na lokalnoj razini kako bi na istom geografskom području zajednički promovirali svoje proizvode. Podjednaki broj bi se odlučio za bolju izradu ili bolje uređenje svoje mrežne stranice (615 ispitanika) te za povezivanje svoje mrežne stranice na jednu zajedničku i najpoznatiju mrežnu stranicu za promociju i prodaju ekoloških proizvoda na državnoj razini (584 ispitanika).

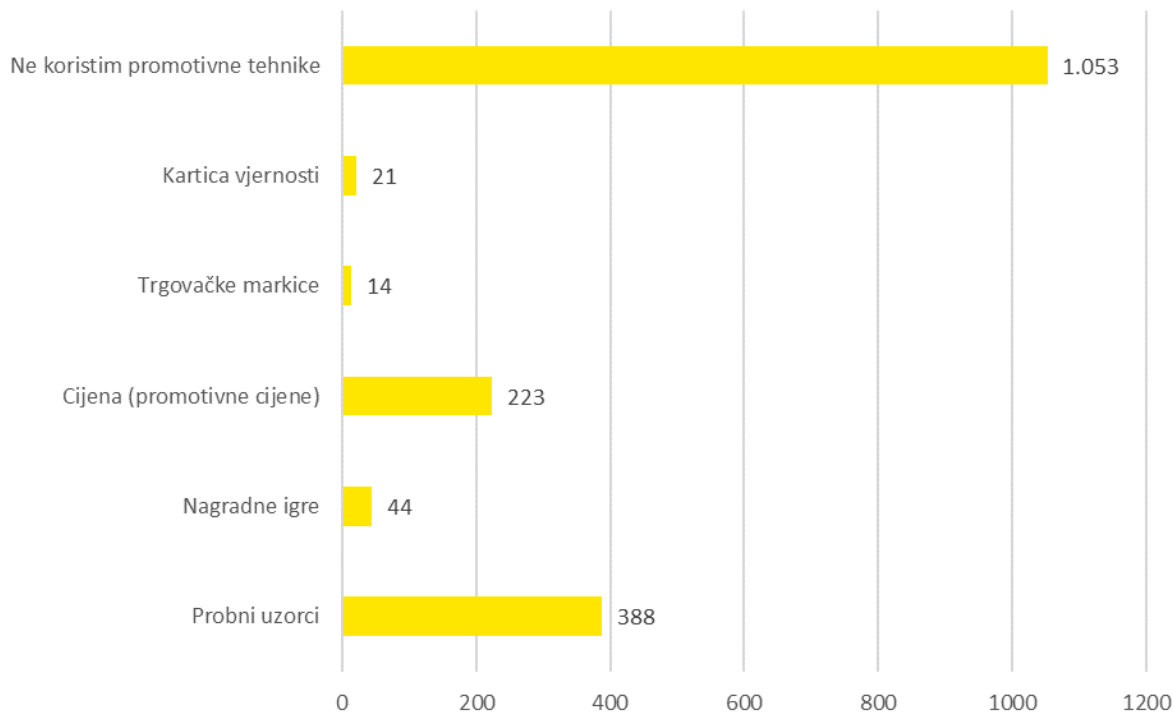
Grafikon 35: Rješenja za kvalitetniju online promociju ekoloških proizvoda

Izvor: Obrada EYS

Trendovi u korištenju promotivnih tehnika odnosno tehnika unaprjeđenja prodaje kod ekoloških proizvođača (Grafikon 36) pokazuju da većina ne koristi promotivne tehnike (1.053 ispitanika) dok se kod tehnika unaprjeđenja prodaje ispitanici najčešće odlučuju za probne uzorke (388 ispitanika) te promotivne cijene (223 ispitanika). Većina konvencionalnih proizvođača također ne koristi promotivne tehnike dok se za tehnike unaprjeđenja prodaje najviše odlučuju za probne uzorke te promotivne cijene, jednako kao i ekološki. Uz to, konvencionalni proizvođači koriste i popust pri količini.

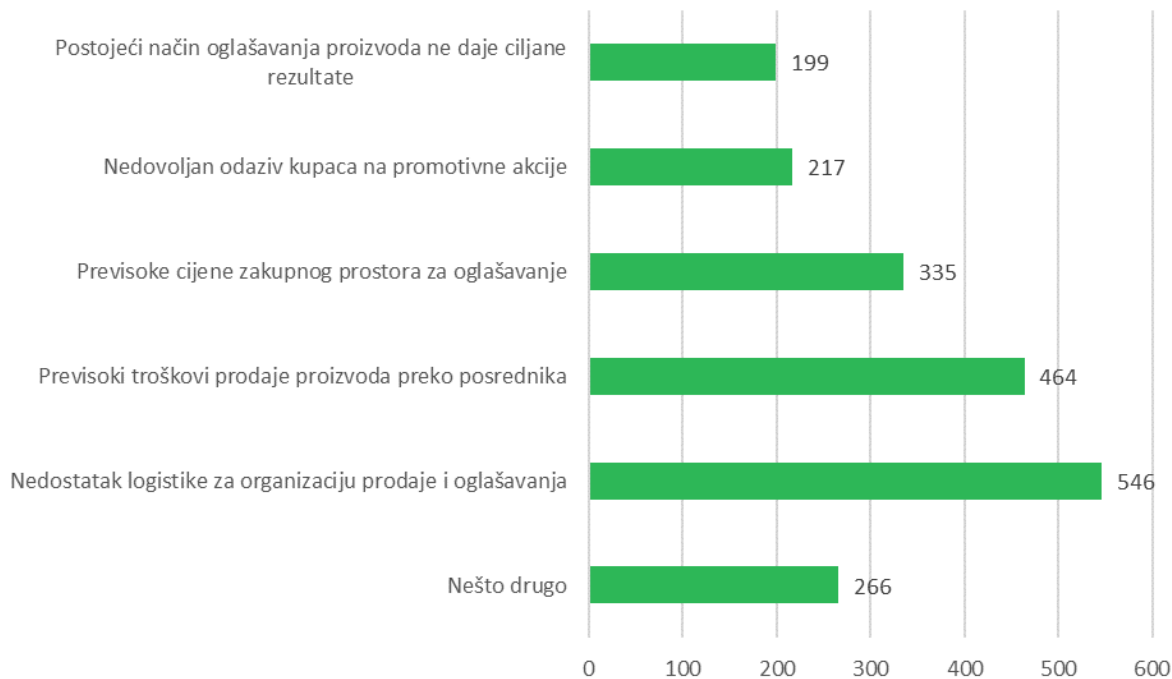
Grafikon 36: Promotivne tehnike/tehnike unaprjeđenja prodaje koje koriste proizvođači prilikom prodaje ekoloških proizvoda

Izvor: Obrada EYS

Istraživanje je također pokazalo koji su najčešći izazovi s kojima se ekološki proizvođači susreću prilikom prodaje i oglašavanja proizvoda (Grafikon 37). Najčešći izazovi su: nedostatak logistike za organizaciju prodaje i oglašavanja (546 ispitanika), previsoki troškovi prodaje proizvoda preko posrednika (464 ispitanika) te previsoke cijene zakupnog prostora za oglašavanje (335 ispitanika). Osim navedenih opcija na grafikonu u nastavku, pod „Nešto drugo“ ispitanici su naveli dodatne izazove s kojima se susreću, poput: nedostatne količine za prodaju, nedovoljna educiranost kupaca o ekološkim proizvodima i o razlikama između ekoloških i konvencionalnih proizvoda, slaba kupovna moć kupaca te manjak prostora za skladištenje.

Grafikon 37: Izazovi s kojima se proizvođači susreću prilikom prodaje i oglašavanja proizvoda

Izvor: Obrada EYS

Primjena promotivnih tehnika odnosno tehnika unaprjeđenja prodaje koje za cilj imaju postizanje veće prepoznatljivosti ekoloških proizvoda u Hrvatskoj ogleda se kroz brojne uspješne poduzetničke pothvate. Više takvih primjera nalazi se na području Osječko-baranjske županije, koja i prema ranije navedenoj statistici o broju proizvođača ekoloških proizvoda, predvodi u ekološkom sektoru odnosu na ostale županije RH.

Jedan od takvih primjera je **eCeker grupa**, nastala suradnjom Udruge Slap i Županijske razvojne agencije iz Osijeka kroz projekt Camarg koji je financiran iz programa Interreg Mediterranean sredstvima EU-a. Internet trgovina eCeker okuplja više različitih proizvođača hrane, među kojima se nalaze i ekološki proizvođači, a djeluje na području Osijeka i Zagreba. Kupovina se vrši putem internet stranice na kojoj su objavljeni svi dostupni proizvodi iz lokalnog područja, a za koje svaki kupac iz regije Osijek ostvaruje i popust. Osim što kupac može birati mjesto i željeni termin dostave te u slučaju žurnosti pokrenuti postupak hitne dostave, kupac nakon dostave proizvoda može dati recenziju u vidu davanja ocjene od 1 do 5 za svaki naručeni proizvod.

Ekotržnica također predstavlja primjer uspješne internet platforme sa sjedištem u Osijeku koja okuplja lokalne proizvođače ekoloških proizvoda. Motiv za pokretanjem ove platforme bila je želja za poticanjem ekološke proizvodnje na malim obiteljskim imanjima kroz virtualno povezivanje s kupcima te želja za pojednostavljenjem vođenja poslovanja za poduzetnike tako da ono bude razumljivo, pristupačno i transparentno svim korisnicima te da istovremeno štedi vrijeme proizvođačima. Cilj je etično poslovanje odnosno omogućiti da profit ostane u rukama proizvođača. Proizvođači koji žele biti dio ove platforme moraju posjedovati ekološki certifikat ili biti u prijelaznom periodu dok je za kupce dovoljno da se registriraju.

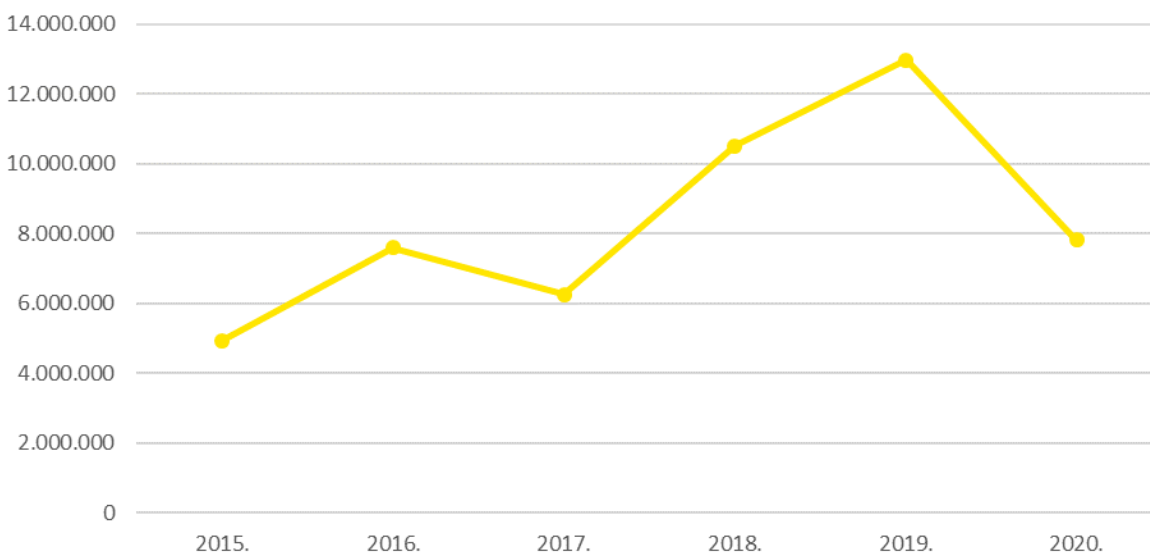
Još jedan uspješan primjer predstavlja startup **VeeMee** koji je izradio prvu hrvatsku digitalnu platformu u poljoprivrednom i trgovačkom sektoru koja omogućuje transparentne i relevantne informacije između sudionika na tržištu. Svrha VeeMee platforme je poboljšanje vidljivosti proizvođača kod krajnjeg potrošača te promoviranje podrijetla proizvoda. Koristi ove platforme za proizvođače očituju se u jačanju brenda i pojavnosti dok potrošači dobivaju informacije o proizvođaču i podrijetlu proizvoda. Potrošač skeniranjem QR koda proizvoda može pristupiti svim relevantnim informacijama o podrijetlu proizvoda, njegovom proizvođaču, certifikatima, kapacitetima i distributerima. VeeMee ima bazu od preko 2.000 poljoprivrednih gospodarstava te uključuje proizvodnju sa 30.000 ha poljoprivredne površine. Osim navedenog, startup VeeMee je kroz prodaju usluga pametne logistike do 2020. godine prevenirao bacanje 750 t hrane te smanjio CO₂ za 40 t.

Uvoz i izvoz ekoloških poljoprivrednih proizvoda u RH

U nastavku su analizirani podaci Carinske uprave Ministarstva financija o uvozu ekoloških proizvoda iz trećih zemalja (Grafikon 38). S obzirom da EU predstavlja zajedničko tržište ne vodi se evidencija o uvozu ekoloških proizvoda iz drugih država članica u Hrvatsku te je stoga izvršena **analiza uvoza u RH isključivo iz trećih zemalja**. Prilikom analize uvoza ekoloških proizvoda u RH, korišteni su podaci za period od 2015. do 2020. godine. Obujam, odnosno vrijednost uvoza ekoloških proizvoda izražena je u hrvatskim kunama (HRK). Iznosi su dobiveni temeljem konverzije vrijednosti proizvoda u HRK prema srednjem deviznom tečaju na dan 4. kolovoza 2021. Prema dobivenim podacima ustanovljeno je kako je u RH iz trećih zemalja u spomenutom periodu bilo uvezeno robe u vrijednosti većoj od 50 milijuna HRK.

Dok uvoz ekoloških proizvoda u RH u periodu od 2015. do 2016. bilježi rast od 54,2%, potom pad od 17,6% u 2017. godini te ponovni rast u 2018. i 2019. godini od 67,8% i 24,3%, zanimljiv je značajni pad uvoza od 40,2% u 2020. godini što je prikazano na Grafikonu 38. Pad uvoza u 2020. godini zabilježen je zbog poremećaja prometa roba uslijed dodatnih kontrola.

Grafikon 38: Ukupan uvoz iz trećih zemalja u RH izražen u HRK za period 2015. - 2020.

Izvor: Carinska uprava Ministarstva financija

U Tablici 5. prikazane su kategorije u kojima se bilježi najveći pad uvoza u 2020. godini, od čega uvoz čajeva te masti i bilja bilježi pad veći od 90%, a najmanji pad od 36,5% bilježi kategorija šećeri, sirupi, med i paste.

Tablica 5: Pad uvoza proizvoda iz trećih zemalja prema kategorijama, 2020. godina

Kategorija proizvoda	2019.	2020.	Pad uvoza u %
Čajevi	78.172	2.739	-96,5%
Masti i ulja	1.270.823	66.978	-94,7%
Soli, začini i t.d.	138.500	24.457	-82,3%
Dodaci prehrani	2.829.531	646.622	-77,1%
Brašna i pečenje	430.790	120.931	-71,9%
Napitci i koncentрати	337.918	153.396	-54,6%
Šećeri, sirupi, med, paste	1.579.924	1.003.059	-36,5%

Izvor: Carinska uprava Ministarstva financija

Nastavno na kategorije ekoloških proizvoda koji se uvoze u RH valja izdvojiti kategoriju Smrznuto voće, sušeno voće, pire od voća, pekmez“ koja, unatoč promjenama u spomenutom periodu, ima najveći udio u općoj vrijednosti uvoza, odnosno više od 19,5 milijuna kuna, što je čak 38,9% sveukupnog uvoza. , Drugi najveći postotni udio u cijelom periodu ima kategorija Bilje i sušeno bilje od 12%, unatoč tome što prema dostupnim podacima roba ove kategorije nije bila uvezena u RH u 2015. godini. Detaljni prikaz uvoza po kategorijama prikazan je u Tablici 6, gdje su prikazane samo one kategorije koje su imale ukupni uvoz veći od 1 milijuna kuna u cijelom periodu od 2015. do 2020. godine.

Tablica 6: Godišnji uvoz ekoloških proizvoda prema kategorijama, 2015. – 2020.

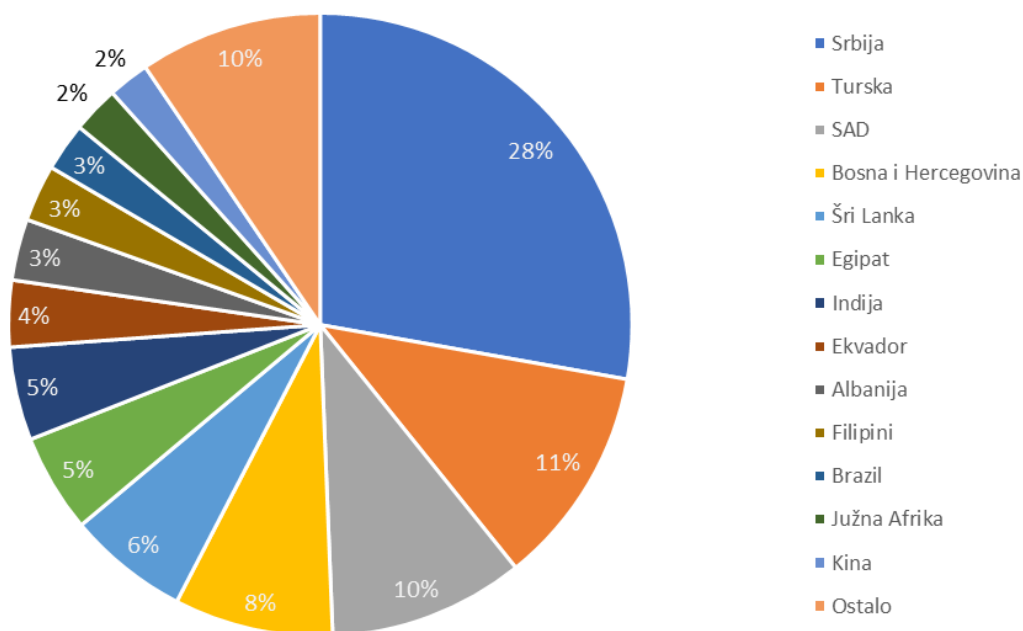
Kategorija proizvoda	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Total
Bilje i sušeno bilje	-	294.837	219.399	1.124.348	2.151.859	2.238.877	6.029.323
Dodaci prehrani	-	174.103	774.703	365.469	2.236.896	356.510	3.907.683
Masti i ulja	301.129	811.603	809.535	795.681	830.454	66.978	3.615.382
Napitci i koncentрати	1.476.921	53.915	98.301	61.360	337.918	146.274	2.174.692
Smrznuto voće, sušeno voće, pire od voća, pekmez	2.020.699	5.016.191	3.514.973	3.942.049	1.870.652	3.159.240	19.523.805
Svježe voće	-	-	-	912.013	822.158	-	1.734.172
Šećeri, sirupi, med, paste	-	-	-	542.629	1.207.943	1.003.059	2.753.633

Ukupno	3.798.751	6.350.651	5.416.912	7.743.552	9.457.884	6.970.941	39.738.693
--------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

Izvor: Carinska uprava Ministarstva financija

Kada se govori o podjeli po državama u kontekstu uvoza u RH iz trećih zemalja u periodu od 2015. do 2020. godine (Grafikon 39), možemo izdvojiti tri države koje su imale najveći udio uvoza ekoloških proizvoda u RH, a to su Srbija (28%), Turska (11%) i SAD (10%), dok preostalih 10% otpada na države čija je ukupna vrijednost uvoza u RH iznosila manje od 1 milijun HRK u spomenutom periodu, kao što je prikazano na Grafikonu 39.

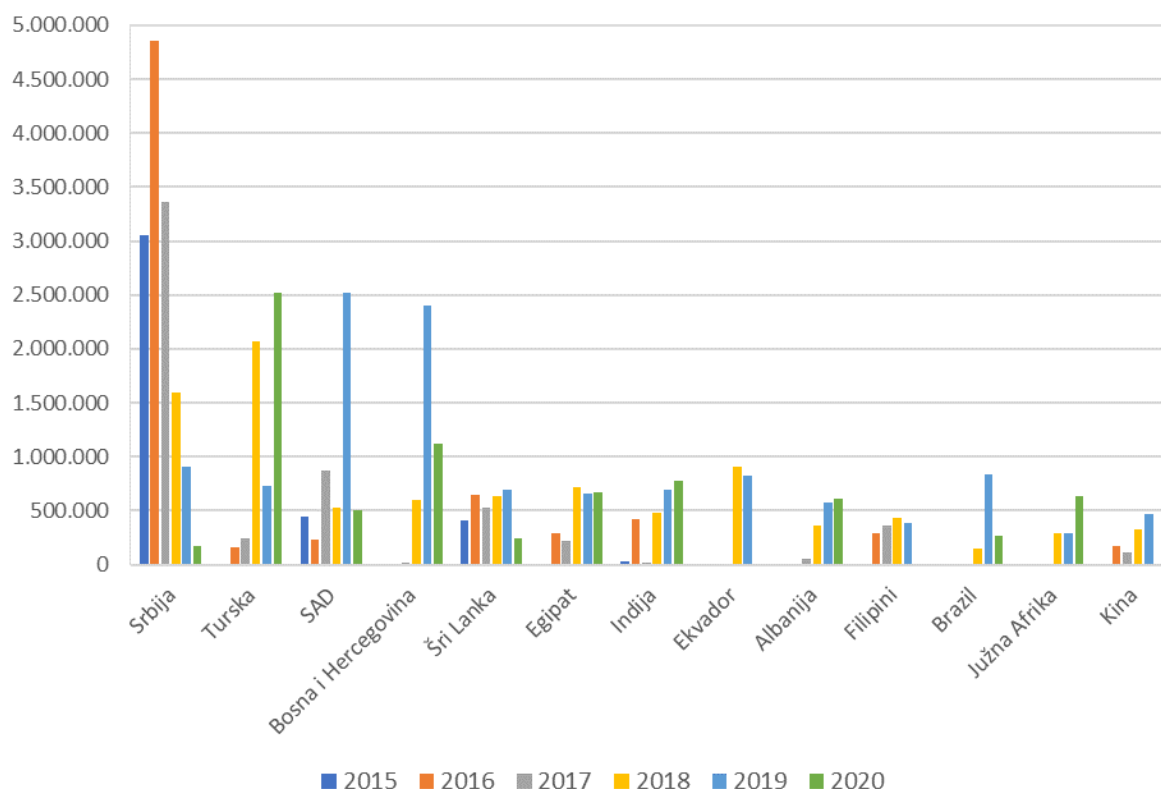
Grafikon 39: Udio uvoza u RH prema državama u ukupnoj vrijednosti uvezenih ekoloških proizvoda iz trećih zemalja, 2015.-2020.

Izvor: Carinska uprava Ministarstva financija

U spomenutom periodu samo su 4 države imale konstantnu isporuku ekoloških proizvoda u Hrvatsku, a to su Srbija, SAD, Šri Lanka te Indija, pri čemu je uvoz iz Srbije veći od 3 milijuna HRK godišnje u 2015., 2016. i 2017. godini što je prikazano na Grafikonu 40. Također, samo su Turska, SAD te Bosna i Hercegovina u raznim godinama imale uvoz u RH veći od 2 milijuna HRK, dok je uvoz iz ostalih država bio manji od 1 milijun HRK.

Grafikon 40: Uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja u RH u periodu 2015.-2020.

Izvor: Carinska uprava Ministarstva financija

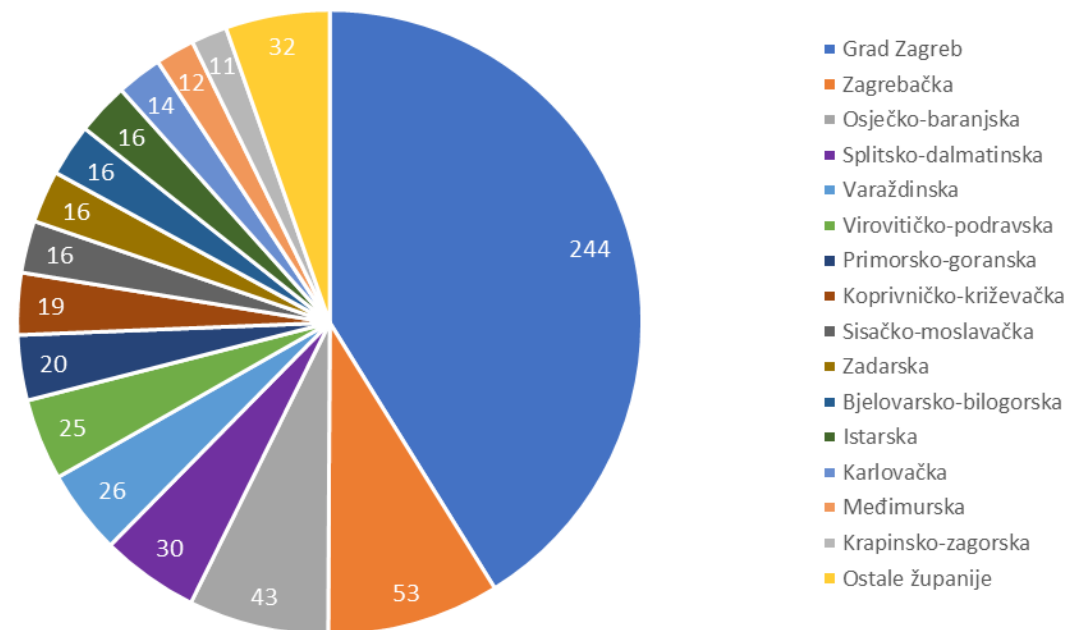
Budući da EU predstavlja zajedničko tržište, kao i u slučaju s uvozom, zasebna evidencija o izvozu ekoloških proizvoda iz RH u druge zemlje članice se ne vodi. Također se ne vodi evidencija o izvozu proizvoda iz RH u treće zemlje, već samo ukupan izvoz hrvatskih poljoprivrednih proizvoda. Prema podacima iz Upisnika subjekata u ekološkoj proizvodnji, koji vodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na području RH djeluje 85 izvoznika ekoloških proizvoda. Među 85 izvoznika ekoloških proizvoda, 51 izvoznik je ujedno prerađivač ekoloških proizvoda te 24 izvoznika su proizvođači ekoloških proizvoda. Od 24 proizvođača koji izvoze svoje proizvode u inozemstvo, njih 23 bavi se biljnom proizvodnjom, dok se samo kod jednog proizvođača navodi da se bavi mješovitom proizvodnjom.

Potrošnja ekoloških proizvoda

U svrhu analize potrošnje ekoloških proizvoda na području RH provedeno je anketno istraživanje nad kupcima prehrambenih proizvoda iz razloga što evidencija takvih podataka ne postoji, a isti su ključni za utvrđivanje potrošnje ekoloških proizvoda u RH.

Upitnik je ispunilo 593 kupaca (Grafikon 41), a najveći broj ispitanika dolazi iz Grada Zagreba (244) te Zagrebačke županije (53). U kategoriju „ostale županije“ na grafikonu u nastavku spadaju one županije koje su imale manje od 10 ispitanika svaka, a to su Dubrovačko-neretvanska (8), Vukovarsko-srijemska (6), Požeško-slavonska (6), Šibensko-kninska (5), Ličko-senjska (4) te Brodsko-posavska županija (3). Od ukupno 593 ispitanika, njih 76,56% se izjasnilo da živi u gradu dok 23,44% živi na selu.

Grafikon 41: Broj ispitanika anketnog upitnika prema županijama

Izvor: Obrada EYS

Nadalje, prema dobivenim podacima, najzastupljenije dobne skupine bile su one od 18 do 35 (36%) te od 36 do 50 godina (38%), dok je tek 2% ispitanika dobi starije od 65 godina.

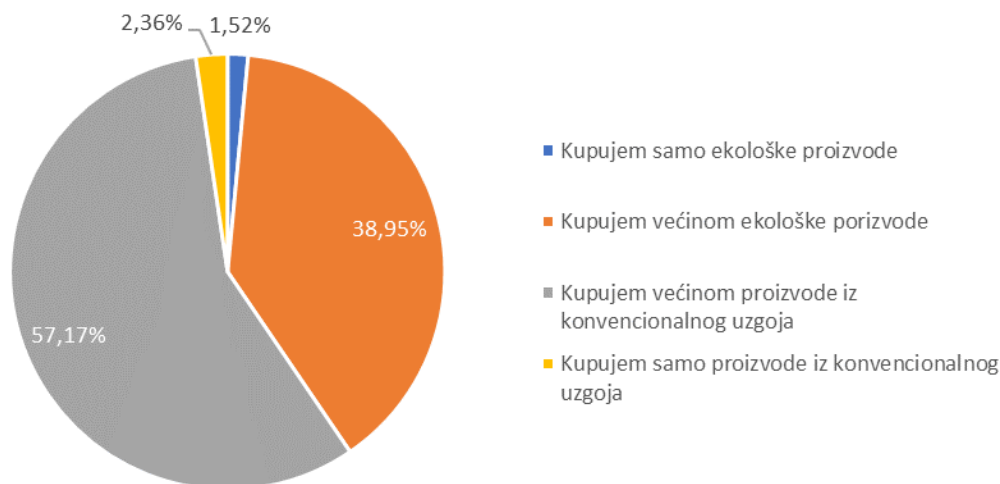
U prvom dijelu anketnog upitnika postavljena su opća pitanja koja su se odnosila na asocijacije vezane uz pojam „ekološki proizvod“ te prepoznatljivost oznaka ekoloških proizvoda. Prvo pitanje vezano uz asocijacije bilo je otvorenog tipa, a iz dobivenih odgovora zaključuje se kako je 91% (540) odgovora bilo vezano uz pozitivne asocijacije koje su se većinom odnosile na zdravlje, zdravu prehranu te proizvode, ali i na način proizvodnje koji podrazumijeva proizvodnju bez aditiva i pesticida, bez genetski modificiranih organizama (GMO), uz poštivanje ekoloških načela, na način koji ne ugrožava prirodu, životinje i zdravlje ljudi. Od preostala 53 odgovora, čak 45% njih odnosilo se na cijenu ekoloških proizvoda, gdje je većina ispitanika izdvajala višu cijenu ekoloških proizvoda u usporedbi s konvencionalnim.

Kada govorimo o prepoznatljivosti oznake ekoloških proizvoda, 76,6% ispitanika prepoznaje nacionalnu oznaku „Hrvatski eko proizvod“ te 56,8% prepoznaje ekološki znak EU-a. Čak 70,3%

ispitanika prepoznaje i njemačku nacionalnu oznaku za ekološki proizvod. Samo 3,9% ispitanika nije prepoznalo niti jednu od ponuđenih slika kao oznaku ekološkog proizvoda.

Od ukupnog broja ispitanika, 38,95% njih kupuje većinom ekološke proizvode. Tek 2,36% kupuje isključivo proizvode iz konvencionalnog uzgoja te 1,52% kupuje samo ekološke proizvode, kao što je prikazano na Grafikonu 42.

Grafikon 42: Odnos kupnje ekoloških proizvoda i proizvoda iz konvencionalnog uzgoja prema ispitanicima

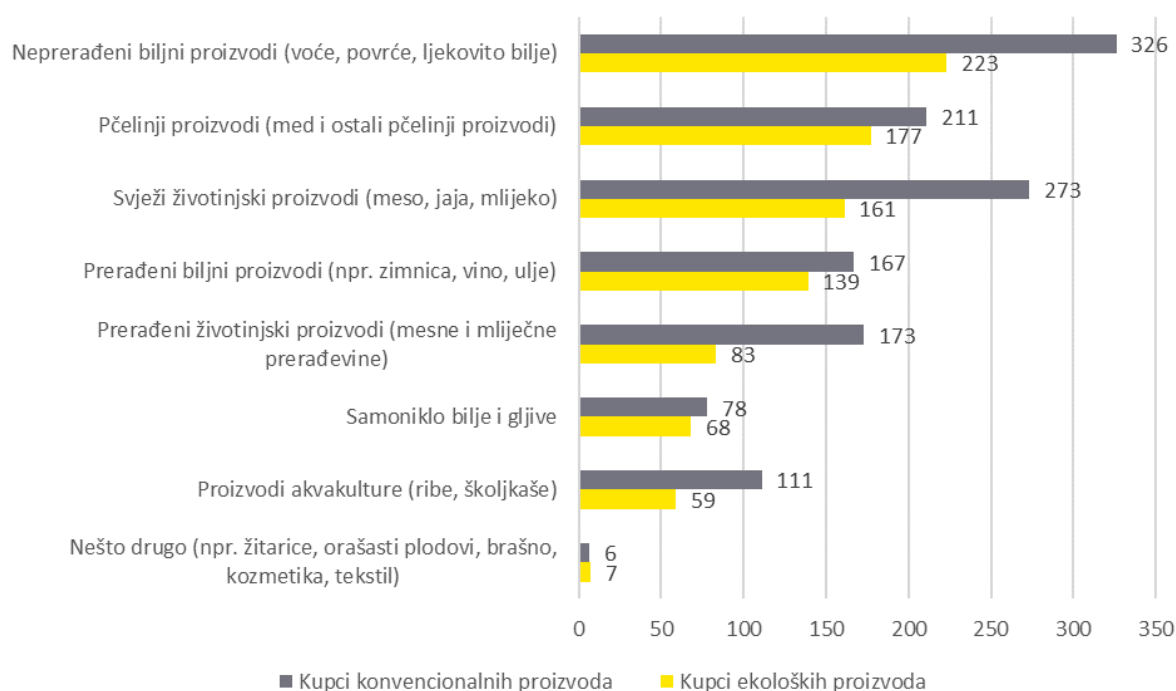
Izvor: Obrada EYS

Od ukupnog broja ispitanika, njih 353 (59,53%) preferira proizvode konvencionalnog uzgoja, a najčešći razlog tome (65,4%) je što je cijena ekoloških proizvoda viša u odnosu na konvencionalne proizvode, što odgovara i negativnim asocijacijama koje su se navodile u prvom dijelu anketnog upitnika. Također, kao i kod asocijacija, jedan od razloga izbora konvencionalnih proizvoda jest taj što mnogi (47,3%) nemaju povjerenja da su proizvodi deklarirani kao ekološki uistinu proizvedeni drugačije od ostalih proizvoda. Osim toga, manji broj ispitanika navodi kako su ekološki proizvodi teže dostupni, mali je izbor istih te se ne ističu u trgovinama među drugim proizvodima, a neki ispitanici hranu proizvode sami. Na češću kupovinu ekoloških proizvoda 258 kupaca konvencionalnih proizvoda bi ponajviše potaknula prihvatljivija cijena, 78 kupaca bi potaknula akcijska cijena, a njih 183 dostupnost ekoloških proizvoda. Dodatno, 97 kupaca bi se odlučilo za ekološki proizvod zbog veće kvalitete proizvoda, a neki i zbog preporuke prijatelja/poznanika (88 kupaca), preporuke liječnika (24 kupaca) te manji broj zbog preporuke utjecajnih osoba (12 kupaca). Pod drugim razlozima kupci također često spominju kako bi ih transparentnost proizvodnje te temeljitija i stroža kontrola navela na kupovinu ekoloških proizvoda te posebice preferiraju domaće ekološke proizvode.

Kupci koji preferiraju proizvode ekološkog uzgoja najčešće kupuju neprerađene biljne proizvode (223), pčelinje proizvode (177) te svježe životinjske proizvode (161) iz ekološkog uzgoja. Česta je kupovina i prerađenih proizvoda (biljnih i životinjskih), kao i samoniklog bilja i gljiva te proizvoda akvakulture. Kupci su također naveli i druge proizvode pod kategorijom „Nešto drugo“ (7) gdje su

naveli žitarice, orašaste plodove i suho voće, brašno i tjesteninu, tofu pa čak i kozmetičke proizvode. Zanimljivo je usporediti odgovore kupaca ekoloških proizvoda s kupcima konvencionalnih proizvoda (Grafikon 43), budući da 326 kupaca konvencionalnih proizvoda, kada bi se odlučili na kupovinu ekoloških proizvoda, također bi kupovali neprerađene biljne proizvode (voće, povrće, ljekovito bilje), 273 svježe životinjske proizvode, 211 pčelinje proizvode te ostale kategorije ranije spomenute u kontekstu kupaca koji preferiraju ekološke proizvode. U kategoriji „Nešto drugo“ kupci konvencionalnih proizvoda su također navodili orašaste proizvode i brašno, ali i odjeću, obuću i tkanine (npr. plahte, ručnici) koji su napravljeni od materijala koji su uzgojeni na ekološki način.

Grafikon 43: Kategorije ekoloških proizvoda koje kupuju kupci ekoloških proizvoda te koje su spremni kupovati kupci konvencionalnih proizvoda

Izvor: Obrada EYS

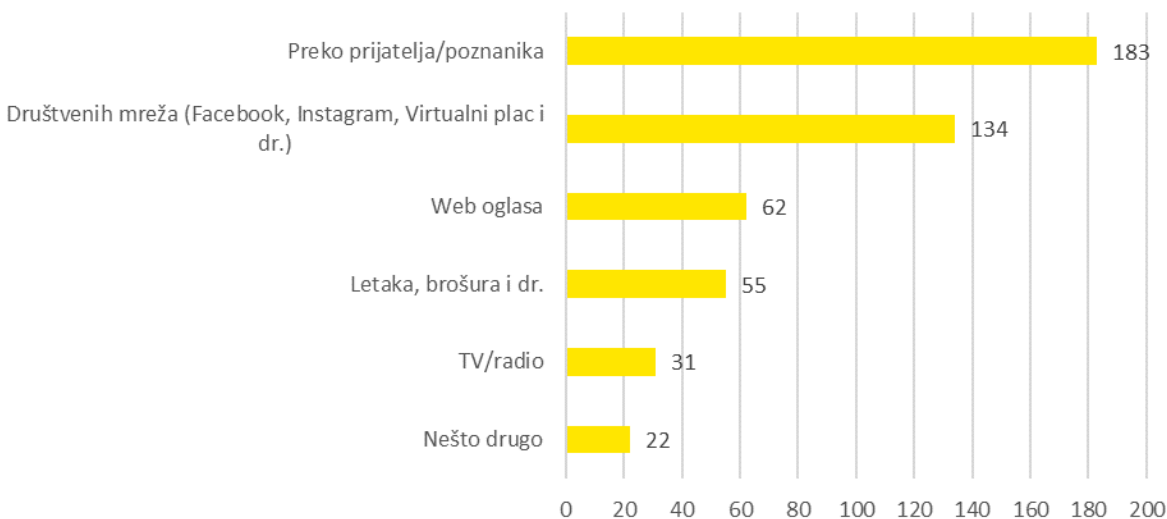
Kada govorimo o kupovini proizvoda izvan mjesta prebivališta ispitanika, **čak 77,1% kupaca ekoloških proizvoda kupuje ekološke proizvode kada odlazi na odmor u neku destinaciju**, dok je većini uglavnom važna (50,8%) te izuzetno važna (16,2%) dostupnost ekoloških proizvoda prilikom odmora u destinaciji. Kupci konvencionalnih proizvoda u 61,5% slučajeva kupuju lokalne ekološke proizvode kada odlaze na odmor.

Općenito, kupci koji preferiraju ekološke proizvode najčešće ih nabavljaju s vlastitog ili kupuju s tuđeg gospodarstva (160) te na tržnicama (153), dok 123 kupca ekološke proizvode nabavlja u specijaliziranim trgovinama. **Unatoč rastu popularnosti online trgovina, za kupovinu ekoloških proizvoda putem online trgovine se odlučuje tek 64 kupca**. Kupci ekoloških proizvoda također navode kako ekološke proizvode kupuju direktno kod proizvođača, preko grupa solidarne razmjene, na eko tržnici u Puli te eko sajmovima ili specijaliziranim sajmovima zdravlja. Međutim,

od sveukupnog broja kupaca koji preferiraju proizvode ekološkog uzgoja, njih 53,3% potražilo bi ciljano ime prodavatelja (trgovca, poljoprivrednog gospodarstva i sl.) kada bi kupovali ekološke proizvode putem online trgovine, a njih 41,3% potražilo bi nacionalnu online trgovinu koja na jednom mjestu uključuje sve proizvode s poljoprivrednih gospodarstava te bi odabrali lokacijom najbližu. Ovdje se može pretpostaviti kako kupci preferiraju kupovinu od već ranije poznatih ekoloških proizvođača te ih ciljano traže online.

Glavni razlog zašto kupci preferiraju kupovinu ekološke uzgojene hrane je taj što smatraju da su takvi proizvodi zdraviji od konvencionalno proizvedenih proizvoda, također smatraju da je ekološka proizvodnja bolja za okoliš te da hrana iz ekološke proizvodnje ne sadrži pesticide i nutritivno je bogatija. Također, navode kako kupovinom ekoloških proizvoda nastoje podržati domaće proizvođače. Ujedno je to i razlog koji kupce potakne na kupovinu ekološkog proizvoda. Čak 203 kupca ekoloških proizvoda navodi kako ih porijeklo proizvoda, odnosno lokalni ekološki proizvod potiče da kupuju takvu vrstu proizvoda, a osim toga ih na kupovinu potiče i kvaliteta takve vrste proizvoda (196). U manjoj mjeri utjecaja imaju dostupnost/blizina proizvoda (71), prihvatljiva cijena (50) i akcijska cijena (32) te trgovačka marka (7). Na mnoge utječu i preporuke prijatelja/poznanika (121) što je ujedno i najpopularniji izvor iz kojeg ispitanici dobivaju informacije o ekološkim proizvodima. Kao što je prikazano na Grafikonu 44, čak 183 kupaca ekoloških proizvoda saznaje za tu vrstu proizvoda od prijatelja i poznanika, a 134 preko društvenih mreža i 62 preko web oglasa. 55 preko letaka, brošura i dr. 31 preko TV/radio i 22 preko nečega drugog.

Grafikon 44: Izvori iz kojih kupci ekoloških proizvoda dobivaju informacije o toj vrsti proizvoda

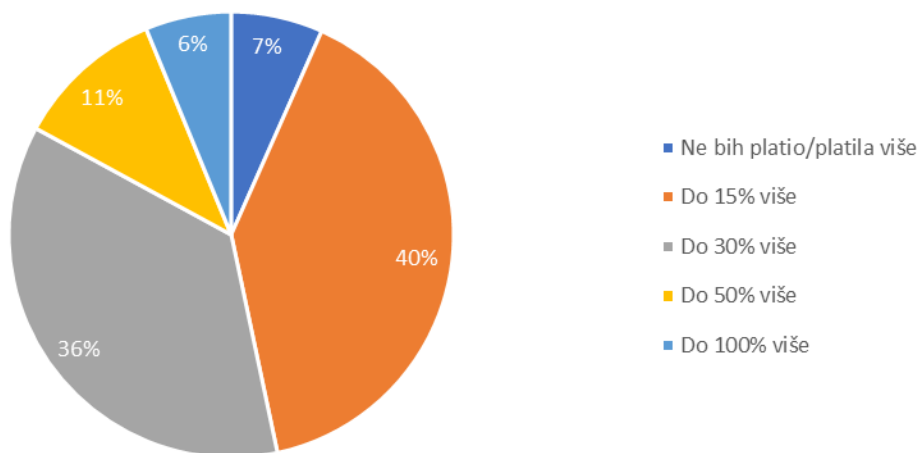

Izvor: Obrada EYS

Letci, brošure i dr. (55) te TV/radio (31) su manje popularni izvori informacija. Također, određeni manji broj kupaca (22) navodi izvore kao što su neposredan kontakt s proizvođačima iz poslovnih razloga, sajmovi, edukacije te vlastito istraživanje online izvora i dostupnih materijala.

Kupci koji preferiraju kupovinu ekoloških proizvoda ujedno su i spremni izdvojiti više sredstava za ekološke proizvode kao što je prikazano na Grafikonu 45.

Grafikon 45: Postotak kupaca ekoloških proizvoda spremnih izdvojiti više sredstava na ekološke proizvode

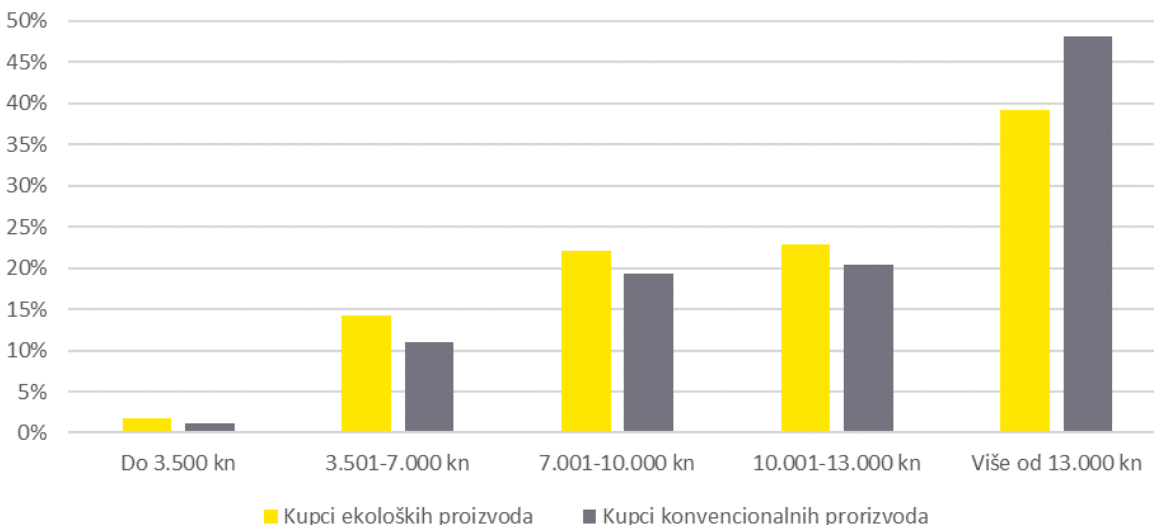

Izvor: Obrada EYS

Ovaj tip kupaca spreman je izdvojiti do 15% više od prosječne cijene za ekološki proizvod u 40% slučajeva te čak do 30% više u 36,2% slučajeva. Manji postotak je spreman izdvojiti do 50% više za proizvod (10,8%) te do 100% više je spremno izdvojiti samo 6,3% kupaca.

U ovom kontekstu valja spomenuti i platežnu sposobnost i radni status svih ispitanika. Naime, od 240 kupaca ekoloških proizvoda njih ukupno 88% je zaposleno (postotak uključuje samozaposlene), dok je kod kupaca proizvoda konvencionalnog uzgoja ovaj postotak veoma sličan, odnosno 89,7% od 353 kupca koji preferiraju kupovinu proizvoda konvencionalnog uzgoja je zaposleno (postotak uključuje samozaposlene). Udio nezaposlenih osoba te umirovljenika i studenata je manji od 5% za svaku kategoriju. Ovime se može zaključiti da su profili kupaca obaju vrsta proizvoda veoma slični, a to se vidi i na primjeru platežne sposobnosti kao što je prikazano na grafikonu niže.

Grafikon 46: Prosječni mjesečni prihodi kućanstava kupaca ekoloških proizvoda i kupaca proizvoda konvencionalnog uzgoja

Izvor: Obrada EYS

Ukupni mjesečni prihod kućanstva je kod obje vrste kupaca prema rezultatima ovog anketnog upitnika viši od 13.000 HRK, odnosno 39,2% kupaca ekoloških proizvoda te 48,2% kod kupaca konvencionalnih proizvoda (Grafikon 46). Također, prikupljeni su podaci o broju članova kućanstva za obje vrste kupaca iz kojih je vidljivo kako kod obje vrste kupaca, kućanstva najčešće broje od 3 do 5 članova (kod 204 kupaca konvencionalnih proizvoda te 139 kupaca ekoloških proizvoda). Najmanje je kupaca iz kućanstva koja broje više od 5 članova, odnosno samo 11 kupaca konvencionalnih proizvoda i 12 kupaca ekoloških proizvoda.

Također, valja spomenuti kako je najveći broj ispitanika kod obje vrste kupaca iz Grada Zagreba (35,4% za kupce ekoloških proizvoda i 45% za kupce konvencionalnih proizvoda) ili Zagrebačke županije (9,2% za kupce ekoloških proizvoda i 8,8% za kupce konvencionalnih proizvoda) odnosno iz županija s najvećom prosječnom plaćom u RH.

Velik broj kupaca ekoloških proizvoda pridaje pažnju deklaraciji ekoloških proizvoda, njih čak 66,3% prilikom kupovine svih proizvoda i 33,3% samo kada ih to posebno zanima, a samo je 0,4%, odnosno 1 ispitanik naveo kako ne obraća pažnju na deklaraciju. Kupce pri tome najviše zanima zemlja porijekla (197), je li proizvod doista proizveden na ekološki način (180), 91 kupac obraća pažnju na nutritivnu deklaraciju proizvoda, 154 kupca na popis sastojaka i 153 kupca na rok valjanosti. Također, nekoliko kupaca je navelo kako obraća pažnju na oznaku pravedne trgovine (eng . *fair trade*) koja podrazumijeva oblik nadzirane trgovine kojom se nastoji proizvođačima omogućiti veći i pouzdaniji prihod u odnosu na konvencionalnu trgovinu. Ako kupci ekoloških proizvoda primijete da se radi uvezenom, stranom ekološkom proizvodu na njih čak 54,6% ta činjenica ne utječe nikako dok 44,2% kupaca u takvom slučaju ne želi kupiti taj proizvod već preferira domaći proizvod, a samo 1,3% kupaca imaju veću želju kupiti proizvod ako je uvezen.

Kupci ekoloških proizvoda su zainteresirani za ekološke proizvode i spremni su prisustvovati u kraćim organiziranim edukacijama za javnost (67,5%) od tog postotka njih 16,3% je spremno i platiti određene troškove, međutim veći postotak od 51,2% je spremno prisustvovati takvim edukacijama samo u slučaju da su besplatne i u njihovoj blizini. Određeni ispitanici navode kako se edukacije mogu provesti i online te smatraju da bi

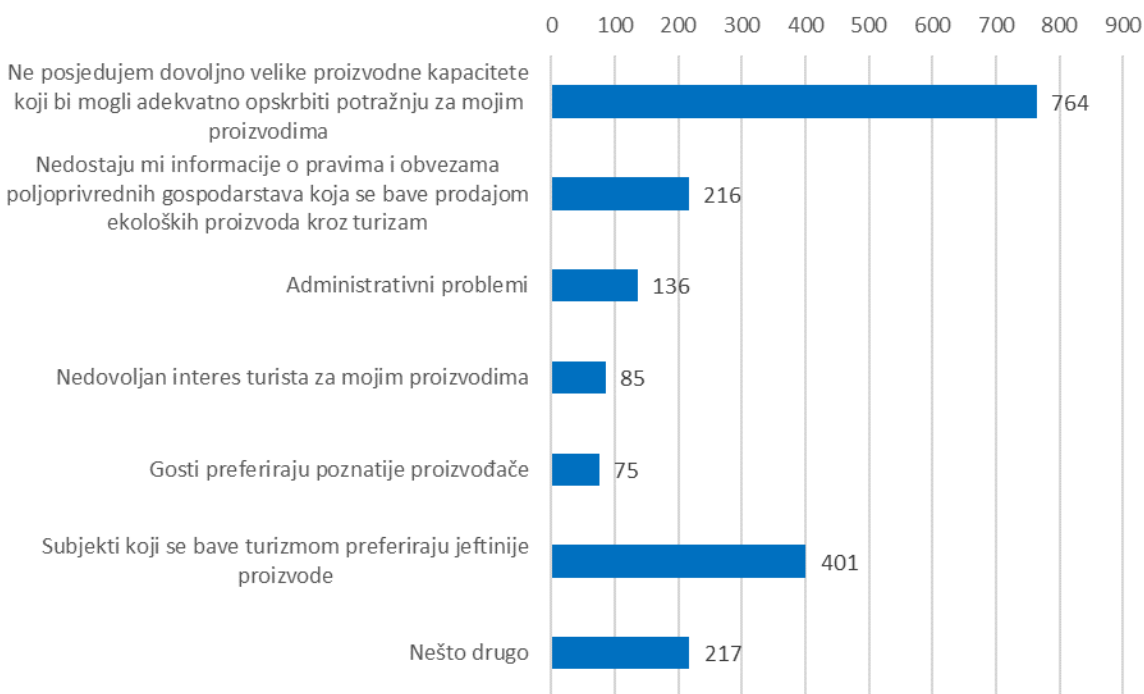
trebale biti besplatne kako bi bile dostupne većem broju ljudi budući da je cilj osvijestiti javnost o prednostima ekoloških proizvoda.

Iz dobivenih rezultata anketnog upitnika može se zaključiti kako je profil kupaca proizvoda ekološke proizvodnje i kupaca konvencionalne proizvodnje u smislu sociodemografskih obilježja dosta sličan. Kod svih ispitanika cijena i dostupnost proizvoda igra važnu ulogu, dok je taj čimbenik kod kupaca konvencionalnih proizvoda jedan od glavnih razloga zašto se ne odlučuju na kupovinu ekoloških proizvoda.

Prodaja ekoloških proizvoda u turističke svrhe

Ekološki proizvodi mogu se prodavati i u turističke svrhe bilo da sami proizvođači nude svoje ekološke proizvode u okviru vlastite turističke ponude ili pak svojim proizvodima opskrbljuju druge subjekte koji se bave turizmom kao što su hoteli, restorani i druga poljoprivredna gospodarstva. Najviše ispitanika ne prodaje svoje ekološke proizvode u turističke svrhe (79,5%), skoro podjednak postotak ih plasira u okviru vlastite turističke ponude (9%) ili opskrbljuje druge subjekte koji se bave turizmom svojim proizvodima (9,6%), a obje opcije plasmana proizvoda u turističke svrhe koristi samo 2% ekoloških proizvođača koji su ispunili upitnik. Prilikom plasmana proizvoda kroz turizam, ekološki proizvođači se najčešće susreću s izazovima navedenima na Grafikonu 48.

Grafikon 47: Izazovi s kojima se susreću ekološki proizvođači prilikom prodaje proizvoda u turističke svrhe

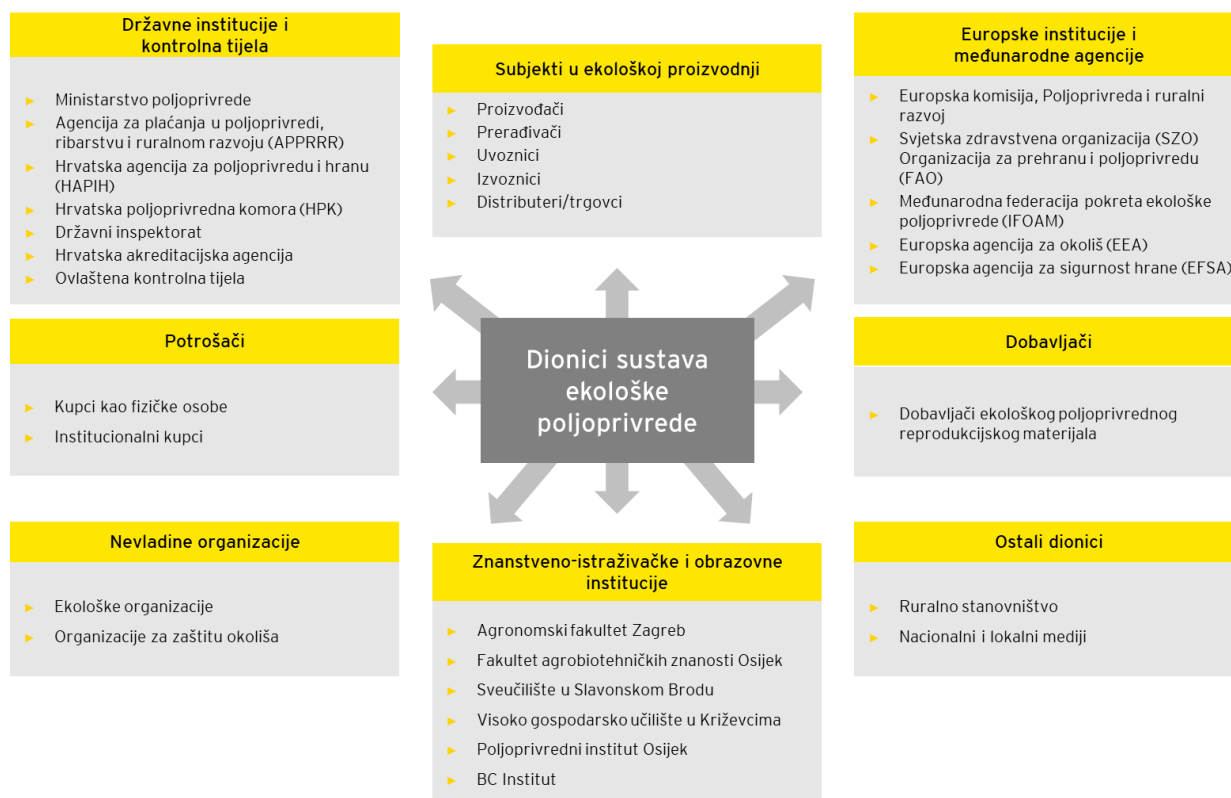
Izvor: Obrada EYS

Pod kategorijom „Nešto drugo“ prevladavao je odgovor da se ispitanik ne bavi prodajom proizvoda u turističke svrhe. Analiza podataka vezanih uz prodaju ekoloških proizvoda u turističke svrhe pokazala je neiskorišten potencijal prodaje proizvoda na taj način te je, između ostalog, potrebno povećati svijest i pružiti informacije ekološkim proizvođačima o mogućnostima prodaje ekoloških proizvoda kroz turizam. Naime, poljoprivredni sektor nije dovoljno upoznat s prednostima koje predstavlja plasman poljoprivrednih proizvoda kroz turizam, ne samo za proizvođače već i za cijelo gospodarstvo, primjerice: mogućnost postizanja viših cijena, nepostojanje carinskih barijera te mogućnost prodaje proizvoda koji se vrlo teško izvoze ili se ne mogu izvoziti u odnosu na klasični izvoz proizvoda, država ubire poreze i trošarine te se veliki dio prodaje naplaćuje odmah. Ruralni turizam postaje sve popularniji među turistima te se mnoga poljoprivredna gospodarstva odlučuju plasirati svoje proizvode na taj način. Stoga postoji i potencijal za ekološke proizvođače, ali je pritom potrebno pronaći odgovor na izazove koji priječe ekološke proizvođače na iskorištavanje navedenog potencijala.

Sustav ekološke poljoprivrede u RH

Sustav ekološke poljoprivrede u RH predstavlja skup dionika koji imaju određeni utjecaj na ekološku poljoprivredu, bilo da se radi o direktnom ili indirektnom utjecaju. Slika u nastavku prikazuje dionike koji igraju ključnu ulogu u funkcioniranju sustava te su isti detaljnije predstavljeni na Slici 7.

Slika 7: Prikaz dionika u sustavu ekološke poljoprivrede u RH

Izvor: Izrada EYS

Državne institucije i kontrolna tijela

Kada se govori o državnim institucijama kao dionicima ekološke poljoprivrede, valja spomenuti sljedeće:

- ▶ Ministarstvo poljoprivrede,
- ▶ Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR),
- ▶ Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH),
- ▶ Hrvatska poljoprivredna komora (HPK)
- ▶ Državni inspektorat,
- ▶ Hrvatska akreditacijska agencija
- ▶ Ovlaštena kontrolna tijela.

Ministarstvo poljoprivrede kao nadležno tijelo obavlja upravne i druge poslove u području poljoprivrede, provodi i koordinira mjere ruralnog razvoja te razvitka ekološke poljoprivrede. Ministarstvo donosi propise koji predstavljaju pravni okvir za reguliranje i razvoj ekološke poljoprivrede RH, daje ovlasti kontrolnim tijelima te vodi popis subjekata u ekološkoj poljoprivredi. Za ekološku poljoprivredu u okviru Ministarstva poljoprivrede zadužena je Uprava za poljoprivredno zemljište, biljnu proizvodnju i tržište – Služba za ekološku proizvodnju. Ministarstvo je također nadležno za potpore u području ekološke poljoprivrede.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju javno je tijelo nadležno za operativnu provedbu mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja, mjera za pomorstvo i ribarstvo i mjera zajedničke organizacije tržišta. APPRRR upisuje subjekte u Popis subjekata u ekološkoj poljoprivredi na temelju podnesenog zahtjeva te nakon ispitivanja ispunjavanja uvjeta o upisu donosi rješenje u upravnom postupku. Zajedno s Ministarstvom poljoprivrede Agencija provodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike i Zajedničke ribarstvene politike koje se financiraju iz državnog proračuna RH i proračuna EU-a. APPRRR objavljuje natječaje, vrši evaluaciju prijave te isplaćuje sredstva korisnicima.

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu specijalizirana je javna ustanova u području poljoprivrede, hrane i ruralnog razvoja. Djelatnosti i način rada HAPIH-a uređene su Zakonom o Hrvatskoj agenciji za poljoprivredu i hranu (NN 111/18), a između ostalog provodi i istraživanja vezana uz nove proizvode, održive sustave gospodarenja, obnovljive izvore energije, agroekološke tehnologije u proizvodnji te istraživanja koja se odnose na analizu utjecaja poljoprivrede u očuvanju i unaprjeđenju okoliša.

Hrvatska poljoprivredna komora je osnovana 2009. godine kako bi zastupala interese hrvatskih poljoprivrednika u pregovorima s Vladom, Ministarstvom poljoprivrede i drugim državnim tijelima, ali i u međunarodnim asocijacijama. Kao članica europske poljoprivredne organizacije Copa-Cogeca

HPK zastupa interese poljoprivrednika RH i na nivou Europske unije, djelujući kroz čak 20 sektorskih radnih skupina. Na nacionalnom nivou, HPK djeluje kroz županijske komore te 19 sektorskih odbora.

Za sve subjekte u ekološkoj proizvodnji, a to su proizvođači, prerađivači, uvoznici, izvoznici te distributeri/trgovci, obavezan je ulazak u kontrolni sustav ekološke poljoprivrede, što podrazumijeva sklapanje ugovora o kontroli s ovlaštenim kontrolnim tijelom i kontrola kod subjekta najmanje jednom godišnje (trenutno je ovlašteno **12 kontrolnih tijela**). Kontrolna tijela ovlaštena su od strane Ministarstva poljoprivrede za obavljanje poslova kontrole u ekološkoj proizvodnji i izdavanje certifikata/potvrđnice.

Državni inspektorat, Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor jednom godišnje obavezan je provesti nadzor nad radom ovlaštenih kontrolnih tijela. Kontrolna tijela su također pod nadzorom **Hrvatske akreditacijske agencije** budući da su akreditirana sukladno normi HRN EN 17065. Nad svim subjektima u ekološkoj proizvodnji inspekcijske nadzore provodi **nadležna inspekcija Državnog inspektorata** prema godišnjem planu i Višegodišnjem nacionalnom planu kontrola. Subjekti nadzora se procjenjuju prema riziku odnosno veličini i strukturi gospodarstva, kategorijama proizvoda i utvrđenim nesukladnostima.

Subjekti u ekološkoj proizvodnji

Sukladno članku 102., stavku 1. Zakona o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20, 52/21) subjekti u ekološkoj proizvodnji, odnosno sve pravne i fizičke osobe koje se bave ekološkom proizvodnjom, preradom, stavljanjem na tržište, uvozom i izvozom ekoloških proizvoda, moraju biti upisane u Upisnik ekoloških subjekata koji vodi APPRRR. Kategorije subjekata u ekološkoj proizvodnji prikazane su u nastavku.

Ekološki poljoprivredni proizvođači i prerađivači imaju ključnu ulogu u ekološkoj poljoprivredi. Kao što je spomenuto u prijašnjim poglavljima dokumenta, prema Zakonu o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20, 52/21) ekološki poljoprivredni proizvođač, odnosno prerađivač je pravna ili fizička osoba koja gospodarski proizvodi, prerađuje, odnosno trguje ekološkim proizvodima.

Važno je napomenuti kako, ovisno o kanalima prodaje (direktni ili indirektni), poljoprivrednik može ispunjavati uloge drugih dionika, npr. djelovati kao prerađivač, prodavač te trgovac (npr. poljoprivrednik koji vodi ekološki uzgoj goveda, prerađuje mlijeko te ga prodaje direktno kupcu) te stavljati svoje proizvode na tržište. Važna je i interakcija poljoprivrednika s dobavljačima ekološkog poljoprivrednog reprodukcijanskog materijala. Bazu podataka za biljni reprodukcijanski materijal (baza BRM) iz ekološke proizvodnje i iz prijelaznog razdoblja vodi Ministarstvo poljoprivrede.

Distributeri i trgovci su posrednici koji imaju isključivo pravo prodaje proizvoda svojeg dobavljača na određenom tržištu temeljem ugovora. Distributer preprodaje robu trgovcima na veliko i malo. Distributeri imaju isključivo pravo prodaje proizvoda svojeg dobavljača na određenom tržištu temeljem distributerskog ugovora, te ju plasiraju na tržište. Ovdje valja izdvojiti i tvrtke za usluge pakiranja te tvrtke za transport koje neposredno sudjeluju u procesu. Prerada, pakiranje, prijevoz te skladištenje ekoloških proizvoda regulira se Uredbom (EU) 2018/848 u kojoj se navode točni uvjeti i zahtjevi.

Uvoznici i izvoznici ekoloških proizvoda su subjekti koji se bave uvozom ekoloških proizvoda iz inozemstva u Hrvatsku, a izvoznici izvoze ekološke proizvode proizvedene u Hrvatskoj van granica

EU. Ostali subjekti u ekološkoj proizvodnji (proizvođači i prerađivači, trgovci i distributeri) mogu se baviti izvozom i uvozom ekoloških proizvoda, međutim za isto trebaju posjedovati dozvole u skladu s relevantnim zakonodavstvom.

Dobavljači

Dobavljači, koji su već spomenuti u kontekstu proizvođača i njihove interakcije su pravne ili fizičke osobe koji isporučuju robu. U ovom slučaju, oni mogu biti dobavljači ekološkog materijala za proizvođača i/ili prerađivača. Međutim, dobavljači mogu isporučivati već gotove ekološke proizvode drugim dionicima kao na primjer **distributerima**.

Potrošači

Potrošači su osobe koje nabavljaju proizvode ekološke poljoprivrede. Osim privatnih osoba, to mogu biti i institucionalni kupci, odnosno neprivredne i neprofitne organizacije, kao što su škole, domovi, bolnice i sl. Potrošači imaju važnu ulogu i u kontroli proizvođača, odnosno označavanju ekoloških proizvoda. U slučaju da se na određenom proizvodu navode pojmovi koji upućuju na ekološki način proizvodnje „bio“, „eko“ ili „organski“, a nisu označeni ostalim oznakama ekološkog proizvoda, potrošači o takvim proizvodima trebaju obavijestiti Državni inspektorat, Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor što je također jedan od načina kontrole tržišta.

Europske institucije i međunarodne agencije

Važnu ulogu u ekološkoj poljoprivredi imaju i **europske institucije i međunarodne agencije** koje mogu direktno ili indirektno utjecati na ekološku poljoprivredu. Ponajprije valja spomenuti **Europsku komisiju, odnosno Glavnu upravu za poljoprivredu i ruralni razvoj** (eng. Directorate-general for Agriculture and Rural Development, DG AGRI) koja je nadležna za politiku EU-a u području poljoprivrede i ruralnog razvoja te se bavi aspektima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Cilj Komisije jest pomoći poljoprivrednicima u proizvodnji dovoljne količine sigurne hrane u skladu s normama EU-a o održivosti, sigurnosti hrane, zaštiti okoliša, životinja, itd. Osim toga, Europska komisija pruža gospodarstvima sustave potpora s ciljem stabiliziranja prihoda kada uvjeti proizvodnje nisu predvidljivi, olakšava ulaganja u održiv i moderan poljoprivredni sektor, nastoji očuvati održive ruralne zajednice i raznolikost gospodarstava te ima za cilj stvaranje i očuvanje radnih mjesta duž lanca opskrbe hranom.

Svjetska zdravstvena organizacija (dalje u tekstu: **SZO**) prepoznaje sigurnost hrane kao jedan od značajnijih aspekata javnog zdravlja. Organizacija radi na poboljšanju prehrane i sigurnosti hrane te na taj način ima pozitivan učinak na javno zdravlje i održivi razvoj. U 2002. godini SZO je razvila globalnu strategiju za smanjenje tereta bolesti prenosivih hranom, koja se provodi u cijelom svijetu. Strategija je podrazumijevala tri osnovne metoda za postizanje ovog cilja: zagovaranje i podrška razvoja održivih i integriranih sustava sigurnosti hrane; osmišljavanje znanstveno utemeljenih mjera u cijelom lancu proizvodnje hrane koje će spriječiti izlaganje hrane neprihvatljivim razinama mikrobioloških agenasa i kemikalija; procjena i upravljanje rizicima povezanim uz sigurnost hrane te suradnja i prenošenje znanja drugim sektorima i partnerima. Trenutno je u pripremi dokument globalne strategije sigurnosti hrane za 2022. – 2030. godinu. SZO također provodi Strateški plan za sigurnost hrane uključujući zoonoze prenosive hranom za 2013. – 2022. godinu.

Organizacija za hranu i poljoprivredu (dalje u tekstu: **FAO**, eng. Food and Agriculture Organization) je organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu kojoj je cilj poboljšanje

razine prehrane i standarda, a osim toga unapređenje poljoprivredne proizvodnje i života seoskih zajednica. FAO djeluje u više od 130 zemalja, uključujući RH, te je izvor znanja i informacija koje pomažu zemljama u razvoju i tranziciji da se moderniziraju te unaprijede poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo i osiguraju zdravu prehranu za sve.

Također treba spomenuti i agencije kao što su Europska agencija za okoliš (EEA), Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA), Svjetske organizacije za ekološku poljoprivredu (IFOAM) i sl. koje na određeni način utječu na djelovanje poljoprivrednih gospodarstava te ekološku poljoprivredu.

Nevladine organizacije

U kontekstu ekološke poljoprivrede nevladine organizacije su npr. udruge za ekološki uzgoj, poljoprivredni sindikati, organizacije za zaštitu okoliša i sl. Ove organizacije mogu upoznati javnost, poljoprivrednike i druge zainteresirane skupine koje djeluju u ruralnim područjima s ekološkim uzgojem u skladu sa ZPP-om. Ovdje valja spomenuti **Hrvatski savez udruga ekoloških proizvođača** čiji se članovi bore za očuvanje nacionalnog blaga tla, vode i zraka na način da se zalažu za pravednu ekološku politiku promicanjem ekološke poljoprivrede i zdrave prehrane. Također, kao primjer može se spomenuti i **Sindikata zaposlenih u poljoprivredi, prehrambenoj i duhanskoj industriji i vodoprivredi Hrvatske** koji vodi računa o uvjetima rada poljoprivrednika. Nevladine organizacije za zaštitu okoliša također imaju važnu ulogu u podizanju svijesti o problemima okoliša te u pokretanju rasprava o tome koji koraci bi se trebali poduzeti u okviru okolišne i klimatske politike EU-a.

Ostali dionici

Neizostavni ostali dionici su i **ruralno stanovništvo**, koji se mogu nalaziti u neposrednoj blizini samih ekoloških poljoprivrednih gospodarstava budući da su ona najčešće na ruralnom području. Razvojem PG-ova i tih područja jačala bi se društvena, okolišna i gospodarska održivost ovih područja što je ujedno i „drugi stup“ ZPP-a.

Ovdje razmatramo i dionike kao što su **nacionalni i lokalni mediji** koji imaju veliki utjecaj u društvu te bitnu ulogu u podizanju svijesti o ekološkoj poljoprivredi i njezinoj problematiki. Mediji mogu utjecati kako i na same poljoprivrednike, tako i na donositelje odluka u ekološkoj poljoprivredi. Važno je spomenuti i **znanstvenoistraživačke i obrazovne institucije** kao što su Agronomski fakultet u Zagrebu, Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Stručni studij ekološke poljoprivrede i ruralnog razvoja Sveučilišta u Slavonskom Brodu, Specijalistički diplomski stručni studij Poljoprivreda – Održiva i ekološka poljoprivreda Visokog gospodarskog učilišta u Križevcima (također budući Studij primijenjene ekologije u poljoprivredi Odjela za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru) te Centar dr. Rudolf Steiner čiji stručnjaci i znanstvenici također imaju ključnu ulogu u ukazivanju na korist i važnost primjene načela ekološke poljoprivrede te koristi od konzumiranja hrane uzgojene na ekološki način.

Označavanje ekoloških proizvoda u RH i EU

U Europskoj uniji znak ekološkog proizvoda je obavezan u označavanju ekoloških proizvoda. Uredbom Europskog parlamenta i Vijeća (EU) br. 2018/848 od 30. svibnja 2018. o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 propisuje se oblik i sadržaj deklaracije kojom se deklariraju ekološki proizvodi, način označavanja ekoloških proizvoda te oblik i sadržaj znaka ekološkog proizvoda.

Ekološki znak može se upotrebljavati samo na ekološkim proizvodima koje je certificirala ovlaštena agencija ili ustanova. Postoje stroga pravila na koji način i kada se ekološki znak može koristiti, a kada ne, što je navedeno u tablici u nastavku.

Tablica 7: Primjena ekološkog znaka

Znak se može koristiti:	Znak se ne može koristiti:
▶ na uvezenim proizvodima usklađenim s pravilima EU-a o proizvodnji ekoloških proizvoda ▶ na nezapakiranim ekološkim proizvodima ▶ na ekološkim proizvodima iz EU-a koji se stavljaju na tržišta trećih zemalja ▶ u kampanjama za informiranje javnosti o programima ekološke proizvodnje (pod uvjetom da se ne stječe dojam da neekološki proizvodi ispunjavaju zahtjeve propisane za ekološke proizvode)	▶ na proizvodima koji sadržavaju manje od 95 % ekoloških sastojaka ▶ za označavanje objekata javne prehrane kao što su restorani i bolnice ▶ na proizvodima koji nisu obuhvaćeni pravilima za ekološke proizvode, npr. kozmetičkim proizvodima i proizvodima iz lova i ribolova ▶ na proizvodima „iz prijelaznog razdoblja“ (u periodu prijelaza na ekološku proizvodnju).

Izvor: Europska komisija, Ekološki znak

Ekološkim se znakom potvrđuje da su zadovoljeni strogi zahtjevi proizvodnje, prerade, prijevoza i skladištenja. Znak se može staviti samo na proizvode koji sadrže najmanje 95 % ekoloških sastojaka i zadovoljavaju dodatne stroge uvjete u pogledu preostalih 5 %. Isti sastojak ne smije biti prisutan u proizvodu u ekološkom i neekološkom obliku. Pored ekološkog znaka EU-a mora biti prikazan kodni broj kontrolne ustanove i mjesto uzgoja poljoprivrednih sirovina od kojih se proizvod sastoji.

Slika 8 : Ekološki znak EU

Izvor: Europska komisija

Slika 9 : Ekološki znak RH

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Prema Uredbi Europskog parlamenta i Vijeća (EU) 2018/848 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, Poglavlju IV, članku 32, uz ekološki znak EU se također mora navesti kodni broj kontrolnog tijela ili kontrolne ustanove (npr. HR-EKO-01), a u istom vidnom polju uz logotip mora biti navedeno i mjesto uzgoja poljoprivrednih sirovina u jednom od oblika:

- ▶ Uzgojeno u EU (EU Agriculture)
- ▶ Uzgojeno izvan EU (Non-EU Agriculture)
- ▶ Uzgojeno u/izvan EU (EU/Non-EU Agriculture)

Primjer ovakve oznake prikazan je na slici niže.

Slika 10. Primjer kodnog broja europske kontrolne ustanove te mjesta uzgoja poljoprivrednih sirovina na oznaci eko proizvoda

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Sukladno članku 27. Pravilnika o kontrolnom sustavu ekološke poljoprivrede (NN 11/20), nacionalni znak ekološkog proizvoda dozvoljeno je koristiti pri označavanju, reklamiranju i prezentiranju ekoloških proizvoda.

2.3. USPOREDBA EKOLOŠKOG SEKTORA RH S EKOLOŠKIM SEKTOROM EU

U ovom poglavlju izvršena je usporedba ekološkog sektora RH s ekološkim sektorom EU-a s ciljem prikazivanja razlika između navedenih tržišta te identifikacije prostora za unaprjeđenje ekološkog sektora u RH. Za potrebe prikaza usporedbe europskog i hrvatskog ekološkog sektora, u analizu su uzeti podaci o površinama pod ekološkom proizvodnjom, ekološkim poljoprivrednim subjektima, podaci o proizvodnji, preradi, promociji, prodaji, potrošnji te uvozu i izvozu ekoloških proizvoda,

predstavljani u prethodnim poglavljima. Pregledom navedenih varijabli moguće je utvrditi razlike između trendova razvoja ekološke poljoprivrede na EU i RH tržištu.

Poljoprivredne površine namijenjene ekološkoj proizvodnji u Hrvatskoj bilježe snažan i kontinuiran rast, ali se još uvijek nalaze ispod prosjeka Europske unije.

Hrvatska pripada državama članicama EU-a s manjom geografskom površinom te se stoga među zemljama teško mogu uspoređivati pokazatelji koji se odnose na površine pod ekološkom proizvodnjom u apsolutnom iznosu. Iz tog razloga, veći naglasak se stavlja na pokazatelje u relativnom iznosu.

Kako je već navedeno u analizi stanja i trendova, u EU kao i u RH, poljoprivredna površina namijenjena ekološkom uzgoju je u razdoblju od 2012. do 2019. godine kontinuirano rasla, kako u apsolutnim, tako i u relativnim iznosima. Udio poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom u 2019. na razini RH (7,2%) sličan je udjelu na razini u EU (7,92%), ali kada promatramo Hrvatsku u odnosu na neke druge države članice (kao što je primjerice Austrija s 25,33% površine pod ekološkom proizvodnjom) vidimo da Hrvatskoj preostaje dug put do dostizanja cilja od barem 25% površine pod ekološkom proizvodnjom koji EU želi ostvariti do 2030. godine. Dosadašnjim stopama rasta površina pod ekološkom proizvodnjom koje su u razdoblju od 2013. do 2019. godine iznosile prosječno 16,7% godišnje isto je moguće ostvariti, ali pod uvjetom kontinuiranog rasta svake godine što je u praksi nemoguće ostvariti zbog drugih vanjskih faktora na koje dionici iz sektora ne mogu uvijek utjecati.

Hrvatska prati trendove na razini EU po pitanju strukture poljoprivrednih površina koje se koriste za ekološku proizvodnju.

Promatrajući udjele površina namijenjenih ekološkoj proizvodnji pojedinih usjeva/nasada odnosno udjele oranica, trajnih travnjaka te trajnih nasada, na razini EU u 2019. bilježi se trend najvećeg udjela oranica (45,3%), zatim trajnih travnjaka (43,7%) te naposljetku trajnih nasada kojeg prati i Hrvatska s udjelom oranica od 48,63%, trajnih travnjaka od 37,6% te trajnih nasada od 13,7%.

Hrvatska bilježi najveći rast u broju proizvođača na razini EU-a u razdoblju od 2012. do 2019. godine.

Slično kao i kod poljoprivrednih površina, zbog razlika u geografskoj površini te razlika u broju stanovnika diljem država članica EU-a, prikladnije je promatrati pokazatelje koji se odnose na ekološke poljoprivredne subjekte u relativnom, a ne apsolutnom iznosu.

Iz analiziranog je vidljivo kako uz porast površine namijenjene ekološkoj proizvodnji, EU bilježi pozitivne trendove i u broju proizvođača i prerađivača ekološke poljoprivrede u razdoblju od 2012. do 2019. godine. Hrvatska prednjači s najvećom postotnom promjenom u broju proizvođača od čak 237,2% u razdoblju od 2012. do 2019. godine što znači veliki pomak u hrvatskoj ekološkoj poljoprivredi. Hrvatska predvodi EU pozitivan trend kada je riječ o broju proizvođača, no kada je riječ o broju prerađivača, Hrvatska bilježi ispod prosječne rezultate te nije prisutan kontinuiran rast kao kod proizvođača (u 2020. smanjen je broj prerađivača u odnosu na 2019.).

Hrvatska bilježi razlike u ekološkom uzgoju životinja u odnosu na EU, a ekološka proizvodnja u akvakulturi još uvijek zaostaje za ostalim načinima ekološke proizvodnje diljem Europske unije.

U državama članicama EU-a prevladava ekološki uzgoj peradi, ovaca te goveda, dok je manje zastupljen ekološki i uzgoj koza i svinja. U Hrvatskoj je na prvom mjestu ekološki uzgoj ovaca, zatim goveda, koza, svinja i peradi. Ekološka akvakultura još uvijek nije zaživjela u EU i RH u mjeri kao što je uzgoj životinja ili proizvodnja na usjevima/nasadima te s obzirom da je Hrvatska mediteranska zemlja postoji potencijal za uzgoj ribe i morskih plodova na ekološki način. Zaključno s 11. kolovoza 2021. u Hrvatskoj se samo 12 subjekata bavi ekološkom akvakulturom te većina tih proizvođača posluje u kontinentalnoj Hrvatskoj, što također upućuje da se većina subjekata bave ekološkim uzgojem slatkovodne ribe.

Prihodi od maloprodaje proizvoda ekološke poljoprivrede u EU su u konstantnom porastu dok u RH isti stagniraju.

Prema podacima FIBL-a prihodi od maloprodaje u EU su u razdoblju od 2012. do 2019. godine narasli za 98,8%, međutim stopa rasta prihoda od maloprodaje u promatranom razdoblju je usporena uslijed brojnih izazova prilikom prijelaza na ekološku poljoprivredu. S druge strane prihodi od maloprodaje ekoloških poljoprivrednih proizvoda u RH stagnirali su od 2014. do 2019. s godišnjim iznosom od 99 milijuna eura. Stagnacija u prihodima zabilježena je i u nekim drugim državama članicama, čemu može biti uzrok činjenica da FIBL koristi druge baze podataka za izradu statističkih analiza te zemlje članice nemaju obvezu dostavljanja statističkih podataka svake godine.

Prevlast velikih maloprodajnih trgovina za prodaju ekoloških proizvoda prisutna je u Hrvatskoj i većini država članica EU-a.

Prema podacima Agence Bio, velike maloprodajne trgovine prevladavaju kao prodajni kanali za prodaju ekoloških poljoprivrednih proizvoda u EU pa tako i u Hrvatskoj. Slijede specijalizirane trgovine dok ostali prodajni kanali i izravna prodaja čine najmanje zastupljene prodajne kanale za prodaju ekoloških proizvoda kako u većini zemalja EU-a tako i u Hrvatskoj. Međutim, rezultati anketnog upitnika nad proizvođačima koji se bave ekološkom te ekološkom i konvencionalnom proizvodnjom, pokazali su da isti najčešće koriste prodaju na kućnom pragu (na gospodarstvu) te društvene mreže za prodaju svojih proizvoda. Trgovački lanci i specijalizirane trgovine prema ispitanicima spadaju u manje popularne kanale za prodaju ekoloških proizvoda.

Voće i začini proizvedeni na ekološki način su namirnice koje se najviše uvoze u RH i EU iz trećih zemalja.

Najznačajnija vrijednost uvoza u EU zabilježena je iz Kine, Ekvadora te Dominikanske Republike, a u Hrvatsku iz Srbije, Turske i SAD-a. U EU se iz trećih zemalja najviše uvozi tropsko voće (svježe ili sušeno), orašasti plodovi i začini te žitarice dok se u Hrvatsku najviše uvozi smrznuto voće, sušeno voće, pire od voća, pekmez te bilje i sušeno bilje. S obzirom da Hrvatska ne vodi evidenciju o izvozu proizvoda iz RH u treće zemlje, već samo ukupan izvoz hrvatskih poljoprivrednih proizvoda, usporedba izvoza na razini RH i EU nije provedena.

Potrošnja ekoloških poljoprivrednih proizvoda uvelike ovisi o platežnoj moći kupaca te cijeni samih ekoloških proizvoda.

Per capita potrošnja na proizvode ekološke poljoprivrede diljem EU-a ovisi o raznim faktorima, uključujući i o kupovnoj moći stanovnika zemlje. Kao zemlja s manjom kupovnom moći, Hrvatska spada u zemlje u kojima stanovnici izdvajaju u prosjeku 24 eura za kupovinu ekoloških proizvoda naspram primjerice Danske, zemlje u kojoj stanovnici izdvajaju do 344 eura prilikom kupovine

ekoloških proizvoda. Rezultati anketnog upitnika provedenog nad kupcima prehrambenih proizvoda pokazali su da su u Hrvatskoj više cijene ekoloških u odnosu na konvencionalne proizvode jedan od faktora manje potražnje za ekološkim proizvodima.

Razni primjeri marketinških strategija za prodaju ekoloških proizvoda u EU predstavljaju primjere dobre prakse koje i hrvatski proizvođači ekoloških proizvoda, ali i ostali dionici u ekološkom sektoru mogu koristiti za poticanje kupovine ekoloških proizvoda.

Diljem EU-a postoje brojni primjeri marketinških strategija koje su provedene uz korištenje EU sredstava te suradnjom među državama članicama. Na francuskom, njemačkom, talijanskom i latvijskom tržištu radilo se na jačanju prepoznatljivosti ekoloških oznaka, povećanju svijesti kupaca o prednostima ekoloških proizvoda koristeći razne promotivne kanale kao što su organizacija konferencija i radionica, ali i emitiranje TV serijala.

Primjer strategije koja se može uzeti kao temelj za osmišljavanje slične strategije u RH je njemačka oznaka ekoloških proizvoda *Bio-Siegel*, koja je postala jedna od najistaknutijih oznaka prehrambenih proizvoda čak i na razini EU te se koristi uz Ekološku oznaku EU-a, o čemu govori činjenica da čak 90% njemačkih kupaca prepoznaje oznaku te je 70% kupaca spremno kupiti proizvode s oznakom. Hrvatski proizvođači i prerađivači bi se kroz provođenje slične marketinške strategije mogli identificirati sa zajedničkom oznakom te time imati veću prepoznatljivost kod kupaca i širiti se na nova tržišta.

Nadalje, primjer EU sufinanciranog projekta čiji je cilj bio jačanje promocije ekoloških proizvoda na francuskom, njemačkom i talijanskom tržištu te jačanje prepoznatljivosti EU Ekološke oznake kao jamstva kvalitete i održivosti može se uzeti kao kvalitetan primjer za provedbu u RH. Naime, projektne aktivnosti bile su usmjerene na isticanje posebnih karakteristika europske ekološke poljoprivrede (održivi razvoj, sigurnost hrane, autentičnost, podrijetlo i označavanje), te karakteristika ekoloških proizvoda (kvaliteta, okusa, bioraznolikosti i tradicije). Provedene su i promotivne aktivnosti usmjerene na kupce te njihovu percepciju ekoloških poljoprivrednih proizvoda dok su za ekološke proizvođače i prerađivače održane radionice o relevantnim EU strateškim aktima koji se odnose na ekološku poljoprivredu. Hrvatska bi kroz provedbu ovakvog tipa projekta pomogla u edukaciji kupaca te proizvođača i prerađivača ekoloških proizvoda čime bi se ojačali kapaciteti za daljnji rast ekološke poljoprivrede.

Još jedan uspješan primjer EU sufinanciranog projekta proveden je u Latviji. Cilj projekta je također bila edukacija kupaca o ekološkoj poljoprivredi i prednosti ekoloških proizvoda te rast prepoznatljivosti EU Ekološke oznake te nacionalne oznake. TV serijal u kojem je istaknuti latvijski kuhar posjećivao ekološke proizvođače, prikazivao proces proizvodnje te potom kuhao jela s njihovim namirnicama bila je jedna od projektnih aktivnosti.

Navedene strategije mogu biti korisne u osmišljavanju marketinških strategija za promociju ekoloških proizvoda i u Hrvatskoj.

Eko-agroturizam u Hrvatskoj tek je u začecima dok u EU isti postaje sve popularniji.

Dok u EU prodaja ekoloških proizvoda u turističke svrhe raste sve više zbog sve veće prisutnosti eko-agroturizma, u Hrvatskoj ekološki proizvođači još uvijek nisu dovoljno iskoristili taj kanal prodaje. Rezultati anketnog upitnika nad ekološkim proizvođačima su pokazali da skoro 80% ekoloških proizvođača ne prodaje svoje proizvode u turističke svrhe i kao razlog istome najviše ih

navodi da ne posjeduju dovoljno velike proizvodne kapacitete koji bi moglo adekvatno opskrbiti potražnju za njihovim proizvodima. Jedan od načina iskorištavanja potencijala turizma za prodaju ekoloških proizvoda u Hrvatskoj mogli bi biti biookruzi čiju uspostavu navodi i Europska komisija u okviru Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora.

2.4. ANALIZA RELEVANTNIH PROGRAMSKIH DOKUMENATA I POTPORNIH MJERA IZ PROGRAMSKOG RAZDOBLJA 2014. – 2020.

Analiza relevantnih programskih dokumenata iz programskog razdoblja 2014. – 2020. obuhvaća Program ruralnog razvoja (PRR), Operativni program za pomorstvo i ribarstvo (OPPiR) te pripadajuće potporne mjere i financijske instrumente. U istom programskom razdoblju bio je primjenjiv i Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje 2011. – 2016., ali isti nije uključen u analizu budući da njime nisu bile predviđene mjere odnosno plaćanja ekološkim proizvođačima koji bi omogućili mjerljive rezultate.

2.4.1. Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020.

PRR ključni je programski dokument za razdoblje od 2014. do 2020. godine u pogledu ekološke poljoprivrede. Kao i za sve programske dokumente iz sektora poljoprivrede na EU razini, rok provedbe PRR-a produljen je do kraja 2022. godine nakon koje će uslijediti provedba programa za novo programsko razdoblje.

Općenito, države članice EU-a provode financiranje iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) kroz nacionalne programe ruralnog razvoja koji se djelomično financiraju i iz nacionalnog proračuna. Program ruralnog razvoja svake države članice mora biti usmjeren na barem četiri od šest prioriteta EPFRR-a za relevantno razdoblje od 2014. do 2020. godine koji se potom raščlanjuju na žarišna područja. Zemlje članice u svojim programima utvrđuju ciljeve za odabrane prioritete i žarišna područja te strategiju za ostvarivanje tih ciljeva, pri čemu odabiru mjere s popisa dvadeset opsežnih mjera politike, koje je moguće prilagoditi nacionalnim i regionalnim politikama.

Europska komisija je 2015. godine odobrila PRR RH-a za razdoblje 2014.-2020. vrijedan 2.383 milijarde eura, od čega je 2.026 milijardi eura planirano za financiranje iz EPFRR-a, a preostali iznos iz sredstava državnog proračuna. PRR sadrži 19 mjera koje za cilj imaju povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima. U skladu sa Strategijom Europa 2020. i poštujući ciljeve, prioritete i mjere iz Uredbe (EU) br. 1305/2013, Ministarstvo poljoprivrede je izradilo Program ruralnog razvoja sa sljedećim općim ciljevima:

- ▶ Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora,
- ▶ Promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava,
- ▶ Poboljšana učinkovitost resursa te pomak ka klimatskoj otpornosti u poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu,

- Smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života za gospodarski oporavak.

Za razvoj ekološke poljoprivrede ključan je cilj promicanja okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava u sklopu kojeg je planirana obnova, očuvanje i poboljšanje biološke raznolikosti te visoke prirodne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta promicanjem okolišno učinkovitih sustava, uključujući organski uzgoj i ne-proizvodna ulaganja. Odobravanje naknade za ekonomske gubitke s kojima se ekološki proizvođači suočavaju u područjima sa prirodnim i drugim posebnim ograničenjima osmišljeno je kako bi se promovirao održivi sustav poljoprivredne proizvodnje. PRR RH usmjeren je na svih šest prioriteta EPFRR-a:

- P1: Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- P2: Jačanje održivosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta održivog upravljanja šumama,
- P3: Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi,
- P4: Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom,
- P5: Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru,
- P6: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Ključan prioritet u kontekstu ekološke poljoprivrede je P4: Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom. U svrhu postizanja doprinosa svim prioritetima EPFRR-a, u sklopu PRR-a osmišljeno je 18 mjera. Kako bi se ublažile posljedice COVID-19 pandemije, uz njih uvedena je i izvanredna mjera usmjerena na poljoprivrednike s poteškoćama u poslovanju izazvanih epidemiološkim mjerama donesenim od strane Vlade RH te Nacionalnog stožera civilne zaštite.

Od ukupno predviđenih javnih sredstava potpore u okviru PRR-a za razdoblje 2014. – 2020. (2.382.819.146,20 EUR), do kraja 2020. godine odobreno je 2.160.450.597 EUR javnih sredstava (91% od ukupno dostupnih javnih sredstava). Do kraja 2020. isplaćeno je 1.486.635.901 EUR (62% od ukupno dostupnih javnih sredstava) za operacije koje su započele.

Nadalje, do kraja 2020. godine raspisano je ukupno 108 natječaj za provedbu M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M16, M19 i M21. Osim tih mjera provodile su se i M1, M2, M17, IAKS mjere (Integrirani administrativni kontrolni sustav; M10, M11, M13 i M14 za koje se podnosio jedinstveni zahtjev za potporu) te M20. Promatrano po natječajima, najveći broj odobrenih projekata bio je za natječaje tipa operacije 6.3.1. 'Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava' (4.251 projekata u 3 natječaja), a najviše sredstava je odobreno za 2. natječaj za tip operacije 7.4.1. 'Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu, u iznosu od 168.766.885 eura za 239 projekata. Najveća apsorpcija, odnosno udio isplaćene potpore za započete operacije u odnosu na alocirana sredstva, zabilježena je u sklopu M17 (101%), M18 (100%) i M5 (94%). Mjere u sklopu kojih do kraja 2020. godine nije bilo isplata su M16 i M21 (Tablica 8).

Tablica 8: Mjere PRR-a RH za razdoblje 2014. – 2020.

Mjere	Alocirana sredstva	Ugovorena sredstva do kraja 2020. godine	Omjer ugovorenih i alociranih sredstava	Isplaćena sredstva do kraja 2020. godine	Omjer isplaćenih i alociranih sredstava
M01	7.730.262	3.208.105	42%	1.866.603	24%
M02	7.838.593	8.334.118	106%	4.113.171	52%
M03	2.349.510	495.455	21%	60.701	3%
M04	685.007.575	620.105.334	91%	360.064.466	53%
M05	72.453.064	71.432.862	99%	68.258.065	94%
M06	243.107.960	217.999.533	90%	153.369.795	63%
M07	332.360.113	388.320.711	117%	195.904.705	59%
M08	88.517.218	66.074.953	75%	14.702.012	17%
M09	4.052.234	3.180.322	78%	768.685	19%
M10	67.926.099	38.386.889	57%	36.347.646	54%
M11	185.389.355	140.875.431	76%	140.875.431	76%
M13	317.575.000	251.371.929	79%	251.371.929	79%
M14	22.631.579	15.499.787	68%	15.499.787	68%
M16	2.936.123	105.000	4%	0	0%
M17	43.673.374	45.560.450	104%	43.984.503	101%
M18	135.155.895	135.114.207	100%	135.114.207	100%
M19	67.540.725	63.642.389	94%	23.321.320	35%
M20	48.898.644	79.207.706	162%	41.012.875	84%
M21	47.675.824	11.535.416	24%	0	0%
Ukupno	2.382.819.147	2.160.450.597	91%	1.486.635.901	62%

Izvor: Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020.

IAKS mjere Programa za ruralni razvoj RH za razdoblje 2014.-2020.

Jednako kao kod svih politika EU-a, tako se i prilikom provedbe PRR-a velika važnost pridaje ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, odnosno općenito se nastoji umanjiti ili ukloniti negativni utjecaj poljoprivrede na okoliš. Sukladno navedenom, osmišljene su IAKS mjere u sklopu kojih se zahtjev za potporu podnosi na jedinstvenom zahtjevu, za čije se prijave, administrativne kontrole i praćenja koristi integrirani administrativni kontrolni sustav te koje su regulirane Pravilnikom o provedbi izravne potpore poljoprivredi IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu (NN 23/2021) . IAKS mjere su Mjera 10 (Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene), Mjera 11 (Ekološki uzgoj), Mjera 13 (Plaćanja područjima s prirodnim i ostalim posebnim ograničenjima) te Mjera 14 (Dobrobit životinja).

U pogledu ekološke poljoprivrede, PRR je osmišljen kako bi potaknuo „povećanje površina za ekološku poljoprivrednu proizvodnju, jačanje organizacije ekoloških proizvođača u udruženja, poticanje prerade i trženja ekoloških proizvoda te uspostavu sustava za edukaciju i informiranje potrošača o ekološkoj proizvodnji“ . Sukladno navedenom, ključna je analiza **IAKS Mjere 11 'Ekološki uzgoj'** čiji su prihvatljivi korisnici poljoprivrednici ili grupe poljoprivrednika upisani u Upisnik poljoprivrednika koji odgovaraju definiciji aktivnog poljoprivrednika sukladno Zakonu o

poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20, 52/21) te čije su površine upisane u ARKOD sustav. Mjera 11 te pripadajuće podmjere su u cijelosti programirane kako bi pridonijele Prioritetu 4 (Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom), uz sekundarni doprinos i Prioritetu 5 (Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru). Riječ je o bespovratnoj potpori u vidu godišnjeg plaćanja po hektaru kao nadoknadi korisniku zbog gubitka prihoda i dodatnih troškova koji su rezultat usklađivanja s posebnim uvjetima, a koji nadilaze minimalno propisane uvjete.

U okviru Mjere 11 predviđene su dvije podmjere sa visinama potpore kako je navedeno u Tablici 9.

Tablica 9: Visine potpore u okviru Mjere 11

Skupina usjeva	Visina potpore u sklopu Podmjere 11.1 Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode	Visina potpore u sklopu Podmjere 11.2 Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda
Oranice	347,78 EUR/ha	289,82 EUR/ha
Trajni travnjaci	309,94 EUR/ha	258,28 EUR/ha
Povrće	576,94 EUR/ha	480,78 EUR/ha
Višegodišnji nasadi - lijeska	750,74 EUR/ha	625,62 EUR/ha
Višegodišnji nasadi - orah	461,36 EUR/ha	384,47 EUR/ha
Višegodišnji nasadi - ostalo	868,18 EUR/ha	723,48 EUR/ha

Izvor: APPRRR

Podmjera 11.1. provodi se s ciljem povećanja površina pod ekološkom proizvodnjom te poticanja poljoprivrednika da napuste konvencionalnu poljoprivrednu proizvodnju i postanu ekološki proizvođači, dok se podmjera 11.2. provodi kako bi ekološki proizvođači i dalje nastavili s ekološkim načinom proizvodnje.

Sukladno Godišnjem izvješću o provedbi PRR-a za razdoblje 2014. – 2020. za tip operacije 11.1.1. Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode do kraja 2020. godine isplaćeno 69.357.045 EUR za ukupno 13.327 zahtjeva zaprimljenih do kraja 2019. godine, a u 2020. godini je zaprimljeno 3.765 zahtjeva. U okviru tipa operacije 11.2.1. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda od 2015. do kraja 2020. godine isplaćeno je ukupno 71.518.385 EUR za ukupno 10.070 zahtjeva zaprimljenih do kraja 2019. godine, a u 2020. godini zaprimljeno je 5.364 zahtjeva.

Nadalje, Godišnje izvješće o provedbi PRR-a za razdoblje 2014. – 2020. navodi da je udio isplaćenih sredstava u ukupnim odobrenima je 76% te je provedba Mjere 11 utjecala i na povećanje broja hektara pod ekološkom proizvodnjom. Na kraju 2020. godine ukupna površina pod ekološkom proizvodnjom kao rezultat potpore iz podmjera 11.1. Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode i 11. 2. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda je iznosila:

► 27.053,25 ha kao rezultat podmjere 11.1 što predstavlja ostvarenje od 71,19% od planiranog porasta površina te je do kraja 2023. planirano ostvarenje od 38.000 ha,

► 74.652,81 ha kao rezultat podmjere 11.2 što predstavlja ostvarenje od planiranog porasta površina od čak 120,41% te je do kraja 2023. planirano ostvarenje od 62.000 ha što je već i ostvareno.

Osim podataka iz Godišnjeg izvješća o provedbi PRR-a za razdoblje 2014. – 2020., analizirani su i podaci APPRRR-a vezani uz isplaćene potpore u okviru Mjere 11 u razdoblju 2015. – 2020 (Tablica 10). Iz podmjere 11.1. najviše je sredstava isplaćeno za oranice (38,8%), višegodišnje nasade (31,4%) te pašnjake (29,1%) dok je za povrće isplaćeno samo 0,8% sredstava. Potpore su u promatranom razdoblju isplaćene ukupno 5.706 poljoprivrednih gospodarstava.

Slični podaci vrijede i za podmjeru 11.2. gdje je ponovno najviše sredstava isplaćeno za oranice (48,8%), višegodišnje nasade (27,8%) i pašnjake (22,4%) te je za povrće isplaćeno samo 1% sredstava. Potpore su u promatranom razdoblju isplaćene ukupno 4.137 poljoprivrednih gospodarstava.

Tablica 10: Isplaćene potpore u sklopu Mjere 11 u razdoblju 2015. – 2020., u HRK

Isplaćene potpore u sklopu Podmjere 11.1 Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode							
Skupina usjeva	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupne isplate
Oranice	48.386.829,70	65.471.555,88	50.559.987,15	31.619.612,63	22.528.667,61	19.230.103,44	237.796.756,41
Pašnjaci	39.977.263,18	18.372.091,61	32.141.738,31	33.564.687,69	26.287.741,54	28.169.452,55	178.512.974,88
Povrće	569.544,61	1.367.239,01	975.639,41	919.366,96	396.690,95	398.480,65	4.626.961,59
Višegodišnji nasadi	25.779.689,45	34.504.061,19	38.346.775,26	33.784.673,06	32.451.813,13	27.599.456,46	192.466.468,55
Ukupne isplate	114.713.326,94	119.714.947,69	122.024.140,13	99.888.340,34	81.664.913,23	75.397.493,10	613.403.161,43
Isplaćene potpore u sklopu Podmjere 11.2 Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda							
Skupina usjeva	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupne isplate
Oranice	30.773.805,40	41.972.051,22	48.488.245,38	70.909.038,64	83.208.596,59	87.147.842,48	362.499.579,71
Pašnjaci	11.915.001,08	6.678.306,13	17.839.930,38	31.005.981,78	45.127.063,17	53.678.335,40	166.244.617,94
Povrće	595.449,59	1.561.240,74	933.519,19	1.332.552,81	1.589.225,41	1.467.796,18	7.479.783,92
Višegodišnji nasadi	21.060.683,39	21.535.459,31	27.930.484,93	39.718.717,77	50.888.777,76	45.493.432,97	206.627.556,13
Ukupne isplate	64.344.939,46	71.747.057,40	95.192.179,88	142.966.291,00	180.813.662,93	187.787.407,03	742.851.537,70

Izuzev Mjere 11, bitno je spomenuti i Mjeru 10 (Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene), bespovratnu potporu u vidu godišnjeg plaćanja po jedinici površine ili uvjetnom grlu kao naknada korisniku za gubitak prihoda i dodatne troškove koji su rezultat pridržavanja posebnih uvjeta koji nadilaze minimalno propisane uvjete. Obzirom da se radi o potpori po površini, prema Pravilniku o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu (NN 23/21, 52/21, 67/21, 72/21, 97/21 i 11/2022), tj. članku 59., moguće su kombinacije pojedinih podmjera iz Mjere 10 i Mjere 11 koje su primjenjive i na ekološke proizvođače, a detaljno prikazane u Prilozima spomenutog Pravilnika. Mjera 13 (Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima) također može biti primjenjiva na ekološke proizvođače ukoliko se geografski nalaze na područjima s prirodnim ili ostalim ograničenjima.

Preostale mjere Programa za ruralni razvoj RH za razdoblje 2014.-2020.

Izuzev IAKS mjera, predviđene su i podmjere programirane unutar preostalih Mjera PRR-a, čiji je dio aktivnosti usmjeren na ekološku poljoprivredu. Tako su ekološki proizvođači prepoznati kao jedni od korisnika Mjere 1 unutar koje su predviđene potpore za edukacije i stalna usavršavanja te Mjere 2 u sklopu koje su predviđene potpore za pružanje savjetovanja. Nadalje, ekološki proizvođači mogu koristiti i Mjeru 3 Sustavi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu, u sklopu koje su osmišljene dvije podmjere: 3.1 Potpora za novo sudjelovanje u sustavima kvalitete te 3.2 Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu. Naposljetku, u sklopu Mjere 4 Ulaganja u fizičku imovinu tj. podmjere 4.1 Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva, poljoprivrednicima se dodjeljuju dodatni postotni bodovi prilikom izračuna intenziteta potpore ukoliko se bave ekološkom proizvodnjom. Obzirom da se radi o mjerama unutar kojih predviđeni korisnici nisu isključivo ekološki proizvođači, u pregledu rezultata pokazatelja ostvarenja navedena je samo Mjera 11 kao jedina čiji se pokazatelji mogu u potpunosti povezati s ekološkom proizvodnjom.

Izravna plaćanja poljoprivrednicima

Prethodno navedenim Pravilnikom o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu (NN 23/2021), uređena su i tzv. izravna plaćanja poljoprivrednicima u obliku godišnje potpore dohotku koja mogu koristiti i ekološki proizvođači. Izravna plaćanja sastoje se od mjera potpora po površini (nevezanih uz vrstu proizvodnje), proizvodno-vezanih potpora te programa za mlade poljoprivrednike. Oblici izravnog plaćanja nadovezuju se jedno na drugo, pri čemu je temelj osnovno plaćanje:

- a. Osnovno plaćanje,
- b. Zeleno plaćanje,
- c. Preraspodijeljeno plaćanje,
- d. Plaćanja za mlade poljoprivrednike,
- e. Proizvodno-vezano plaćanje.

Osnovno, zeleno, preraspodijeljeno i plaćanje za mlade poljoprivrednike su plaćanja koja nisu vezana uz proizvodnju, a isplaćuju se po hektaru poljoprivredne površine bez obzira na vrstu kulture. U kontekstu ekološke poljoprivrede ključno je istaknuti zeleno plaćanje koje se dodjeljuje u obliku godišnjeg plaćanja po hektaru u iznosu od 70% osnovnog plaćanja po poljoprivrednom gospodarstvu. Da bi ostvarili zelena plaćanja poljoprivrednici trebaju provoditi poljoprivredne prakse koje su korisne za klimu i okoliš odnosno pridržavati se sljedećih poljoprivrednih praksi: 1. održavanje raznolikosti usjeva, 2. održavanje postojećih trajnih travnjaka i 3. postojanje ekološki značajnih površina. Sukladno navedenom, poljoprivrednici koji se bave ekološkom proizvodnjom automatski ispunjavaju uvjete za zeleno plaćanje za površine na kojima imaju ekološku proizvodnju, odnosno površine u prijelaznoj ekološkoj proizvodnji .

Osnovnom plaćanju kojem se pridodaje zeleno plaćanje, treba dodati i preraspodijeljeno plaćanje za prvih 20 prihvatljivih hektara svakog poljoprivrednog gospodarstva koje ima prava na plaćanje. Jedinični iznos ovog plaćanja jednak je za sve poljoprivrednike, dok se izračun radi godišnje u vidu postotka prosječnog nacionalnog plaćanja po hektaru. Povrh prethodna tri oblika izravnih plaćanja, mladi poljoprivrednici (rođeni nakon 1. siječnja 1975. godine te upisani kao nositelj gospodarstva nakon 1. siječnja 2010. godine) koji imaju prava na izravna plaćanja, mogu ostvariti dodatno plaćanje po hektaru za najviše 25 hektara, a plaćanje se dodjeljuje za razdoblje od najviše 5 godina. Naposljetku, poljoprivrednici mogu ostvariti proizvodno-vezane potpore koje se dodjeljuju za stvarnu proizvodnju određene godine utvrđenu temeljem zahtjeva te administrativnih kontrola i kontrola na terenu .

2.4.2. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014.-2020.

RH kao država članica EU-a ostvaruje pravo i na korištenje sredstava iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) koji služi EU pri ostvarivanju ciljeva iz Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) za programsko razdoblje 2014.-2020. (odnosno programsko razdoblje 2021.-2027. čiji su programski dokumenti u fazi pripreme). Sveobuhvatan cilj ZRP-a je osigurati da aktivnosti ribarstva i akvakulture doprinose dugoročnim, održivim uvjetima koji se odnose na okoliš i koji su potrebni za gospodarski i socijalni razvoj. ZRP bi trebala doprinijeti povećanoj produktivnosti, primjerenom životnom standardu u sektoru, stabilnim tržištima te bi trebala osigurati dostupnost resursa i ponude za potrošače po razumnim cijenama .

OPPiR za programsko razdoblje 2014.-2020. je dokument koji sadrži prioritete i ciljeve koji su se trebali ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranih sredstvima potpore iz EFPR-a. U okviru OPPiR-a ukupna financijska sredstva koja su Hrvatskoj na raspolaganju u razdoblju 2014. – 2020. iznose 344.148.406 EUR, od čega je 252.634.138 EUR doprinos iz EFPR-a, a 91.505.268 EUR osigurava RH .

Ciljevi definirani unutar OPPiR-a su:

- ▶ Promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture,
- ▶ Poticanje provedbe Zajedničke ribarstvene politike (ZRP),
- ▶ Promicanje uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarstvenih područja i akvakulturnih područja u akvakulturi,

► Poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike EU-a (IPP).

Od navedenih ciljeva, u kontekstu ekološke akvakulture ključan je prvi koji se odnosi na okolišno održivu akvakulturu. Izuzev navedenih ciljeva, u OPPiR-u postoji 6 prioriteta osi prikazanih u Tablici 11 od kojih je, u kontekstu ekološke proizvodnje, ključan Prioritet 2 "Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture" i njegovi pripadajući specifični ciljevi. Tako je u sklopu OPPiR-a predviđeno kako će u pogledu održivog rasta, usmjerenost na održivost sektora ribarstva i akvakulture doprinijeti resursno učinkovitoj Europi. Ulaganja u akvakulturu osmišljena su kako bi doprinijela učinkovitosti resursa i potakla prelazak na ekološko upravljanje, ekološku akvakulturu te pružanje usluga zaštite okoliša.

Tablica 11: Prioriteti i specifični ciljevi Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014. – 2020.

Prioritet	Specifični ciljevi
Prioritet 1 "Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva"	1. Smanjenje utjecaja ribarstva na morski okoliš 2. Zaštita i očuvanje akvatične bioraznolikosti i akvatičnih sustava 3. Osiguranje ravnoteže između ribolovnih kapaciteta i raspoloživih ribolovnih mogućnosti 4. Jačanje konkurentnosti i održivosti poduzeća koja se bave ribarstvom, uključujući flote za mali priobalni ribolov i poboljšanje zaštite na radu ili radnih uvjeta 5. Potpora jačanju tehnološkog razvoja i inovacija
<u>Prioritet 2 "Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture"</u>	1. Potpora jačanju prijenosa tehnološkog razvoja, inovacija i znanja 2. Jačanje konkurentnosti i održivosti poduzeća koja se bave akvakulturom, uključujući poboljšanje sigurnosti ili radnih uvjeta, a pogotovo malih i srednjih poduzeća 3. Zaštita i očuvanje akvatičke bioraznolikosti i poboljšanje ekosustava povezanih s akvakulturom i promicanjem resursno učinkovite akvakulture 4. Promicanje akvakulture koja pruža visoku razinu zaštite okoliša, promicanja zdravlja i dobrobiti životinja te javnog zdravlja i sigurnosti
Prioritet 3 "Poticanje provedbe ZRP-a"	1. Poboljšanje i pružanje znanstvenih spoznaja kao i poboljšanje prikupljanja i upravljanja podacima 2. Potpora praćenju, kontroli i provedbi, jačanju institucionalnih kapaciteta i učinkovitoj javnoj upravi bez dodatnog administrativnog opterećenja
Prioritet 4 "Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije"	1. Promicanje gospodarskog rasta, društvene uključenosti, stvaranje radnih mjesta i pružanje podrške zapošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim i kontinentalnim zajednicama koje ovise o ribolovu i akvakulturi, uključujući diversifikaciju aktivnosti u ribarstvu te prema ostalim sektorima pomorskog gospodarstva

Prioritet 5 "Poticanje stavljanja na tržište i prerade"	1. Poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture
	2. Poticanje ulaganja u sektore prerade i stavljanja na tržište
Prioritet 6 "Poticanje provedbe Integrirane pomorske politike"	1. Poticanje provedbe IPP-a

Izvor: Operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH za programsko razdoblje 2014.-2020.

Prema Godišnjem izvješću o provedbi OPPiR-a za 2020. godinu, od početka provedbe do kraja 2020. godine dodijeljeno je ukupno 245,9 milijuna EUR javnih sredstava, što predstavlja 71% od ukupno dostupnih javnih sredstava, dok je isplaćeno 143,4 milijuna EUR, što predstavlja 42% od ukupno dostupnih javnih sredstava. Tijekom 2020. godine isplaćeno je ukupno 29,8 milijuna EUR javnih sredstava.

U sklopu mjere relevantne za ekološku akvakulturu II.9. Prijelaz na sustave za okolišno upravljanje i reviziju te ekološku akvakulturu, alocirano je ukupno 2,666 milijuna EUR od čega 2 milijuna EUR EU sredstava te 666.667 EUR nacionalnih sredstava.

Mjere Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014.-2020.

U Godišnjem izvješću o provedbi Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo za 2020. godinu objavljene su informacije o provedbi mjera OPPiR-a prema relevantnim prioritetima te ostvarenju pokazatelja ostvarenja i pokazatelja rezultata. Tako je u okviru relevantnog Prioriteta 2 provedeno 7 mjera (od predviđenih 9) te je javna potpora dodijeljena u iznosu od 26,7 milijuna eura. Također, provedena je i mjera potpore za ublažavanje posljedica COVID-19, ali nije bilo odobrenih operacija do kraja 2020. godine .

Iako proizvođači ekološke akvakulture mogu biti korisnici svih mjera OPPiR-a ukoliko zadovoljavaju propisane uvjete, relevantna mjera koja se odnosi na ekološku akvakulturu je Mjera II.9. 'Prijelaz na sustave za okolišno upravljanje i reviziju te ekološku akvakulturu' te je uređena Pravilnikom o uvjetima, kriterijima i načinu dodjele potpore u okviru Mjere II.9. (NN 32/2021) . Mjerom II.9. predviđena je potpora za prijelaz sa konvencionalnih metoda akvakulturne proizvodnje na ekološku, ali ista nije provedena do kraja 2020. godine, odnosno u sklopu iste još nisu isplaćena javna sredstva.

Ipak, treba spomenuti kako je u sklopu pokazatelja rezultata za Prioritet 2 tj. Specifični cilj 3 (Zaštita i očuvanje akvatičke bioraznolikosti i poboljšanje ekosustava povezanih s akvakulturom i promicanjem resursno učinkovite akvakulture) ostvaren doprinos ekološkoj akvakulturi. U sklopu predviđenog pokazatelja promjene obujma ekološke akvakulturne proizvodnje s ciljnom vrijednosti od 800 t do kraja 2023. godine, ostvaren je rezultat od 418 t do kraja 2020. godine.

2.5. PRIKAZ FINACIJSKIH INSTRUMENATA U PROGRAMSKOM RAZDOBLJU 2014. – 2020.

Kao dodatni oblik financiranja rasta i razvoja poljoprivrednog, prerađivačkog i šumarskog sektora sredstvima EPFRR-a osmišljeni su financijski instrumenti (FI). FI predstavljaju oblik povoljnijeg

financiranja u vidu nižih kamatnih stopa, nižih naknada, dužih rokova otplate i veće mogućnosti počeka. Također, smanjeni su zahtjevi prema korisnicima FI-a manjim zahtijevanim instrumentima osiguranja te je omogućeno financiranje nekih vrsta troškova koji nisu prihvatljivi za financiranje putem bespovratnih sredstava, a koja su prepoznata kao potrebna za nastavak i unaprjeđenje poslovanja u poljoprivrednom, prerađivačkom i šumarskom sektoru. Preciznije, svrha FI-a je financiranje Mjere 4, Mjere 6 te Mjere 8 PRR-a za razdoblje 2014.-2021. Tako su primjeri područja ulaganja prihvatljivih za korištenje FI-a:

- ▶ restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava: ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju, nove i inovativne tehnologije, opremu i zelene tehnologije, restrukturiranje i modernizaciju farmi,
- ▶ zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš: ulaganja u skladištenje stajskog gnojiva, objekata za skladištenje i čuvanje te povezanu opremu,
- ▶ korištenje obnovljivih izvora energije: ulaganja u izgradnju objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa, sunčeva energija) za korištenje na poljoprivrednim gospodarstvima i u preradi prehrambenih proizvoda,
- ▶ povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima: ulaganja u povećanje dodane vrijednosti proizvoda za primarne poljoprivredne proizvođače, za one koji prerađuju poljoprivredne proizvode te ulaganja u modernizaciju proizvodnog kapaciteta i uvođenje inovativnih praksi,
- ▶ razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima: ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih aktivnosti u ruralnom turizmu,
- ▶ modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme pri dobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima i u predindustrijskoj preradi drva.

Model provedbe FI-a PRR-a omogućava bržu obradu zahtjeva krajnjih primatelja od one pri dodjeli bespovratnih sredstava PRR-a, budući da nema otvaranja vremenski ograničenih natječaja za dodjelu sredstava, već se zahtjevi zaprimaju i obrađuju trajno po otvorenom kreditnom tj. jamstvenom programu. Krajnji primatelj zajma, jamstva ili kredita ne izvještava Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), već tijelo koje provodi financijski instrument: Hrvatsku agenciju za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), financijsku instituciju s kojom HAMAG-BICRO surađuje za plasman jamstava, Hrvatsku banku za obnovu i razvitak (HBOR), odnosno poslovnu banku koju HBOR ugovori u postupku javne nabave.

Detaljniji prikaz Financijskih instrumenata za ruralni razvoj dan je u Tablici 12.

Tablica 12: Prikaz Financijskih instrumenata za ruralni razvoj

HBOR	Investicijski krediti za ruralni razvoj	Namjena kredita	▶ Ulaganja u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu u skladu s prihvatljivim namjenama po pojedinom tipu operacije PRR ▶ Financiranje obrtnih sredstava povezanih s ulaganjem
		Iznos kredita	Od 50.001 do 1.000.000 EUR
		Kamatna stopa za krajnjeg korisnika	Prosjeck zbroja kamatne stope na dio Programskog doprinosa (0%) i kamatne stope na dio kredita iz sredstava poslovne banke

	Obrtna sredstva za ruralni razvoj	Način kreditiranja	Putem poslovnih banaka
		Namjena kredita	Financiranje obrtnih sredstava potrebnih za otklanjanje nestabilnosti u odvijanju proizvodnje i financiranje tekućeg poslovanja (priprema proizvodnje, sirovina i materijal, ostali proizvodni troškovi, troškovi radne snage, podmirenje obveza prema dobavljačima i ostalih općih troškova tekućeg poslovanja) za prihvatljive krajnje primatelje pogođene pandemijom COVID-19
		Iznos kredita	Od 190.000 HRK do 1.520.000 HRK
		Kamatna stopa za krajnjeg korisnika	0,5% godišnje, fiksna
		Način kreditiranja	Izravno kreditiranje
HAMAG-BICRO	Mikro zajmovi za ruralni razvoj	Namjena zajmova	► Mikro zajam za ruralni razvoj: Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma ► Mikro zajam za obrtna sredstva za ruralni razvoj: Obrtna sredstva
		Iznos zajmova	1.000 – 25.000 EUR
		Kamatna stopa	► Mikro zajam za ruralni razvoj : 0,1% i 0,25% – ovisno o razvijenosti JLS ulaganja; ► Mikro zajam za obrtna sredstva za ruralni razvoj : 0,50%
	Mali zajam za ruralni razvoj	Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma
		Iznos zajmova	25.000,01 – 100.000 EUR
		Kamatna stopa	0,1% i 0,25%, ovisno o razvijenosti JLS ulaganja
	Pojedinačna jamstva	Namjena kredita za koje se izdaje jamstvo	Osnovna i povezana obrtna sredstva (udio obrtnih sredstava do 200.000 EUR, odnosno do 30% ukupnog iznosa prihvatljivih troškova, ovisno o tome koji je iznos viši)
		Maksimalni iznos jamstva	1.300.000 EUR
		Maksimalna stopa jamstva	do 70% (do 80% za mlade poljoprivrednike i mljekarski sektor)

Izvor: Program ruralnog razvoja

Zaključno, ekološkim proizvođačima je u programskom razdoblju 2014. – 2020. dostupno nekoliko izvora financiranja, uključujući PRR-a te Mjere OPPiR-a. U sklopu PRR-a, iako je bilo moguće koristiti sve navedene izvore financiranja, uključujući i Mjeru 11 'Ekološki uzgoj' za koju su prikazani dosadašnji rezultati pokazatelja. Potpore iz Mjere 11 su utjecale na povećanje površina pod ekološkim uzgojem u programskom razdoblju. Ministarstvo poljoprivrede procijenilo povećanje površina pod ekološkim uzgojem u razdoblju od 2006. do 2013.), došlo je do naglog rasta površina u 2015. i 2016. godini. U 2015. godini ostvaren je cilj od 71,19% kao rezultat isplata iz podmjere 11.1., a rezultati iz podmjere 11.2. pokazuju porast površina pod ekološkim uzgojem koji je planiran do kraja 2023. godine te je kao rezultat isplata iz podmjere 11.2. ostvaren cilj od 100.000 ha površina pod ekološkim uzgojem koji je planiran do kraja 2023. godine te je kao rezultat isplata iz podmjere 11.2. ostvaren cilj od 100.000 ha površina pod ekološkim uzgojem. Osim toga, u promatranom razdoblju došlo je i do povećanja ekoloških proizvođača, kojim se podupire prelazak na ekološku proizvodnju dok je 4.137 proizvođača odlučilo nastaviti s ekološkom proizvodnjom.

U sklopu izravnih plaćanja prikazani su svi segmenti izračuna potpora od kojih je najbitniji zeleno plaćanje kroz izravna plaćanja. U sklopu OPPiR-a bilo je moguće koristiti Mjere grupirane prema prioritetnim osimima, od kojih je ključna Mjera 11 'Ekološki uzgoj' iako do kraja 2020. godine nisu isplaćena javna sredstva u svrhu prijelaza na ekološku proizvodnju u akvakulturi.

3. SWOT ANALIZA

Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji () pripremljena je nastavno na rezultate i zaključke proizašle iz Analize trenutnog stanja. U obzir su uzeti rezultati i zaključci izvedeni nastavno na analizirane statističke podatke, zaprimljene odgovore konvencionalnih i ekoloških proizvođača te kupaca prehrambenih proizvoda za vrijeme provedbe anketnih upitnika. Također, u obzir su uzeta i mišljenja sudionika nacionalne te regionalnih stručnih radionica. Nastavno na navedeno, definirane su glavne snage, slabosti, prilike i prijetnje sektora ekološke poljoprivrede i akvakulture u Republici Hrvatskoj.

3.1. SNAGE

- **Ekološki način proizvodnje podrazumijeva proizvodnju zdrave hrane uz odgovorno korištenje dostupne energije i prirodnih resursa, a sam proizvodni proces ima nizak utjecaj na okoliš, pozitivno utječe na održavanje bioraznolikosti, povećanje plodnosti tla te održavanje kvalitete vode.**
- **Zabilježen je veliki rast površina pod ekološkom proizvodnjom u posljednjem desetljeću u RH**, točnije u odnosu na 2013. godinu kada je zabilježeno 40.660 hektara, 2020. godine ekološka poljoprivredna površina iznosila je 108.659 hektara, što predstavlja povećanje od 167,24%.
- **U posljednjem desetljeću ostvaren je značajan rast broja ekoloških proizvođača u RH te je taj rast bio najveći u EU**. Do kraja 2020. godine broj ekoloških proizvođača u RH iznosio je 5.548, u odnosu na 2013. godinu kada ih je zabilježeno 1.608. U razdoblju od 2012. do 2019. godine u RH je zabilježena najveća postotna promjena u broju ekoloških proizvođača u EU od čak 237,2%.
- **Raznolikost zemljopisno-klimatskih područja u RH (kontinentalna, planinska i mediteranska regija)** pruža mogućnost ekološke proizvodnje različitih kultura na oranicama i vrtovima, trajnim travnjacima i nasadima, ekološkog uzgoja različitih vrsta i pasmina životinja, kao i proizvoda akvakulture.
- **Dostupnost prirodnih resursa potrebnih** za razvoj ekološke poljoprivrede, kao što je tlo koje nije onečišćeno te omogućava brži prijelaz na ekološku proizvodnju.
- **Uspostavljen je sustav provedbe ekološke poljoprivrede** u vidu zakonske regulative, nositelja poljoprivredne politike, sustava nadzora i certifikacije te sustav potpora za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede.
- **Prepoznata je važnost ekološke poljoprivrede od strane nadležnih tijela. Za poticanje ekološke proizvodnje u RH donesene su mjere koje su isključivo namijenjene ekološkim proizvođačima**, odnosno u okviru Programa ruralnog razvoja programirana je Mjera 11 Ekološki uzgoj, a u okviru Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo Mjera II.9. Prijelaz na sustave za okolišno upravljanje i reviziju te ekološku akvakulturu.

- U okviru **Mjere 11 Ekološki uzgoj Programa ruralnog razvoja ostvareni su značajni rezultati**. Do kraja 2020. godine je kao rezultat isplata iz podmjere 11.1 Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode ostvareno je 71,19% površina (u odnosu na planiranih 38.000 ha do kraja 2023. godine), a kao rezultat isplata iz podmjere 11.2. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda ostvareno je čak 120,41% planiranih površina (62.000 ha do kraja 2023. godine).
- U RH postoje dugogodišnji i iskusni ekološki proizvođači koji imaju veliko razumijevanje ekološke proizvodnje te djeluju unutar **solidarnih ekoloških grupa (SEG)** koje značajno pomažu proizvođačima koji su u njih uključeni i pružaju priliku za strateški razvoj proizvodnje.
- **Postojanje znanstveno-istraživačkih i obrazovnih institucija koje educiraju buduće poljoprivrednike i javnost** o važnosti ekološke proizvodnje (npr. smjerovi ekološke poljoprivrede na Agronomskom fakultetu Zagreb, Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek, Sveučilištu u Slavonskom Brodu te Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima) te rade na **razvoju novih tehnologija za primjenu u ekološkoj proizvodnji** (novi smjer Digitalna poljoprivreda na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti u Osijeku).
- Sve veća popularnost **online platformi** koje omogućuju **prodaju, kupnju i promociju ekoloških proizvoda** te služe kao **alat za informiranje kupaca o pojedinim ekološkim proizvodima**. Tako primjerice platforma **eCeker** nudi mogućnost pretraživanja profila ekoloških i tradicionalnih domaćih proizvođača te kupovinu i dostavu njihovih proizvoda, dok je cilj platforme **VeeMee** poboljšati vidljivost proizvođača kod krajnjeg potrošača te promovirati podrijetlo proizvoda.

3.2. SLABOSTI

- U Hrvatskoj je prisutna **nedovoljno razvijena svijest građana o važnosti ekološke proizvodnje i prednostima ekoloških proizvoda**, o čemu govori i podatak iz provedenog anketnog upitnika nad kupcima prema kojem 57,2% građana kupuje većinom konvencionalne proizvode.
- **Hrvatski stanovnici imaju slabiju platežnu moć u odnosu na stanovnike razvijenijih država članica EU-a**. Tako je 2020. godine Hrvatska bilježila drugu najnižu stvarnu individualnu potrošnju po stanovniku među državama članicama EU, nakon Bugarske, dok je čak 65,4% ispitanika provedenog anketnog upitnika nad kupcima navelo kako ne kupuju ekološke proizvode zbog njihove više cijene u odnosu na konvencionalne proizvode.
- Postoji značajan **otpor konvencionalnih proizvođača prelasku** na ekološki način proizvodnje te prema rezultatima provedenog anketnog upitnika nad proizvođačima, čak 62,2% proizvođača nije nikad razmišljalo o prelasku na ekološki način proizvodnje. Rezultati anketnog upitnika provedenog nad proizvođačima pokazuju kako su problemi s kojima se ekološki proizvođači susreću **visoki troškovi ulaganja, visoki troškovi repromaterijala te nedovoljni prinosi i niža profitabilnost**. Navedeni problemi neki su od uzroka **nekonkurentnosti hrvatskih ekoloških proizvođača** naspram proizvođača iz drugih država članica EU-a i trećih zemalja.
- **Neusklađenost i česte izmjene zakona i pravilnika te znatni administrativni i tehnički zahtjevi otežavaju poslovanje ekološkim proizvođačima**. U pogledu **kompleksnosti**

administracije za ekološku proizvodnju, u odgovorima ekoloških proizvođača na provedeni anketni upitnik izdvaja se problem nejasnog zakonodavnog okvira, sporosti administracije te nedostupnosti informacija i jasnog tumačenja zakonodavnog okvira od strane nadležnih tijela.

- Ekološki proizvođači u sklopu provedenih stručnih radionica naveli su kao slabost nedovoljnu suradnju **nadležnih tijela između različitih sektora od značaja za ekološku poljoprivredu, poput Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva zdravstva te Ministarstva turizma i sporta**, čija bi bolja suradnja doprinijela poticanju ekološke proizvodnje.

- **Nedovoljna dostupnost potrebnog repromaterijala u RH** uvelike otežava ekološku proizvodnju te su proizvođači primorani uvoziti repromaterijal iz drugih zemalja. Tako su ekološki proizvođači kao primjer naveli nedostupnost te lošu kakvoću sadnog materijala.

- **Veliki broj manjih subjekata** koji se bave ekološkom proizvodnjom (**mala poljoprivredna gospodarstva**) što umanjuje njihovu konkurentnost na tržištu.

- **U RH je otežan ulazak malih proizvođača na tržište** (npr. preko maloprodajnih kanala kao što su trgovački lanci s obzirom da posrednici u prodaji traže cijene ulaska koje su niže od troškova proizvodnje) što demotivira konvencionalne proizvođače da zamijene dosadašnji način proizvodnje ekološkim.

- Većina hrvatskih ekoloških proizvođača **ne posjeduje dovoljno velike proizvodne i prerađivačke kapacitete** koji bi mogli adekvatno opskrbiti potražnju za njihovim proizvodima te im **nedostaje radne snage** . Tako je je 60,6% ispitanika provedenog anketnog upitnika nad ekološkim proizvođačima navelo kako bi im od najveće koristi bile potpore za kupnju nove opreme, 35% za proširenje proizvodnih kapaciteta, a 14,7% za zapošljavanje novog osoblja.

- **U RH ne postoji dovoljan broj klaonica što značajno otežava ekološku proizvodnju mesa i mesnih prerađevina.**

- **U RH među ekološkim proizvođačima nije uobičajeno udruživanje u zadruge.** Iako u brojnim državama članicama EU-a zadruge imaju značajnu ulogu u organizaciji marketinga, logistike i ostalih stavki prodaje ekoloških proizvoda, hrvatski ekološki proizvođači nisu skloni takvom obliku udruživanja.

- **Nepostojanje udruživanja u proizvođačke organizacije od strane ekoloških proizvođača u RH** što onemogućuje njihovo povezivanje i djelovanje s obzirom na vrste ekoloških proizvoda koje proizvode.

- **Nedovoljno iskorišten potencijal plasiranja ekoloških poljoprivrednih proizvoda u turizmu** . Prema provedenom anketnom upitniku nad ekološkim proizvođačima, čak 79,5% ispitanika ne bavi se turizmom te ne opskrbljuje druge subjekte koji se bave turizmom svojim proizvodima.

- **Niža obrazovna struktura poljoprivrednika te niža razina informatičke pismenosti hrvatskih poljoprivrednika** , što može biti slabost prilikom korištenja online alata za promociju ekoloških proizvoda i informiranje o novostima iz ekološkog sektora.

- **Nepostojanje sustavnog praćenja podataka o pojedinim segmentima ekološke poljoprivrede** (npr. podaci o prodaji i promociji, cijenama i potrošnji ekoloških proizvoda) te **nedostupnost pojedinih podataka iz sektora za statističku obradu.**
- U RH postoji problem **usitnjenosti poljoprivrednih površina što onemogućuje formiranje funkcionalniji zemljišnih cjelina.** Česti razlog ovome su neriješeni vlasnički odnosi poljoprivrednih površina koji također onemogućuju ostvarivanje potpora.

3.3. PRILIKE

- Sve je veća razina **osviještenosti društva o važnosti očuvanja planeta Zemlje** i razvoja **održivog sustava proizvodnje hrane** u svijetu. **Trend zdravog načina života je u rastu**, posebice nakon pojave globalne pandemije Covid-19 uslijed koje su potrošači više počeli brinuti o vlastitom zdravlju i utjecaju hrane na isto. Posljedično, diljem svijeta raste potražnja za **ekološkim proizvodima.**
- **Podizanje svijesti javnosti o prednostima ekoloških proizvoda** kroz organizaciju edukativnih i informativnih aktivnosti kako bi se dodatno potaknula potrošnja.
- Veliki potencijal **prodaje ekoloških proizvoda kroz izvoz, turizam i gastronomsku ponudu.** Primjerice, postoji potencijal plasiranja proizvoda u sklopu biookruga.
- Mogućnost prodaje ekoloških proizvoda ne samo fizičkim osobama nego i institucionalnim kupcima (npr. škole, domovi, bolnice, vojska i sl.) sukladno **Zelenoj javnoj nabavi** . Takva institucionalna kupovina može pomoći u poticanju potražnje za održivijim proizvodima i uslugama te ekološke inovacije.
- **Zakonodavni i strateški okvir na EU razini potiče razvoj ekološke poljoprivrede** putem dokumenata kao što su Strategija "od polja do stola" i pripadajućeg cilja postizanja 25% površina u EU pod ekološkom proizvodnjom do 2030. godine te Europskog zelenog plana.
- **Mogućnost korištenja potpora iz nacionalnih i EU izvora** za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede, kao i iskorištavanje sredstava za ruralni razvoj te akvakulturu iz **novog proračunskog razdoblja** .
- Sudjelovanje dionika sustava ekološke poljoprivrede u **provedbi projekata lokalne, regionalne i međudržavne suradnje.**
- Dostupnost **novih tehnologija** u proizvodnji ekoloških proizvoda (npr. digitalnih alata) kao i **različitih kanala za promociju i prodaju** ekoloških proizvoda (npr. online i offline alati).
- Prilike za plasman proizvoda kroz **kratke opskrbe lance** kao što su primjerice izravna internetska prodaja i kućna dostava, koji su dodatno popularizirani uslijed pojave globalne pandemije COVID-19.
- Otvaranje **mini klaonica, sirana, pogona za sušenje mesa, voća i proizvoda od mlijeka** .

- Mogućnost uspostave ekološke poljoprivredne proizvodnje na **dosad neiskorištenim poljoprivrednim zemljištima** (npr. zapuštena zemljišta u blizini parkova prirode, nepošumljena zemljišta pod upravom Hrvatskih šuma), uključujući i vodne resurse kao što su Jadransko more i slatkovodna jezera , što može dovesti do **prilika za otvaranje novih radnih mjesta** .

3.4. PRIJETNJE

- Uslijed **klimatskih promjena** sve su učestalije i **elementarne nepogode** koje pogađaju sve poljoprivrednike . Također, uvijek je prisutna opasnost od **štetočina, nametnika** te **bolesti** u poljoprivrednoj proizvodnji, kao i invazivnih korovnih vrsta koji znatno otežavaju ekološku proizvodnju.
- **Smanjenje bioraznolikosti** u nacionalnom ruralnom prostoru, što dovodi do **nedostatka i gubitka eko-tipova, sorti i pasmina** koji su prilagođeniji ekološkoj proizvodnji te posljedično **smanjuje i buduće napore pokretanja lokalnih proizvodnji sa svojim posebnostima** .
- **Usitnjenost i raštrkanost parcela povećava mogućnost zanošenja pesticida sa susjednih površina** na kojima se provodi konvencionalna poljoprivredna proizvodnja .
- **Globalna ekonomska kriza** uzrokovana pandemijom COVID-19 pogađa sektor ekološke proizvodnje, kao i samo tržište te potražnju za ekološkim proizvodima.
- Veća konkurencija ekoloških proizvoda na tržištu prisiljava proizvođače na **smanjivanje prodajnih cijena** te često **onemogućuje pokrivanje troškova proizvodnje**.
- **Nepoštene prakse na tržištu** , kao što je lažno oglašavanje konvencionalnih proizvoda kao ekoloških, ugrožavaju certificirane ekološke proizvođače.
- **Lojalnost potrošača postojećim proizvođačima** te pristranost potrošača proizvođačima s **dugogodišnjom tradicijom** proizvodnje ekoloških proizvoda **otežava ulazak novih proizvođača** na tržište.
- **Odlazak ruralnog stanovništva** u gradove ili inozemstvo zbog čega poljoprivredni proizvođači nemaju dovoljno radne snage, ali isto utječe i na smanjenje potražnje.

Svi zaključci proizašli iz provedene analize trenutnog stanja te utvrđene snage, slabosti, prilike i prijetnje unutar SWOT analize korišteni su prilikom utvrđivanja vizije razvoja ekološke poljoprivrede do 2030. godine te osmišljavanja ciljeva, pokazatelja uspješnosti i mjera za poticanje razvoja ekološke proizvodnje.

4. VIZIJA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE DO 2030. GODINE

4.1. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

Izrađena SWOT analiza ukazuje na snage i prilike, ali i slabosti i prijetnje dosadašnjeg razvoja ekološke proizvodnje u RH. Kako bi se osigurao daljnji razvoj, koji uzima u obzir postojeće slabosti te prevenira potencijalne prijetnje, utvrđena je srednjoročna vizija razvoja.

VIZIJA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE I AKVAKULTURE DO 2030. GODINE

Održiv i konkurentan sektor hrvatske ekološke poljoprivrede i akvakulture, usklađen sa standardima visoke kvalitete te podržan učinkovitim upravljanjem prirodnim resursima i digitalizacijom

Navedenom vizijom, umjesto isključive orijentiranosti na rast ekoloških poljoprivrednih površina, predviđen je doprinos održivom i kontinuiranom razvoju svih segmenata lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture; od ekološke proizvodnje pa sve do promocije i prodaje ekoloških proizvoda.

Kako bi se utvrđena vizija ostvarila, buduće politike i programi doprinijet će informiranosti svih dionika, uključujući potrošače, u slučaju kojih je ključno utjecati na jačanje ekološke osviještenosti te povjerenja u sustav ekološke proizvodnje. Također, poticati će se daljnje uključivanje većeg broja proizvođača u sustav ekološke proizvodnje te ojačati čitav lanac vrijednosti ekološke proizvodnje, uzimajući u obzir identificirane prostore za poboljšanje nakon prethodnog programskog razdoblja. Veći naglasak će se staviti na provedbu aktivnosti istraživanja i razvoja kako bi se potakle inovacije u ekološkom sektoru te postigla veća konkurentnost istog, kao i na jače organizacijske kapacitete i suradnju dionika u sektoru ekološke poljoprivrede i akvakulture. Holističkim pristupom u poticanju razvoja sektora hrvatske ekološke poljoprivrede i akvakulture, ujedno će se ostvariti i smanjenje emisija stakleničkih plinova, očuvati bioraznolikost kao i prirodni resursi korišteni u procesu proizvodnje (tlo, voda i zrak).

4.2. RAZVOJNE POTREBE I RAZVOJNI POTENCIJALI

U svrhu ostvarenja vizije razvoja te posebnih ciljeva definiranih u okviru sljedećeg poglavlja Nacionalnog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030., nužno je odgovoriti na 16 identificiranih razvojnih potreba hrvatskog ekološkog sektora. Razvojne potrebe utvrđene su na temelju zaključaka proizašlih iz provedenih prethodnih analiza: Analize trenutnog stanja i SWOT analize kao i mišljenja koje su iskazali sudionici stručnih radionica.

Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture

Nedovoljna razina informiranosti poljoprivrednika u Hrvatskoj uvjetovana je, između ostalog, nižom obrazovnom strukturom, nižom razinom informatičke pismenosti hrvatskih poljoprivrednika te nedostupnošću informacija od strane nadležnih tijela tj. nepostojanjem jedinstvene točke za informiranje o prilikama i uvjetima ekološke proizvodnje što, osim što utječe na razinu osviještenosti o ekološkom načinu proizvodnje, utječe i na odluku o prijelazu na ekološki način proizvodnje. Prema rezultatima provedenog anketnog upitnika koji su prikazani u okviru Analize trenutnog stanja, velik je dio konvencionalnih proizvođača koji bi prešli na ekološki način proizvodnje ako bi raspolagali potrebnim informacijama, znanjima i praktičnim iskustvom. Kod ekoloških proizvođača, niska razina potrebnih znanja i informatičke pismenosti utječe na npr. uspješnost korištenja online alata za promociju ekoloških proizvoda. Nastavno na navedeno i u svrhu poticanja daljnjeg rasta ekološkog sektora, važno je zainteresiranim poljoprivrednicima osigurati prenošenje znanja kroz lokalne edukacije, lokalna savjetovanja i lokalnu informativnu podršku za proizvodnju proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture.

Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika

S obzirom da je kroz anketni upitnik proveden nad ekološkim proizvođačima utvrđena nedovoljna dostupnost informacija od strane nadležnih tijela, identificirana je potreba za osiguranjem adekvatne podrške ekološkim subjektima od strane tijela državne uprave i pratećih institucija kako bi se ekološkim proizvođačima osigurala točna i pravovremena stručna podrška u proizvodnji. Sukladno navedenom, potrebno je nadograditi postojeći sustav savjetovanja specijaliziranim savjetnicima te ga formalizirati kako bi se osiguralo sveobuhvatno osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika o svim segmentima i oblicima ekološke proizvodnje.

Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače

Nastavno na već spomenutu nedovoljnu dostupnost informacija od strane nadležnih tijela za ekološke proizvođače, utvrđena je i potreba za osiguranjem pristupa svim neophodnim informacijama o ekološkoj proizvodnji na jednom mjestu. Naime, izuzev potrebe za edukacijama, osposobljavanjima i stručnom podrškom, prepoznata je i potreba omogućavanja ekološkim proizvođačima da u svakom trenutku mogu pristupiti korisnim informacijama koje se odnose na ekološku proizvodnju. Na taj način je moguće osigurati pravovremenu i kvalitetnu informiranost ekoloških proizvođača te spriječiti zaprimanje netočnih informacija što se učestalo događa prilikom traženja istih na mnogo različitih mjesta.

Razvojna potreba 4. Povećati informiranost i povjerenje potrošača prema ekološkoj proizvodnji te proizvodima ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture

U Hrvatskoj je prisutna nedovoljno razvijena svijest građana o prednostima ekološke proizvodnje, o čemu govori i podatak iz provedenog anketnog upitnika nad kupcima prema kojem 57,2% građana kupuje većinom konvencionalne proizvode te 76,6% kupaca prepoznaje oznaku „Hrvatski eko proizvod“. Velik dio kupaca ekoloških proizvoda koji su ispunili anketni upitnik, njih 67,5%, su zaista voljni prisustvovati u kraćim organiziranim edukacijama za javnost. Također, anketnim upitnikom provedenim nad konvencionalnim i ekološkim proizvođačima utvrđeno je da je jedan od motiva konvencionalnih proizvođača za prelazak na ekološki način proizvodnje povećana svijest kupaca o važnosti ekološkog načina proizvodnje dok su ekološki proizvođači kao jedan od izazova s

kojima se susreću prilikom prodaje i oglašavanja proizvoda naveli nedovoljnu educiranost kupaca o ekološkim proizvodima i o razlikama između ekoloških i konvencionalnih proizvoda. Temeljem navedenog, vidljivo je da i proizvođači (konvencionalni i ekološki) i kupci prepoznaju potrebu za povećanjem osviještenosti potrošača o ekološkoj proizvodnji što će posljedično rezultirati rastom potražnje za proizvodima ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture. Stoga je potrebno organizirati lokalne edukacije i pružiti adekvatne informacije ne samo ekološkim i konvencionalnim proizvođačima nego i svim ostalim dionicima u sektoru, posebice potrošačima.

Razvojna potreba 5. Podići svijest i informiranost djece i mladih o prednostima ekološke proizvodnje i zdrave prehrane

Nastavno na opisanu potrebu povećanja informiranosti i povjerenja potrošača prema ekološkoj proizvodnji, utvrđeno je kako posebnu pažnju prilikom istog treba usmjeriti na djecu i mlade uvođenjem aktivnosti vezanih uz ekološke proizvode u kurikulum te izvannastavne aktivnosti. Naime, obzirom da su djeca i mladi u formativnim godinama te u sklopu školskog sustava usvajaju prehrambene navike te znanja o istima, ključno je podići svijest o prednostima ekoloških proizvoda i zdrave prehrane. Na taj način će se osigurati da mladi koriste usvojena znanja i navike korištenja ekoloških proizvoda i nakon završetka obrazovanja.

Razvojna potreba 6. Osigurati dostupnost točnih i relevantnih podataka o tržištu ekoloških proizvoda u Hrvatskoj svim zainteresiranim dionicima

Budući da je pri izradi Analize trenutnog stanja identificiran nedostatak podataka o ekološkom sektoru i trendovima u Hrvatskoj, postoji razvojna potreba za uspostavljanjem sustavnog praćenja, pohrane i analize podataka u ekološkom sektoru. Na taj način bi se promjene i trendovi u ekološkom sektoru mogli pratiti na mjesečnoj bazi, što bi doprinijelo boljoj prilagodbi identificiranim promjenama te bržim reakcijama od strane nadležnih tijela. Također, dostupnost podataka bi omogućilo lakše donošenje strateških odluka. Sustavno praćenje bi osiguralo potrebne informacije i statistiku o ekološkoj proizvodnji, prodaji, turizmu, prihodima i sl., a za što se trenutno ne vodi evidencija.

Razvojna potreba 7. Povećati broj ekoloških proizvođača u prijelaznom razdoblju

Ekološka proizvodnja zahtjeva značajne troškove prijelaza s konvencionalnih praksi i metoda proizvodnje što je jedan od razloga zašto konvencionalni proizvođači ne žele prijeći na ekološki način proizvodnje. Osim toga, u periodu prijelaza dolazi do gubitka prihoda zbog nemogućnosti plasiranja proizvoda pod eko oznakom. Ekološkim se znakom potvrđuje da su zadovoljeni strogi zahtjevi proizvodnje, prerade, prijevoza i skladištenja. Novi ekološki proizvođači imaju veće troškove proizvodnje s obzirom da moraju poštivati sve standarde ekološke proizvodnje dok prodajom tih proizvoda ne dostižu cijenu koštanja proizvodnje jer ga mogu plasirati samo kao konvencionalni proizvod. Uz to, obveza je proizvođača da i u prijelaznom razdoblju snose trošak kontrole i certifikacije. Još jedan razlog zašto pojedini konvencionalni proizvođači odustaju od prelaska na ekološku proizvodnju je straha od penalizacije ako odustanu od ekološke proizvodnje unutar 5 godina od početka prijelaznog razdoblja. Naime, u slučaju povratka na konvencionalni način proizvodnje, proizvođači su dužni vratiti sve zaprimljene potpore u svrhu prelaska na ekološki način proizvodnje.

Slijedom svega navedenog, konvencionalni proizvođači nisu dovoljno motivirani za prelazak na ekološku proizvodnju. Uz završetak obveznog petogodišnjeg razdoblja zbog čega su pojedini

ekološki proizvođači mogli odustati od ekološke proizvodnje bez penalizacije, manjak motivacije za prelazak na ekološku proizvodnju zasigurno je jedan od razloga što je u 2020. godini, u odnosu na prethodnu godinu, zabilježen najmanji rast broja ekoloških proizvođača, dok je kod ekoloških prerađivača zabilježen blagi pad. S ciljem povećanja isplativosti proizvodnje u prijelaznom razdoblju, nužno je osigurati uvjete za povećanje broja ekoloških proizvođača u prijelaznom razdoblju.

Razvojna potreba 8. Osigurati dostupnost adekvatnog reprodukcijskog materijala (domaćeg sjemena i sadnog materijala) za ekološku proizvodnju

Ekološki proizvođači susreću se s raznim izazovima u proizvodnji ekoloških proizvoda. Jedan od izazova koji su ekološki proizvođači najčešće isticali tijekom provedbe stručnih radionica je nedostupnost potrebnog repromaterijala za ekološku proizvodnju u Hrvatskoj. Naime, na tržištu postoji manjak ponude ekološkog poljoprivrednog reprodukcijskog materijala (sjemena i sadnog materijala) koji je nužan za ekološku proizvodnju. Iz tog razloga ekološki proizvođači su primorani nabavljati sjemenski i sadni materijal na drugim tržištima (EU i trećih zemalja). Za održivi razvoj ekološke proizvodnje u Hrvatskoj nužno osigurati dovoljne količine kvalitetnog sjemena i sadnog materijala autohtonih i tradicijskih vrsta koje su prilagođene klimatskim uvjetima i pogodne za ekološku proizvodnju.

Razvojna potreba 9. Osigurati korištenje i održavanje ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala

Nakon što se osigura dovoljna količina adekvatnog reprodukcijskog materijala za ekološku proizvodnju na hrvatskom tržištu, nužno je potaknuti proizvođače sjemenskog i sadnog materijala da i dalje nastave s proizvodnjom istih, ali i ekološke proizvođače da se umjesto dosadašnje prakse kupovine repromaterijala u inozemstvu okrenu nabavi eko certificiranog sjemenskog i sadnog materijala u Hrvatskoj. Na taj način doprinijet će se ujedno i očuvanju autohtonih i tradicijskih vrsta i sorti kroz in situ/on farm očuvanje.

Razvojna potreba 10. Povećati površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom, povećati ekološku stočarsku proizvodnju i proizvodnju proizvoda ekološke akvakulture u svrhu osiguranja više ekološke hrane na tržištu

Biljna proizvodnja je prema svim izvorima podataka analiziranih u okviru Analize trenutnog stanja (DZS, anketni upitnik i Upisnik subjekata u ekološkoj poljoprivredi) najzastupljenija potkategorija ekološke proizvodnje u RH. Iako je biljna proizvodnja u odnosu na ostale potkategorije najrazvijenija, obzirom na cilj koji EU želi ostvariti do 2030. godine od barem 25% površine pod ekološkom proizvodnjom, važno je uzeti u obzir i izazove proizvodnje koju ekološki proizvođači najviše prepoznaju te na iste reagirati u vidu podrške u rješavanju tih izazova. Naime, iako površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom konstantno rastu, navedeni porast ne prati ujedno i povećanje proizvodnje te je ključno ostvariti ujednačeni rast površina i volumena proizvodnje u sljedećem razdoblju.

Iako je stočarska proizvodnja bilježila rast kroz razdoblje od 2013. – 2019. godine (podaci DZS-a), prema podacima APPRRR-a zaključno sa 11. kolovozom 2021. samo se 182 proizvođača bavi tom vrstom ekološke proizvodnje što potvrđuju i rezultati anketnog upitnika provedenog nad ekološkim proizvođačima. Kao i svaki drugi oblik proizvodnje, i stočarska proizvodnja se susreće s raznim izazovima koji su također prepoznati u odgovorima na navedeni anketni upitnik u kojima su

proizvođači izdvojili neke od izazova, kao što su nedostatak radne snage, nemogućnost obrane od nametnika i divljači, nemogućnost kupnje ekološkog kukuruza za ishranu stoke, visok udio ručnog fizičkog rada, nepostojanje klaoničkih kapaciteta u blizini. Stoga, bitno je osigurati znanstvenu i stručnu pomoć u rješavanju navedenih izazova kako bi se poboljšali preduvjeti za bavljenje ekološkom stočarskom proizvodnjom, razvoj iste te u konačnici povećao volumen stočarske proizvodnje u Hrvatskoj.

Što se tiče ekološke akvakulture, najniža razina ekološke aktivnosti zabilježena je u sektoru akvakulture s obzirom da se prema podacima APPRRR-a zaključno sa 11. kolovozom 2021. tek 12 proizvođača u Hrvatskoj bavi ekološkom akvakulturom od kojih se većina nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj što upućuje da se bave uzgojem slatkovodne ribe. Isto potvrđuje i provedeni anketni upitnik kojeg je ispunilo samo osmero proizvođača koji se bave ekološkom akvakulturom. O navedenom govori i činjenica kako u okviru mjere iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo RH za razdoblje 2014. - 2020., kojom je predviđena potpora za prijelaz sa konvencionalnih metoda akvakulturne proizvodnje na ekološke, do kraja 2020. godine nisu bila isplaćena javna sredstva. S obzirom na to da je Hrvatska mediteranska zemlja, postoji potencijal za uzgoj ribe i morskih plodova na ekološki način te je isto potrebno stimulirati kroz odgovarajuće mjere kako bi Hrvatska u tom području postala prepoznatljiva na cijelom Mediteranu i šire.

Također, važnost ekološke akvakulture i plavog gospodarstva prepoznata je i na europskoj razini. Naime, politika poticanja plavog gospodarstva EU-a nastoji pridonijeti provedbi i ostvarenju ciljeva europskog zelenog plana te europskog plana oporavka. Točnije, europski zeleni plan nastoji preobraziti gospodarstvo u moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo uz smanjenje emisija stakleničkih plinova i zaštitu prirodnog kapitala, dok europski plan oporavka ima za cilj potaknuti zelenu i digitalnu tranziciju te učiniti europsko gospodarstvo pravednijim, otpornijim i održivijim. Umjesto akcijskog plana, novi pristup osigurava koherentnost u sektorima plavog gospodarstva, olakšava njihovo zajedničko ostvarenje i traži sinergije u pomorskom prostoru, bez štete za okoliš. Osim toga, naglašava potrebu za ulaganjem u istraživanje, vještine i inovacije u navedenom sektoru. Stoga i Hrvatska treba slijediti smjernice EU-a u području plavog gospodarstva kako bi se ujedno i povećala proizvodnja proizvoda ekološke akvakulture.

Razvojna potreba 11. Osigurati financijsku održivost ekoloških proizvođača

Ekološka proizvodnja zahtjeva veće troškove od konvencionalne s obzirom na ulaganja u infrastrukturu proizvodnje i tehnologije, korištenje određenih ekoloških tehnika, uporabe bioloških sredstava, itd. Kao što je već navedeno, proizvođači se susreću s raznim izazovima kao što su nedostatak radne snage, nemogućnost obrane od nametnika i divljači te nedostatak skladišnih i prerađivačkih kapaciteta, a s kojima se ne mogu sami nositi. Nadalje, problem nedovoljne dostupnosti potrebnog repromaterijala u Hrvatskoj uvelike otežava ekološku proizvodnju te iziskuje više troškove jer su proizvođači primorani uvoziti repromaterijal iz drugih zemalja. S obzirom na sve navedeno, financijski izdaci ekološke proizvodnje su bitno veći za razliku od konvencionalne. Kako bi se omogućila isplativost bavljenja ekološkom proizvodnjom, ekološkim proizvođačima je nužno pružiti podršku i omogućiti im održivost.

Razvojna potreba 12. Osigurati preduvjete za udruživanje ekoloških proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu, lakše integracije u lance opskrbe i promocije proizvoda

Promatrajući identificirane slabosti utvrđene SWOT analizom vezane uz nepostojanje udruživanja u proizvođačke organizacije od strane ekoloških proizvođača (što onemogućuje njihovo povezivanje i

djelovanje s obzirom na vrste ekoloških proizvoda) prepoznata je potreba za osiguranjem preduvjeta za udruživanjem. Kroz udruživanje, proizvođačima se osigurava lakši pristup tržištu te veća vidljivost njihovih proizvoda, što su neke od ostalih država članica EU-a prepoznale s obzirom da u njima zadruge imaju značajnu ulogu u organizaciji marketinga, logistike i ostalih elemenata prodaje ekoloških proizvoda.

Razvojna potreba 13. Olakšati put ekoloških proizvoda od ekoloških proizvođača do potrošača

Budući da većina ekoloških proizvođača ne koristi promotivne tehnike putem kojih bi mogli postići veću prepoznatljivost svojih proizvoda među potrošačima, plasiranje ekoloških proizvoda je otežano. Proizvođači koji te tehnike ipak koriste, izjasnili su da najčešće koriste online promociju (Facebook, Instagram, Virtualni plac, itd.) te sudjeluju na prigodnim sajmovima i manifestacijama. Kao neki od izazova s kojima se susreću prilikom prodaje i oglašavanja proizvoda, proizvođači su istaknuli nedostatak logistike za organizaciju prodaje i oglašavanja, previsoke troškove prodaje proizvoda preko posrednika, previsoke cijene zakupnog prostora za oglašavanje. S obzirom da su i kupci ekoloških proizvoda u odgovorima na anketni upitnik kao izvore informacija o ekološkim proizvodima istaknuli društvene mreže i prodaju preko web oglasa, važno je poticati daljnju primjenu te vrste promotivne tehnike. Također, kao jedna od prilika u okviru SWOT analize prepoznata je prilika za plasman proizvoda kroz kratke opskrbe lance kao što su primjerice izravna internetska prodaja, kućna dostava i lokalne eko tržnice.

Razvojna potreba 14. Povećati ponudu hrvatskih ekoloških proizvoda u turističkom i ugostiteljskom sektoru

U Hrvatskoj postoji neiskorišten potencijal prodaje ekoloških proizvoda kroz turizam, što je i potvrđeno istraživanjem prema kojem većina ispitanika ne prodaje svoje ekološke proizvode u turističke svrhe. Uzimajući u obzir činjenicu da je Hrvatska turistička zemlja te da veći dio njenog BDP-a ovisi o uspješnosti istog te činjenicu da ruralni turizam postaje sve popularniji među turistima, potrebno je povećati svijest ekoloških proizvođača o mogućnostima prodaje ekoloških proizvoda kroz turizam, postizanja viših cijena, nepostojanja carinskih barijera te mogućnosti prodaje proizvoda koji se vrlo teško izvoze ili se ne mogu izvoziti u odnosu na klasični izvoz proizvoda. Osim toga, važno je adresirati i pronaći odgovor na izazove s kojima se susreće manji dio proizvođača koji prodaje proizvode u turističke svrhe, a koji su kroz anketni upitnik najviše zastupljeni (npr. nedovoljno veliki proizvodni kapaciteti koji bi mogli adekvatno opskrbiti potražnju, subjekti koji se bave turizmom preferiraju jeftinije proizvode).

Razvojna potreba 15. Osigurati prepoznatljivost hrvatske ekološke hrane na tržištu

U Hrvatskoj je prisutna nedovoljno razvijena svijest građana o ekološkoj hrani na tržištu, o čemu govori i podatak iz provedenog anketnog upitnika nad kupcima prema kojem 23,4% kupaca ne prepoznaje oznaku „Hrvatski eko proizvod“, dok čak 43,2% ne prepoznaje ekološki znak EU-a. Za daljnji razvoj sektora ekološke proizvodnje neophodno je osigurati veću razinu prepoznatljivosti kvalitete hrvatske ekološke hrane na tržištu kako bi se povećala svijest, ali i potrošnja kupaca.

Razvojna potreba 16. Povećati količinu hrvatskih ekoloških proizvoda u svrhu provedbe zelene javne nabave

Zelena javna nabava kanal je potražnje za ekološkim proizvodima koji se posebno potiče u EU Akcijskom planu za razvoj ekološkog sektora te ista omogućuje povećanje potražnje za ekološkim proizvodima od strane institucionalnih kupaca, a ne samo fizičkih osoba. Time se potiče zdrav način života, odnosno konzumacija zdrave visokokvalitetne hrane proizvedene na ekološki način ne samo kod kuće već i na poslu, u školi, vrtiću, domu za starije i nemoćne osobe, itd. Veća potražnja za ekološkim proizvodima ujedno vrši i pritisak na ponudu ekoloških proizvoda koja bi stoga trebala proporcionalno rasti s potražnjom. Međutim, kao glavni izazov zadovoljenja potražnje za ekološkim proizvodima prilikom provedbe zelene javne nabave u Hrvatskoj, prisutna je nedovoljna količina hrvatskih ekoloških proizvoda te nepostojanje pojedinačnih ekoloških proizvođača koji su u mogućnosti osigurati ponudu ekoloških proizvoda dostatnu za prodaju istih u okviru zelene javne nabave.

Razvojna potreba 17. Povećati potražnju za hrvatskim ekološkim proizvodima od strane institucija obveznika Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016)

Institucije koje su obveznici Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) još uvijek većinom nabavljaju proizvode konvencionalne poljoprivrede i akvakulture, a potražnja za ekološkim proizvodima je tek u začetku. Velika prepreka za nabavku ekoloških proizvoda od strane institucionalnih kupaca je otežani pronalazak ekoloških proizvođača koji su u mogućnosti pružiti dostatnu količinu ekoloških proizvoda za njihove potrebe. Također, činjenica da su ekološki proizvodi u pravilu skuplji od konvencionalnih, demotivira institucije za provedbu zelene javne nabave. Stoga je potrebno osvijestiti institucije koje provode javnu nabavu o važnostima i prednostima ekološki proizvedene hrane i na taj način potaknuti potražnju za hrvatskim ekološkim proizvodima, ali i osigurati dovoljnu količinu ekološki proizvedene hrane sa strane ponude.

Razvojna potreba 18. Povećati potrošnju ekoloških proizvoda u školama u svrhu osiguranja zdravije prehrane djece

Zdravu prehranu potrebno je poticati od malih nogu jer ista ima veliku ulogu u daljnjem rastu i razvoju djece, ali i omogućava stjecanje zdravih prehrambenih navika koje će potaknuti zdraviji način života i u odraslijoj dobi. Stoga je nužno osigurati zdravu prehranu i u školama u kojima djeca najviše borave i koje imaju važnu ulogu u obrazovanju i odgoju djece i s aspekta prehrambenih navika. Osoblje škola koje je zaduženo za organizaciju prehrane treba biti obučeno o prednostima ekološki proizvedene hrane, ali i o njejoj ključnoj ulozi u rastu u razvoju djece. Također, svaka škola trebala bi težiti što većem udjelu ekološke hrane u prehrani djece te paralelno s time utjecati na povećanje potrošnje ekoloških proizvoda u školama.

Razvojna potreba 19. Povećati inovacije u sektoru ekološke proizvodnje, razvoj novih proizvoda, proizvodnih procesa, tehnologija

Za daljnji razvoj sektora ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture, potrebno je pružiti podršku istraživačkim aktivnostima i razvoju inovacija. Uz to, potrebno je staviti naglasak na suradnju znanstvene zajednice s ekološkim proizvođačima na terenu, što će doprinijeti razvoju novih tehnologija i usvajanju novih vještina kod proizvođača kojima će uspješnije konkurirati na tržištu. Jednako kao i u ostalim sektorima, za razvoj gospodarstva potrebno je kontinuirano razvijati nova rješenja i inovacije, stoga je isto potrebno podupirati i u ekološkom sektoru.

Razvojna potreba 20. Doprinijeti zaštiti okoliša i prirode na ekološkim gospodarstvima

U svrhu zaštite okoliša i prirode važno je obratiti pozornost na nužnost smanjenja emisija stakleničkih plinova koje je prepoznato na EU razini kroz europski zeleni plan prema kojem je daljnja dekarbonizacija energetskeg sustava ključna za postizanje ciljeva u području klime u 2030. i 2050. godini. Energetski sektor temeljit će se uglavnom na obnovljivim izvorima uz brzo postupno ukidanje upotrebe ugljena i dekarbonizaciju plina. Na razini država članica donose se nacionalni strateški planovi za poljoprivredu, kao što je i Strateški plan ZPP-a i ostali strateški dokumenti, koji bi trebali biti usklađeni s ciljevima europskog zelenog plana te doprinositi primjeni održivih praksi, kao što je između ostalog, ekološka poljoprivreda. Stoga, u skladu s europskim zelenim planom, potrebno je omogućiti sustav nagrade onim poljoprivrednicima koji koriste poljoprivredne prakse s ciljem prilagodbe klimatskim promjenama ili smanjenju emisija stakleničkih plinova (npr. regenerativna poljoprivreda). Ekološki način proizvodnje sam po sebi pozitivno utječe na okoliš te umanjuje efekt emisije stakleničkih plinova.

Nadalje, prema europskom zelenom planu, konvencionalna proizvodnja hrane uzrokuje onečišćenje zraka, vode i tla, pridonosi gubitku biološke raznolikosti i klimatskim promjenama te troši prekomjerne količine prirodnih resursa, dok se znatan dio hrane rasipa. Stoga je potrebna uspostava održivog prehranbenog sustava koji se vodi ekološkim načelima te u obzir uzima očuvanje okoliša i smanjenje utiska na isti. Ekološki način proizvodnje hrane podrazumijeva proizvodnju zdrave hrane, uz minimalno onečišćenje okoliša, čime doprinosi ekološkoj tranziciji.

Razvojna potreba 21. Očuvati i povećati bioraznolikosti na ekološkim gospodarstvima

Ekološki način proizvodnje podrazumijeva proizvodnju zdrave hrane na način da, između ostalog, pozitivno utječe na održavanje bioraznolikosti.

Prema Izvješću o stanju prirode u EU-u iz 2020., 81% zaštićenih staništa u EU-u i 63% zaštićenih vrsta u EU-u u lošem stanju očuvanosti. Općenito, europska zaštićena staništa i vrste smanjuju se i nestaju alarmantnom brzinom jer su višestruki pritisci s kojima se suočavaju jednostavno preveliki da bi omogućili njihov oporavak. Prema Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030., najnovije studije potvrđuju da više od polovice globalnog BDP-a ovisi o visokofunkcionalnoj biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava te da je globalno jedna petina zemalja u opasnosti od kolapsa svojih ekosustava, ugrožavanja sigurnosti hrane, čiste vode i zraka te zaštite od poplava. Stoga, postavljeni bi ciljevi u okviru navedene Strategije koji se odnose na zaštitu i obnovu prirode trebali dovesti do bolje ravnoteže između prirode i gospodarskih aktivnosti, pridonijeti transformacijskim promjenama koje će se prožimati kroz sve dijelove društva, osiguravajući zdravlje i prosperitet ljudi i prirode. Upravo ekološka poljoprivreda i akvakultura pridonose postizanju navedenih ciljeva te pozitivno utječu na bioraznolikost, stoga je potrebno očuvati postojeću bioraznolikost promicanjem domaćih gen-tipova te poticati daljnji razvoj i uzgoj istih.

4.3. PRIORITETI JAVNE POLITIKE

Nastavno na identificirane razvojne potrebe definirani su prioriteti javne politike u razdoblju provedbe Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. Prioritetima se nastoji odgovoriti na razvojne potrebe te isti služe kao smjernica za određivanje mjera kojima će se poticati razvoj ekološke poljoprivrede i akvakulture u razdoblju od 2023. do 2030. godine.

Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi

S obzirom da je jedna od identificiranih razvojnih potreba ona za pružanjem edukacija, savjetovanja i informativne podrške u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ekološkim proizvođačima, izveden je prioritet za zadovoljenjem te potrebe koji je usmjeren na povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj proizvodnji. Naime, u svrhu podizanja razine informiranosti i osviještenosti ekoloških subjekata u Hrvatskoj, što je ujedno i temelj za daljnji rast ekološkog sektora, u okviru ovog prioriteta provodit će se konkretne aktivnosti prenošenja znanja.

Prioritet 1.2. Uspostavljanje djelotvornog sustava obrazovanja koji razvija svijest djece i mladih o ekološkoj poljoprivredi kao i sustav informiranje potrošača

Prioritet koji predviđa provođenje aktivnosti usmjerenih na informiranje potrošača uključivanjem različitih subjekata (državne institucije, lokalna samouprava, obrazovne i znanstveno istraživačke institucije, javne ustanove (škole, vrtići, domovi umirovljenika), subjekti u turizmu ugostiteljstvu, ekološki proizvođači i prerađivači, subjekti koji se bave prodajom ekoloških proizvoda) identificiran je kao odgovor na razvojnu potrebu za povećanjem informiranosti i povjerenja potrošača prema ekološkoj proizvodnji te proizvodima ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture. Naime, navedeni prioritet imaće za cilj adresirati problem nedovoljno razvijene ekološke svijesti građana te učestalo nepovjerenje potrošača prema ekološkim proizvodima čime će se ujedno i potaknuti rast potrošnje proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture te u konačnici daljnji rast ekološkog sektora.

Prioritet 1.3. Uspostavljanje i ažuriranje baze podataka o ekološkoj proizvodnji i preradi u Hrvatskoj

Kao odgovor na razvojnu potrebu za sustavnim praćenjem i analizom podataka u ekološkom sektoru, identificiran je prioritet *Uspostavljanje i ažuriranje baze podataka o ekološkoj proizvodnji i preradi u Hrvatskoj*. Uspostavom sustavnog praćenja osigurat će se potrebne informacije o ekološkom sektoru temeljem kojih će se moći raditi analize te brže i jednostavnije donositi zaključci i strateške odluke vezane uz daljnji razvoj ekološke proizvodnje.

Prioritet 2.1. Pružanje podrške u procesu prelaska na ekološku proizvodnju

S ciljem zadovoljenja razvojne potrebe za povećanjem broja ekoloških proizvođača u prijelaznom razdoblju, identificiran je prioritet za pružanjem podrške u procesu prelaska na ekološku proizvodnju. Naime, uzimajući u obzir da ekološka proizvodnja zahtjeva značajne troškove prijelaza s konvencionalnog načina proizvodnje te da u periodu prijelaza dolazi do gubitka prihoda zbog nemogućnosti plasiranja proizvoda pod eko oznakom, ali i mogućnost proizvođača da odustanu od ekološke proizvodnje za vrijeme trajanja prijelaznog razdoblja, ovaj prioritet stavlja fokus na osiguranje uvjeta za podupiranje proizvodnje u prijelaznom razdoblju kako bi se konvencionalne proizvođače motiviralo za prelazak na ekološku proizvodnju, ali i ostanak u ekološkom sektoru.

Prioritet 3.1. Povećanje tržišne proizvodnje ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala, posebno za ratarstvo i povrćarstvo

Problem nedovoljne dostupnosti potrebnog repromaterijala u Hrvatskoj uvelike otežava ekološku proizvodnju te iziskuje više troškove jer su proizvođači primorani koristiti vrste i sorte dostupne na RH tržištu koje nisu prilagođene lokalnim uvjetima. Stoga, jedan od prioriteta je osigurati dostupnost adekvatnog reprodukcijaskog materijala koji je nužan za kvalitetnu ekološku

proizvodnju. U okviru ovog prioriteta provodit će se mjere s ciljem razvoja proizvodnje ekološkog sjemenskog i sadnog materijala udomaćenih i lokalno prilagođenih sorti .

Prioritet 3.2. Poticanje korištenja i održavanja ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala

Ovim prioritetom predviđa se poticanje daljnjeg korištenja i održavanja ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala u Hrvatskoj implementacijom mjera koja će omogućiti ekološkim proizvođačima kupovinu/međusobnu razmjenu ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala, ali i financijsku potporu za subjekte evidentirane kao održavatelje proizvodnje reprodukcijanskog materijala u Hrvatskoj. Na taj način osigurat će se daljnja upotreba domaćeg reprodukcijanskog materijala u ekološkoj proizvodnji.

Prioritet 3.3. Jačanje proizvodnih, skladišnih, prerađivačkih kapaciteta te ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade

Jedan od izazova bavljenja ekološkom poljoprivredom koji je prepoznat u odgovorima na provedeni anketni upitnik među ekološkim proizvođačima te identificiran kao jedna od slabosti okvira SWOT analize je nedostatak proizvodnih, skladišnih i prerađivačkih kapaciteta te ljudskih resursa. S ciljem davanja podrške razvoju navedenih kapaciteta, određen je prioritet jačanja proizvodnih, skladišnih i prerađivačkih kapaciteta te ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade u okviru kojeg će se podupirati ekološke proizvođače da ojačaju svoje kapacitete i moderniziraju svoje poslovanje kako bi mogli učinkovito proizvesti i preraditi ekološke proizvode i ponuditi ih na tržištu.

Prioritet 3.4. Udruživanje ekoloških proizvođača i promocija ekoloških proizvoda

Ovim prioritetom predviđa se provođenje aktivnosti usmjerenih na udruživanje ekoloških proizvođača kao jedan od odgovora na razvojnu potrebu za osiguranjem preduvjeta za udruživanje i informiranost proizvođača. Aktivnosti u okviru navedenog prioriteta imat će za cilj olakšati pristup tržištu te postići veću vidljivost proizvoda ekoloških proizvođača, ugledajući se na dobre prakse ostalih država članica EU-a vezane uz udruživanje ekoloških proizvođača. Također, udruženi potrošači će lakše moći i promovirati svoje proizvode nego da promotivne aktivnosti provode samostalno.

Prioritet 3.5. Unaprjeđenje distribucijskih lanaca i prodaje ekoloških proizvoda te poticanje razvoja kratkih opskrbnih lanaca i eko tržnica

Kako bi se osigurala financijska održivost ekoloških proizvođača i povećala potrošnja ekoloških proizvoda, identificiran je prioritet za unaprjeđenjem distribucijskih lanaca te poticanjem razvoja kratkih opskrbnih lanaca, uključujući eko tržnice, kako bi ekološki proizvodi bili dopremljeni do kupca doslovno „od farme/ribnjaka/mora do stola“. Navedeni prioritet za cilj ima osiguravanje logistike za organizaciju distribucije i prodaje kako bi se adresirala identificirana potreba olakšanja puta ekoloških proizvoda od ekoloških proizvođača do potrošača.

Prioritet 3.6. Poticanje plasmana ekoloških proizvoda u turizmu i ugostiteljstvu

U svrhu zadovoljenja potrebe povećanja ponude hrvatskih ekoloških proizvoda u turističkom i ugostiteljskom sektoru, utvrđen je prioritet poticanja plasmana ekoloških proizvoda u navedenim

sektorima. Aktivnosti u okviru navedenog prioriteta imat će za cilj iskorištavanje potencijala sinergije ruralnog turizma i ekološke proizvodnje te adresiranja postojećih izazova prilikom plasmana ekoloških proizvoda u ugostiteljskom sektoru (poput cjenovnih preferencija kupaca).

Prioritet 3.7. Razvoj oznaka za hrvatsku ekološku hranu

Nastavno na identificiranu potrebu rasta prepoznatljivosti hrvatske ekološke hrane na tržištu, utvrđen je prioritet razvoja oznaka za hrvatsku ekološku hranu koji za cilj ima formalizaciju obveza korištenja postojećih te uspostavu novih oznaka koje se ocijene potrebnima. Na taj će se način osigurati dosljedna primjena oznaka na svim hrvatskim ekološkim proizvodima što će ojačati povjerenje kupaca prilikom susreta s prepoznatljivim oznakama ekološkog proizvoda koje jamče kvalitetu.

Prioritet 3.8. Poticanje zelene javne nabave

U svrhu razvojne potrebe za povećanjem potrošnje ekoloških proizvoda, prioritet je poticanje prodaje i potrošnje ekoloških proizvoda kroz razne mjere koje će se fokusirati na poticanje i jačanje programa potrošnje u javnim institucijama. Također, osim na poticanje javnih institucija za provedbu zelene javne nabave, nužno je potaknuti i ekološke proizvođače da se udruže i zajednički pristupe zelenoj javnoj nabavi kako bi bili u mogućnosti osigurati dovoljnu količinu ekološki proizvedene hrane za institucionalne kupce. Važan faktor u poticanju zelene javne nabave su svakako aktivnosti jačanja svijesti, organizacija edukacija o važnosti ekoloških proizvoda kako za ekološke proizvođače tako i za osoblje javnih ustanova zaduženog za provedbu javne nabave i organizaciju prehrane.

Prioritet 3.9. Provedba školske sheme

Kao odgovor na razvojnu potrebu povećanja potrošnje ekoloških proizvoda u školama u svrhu osiguranja zdravije prehrane djece potrebno je poticati provedbu aktivnosti u okviru školske sheme. Ključna je edukacija i animacija organizatora prehrane djece u školama kako bi se iste obučilo o prednostima ekološke hrane te uspostaviti temelje za obaveznu konzumaciju ekoloških proizvoda u školskoj shemi u vidu minimalnog udjela koji ekološki proizvodi trebaju sadržavati naspram ukupnih prehrambenih proizvoda koji se konzumiraju u pojedinoj školi. Na taj način će se osigurati postepeno povećanje ekološki proizvedene hrane u konzumaciji djece.

Prioritet 4.1. Provođenje istraživačkih i edukacijskih aktivnosti relevantnih za razvoj ekološke proizvodnje

U svrhu zadovoljenja razvojne potrebe za povećanjem inovacija u sektoru ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture definiran je prioritet za provođenjem istraživačkih aktivnosti relevantnih za razvoj ekološke proizvodnje. Naime, kao i za svaki drugi sektor, za daljnji razvoj ekološkog sektora važno je podupirati razvoj inovacija i novih tehnologija te brzi transfer znanja i tehnologija ekološkim proizvođačima. Navedeni prioritet će se fokusirati pojedinačno na aktivnosti znanstvene zajednice te ekoloških proizvođača, ali i na partnerstvo znanstvene zajednice s ekološkim proizvođačima na terenu, s ciljem poboljšanja suradnje i razvoja raznih inovacija u sektoru.

Prioritet 5.1. Smanjenje stakleničkih plinova, povećanje bioraznolikosti i očuvanje tla, vode i zraka

Nastavno na identificirane potrebe zaštite okoliša i prirode te očuvanja i povećanja bioraznolikosti na ekološkim gospodarstvima, utvrđen je prioritet koji za cilj ima smanjiti stakleničke plinove, povećati bioraznolikost i očuvanje tla, vode i zraka. U sklopu navedenog prioriteta provodit će se aktivnosti koje za cilj imaju povećati korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te ekoloških praksi kako bi se ostvario doprinos utvrđenim ciljevima europskog zelenog plana. Također, poticat će se i povećanje bioraznolikosti na ekološkim gospodarstvima.

5. KLJUČNI I POSEBNI CILJEVI TE POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

U svrhu odgovora na razvojne potrebe i u konačnici ostvarenja vizije razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture do kraja 2030. godine, definirani su pripadajući posebni ciljevi koji su povezani s odgovarajućim razvojnim potrebama i prioritetima.

POSEBNI CILJEVI

01. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture
02. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu
03. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
04. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja
05. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede

Svi posebni ciljevi povezani su s pokazateljima ishoda odnosno pokazateljima uspješnosti temeljem kojih će se omogućiti praćenje, izvještavanje i vrednovanje uspješnosti postizanja svih gore

navedenih posebnih ciljeva Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

**POKAZATELJI
ISHODA**

Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom

Ekološka proizvodnja oraničnih usjeva

Ekološka proizvodnja pod trajnim nasadima

Ekološki uzgojena grla stoke

Ekološka proizvodnja i prerada proizvoda životinjskog porijekla

Broj ekoloških certificiranih subjekata

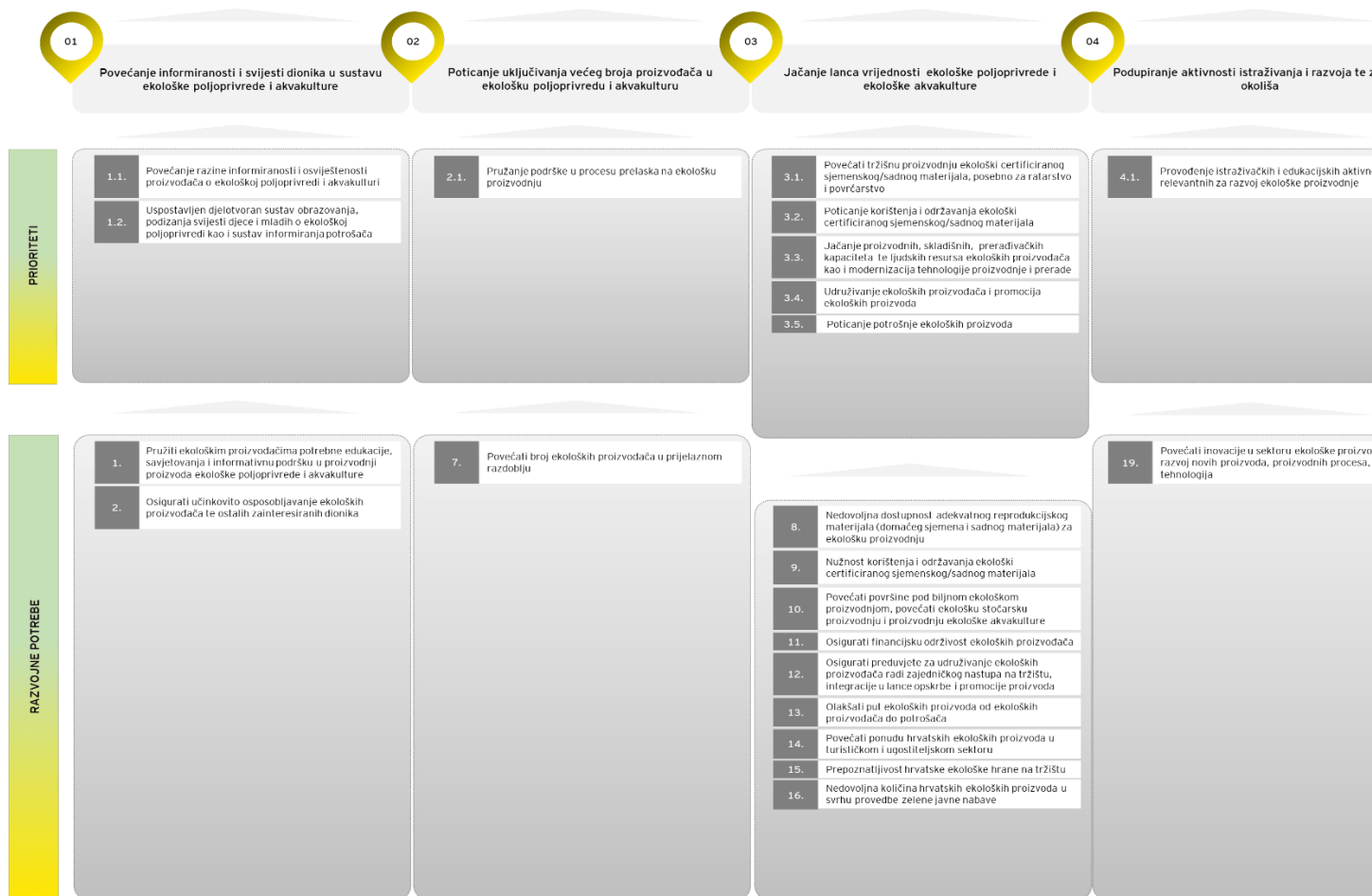
Početne i ciljane vrijednosti definiranih posebnih ciljeva prikazane su u poglavlju 10. *Okvir za praćenje i vrednovanje.*

Slika u nastavku prikazuje povezanost razvojnih potreba, prioriteta i posebnih ciljeva za ostvarenje vizije razvoja Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Slika 11. Prikaz povezanosti razvojnih potreba i prioriteta s posebnim ciljevima i vizijom razvoja Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Vizija razvoja: Održiv i konkurentan sektor hrvatske ekološke poljoprivrede i akvakulture, usklađen sa standardima visoke kvalitete te podržan učinkovitim upravljanjem prirodnim resursima i digitalizacijom

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

6. MJERE ZA POTICANJE RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

Nastavno na razvojne potrebe, prioritete te posebne ciljeve, u okviru Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. definirane su pripadajuće mjere kojima će se poticati razvoj ekološke poljoprivrede i akvakulture do 2030. godine. Mjere su podijeljene u grupe mjera, a identificirane su i takozvane horizontalne i dodatne mjere koje nisu isključivo namijenjene ekološkim proizvođačima već općenito poljoprivrednicima, a mogu ih koristiti i ekološki proizvođači.

6.1. GRUPE MJERA U OKVIRU NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030.

U sklopu Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. definirane je sedam grupa mjera:

GRUPA MJERA	01. Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
	02. Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
	03. Ekološki sjemenski i sadni materijal
	04. Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
	05. Potražnja ekoloških proizvoda
	06. Istraživanje i razvoj novih tehnologija
	07. Ekološka poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene

Grupe mjera definirane su kako bi se lakše moglo upravljati provedbom mjera u okviru Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. U sklopu svake grupe mjera definirano je nekoliko mjera za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede. Povezanost svake mjere s odgovarajućom grupom mjera predstavljena je u sljedećem poglavlju.

6.2. MJERE U OKVIRU NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030.

Uz Ministarstvo poljoprivrede kao tijelo državne uprave nadležno za provedbu Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030., u provedbi pojedinih mjera sudjeluju i druga sektorska tijela. Također, pojedina tijela državne uprave sudjelovat će u provedbi mjera koja se odnose na područje iz njihove nadležnosti kroz razvoj pripadajućih programa (su)financiranja i tehničku podršku. Provedba pojedinih mjera je decentralizirana te su kao nositelji provedbe tih mjera definirane i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U nastavku su prikazane osnovne informacije o definiranim mjerama kao i njihova poveznica s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima.

Mjera 1. Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji

Opis mjere	U okviru ove mjere provodit će se informiranje poljoprivrednika o ekološkoj proizvodnji kroz savjetovanje i promotivne materijale. Između ostalog, aktivnosti informiranja bi imale za cilj i poticanje uključivanja konvencionalnih proizvođača u sustav ekološke proizvodnje.
Pokazatelj rezultata	Održane sve aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a KNOW (78) 78. 01. Potpora prenošenju znanja, 78.02. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ► Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ► Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ► Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 2. Obvezne edukacije za ekološke proizvođače

Opis mjere	U okviru ove mjere provodit će se obvezne edukacije i savjetovanja za postojeće ekološke proizvođače pri čemu ekološki proizvođači sami mogu odabrati edukacije. Između ostalog, edukacije bi imale za cilj i stjecanja stručnog i praktičnog znanja (praktične demonstracije na pokaznim površinama i praktikumima), upoznavanje s dobrim primjerima (pilot-gospodarstva te studijski posjeti na terenu u Hrvatskoj i/ili inozemstvu), povećanje inovativnosti te osposobljavanje ekoloških proizvođača za proizvodnju i prodaju ekološkog sjemenskog i sadnog materijala.
Pokazatelj rezultata	Održane sve planirane edukacije za ekološke proizvođače

Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a KNOW (78) 78. 01. Potpora prenošenju znanja, 78.02. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ► Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ► Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ► Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 3. Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika

Opis mjere	U okviru ove mjere provest će se uključivanje različitih dionika tj. nadogradnja postojećeg sustava savjetovanja uključivanjem ostalih dionika u sustav savjetovanja. Time će se omogućiti potpora za savjetovanja i za ostale dionike u područjima okolišno prihvatljivih poljoprivrednih praksi (npr. permakultura, biodinamika).
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za sustav savjetovanja poljoprivrednika
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a KNOW (78) 78. 01. Potpora prenošenju znanja, 78.02. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga
Grupa	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)

mjera	
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ► Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ► Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ► Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 4. Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga

Opis mjere	U okviru ove mjere ustrojiti će se posebna organizacijska jedinica unutar Službe za pružanje savjetodavnih usluga te će se provoditi edukacije u svrhu osposobljavanja, usavršavanja i održavanja kompetencija savjetnika za ekološku proizvodnju.
Pokazatelj rezultata	Održane sve planirane edukacije za savjetnike zadužene za ekološku proizvodnju
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a KNOW (78) 78. 01. Potpora prenošenju znanja, 78.02. Potpora za pružanje savjetodavnih usluga
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ► Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ► Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih

	informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ► Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture
--	--

Mjera 5. Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja

Opis mjere	U okviru ove mjere osigurat će se potpora za pilot gospodarstva tj. demonstracijske centre u sklopu kojih će se održavati demonstracije i edukacije te uključiti više sati osposobljavanja za proizvođače uz obavezno sudjelovanje na demonstracijama. Mjera podrazumijeva nadogradnju dosadašnjeg djelovanja javnih službi s ciljem efikasnijeg osposobljavanja proizvođača i drugih ciljnih skupina radi stjecanja praktičnih znanja i vještina.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a AKIS Državni proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ► Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ► Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ► Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 6. Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje

Opis mjere	U okviru ove mjere uspostaviti će se nacionalni informacijski sustav ekološke proizvodnje koji će, između ostalog, sadržavati informacije o: ▶ pravilima ekološke proizvodnje, ▶ dopuštenim tvarima i sredstvima u ekološkoj proizvodnji, ▶ dostupnim ekološkim sjemenskim i sadnim materijalima (popis vrsta i sorti prilagođenih za ekološku proizvodnju) i dostupnim životinjama iz ekološke proizvodnje. Također, putem navedenog sustava provest će se povezivanje ponude i potražnje ekoloških proizvoda uspostavom modela razmjene informacija ponude i potražnje između organizacija koje okupljaju ekološke proizvođače i HoReCa sektora te uspostavom suradnje među ekološkim proizvođačima koji pružaju usluge u turizmu. Kao zaseban modul bit će uspostavljen i sustav za praćenje i pohranu podataka o ekološkoj proizvodnji koji bi sadržavao informacije i statistiku o ekološkim poljoprivrednim površinama, gospodarskim subjektima uključenima u ekološku poljoprivredu i akvakulturu te ekološkoj proizvodnji prema kategorijama proizvoda.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljen nacionalni informacijski sustav ekološke proizvodnje
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2025.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	▶ Razvojna potreba 1. Pružiti ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informativnu podršku u proizvodnji proizvoda ekološke poljoprivrede i akvakulture ▶ Razvojna potreba 2. Osigurati učinkovito osposobljavanje ekoloških proizvođača te ostalih zainteresiranih dionika ▶ Razvojna potreba 3. Osigurati dostupnost svih potrebnih informacija o ekološkoj proizvodnji za proizvođače ▶ Prioritet 1.1. Povećanje razine informiranosti i osviještenosti

	proizvođača o ekološkoj poljoprivredi i akvakulturi ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture
--	---

Mjera 7. Nacionalna promotivna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture

Opis mjere	Ova mjera ostvarila bi se putem provedbe nacionalne kampanje za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture. U sklopu kampanje će se raditi na osiguranju povjerenja potrošača u ekološke proizvode na način da će se javnosti predstaviti i informacije o postupku certifikacije ekoloških proizvoda i kontroli istih kako bi se ujedno osigurala i transparentnost postupka provedbe kontrola. U sklopu kampanje organizirat će se sajmovi i manifestacije te izraditi potrebni materijali u svrhu promocije ekološke proizvodnje i proizvoda (TV spot, plakati, online objave, radionice s djecom i sl.). Također, ekološka oznaka bit će uključena u sve aktivnosti koje se provode u okviru Odjela za promidžbu oznaka kvalitete, kao i manifestacije Uprave za stočarstvo i kvalitetu hrane.
Pokazatelj rezultata	Provedena nacionalna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 4. Povećati informiranost i povjerenje potrošača prema ekološkoj proizvodnji te proizvodima ekološke biljne proizvodnje, ekološkog stočarstva i ekološke akvakulture ► Prioritet 1.2. Uspostavljanje djelotvornog sustava obrazovanja koji razvija svijest djece i mladih o ekološkoj poljoprivredi kao i sustav informiranje potrošača ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 8. Dan hrvatske eko hrane

Opis mjere	U okviru ove mjere će se jednom godišnje provoditi Dan hrvatske eko hrane svrhu promocije i informiranja djece i roditelja o hrvatskim ekološkim proizvodima.
Pokazatelj rezultata	Održani Dani hrvatske eko hrane (1 godišnje)
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun Županijski, gradski proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 5. Podići svijest i informiranost djece i mladih o prednostima ekološke proizvodnje i zdrave prehrane ► Prioritet 1.2. Uspostavljanje djelotvornog sustava obrazovanja koji razvija svijest djece i mladih o ekološkoj poljoprivredi kao i sustav informiranje potrošača ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 9. Uvođenje ekološke proizvodnje u kurikule za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete te poticanje uspostave ekoloških vrtova

Opis mjere	U sklopu ove mjere provest će se tri podmjere: 1. Nadogradnja kurikuluma uključivanjem sadržaja o ekološkoj proizvodnji u postojeće predmete i aktivnosti uz praktični dio edukacije na pilot gospodarstvima ili demonstracijskim centrima; 2. Uvođenje ekološke proizvodnje kao zasebnog predmeta uz praktični dio edukacije na pilot gospodarstvima ili demonstracijskim centrima za odgojno-obrazovne ustanove poljoprivrednog usmjerenja; 3. Potpore odgojno-obrazovnim ustanovama za ekološke vrtove dodjeljivat će se u svrhu održavanja, unaprjeđenja ili uspostave ekoloških vrtova u vrtićima i školama.
Pokazatelj rezultata	Ekološka proizvodnja uvedena u kurikule za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete

	Broj dodijeljenih potpora odgojno-obrazovnim ustanovama za ekološke vrtove
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Ministarstvo znanosti i obrazovanja Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 5. Podići svijest i informiranost djece i mladih o prednostima ekološke proizvodnje i zdrave prehrane ► Prioritet 1.2. Uspostavljanje djelotvornog sustava obrazovanja koji razvija svijest djece i mladih o ekološkoj poljoprivredi kao i sustav informiranje potrošača ► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 10. Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda

Opis mjere	Kroz ovu mjeru uspostaviti će se baza podataka o tržištu ekoloških proizvoda koja će se temeljiti na provedbi analize tržišta ekoloških proizvoda u Hrvatskoj svake 3 godine.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljena baza podataka o tržištu ekoloških proizvoda
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2025.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Prijenos znanja (edukacija, savjetovanje)
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim	► Razvojna potreba 6. Osigurati dostupnost točnih i relevantnih podataka o tržištu ekoloških proizvoda u Hrvatskoj svim zainteresiranim dionicima ► Prioritet 1.3. Uspostavljanje i ažuriranje baze podataka o

ciljevima	ekološkoj proizvodnji i preradi u Hrvatskoj
	► Posebni cilj 1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 11. Potpore za nove ekološke proizvođače

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se jednokratna financijska potpora (100%) za ulazak novih poljoprivrednika u sustav ekološke proizvodnje.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za nove ekološke proizvođače
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a INSTALL (75) 75. 01. Uspostava mladih poljoprivrednika
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 7. Povećati broj ekoloških proizvođača u prijelaznom razdoblju ► Prioritet 2.1. Pružanje podrške u procesu prelaska na ekološku proizvodnju ► Posebni cilj 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu

Mjera 12. Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se financijska pomoć u vidu isplate nadoknade ekološkim proizvođačima i prerađivačima za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a COOP (77)

	77. 01. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 7. Povećati broj ekoloških proizvođača u prijelaznom razdoblju ► Prioritet 2.1. Pružanje podrške u procesu prelaska na ekološku proizvodnju ► Posebni cilj 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu

Mjera 13. Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurale bi se financijske potpore ekološkim proizvođačima za proizvodnju sjemena i sadnog materijala autohtonih i udomaćenih sorti. Na taj način će se stimulirati razvoj ekološkog sjemenarstva i rasadničarstva.
Pokazatelj rezultata	Dodijeljene potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Ekološki sjemenski i sadni materijal
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 8. Osigurati dostupnost adekvatnog reprodukcijskog materijala (sjemena i sadnog materijala) za ekološku proizvodnju ► Prioritet 3.1. Povećanje tržišne proizvodnje ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala, posebno za ratarstvo i povrćarstvo ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 14. Sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu za vrste i sorte prilagođene za ekološku proizvodnju.
Pokazatelj rezultata	Dodijeljene potpore za dodatne troškove kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Ekološki sjemenski i sadni materijal
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 8. Osigurati dostupnost adekvatnog reprodukcijskog materijala (sjemena i sadnog materijala) za ekološku proizvodnju ► Prioritet 3.1. Povećanje tržišne proizvodnje ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala, posebno za ratarstvo i povrćarstvo ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 15. Razvoj banke ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala

Opis mjere	Kroz ovu mjeru bit će razvijena banka ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala u okviru Nacionalne banke biljnih gena.
Pokazatelj rezultata	Razvijena banka ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2024. – 2026.
Izvor financiranja	SP ZPP-a ENVCLIM (70) 70.05. Potpora za očuvanje, održivo korištenje i razvoj genetskih izvora u poljoprivredi
Grupa mjera	Ekološki sjemenski i sadni materijal
Veza s	► Razvojna potreba 9. Osigurati korištenje i održavanje ekološki

razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	certificiranog sjemenskog/sadnog materijala ► Prioritet 3.2. Poticanje korištenja i održavanja ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
---	---

Mjera 16. Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se potpore za subjekte evidentirane u bazi održavatelja ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala.
Pokazatelj rezultata	Dodijeljene potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a ENVCLIM (70) 70.05. Potpora za očuvanje, održivo korištenje i razvoj genetskih izvora u poljoprivredi
Grupa mjera	Ekološki sjemenski i sadni materijal
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 9. Osigurati korištenje i održavanje ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala ► Prioritet 3.2. Poticanje korištenja i održavanja ekološki certificiranog sjemenskog/sadnog materijala ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 17. Potpore za ekološku proizvodnju po površini

Opis mjere	U sklopu ove mjere nastaviti će se podupirati ekološka proizvodnja putem plaćanja za održavanje praksi i metoda ekološkog uzgoja.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za ekološku proizvodnju po površini
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede

Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a ENVCLIM (70) 70. 04. Ekološki uzgoj
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 10. Povećati površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom, povećati ekološku stočarsku proizvodnju i proizvodnju proizvoda ekološke akvakulture u svrhu osiguranja više ekološke hrane na tržištu ► Razvojna potreba 11. Osigurati financijsku održivost ekoloških proizvođača ► Prioritet 3.3. Jačanje proizvodnih, skladišnih, prerađivačkih kapaciteta i ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 18. Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača

Opis mjere	Kroz ovu mjeru pružale bi se financijske potpore u okviru odvojenih poziva za dodjelu bespovratnih sredstava za ekološke proizvođače i prerađivače za ulaganja u proizvodnju i preradu ekoloških proizvoda u svrhu restrukturiranja, modernizacije i povećanja konkurentnosti ekoloških poljoprivrednih gospodarstava. Ekološkim proizvođačima bi se osiguralo subvencioniranje: ► nabave mehanizacije i opreme, ► ulaganja u proširenje postojećih proizvodnih, skladišnih i prerađivačkih kapaciteta.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a INVEST (73-74) 73.10. Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju

	73.11. Potpora za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 10. Povećati površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom, povećati ekološku stočarsku proizvodnju i proizvodnju proizvoda ekološke akvakulture u svrhu osiguranja više ekološke hrane na tržištu ► Razvojna potreba 11. Osigurati financijsku održivost ekoloških proizvođača ► Prioritet 3.3. Jačanje proizvodnih, skladišnih, prerađivačkih kapaciteta e ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 19. Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda

Opis mjere	Kroz ovu mjeru pružale bi se financijske potpore za prerađivačke kapacitete ekološkim prerađivačima u sektoru ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a INVEST (73-74) 73.11. Potpora za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 10. Povećati površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom, povećati ekološku stočarsku proizvodnju i proizvodnju proizvoda ekološke akvakulture u svrhu osiguranja više ekološke hrane na tržištu ► Razvojna potreba 11. Osigurati financijsku održivost ekoloških proizvođača ► Prioritet 3.3. Jačanje proizvodnih, skladišnih, prerađivačkih kapaciteta e ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i

	modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade
	► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 20. Potpora za uspostavu i razvoj poslovanja malih ekoloških proizvođača (prema modelu za male poljoprivrednike)

Opis mjere	Potpora za razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu malih tržišnih ekoloških gospodarstava
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a INVEST (73-74) 73.12. Potpora malim poljoprivrednicima
Grupa mjera	Proizvodnja i prerada poljoprivrednih proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 10. Povećati površine pod biljnom ekološkom proizvodnjom, povećati ekološku stočarsku proizvodnju i proizvodnju proizvoda ekološke akvakulture u svrhu osiguranja više ekološke hrane na tržištu ► Razvojna potreba 11. Osigurati financijsku održivost ekoloških proizvođača ► Prioritet 3.3. Jačanje proizvodnih, skladišnih, prerađivačkih kapaciteta i ljudskih resursa ekoloških proizvođača kao i modernizacija tehnologije proizvodnje i prerade ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 21. Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača

Opis mjere	Prilagodba zakonodavnog okvira za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača.
Pokazatelj	Prilagođen zakonodavni okvir za proizvođačke organizacije ekoloških

rezultata	proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2024.
Izvor financiranja	Nisu potrebna sredstva
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 12. Osigurati preduvjete za udruživanje ekoloških proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu, lakše integracije u lance opskrbe i promocije proizvoda ► Prioritet 3.4. Udruživanje ekoloških proizvođača i promocija ekoloških proizvoda ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 22. Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača

Opis mjere	Kroz ovu mjeru će se pružiti financijske potpore za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2024. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a COOP (77)
	77.05. Potpora za uspostavu i rad proizvođačkih organizacija
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 12. Osigurati preduvjete za udruživanje ekoloških proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu, lakše integracije u lance opskrbe i promocije proizvoda ► Prioritet 3.4. Udruživanje ekoloških proizvođača i promocija ekoloških proizvoda ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 23. Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača

Opis mjere	U okviru ove mjere osigurati će se potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a COOP (77) 77.02. Potpora za aktivnosti informiranja i promoviranja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 12. Osigurati preduvjete za udruživanje ekoloških proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu, lakše integracije u lance opskrbe i promocije proizvoda ► Prioritet 3.4. Udruživanje ekoloških proizvođača i promocija ekoloških proizvoda ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 24. Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode

Opis mjere	Putem ove mjere potiče se uspostava distribucijskih i prerađivačkih centara koji bi ekološkim proizvođačima omogućili: ► skladištenje ekoloških proizvoda, ► lakši plasman ekoloških proizvoda do kupaca, ► prerađu ekoloških proizvoda za manje ekološke proizvođače koji ne posjeduju adekvatne kapacitete.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje	2023. - 2030.

provedbe	
Izvor financiranja	Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. - 2026.
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 13. Olakšati put ekoloških proizvoda od ekoloških proizvođača do potrošača ► Prioritet 3.5. Unaprjeđenje distribucijskih lanaca i prodaje ekoloških proizvoda te poticanje razvoja kratkih opskrbnih lanaca i eko tržnica ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 25. Potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda

Opis mjere	U sklopu ove mjere osigurat će se potpore za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. - 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a COOP (77) 77.04. Potpora za kratke lance opskrbe i lokalna tržišta
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 13. Olakšati put ekoloških proizvoda od ekoloških proizvođača do potrošača ► Prioritet 3.5. Unaprjeđenje distribucijskih lanaca i prodaje ekoloških proizvoda te poticanje razvoja kratkih opskrbnih lanaca i eko tržnica ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 26. Potpora za razvoj turističkih aktivnosti na

gospodarstvima ekoloških proizvođača

Opis mjere	U sklopu ove mjere osigurati će se potpore za ulaganje u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti iz sektora turizmu u ruralnom području.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023.-2030.
Izvor financiranja	SP ZPP INVEST (73-74) 73.14. Potpora za ulaganja u razvoj poslovanja u ruralnim područjima
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 14. Povećati ponudu hrvatskih ekoloških proizvoda u turističkom i ugostiteljskom sektoru ► Prioritet 3.6. Poticanje plasmana ekoloških proizvoda u turizmu i ugostiteljstvu ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 27. Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu

Opis mjere	Kroz ovu mjeru uspostaviti će se nacionalni okvir za korištenje ekoloških certifikata u ugostiteljstvu.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljen nacionalni okvir za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2024.
Izvor financiranja	Nisu potrebna sredstva
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 14. Povećati ponudu hrvatskih ekoloških proizvoda u turističkom i ugostiteljskom sektoru ► Prioritet 3.6. Poticanje plasmana ekoloških proizvoda u turizmu i ugostiteljstvu

► **Posebni cilj 3.** Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 28. Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se financijska pomoć u vidu isplate nadoknade eko ugostiteljskim objektima za troškove certifikacije. Time će se ugostiteljskim objektima dodijeliti prepoznatljiva oznaka objekata prehrane koji uslužuju ekološke proizvode.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2024. – 2030.
Izvor financiranja	Državni proračun
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 14. Povećati ponudu hrvatskih ekoloških proizvoda u turističkom i ugostiteljskom sektoru ► Prioritet 3.6. Poticanje plasmana ekoloških proizvoda u turizmu i ugostiteljstvu ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 29. Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima

Opis mjere	Kroz ovu mjeru provest će se prilagodba propisa kako bi se osiguralo obavezno korištenje hrvatskog ekološkog znaka i veća prepoznatljivost hrvatskih ekoloških proizvoda na tržištu.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljeno obvezno korištenje hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023.
Izvor financiranja	Nisu potrebna sredstva

Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 15. Osigurati p repoznatljivost hrvatske ekološke hrane na tržištu ► Prioritet 3.7. Razvoj oznaka za hrvatsku ekološku hranu ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 30. Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda

Opis mjere	Kroz ovu mjeru provest će se prilagodba propisa i uspostava nacionalnog sustava označavanja za hrvatske biodinamičke proizvode radi veće prepoznatljivosti hrvatskih biodinamičkih proizvoda na tržištu.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljena nacionalna oznaka biodinamičkog proizvoda
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023.
Izvor financiranja	Nisu potrebna sredstva
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 15 Osigurati p repoznatljivost hrvatske ekološke hrane na tržištu ► Prioritet 3.7. Razvoj oznaka za hrvatsku ekološku hranu ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 31. Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda

Opis mjere	Kroz ovu mjeru osigurat će se financijska pomoć u vidu isplate nadoknade za troškove biodinamičkog certifikata.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za sufinanciranje troškova certifikacije za biodinamičke proizvode
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2024. – 2030.

Izvor financiranja	SP ZPP-a COOP (77)
	77. 01. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete
Grupa mjera	Udruživanje proizvođača i trženje ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 15. Osigurati p repoznatljivost hrvatske ekološke hrane na tržištu ► Prioritet 3.7. Razvoj oznaka za hrvatsku ekološku hranu ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 32. Podrška za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi

Opis mjere	U sklopu ove mjere, Ministarstvo poljoprivrede će organizirati edukacije za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije kako bi isti naučili pristupiti javnoj nabavi.
Pokazatelj rezultata	Provedene edukacije za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Ministarstvo gospodarstva
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a KNOW (78)
	78. 01. Potpora prenošenju znanja
Grupa mjera	Potražnja ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 16. Nedovoljna količina hrvatskih ekoloških proizvoda u svrhu provedbe zelene javne nabave ► Razvojna potreba 17. Nedovoljna potražnja za hrvatskim ekološkim proizvodima od strane institucija obveznika Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) ► Prioritet 3.8. Poticanje zelene javne nabave ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 33. Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za

provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama

Opis mjere	U okviru ove mjere jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave provest će edukacije za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama s ciljem podizanja svijesti o važnosti ekoloških proizvoda.
Pokazatelj rezultata	Provedene edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama
Nositelj provedbe	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Županijski, gradski proračun
Grupa mjera	Potražnja ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 16. Nedovoljna količina hrvatskih ekoloških proizvoda u svrhu provedbe zelene javne nabave ► Razvojna potreba 17. Nedovoljna potražnja za hrvatskim ekološkim proizvodima od strane institucija obveznika Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) ► Prioritet 3.8. Poticanje zelene javne nabave ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
Mjera 34. Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu	
Opis mjere	U okviru ove mjere jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uspostaviti će lokalne/regionalne modele za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljeni lokalni/regionalni modeli za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu
Nositelj provedbe	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. – 2024.
Izvor financiranja	Županijski, gradski proračun
Grupa mjera	Potražnja ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima	► Razvojna potreba 16. Nedovoljna količina hrvatskih ekoloških proizvoda u svrhu provedbe zelene javne nabave

i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 17. Nedovoljna potražnja za hrvatskim ekološkim proizvodima od strane institucija obveznika Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) ► Prioritet 3.8. Poticanje zelene javne nabave ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
-----------------------------	---

Mjera 35. Edukacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane

Opis mjere	U okviru ove mjere jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave provest će edukacije za organizatore prehrane.
Pokazatelj rezultata	Održane sve planirane edukacije organizatora prehrane
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	Školska shema
Grupa mjera	Potražnja ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 18. Povećati potrošnju ekoloških proizvoda u školama u svrhu osiguranja zdravije prehrane djece ► Prioritet 3.9 . Provedba školske sheme ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 36. Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi

Opis mjere	Kroz ovu mjeru provest će se uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi.
Pokazatelj rezultata	Uspostavljen obavezan minimalan udio ekoloških proizvoda u školskoj shemi
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
Razdoblje	2023. – 2024.

provedbe	
Izvor financiranja	Školska shema
Grupa mjera	Potražnja ekoloških proizvoda
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 18. Povećati potrošnju ekoloških proizvoda u školama u svrhu osiguranja zdravije prehrane djece ► Prioritet 3.9 . Provedba školske sheme ► Posebni cilj 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Mjera 37. Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture

Opis mjere	Kroz ovu mjeru dodjeljivat će se financijske potpore u okviru poziva za dodjelu bespovratnih sredstava za istraživačke aktivnosti vezane za ekološku proizvodnju od strane znanstvenih institucija ili ekoloških proizvođača. Primjerice potpore za: ► istraživanje i razvoj novih tehnologija, ► provedbu analiza potrebnih za unaprjeđenje ekološke poljoprivrede (npr. analiza tla, ostataka pesticida i sl.), ► provedbu analiza potrebnih za unaprjeđenje ekološkog uzgoja morske i slatkovodne ribe.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za subvencioniranje istraživačkih aktivnosti vezanih za ekološku proizvodnju od strane znanstvenih institucija ili ekoloških proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP COOP (77) 77.03. Potpora za EIP operativne skupine *ekološki proizvođači mogu prijaviti svoje projekte i na natječaje u okviru programa Obzor Europa, EIT Food programa, LIFE programa
Grupa mjera	Istraživanje i razvoj novih tehnologija
Veza s razvojnim potrebama,	► Razvojna potreba 19. Povećati inovacije u sektoru ekološke proizvodnje, razvoj novih proizvoda, proizvodnih procesa, tehnologija

prioritetima i posebnim ciljevima	► Prioritet 4.1 . Provođenje istraživačkih aktivnosti relevantnih za razvoj ekološke proizvodnje ► Posebni cilj 4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja
--	--

Mjera 38. Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva

Opis mjere	Kroz ovu mjeru omogućit će se financijske potpore u okviru poziva za dodjelu bespovratnih sredstava za istraživačke aktivnosti vezane za ekološku proizvodnju od strane znanstvenih institucija ili ekoloških proizvođača u okviru pilot gospodarstava. Primjerice potpore za: ► istraživanje i razvoj novih tehnologija, ► provedbu analiza potrebnih za unaprjeđenje ekološke poljoprivrede (npr. analiza tla, analiza stajskog gnoja, analiza komposta, analiza poljoprivrednih proizvoda na možebitne rezidue pesticida, analiza kvalitete krajnjih proizvoda na nedozvoljene rezidue), ► provedbe analiza potrebnih za unaprjeđenje ekološkog uzgoja morske i slatkovodne ribe.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za subvencioniranje istraživačkih aktivnosti vezanih za ekološku proizvodnju od strane partnerstava znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP COOP (77) 77.03. Potpora za EIP operativne skupine *ekološki proizvođači mogu prijaviti svoje projekte i na natječaje u okviru programa Obzor Europa, EIT Food programa, LIFE programa
Grupa mjera	Istraživanje i razvoj novih tehnologija
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 19. Povećati inovacije u sektoru ekološke proizvodnje, razvoj novih proizvoda, proizvodnih procesa, tehnologija ► Prioritet 4.1 . Provođenje istraživačkih aktivnosti relevantnih za razvoj ekološke proizvodnje ► Posebni cilj 4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja

Mjera 39. Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja

Opis mjere	Kroz ovu mjeru ekološki proizvođači mogu ostvariti financijske potpore za poljoprivredne prakse korisne za okoliš. Primjeri aktivnosti koje će se poticati u okviru ove mjere uključuju: ▶ ulaganja u mehanizaciju, obnovljive izvore energije, za prilagodbu klimatskim promjenama, smanjenje emisije stakleničkih plinova, povećanje mase humusa u tlu, biljke prilagođene klimatskim promjenama ▶ uvođenje ekoloških praksi/ulaganja - malč (umjesto plastičnih folija), skupljanje kišnice, kompostiranje, postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda ▶ poboljšani postupci gospodarenja otpadom životinjskog podrijetla i kontrola onečišćenja u stočarstvu; ▶ poboljšanje zdravlja i dobrobiti životinja; ▶ učinkovitije iskorištavanje resursa i smanjena uporaba plastike i ▶ upotreba obnovljivih izvora energije.
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a INVEST (73-74) 73.01. Neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za klimu i okoliš 73.03. Korištenje obnovljivih izvora energije 73.10. Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju
Grupa mjera	Ekološka poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	▶ Razvojna potreba 20. Doprinijeti zaštiti okoliša i prirode na ekološkim gospodarstvima ▶ Razvojna potreba 21. Očuvati i povećati bioraznolikosti na ekološkim gospodarstvima ▶ Prioritet 5.1 . Smanjenje stakleničkih plinova, povećanje

	bioraznolikosti i očuvanje tla, vode i zraka ► Posebni cilj 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
--	---

Mjera 40. Potpore za povećanje bioraznolikosti

Opis mjere	Promicanje više biljnih vrsta u plodoredu (autohtone, nove vrste/sorte) za povećanje bioraznolikosti. Omogućavanje 10% -15% prirodne vegetacije (rubovi, živice...), unutar pojedinog ARKOD-a, mogućnost miješanja kultura (voće, začinsko bilje, povrće...) te praksa kombiniranja biljaka (mješovita sjetva/sadnja u vrstama i trakama).
Pokazatelj rezultata	Broj dodijeljenih potpora za povećanje bioraznolikosti
Nositelj provedbe	Ministarstvo poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2023. – 2030.
Izvor financiranja	SP ZPP-a ENVCLIM (70) 70.02. Očuvanje bioraznolikosti na trajnim travnjacima i oranicama 73.01. Neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za klimu i okoliš 73.10. Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju
Grupa mjera	Ekološka poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene
Veza s razvojnim potrebama, prioritetima i posebnim ciljevima	► Razvojna potreba 20. Doprinijeti zaštiti okoliša i prirode na ekološkim gospodarstvima ► Razvojna potreba 21. Očuvati i povećati bioraznolikosti na ekološkim gospodarstvima ► Prioritet 5.1 . Smanjenje stakleničkih plinova, povećanje bioraznolikosti i očuvanje tla, vode i zraka ► Posebni cilj 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede

6.3. HORIZONTALNE I DODATNE MJERE ZA POTICANJE RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE

U svrhu poticanja daljnjeg razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture te osiguranja poticajnih uvjeta za ekološke proizvođače, Ministarstvo poljoprivrede te ostala tijela u ekološkom sektoru će također provoditi horizontalne mjere vezane uz:

► **Sprečavanje prijevara povezanih s prehrambenim proizvodima i jačanje povjerenja potrošača** kako bi se izbjegao pad povjerenja potrošača u ekološku proizvodnju uslijed nepoštenih praksi pri označavanju konvencionalnih proizvoda te otkrivanje prijevara. Kontrolna tijela će svojim radom osigurati da svi ekološki proizvođači proizvode i prodaju svoje proizvode sukladno pravilima i uvjetima ekološke proizvodnje.

► **Osnaživanje kapaciteta tijela u sustavu upravljanja i kontrole ekološke poljoprivrede i akvakulture**. Za adekvatnu stručnu podršku ekološkim proizvođačima u cijelom lancu vrijednosti, ključno je ojačati institucionalne kapacitete tijela državne uprave i pratećih institucija te ostvariti međuinstitucijsku suradnju. Ministarstvo poljoprivrede će kontinuirano raditi na edukaciji svojih djelatnika te ostvarenju kvalitetne suradnje s ostalim tijelima državne uprave i pratećim institucijama koje su uključene u sektor ekološke poljoprivrede i akvakulture.

Provedbom navedenih horizontalnih mjera doprinijet će se jačanju administrativnih i organizacijskih kapaciteta te će se potaknuti suradnja dionika u sektoru ekološke poljoprivrede i akvakulture.

Osim horizontalnih mjera, postoje i razne druge intervencije u sektoru poljoprivrede i akvakulture predviđene prvim nacrtom Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike RH 2023.-2027. koje nisu isključivo vezane uz ekološku proizvodnju, ali kao i konvencionalni tako su i ekološki proizvođači u mogućnosti aplicirati za sredstva te tako ostvariti brojne koristi za svoje daljnje poslovanje. Takve dodatne intervencije uključuju primjerice sljedeće:

► **Potpore za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju** koja predviđaju troškove građenja/rekonstrukcije i/ili opremanja objekata za životinje, staklenika, plastenika i objekata za uzgoj jednogodišnjeg i višegodišnjeg bilja, sjemena, sadnog materijala i gljiva. Tako će u sklopu navedene mjere biti moguće ostvariti potpore za ulaganja u materijalnu imovinu ekoloških proizvođača (poput npr. **ulaganja u klaonice**).

► **Potpore za neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za prirodu i okoliš** koja, između ostalog, podrazumijevaju ulaganja u **prevenciju šteta** na ekološkim gospodarstvima. Tako će u sklopu navedene intervencije biti moguće ostvariti potpore za ulaganja u npr. kupnju električnog pastira s pripadajućom opremom.

► **Potpora za uspostavu i rad proizvođačkih organizacija** koja će se dodjeljivati za ostvarenje mnogih ciljeva, od kojih je bitno istaknuti razvoj poslovnih i marketinških vještina te olakšavanje inovativnih procesa i **digitalizacije**. Tako će prihvatljivi troškovi u sklopu ove intervencije podrazumijevati administrativne troškove, troškove najma, režija i uređenja uredskog prostora, troškove zajedničkog plasiranja proizvoda na tržište, troškove pripreme proizvoda za prodaju, objedinjavanje ponude, prodaje i opskrbu kupaca na veliko, kupnju informatičke opreme i tehnologije itd.

► **Potpore za aktivnosti informiranja i promoviranja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu** koje će se dodjeljivati kao godišnja isplata za troškove informiranja o proizvodima i promotivne troškove grupa proizvođača. Primjer prihvatljivih aktivnosti u sklopu opisane intervencije su organizacija **sajmova, izložbi, manifestacija** i drugih namjenskih promotivnih događanja gdje će se promovirati proizvodi iz sustava kvalitete i ekološki poljoprivredni proizvodi.

Izuzev navedenih dodatnih intervencija, **ekološki proizvođači imaju mogućnost plasmana svojih proizvoda na internet tržišnici Ministarstva poljoprivrede koja omogućuje kupnju i prodaju domaćih proizvoda iz cijele Hrvatske**. Na platformi se proizvodi mogu plasirati unutar kategorija voća, povrća, mesa, ribe, mliječnih proizvoda, jaja, pčelarskih proizvoda, žitarica i proizvoda, ulja i masti, pića te ostalih proizvoda poput bilja i začina te prirodne kozmetike. Pri korištenju navedene platforme, osigurana je operativna i administrativna podrška djelatnika Ministarstva poljoprivrede prema županijama proizvođača koji žele plasirati svoje proizvode.

7. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Kako bi se osigurala usklađenost Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. s vizijom razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture na europskoj, ali i nacionalnoj razini te osigurao jedinstveni pristup poticanju razvoja europske i nacionalne ekološke poljoprivrede i akvakulture, provedena je analiza povezanosti posebnih ciljeva i mjera s drugim europskim i nacionalnim strateškim dokumentima iz ekološkog sektora. Za analizu su odabrani svi ključni strateški dokumenti koji će se provoditi unutar programskog razdoblja 2021. – 2027. (ili dulje) te tako činiti aktualne strateške odrednice europskog tj. nacionalnog razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture.

7.1. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA EUROPSKOJ RAZINI

Strateški dokumenti na EU razini obuhvaćaju viziju razvoja pojedinog sektora u cijeloj EU te pružaju uporište za definiranje smjera javnih politika u pojedinoj zemlji članici. Stoga, u svrhu daljnjeg gospodarskog napretka, svi strateški dokumenti RH moraju biti usklađeni s pripadajućim strateškim okosnicama koje je donijela EU. Sukladno navedenom, provedena je analiza povezanosti Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. sa sljedećim europskim strateškim dokumentima od značaja: Zajednička poljoprivredna politika 2023. – 2027., Zajednička ribarstvena politika 2021. – 2027., Europski zeleni plan, Strategija „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav, Preobrazba plavog gospodarstva EU-a za održivu budućnost, Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. te Akcijski plan za razvoj ekološkog sektora. Navedeni dokumenti značajni su za razvoj ekološke poljoprivrede u EU obzirom da su svi osmišljeni kako bi, između ostalog, doprinijeli i ostvarenju cilja od najmanje 25% poljoprivrednog zemljišta namijenjenog za ekološku proizvodnju te znatnog povećanja ekološke akvakulture do 2030. godine.

Zajednička poljoprivredna politika 2023. – 2027.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) krovni je strateški okvir kojim se definira smjer razvoja poljoprivrede u EU i njenim državama članicama. Njome se upravlja na europskoj razini obzirom da se financira sredstvima zajedničkog proračuna Europske unije. Iako je nova Zajednička poljoprivredna politika trebala biti donesena 2021. godine kako bi bila primjenjiva po završetku prethodnog višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) 2014. – 2020., krajem 2019. godine utvrđeno je kako zakonodavni postupak za donošenje iste neće biti dovršen u planiranom roku. Sukladno navedenom, donesena je Prijelazna uredba o ZPP-u (2021. i 2022.) s općim ciljem osiguranja kontinuiteta ZPP-a do stupanja na snagu novih izmijenjenih pravila u 2023. Nakon više od 3 godine pregovora, Vijeće je početkom prosinca 2021. godine donijelo novi ZPP za razdoblje 2023. – 2027. donošenjem Uredbe o strateškim planovima u okviru ZPP-a (2021/2115), Uredbe o jedinstvenoj zajedničkoj organizaciji tržišta (2021/2117) te Uredbe o financiranju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike (2021/2116) te upravljanju njome. Ključna značajka novog ZPP-a je obveza donošenja nacionalnih strateških planova kako bi zemlje članice imale veću fleksibilnost prilikom izrade mjera prilagođenih nacionalnim, odnosno regionalnim i lokalnim uvjetima.

Novi ZPP predstavlja važan iskorak EU-a u pogledu ekološke proizvodnje te je 'Zeleniji ZPP' definiran kao jedno od ključnih područja reforme, budući da „gospodarski, ekološki i društveni izazovi s kojima se suočava poljoprivredni sektor EU-a i ruralna područja zahtijevaju detaljan odgovor koji u obzir uzima europsku dimenziju“. Tako će zemlje članice u svojim strateškim planovima biti obvezne iskazati veće ambicije za doprinosom područjima okoliša i klime. Među prijedlozima odredbi novih nacionalnih planova nalaze se i dobrovoljni programi za ekologiju za poljoprivrednike u obliku poticaja i naknada za pružanje javnih dobara putem poljoprivrednih praksi korisnih za klimu i okoliš ili kao naknada za uvođenje takvih praksi. Nadalje, navedeni su i prijedlozi poput potpore za obveze upravljanja u obliku premije za ekološki uzgoj za održavanje ekološkog zemljišta, potpore za prelazak na ekološki uzgoj te plaćanja za druge vrste intervencija kojima se podupiru proizvodni procesi prihvatljivi za okoliš (kao što su regenerativna ili konzervacijska poljoprivreda, integrirana proizvodnja, itd.)¹⁰⁶.

Obzirom da je Zajednička poljoprivredna politika 2023. – 2027. europski strateški dokument koji je osmišljavanje obvezujućih mjera i intervencija prepustio državama članicama EU-a, povezanost Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. s novim ZPP-om moguće je utvrditi usporedbom njihovih posebnih ciljeva. Tako je usporedbom u Tablici 13 vidljivo kako su svi posebni ciljevi te time i pripadajuće mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. povezani s barem jednim posebnim ciljem novog ZPP-a.

Tablica 13: Povezanost ključnih ciljeva ZPP-a 2023. – 2027. i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Ključni ciljevi ZPP-a 2023. – 2027.	Posebni ciljevi Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
1. Pravedan dohodak za poljoprivrednike - potpora održivim prihodima poljoprivrednih gospodarstava te otpornosti u cijeloj Uniji radi sigurnosti opskrbe hranom	3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
2. Povećanje konkurentnosti - poboljšati konkurentnost i poljoprivrednu produktivnost na održiv način kako bi se odgovorilo na izazove povezane s većom potražnjom, a ograničenim resursima i klimatskim promjenama	
3. Ponovna uspostava ravnoteže snaga u prehrambenom lancu - bolji položaj poljoprivrednika u vrijednosnom lancu	
4. Borba protiv klimatskih promjena - doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te razvoju održive energije	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture
5. Briga za okoliš - održivi razvoj i učinkovito upravljanje prirodnim resursima, kao što su voda, tlo i zrak	2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu
6. Očuvanje krajolika i biološke raznolikosti - zaštita biološke raznolikosti, poboljšanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajolika	4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
7. Poticanje generacijske obnove - modernizacija poljoprivrednog sektora privlačenjem mladih i poboljšanjem njihovog poslovanja	2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
8. Dinamična ruralna područja - zapošljavanje, rast, socijalna uključenost i lokalni razvoj u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu
9. Zaštita kvalitete hrane i zdravlja - bolji odgovor poljoprivrede EU-a na potrebe društva u pogledu hrane i zdravlja, uključujući sigurnu, hranjivu i održivu hranu, smanjenje rasipanja hrane te dobrobit životinja	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu

	3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture 4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
--	---

Izvor: Europska komisija

Zajednička ribarstvena politika 2021. – 2027.

Zajednička ribarstvena politika EU-a (ZRP) ima cilj osiguranja održivog ribarstva te pritom sadrži pravila koja se primjenjuju na sve zemlje članice EU-a, poput ZPP-a. Pritom njezine strateške smjernice prvenstveno određuje Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPRA) kao europski program financiranja kojim se podupire ribarstvena politika, kontinentalni ribolov, akvakultura i sektor pomorstva. Uredba o uspostavi EFPRA-a (2021/1139) donesena je u srpnju 2021.

Svrha navedene Uredbe (2021/1139) bila je uspostava prioriteta, proračuna i posebnih pravila za osiguravanje financiranja sredstvima EU-a. Pritom je istaknuto kako bi se „EFPRA“ trebao temeljiti na pojednostavnjenoj strukturi bez pretjeranog propisivanja unaprijed definiranih mjera i detaljnih pravila o prihvatljivosti na razini Unije. Umjesto toga, trebalo bi općenito opisati specifične ciljeve u okviru svakog prioriteta. Države članice stoga bi svoje programe trebale pripremiti tako da u njima navedu najprimjerenija sredstva za ostvarenje tih ciljeva ¹³ “. Svi posebni ciljevi Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. povezani su s prioritetima i specifičnim ciljevima EFPRA-a kako je prikazano u tablici u nastavku.

Tablica 14: Povezanost prioriteta i specifičnih ciljeva EFPRA-a 2021. – 2027. i posebnih ciljeva Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Prioriteti i specifični ciljevi EFPR-a 2021. – 2027.	Posebni ciljevi Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Prioritet 1: Poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodenih bioloških resursa (e) promicanje jednakih uvjeta za proizvode ribarstva i akvakulture iz najudaljenijih regija; i (f) doprinos zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava.	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture

Prioritet 2: Poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerada i stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture čime se doprinosi sigurnosti opskrbe hranom u Uniji a) promicanje održivih aktivnosti akvakulture, osobito jačanje konkurentnosti akvakulturne proizvodnje, uz istodobno osiguravanje dugoročne okolišne održivosti aktivnosti; (b) promicanje stavljanja na tržište, kvalitete i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture te prerada tih proizvoda.	4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
Prioritet 3: Omogućivanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica Intervencije kojima se doprinosi omogućivanju održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje održivog razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica.	
Prioritet 4: Jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i omogućivanje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja Intervencije kojima se doprinosi jačanju održivog upravljanja morima i oceanima promicanjem znanja o moru, pomorskog nadzora ili suradnje obalnih straža.	4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede

Izvor: Uredba o uspostavi EFPR-a

Europski zeleni plan

Europska komisija je u prosincu 2019. godine predstavila Komunikaciju o europskom zelenom planu koji je postao bitan putokaz svim budućim strateškim planiranjima u pogledu zelene preobrazbe, kako na europskoj, tako i na nacionalnoj razini. Zeleni plan je strategija rasta EU-a kojom se Europu želi usmjeriti prema „transformaciji u klimatski neutralno, pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom“.

Europski zeleni plan značajan je dokument za razvoj ekološke poljoprivrede te izravno povezan s osmišljenim mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. obzirom da se radi o okvirnom planu ključnih politika u suočavanju s izazovima u području klime i okoliša, što uključuje i poticanje prelaska na održivi prehrambeni sustav koji će doprinijeti održavanju okoliša, zdravlja te pravednije raspodjele gospodarske koristi. Europski zeleni plan najavio je Strategiju „od polja do stola“ kao doprinos borbi protiv klimatskih promjena, zaštitu

okoliša i očuvanju biološke raznolikosti kako bi europska hrana postala globalni standard za održivost. Tako je europskim zelenim planom najavljen smjer europskog razvoja izravno povezan s razvojem ekološke poljoprivrede:

„ U strateškim planovima morat će se odražavati viša razina ambicije za znatno smanjenje upotrebe i rizika kemijskih pesticida te upotrebe gnojiva i antibiotika. Komisija će utvrditi mjere, uključujući zakonodavne, potrebne za ostvarivanje tih smanjenja na temelju dijaloga s dionicima. U Europi će se morati povećati i površina koja se upotrebljava za ekološku poljoprivredu. EU treba razviti inovativne načine za zaštitu uroda od štetočina i bolesti te razmotriti moguću ulogu novih inovativnih tehnika kako bi se poboljšala održivost prehranbenog sustava, osiguravajući pritom da su te tehnike sigurne

110“.

Posebni ciljevi i mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. osmišljeni su na način da u potpunosti odgovaraju europskom zelenom planu te su usklađeni sa smjerom razvoja ekološke poljoprivrede koji je definiran u sklopu istog. Mjere za razvoj održivog prihvatljivog prehranbenog sustava sukladne europskom zelenom planu osmišljene su u sklopu već spomenute Strategije „od polja do stola“.

Strategija „od polja do stola“ za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehranbeni sustav

Strategiju „od polja do stola“ donijela je Europska komisija u svibnju 2020. godine kao središnji strateški dokument europskog zelenog plana. Ona predstavlja odgovor EU-a na izazove održivih prehranbenih sustava te potvrđuje neraskidive veze između zdravlja društva i zdravlja planete. Strategijom se podupire zelena tranzicija stavljanjem naglaska na nove mogućnosti za građane i subjekte u poslovanju s hranom, a obzirom na to da će održiv prehranbeni sustav biti ključan za ostvarivanje klimatskih i okolišnih ciljeva zelenog plana.

Strategija značajno doprinosi ekološkoj proizvodnji obzirom da se obvezuje na doprinos cilju ostvarenja najmanje 25% poljoprivrednog zemljišta namijenjenog za ekološki uzgoj te znatnog povećanja ekološke akvakulture do 2030. U prilogu Strategije koju čini nacrt akcijskog plana, navedene su mjere od kojih se mnoge odnose na ekološku proizvodnju te su izravno povezane s mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030 kao što je prikazano u Tablici 15.

Tablica 15: Povezanost mjera nacrta Akcijskog plana u sklopu Strategije „od polja do stola“ i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Mjere nacrta Akcijskog plana u sklopu Strategije „od polja do stola“	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Revizija EU-ova programa za promicanje poljoprivrednih i prehranbenih proizvoda s ciljem povećanja njegova doprinosa održivoj proizvodnji i potrošnji	M7 Nacionalna promotivna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture
	M8 Dan hrvatske eko hrane
	M23 Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača
Revizija EU-ova programa u školama s ciljem	M8 Dan hrvatske eko hrane

prebacivanja naglaska programa na zdravu i održivu hranu	M9 Uvođenje ekološke proizvodnje u kurikulum za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete te poticanje uspostave ekoloških vrtova
Utvrđivanje najboljih načina za određivanje minimalnih obveznih kriterija za održivu nabavu hrane kako bi se u školama i javnim institucijama promicala zdrava i održiva prehrana koja uključuje i ekološke proizvode	M33 Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama M34 Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu M35 Edukacija i animacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane M36 Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi

Izvor: Europska komisija ¹⁹

Preobrazba plavog gospodarstva EU-a za održivu budućnost

U svibnju 2021. godine objavljena je Komunikacija Komisije o novom pristupu za održivo plavo gospodarstvo u EU-u: *Preobrazba plavog gospodarstva EU-a za održivu budućnost*. Cilj navedenog strateškog dokumenta je potaknuti sustavno uključivanje pomorske politike u novu europsku gospodarsku politiku, obzirom da su oceani i „plavo gospodarstvo” koje se na njima temelji neizostavni čimbenici za ostvarenje preobrazbe zacrtane u europskom zelenom planu. Time je novi pristup održivom pomorskom tj. plavom gospodarstvu u EU osmišljen kako bi se potaknulo subjekte koji djeluju u području plavog gospodarstva da podrže načela iz europskog zelenog plana.

Povezanost novog pristupa plavom gospodarstvu s ekološkom proizvodnjom utvrđena je u „usmjerenosti plavog gospodarstva na razvoj akvakulture sa slabim učinkom na okoliš (poput niskotrofičke, multitrofičke i organske akvakulture) i usluga zaštite okoliša koje ona osigurava budući da isto može uvelike pridonijeti europskom zelenom planu i Strategiji „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav ¹⁶ “. Također, kako bi se potaknuli održivi prehrambeni sustavi u okviru plavog gospodarstva, Europska komisija je u svojoj Komunikaciji izrazila namjeru za nekoliko aktivnosti relevantnih u okviru Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. Tako je do 2023. godine planirano podnošenje zakonodavnog prijedloga za okvir koji će uključivati proizvode akvakulture kako bi se ubrzao i olakšao prelazak na održiv prehrambeni sustav, a do 2022. godine podnošenje zakonodavnog prijedloga za održive tržišne standarde za morske prehrambene proizvode kako bi se potrošačima pružile usporedive informacije o okolišnoj održivosti morskih prehrambenih proizvoda te o njihovu ugljičnom otisku .

Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. – Vraćanje prirode u naše živote

Strategija EU-a za bioraznolikost donesena u svibnju 2020. godine, a za razdoblje do 2030., također je osmišljena kao doprinos europskom zelenom planu te je fokusirana na zaštitu prirode i zaustavljanje degradacije ekosustava. Strategijom se želi omogućiti oporavak europske bioraznolikosti do 2030., a kako bi se to postiglo, njome su predviđene konkretne mjere i obveze: Uspostava veće mreže zaštićenih područja na kopnu i na moru na razini EU-a, pokretanje plana EU-a za obnovu prirode, mjere kojima će se osigurati bolja provedba i praćenje napretka u pogledu bioraznolikosti te mjere za rješavanje globalnih pitanja u pogledu bioraznolikosti.

U sklopu Strategije EU-a za bioraznolikost navedeno je kako veći fokus treba pridati ekološkoj poljoprivredi obzirom na veliki potencijal razvoja te privlačenja mladih poljoprivrednika. Uz predanost ostvarenju cilja od najmanje 25% poljoprivrednog zemljišta namijenjenog ekološkoj poljoprivredi do 2030., Strategijom EU-a za bioraznolikost je utvrđena i mjera objavljivanja europskog Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora „koji će pomoći državama članicama da potiču ponudu i potražnju na tržištu ekoloških proizvoda te omogućiti zadobivanje povjerenja potrošača putem promotivnih kampanji i zelene javne nabave ¹¹⁵ “. Strategija EU-a za bioraznolikost predviđa Akcijski plan za razvoj ekološkog sektora kao strateški dokument koji propisuje konkretne ciljeve i mjere u potpunosti usklađene sa ciljevima Strategije. Obzirom na navedeno, iako je Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. usklađen sa Strategijom EU-a za bioraznolikost u cjelini, povezanost konkretnih mjera prikazana je u nastavku prilikom analize Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora.

EU Akcijski plan za razvoj ekološkog sektora

Akcijski plan za razvoj ekološkog sektora, predstavljen u ožujku 2021. godine, osmišljen je kao niz alata za postizanje cilja od 25% poljoprivrednih površina namijenjenih ekološkom uzgoju i znatnog povećanja ekološke proizvodnje u akvakulturi do 2030. na području Europske unije. Radi se o ključnom dokumentu za razvoj ekološke proizvodnje u narednom razdoblju obzirom da, uslijed znatnog razlikovanja opsega ekološke proizvodnje i potrošnje diljem EU-a, poziva sve zemlje članice EU-a da „što prije izrade vlastite strateške dokumente vezane za poljoprivredu i akvakulturu oslanjajući se na cjelovitu analizu sektora i pomoću povezanih mjera, poticaja, jasnih rokova i nacionalnih ciljeva “. Naposljetku, važno je naglasiti kako je Komisija Akcijskim planom izrazila namjeru „povećanja udjela istraživanja i inovacija te namjenu najmanje 30% proračuna za mjere istraživanja i inovacija u području poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja za teme specifične ili relevantne za ekološki sektor“.

Europskim Akcijskim planom za razvoj ekološkog sektora predlažu se 23 mjere u okviru 3 osi koje odgovaraju strukturi lanca opskrbe hranom: **poticanje potrošnje, povećanje proizvodnje i poboljšanje održivosti proizvodnje**. Osmišljavanje mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. provedeno je nakon detaljne analize europskog Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora, što je rezultiralo značajnom povezanosti mjera oba strateška dokumenta što je prikazano u Tablici 16.

Tablica 16: Povezanost osi i mjera Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora te posebnih ciljeva i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Osi i mjere Akcijskog plana za razvoj ekološkog sektora	Posebni ciljevi i mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
1. OS: Ekološka hrana i proizvodi za sve: poticanje potražnje i	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture

osiguravanje povjerenja potrošača	3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i akvakulture
1.1. Promicanje ekološke poljoprivrede i znaka EU-a	M7 Nacionalna promotivna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture M8 Dan hrvatske eko hrane M9 Uvođenje ekološke proizvodnje u kurikule za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete te poticanje uspostave ekoloških vrtova
1.2. Promicanje ekoloških kantina i povećanje uporabe zelene javne nabave	M32 Podrška za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi M33 Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za proveditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama M34 Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu
1.3. Jačanje programa potrošnje ekoloških proizvoda u školama	M35 Edukacija i animacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane M36 Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi
1.4. Sprečavanje prijevara povezanih s hranom i jačanje povjerenja potrošača	M27 Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu M28 Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte
1.5. Poboljšanje sljedivosti	M29 Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima M30 Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda M31 Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda
2. OS: Ususret 2030.: poticanje prelaska na ekološku proizvodnju i jačanje cijelog lanca vrijednosti	1. Povećanje informiranosti i svijesti dionika u sustavu ekološke poljoprivrede i akvakulture 2. Poticanje uključivanja većeg broja proizvođača u ekološku poljoprivredu i akvakulturu 3. Jačanje lanca vrijednosti ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture 4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja te zaštite okoliša 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova,

	očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
2.1. Poticanje prelaska na ekološku proizvodnju, ulaganja i razmjene primjera dobre prakse	M1 Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji M3 Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika M5 Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje M11 Potpore za nove ekološke proizvođače M12 Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište
2.2. Razvoj sektorske analize radi povećanja transparentnosti tržišta	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje M10 Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda
2.3. Potpora organizaciji lanca opskrbe hranom	M13 Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala M14 Sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu M15 Uspostava banke ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala M16 Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda M20 Potpora za uspostavu i razvoj poslovanja malih ekoloških proizvođača (prema modelu za male poljoprivrednike) M21 Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača M22 Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača M23 Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za

	skupine ekoloških proizvođača M24 Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode M25 Potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda M26 Potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača M27 Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu M28 Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte M29 Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima M30 Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda M31 Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda M32 Podrška za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi M33 Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za proveditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama M34 Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu M35 Edukacija i animacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane M36 Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi
2.4. Jačanje lokalne i obrtničke prerade i poticanje kratkih trgovinskih tokova	M22 Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača M24 Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode M25 Potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda
2.5. Poboljšanje prehrane životinja u skladu s ekološkim pravilima	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
2.6. Jačanje ekološke akvakulture	Sve mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. usmjerene su istovremeno na

	ekološku poljoprivredu i akvakulturu, izuzev sljedećih koje su osmišljene specifično za sektor poljoprivrede: M13 Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala M14 Sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu M15 Uspostava banke ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala M16 Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
3. OS: Ekološka proizvodnja kao primjer: poboljšanje doprinosa ekološke poljoprivrede održivosti	4. Podupiranje aktivnosti istraživanja i razvoja 5. Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede
3.1. Smanjenje utjecaja na klimu i okoliš	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti
3.2. Poboljšanje genetske bioraznolikosti i povećanje prinosa	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture
3.3. Alternative spornim sirovinama i drugim sredstvima za zaštitu bilja	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti
3.4. Povećanje dobrobiti životinja	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
3.5. Učinkovitije iskorištavanje resursa	

Izvor: Europska komisija

7.2. POVEZANOST NACIONALNOG AKCIJSKOG PLANA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE 2023. – 2030. SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA NA NACIONALNOJ RAZINI

Izuzev europskih strateških dokumenata, Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. izrađen je usklađivanjem vizije te mjera s aktualnim nacionalnim strateškim dokumentima iz sektora, ali i šire, a od kojih je ključna Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS) kao krovni dokument strateškog planiranja u RH.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

Hrvatski sabor usvojio je NRS u veljači 2021. godine kao „krovni dokument i sveobuhvatni akt strateškog planiranja kojim se dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim važnim pitanjima za Hrvatsku te se temelji na konkurentskim gospodarskim potencijalima Hrvatske i prepoznatim razvojnim izazovima na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini“. Tako je NRS-om utvrđena vizija Hrvatske 2030. godine koja je „konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve¹¹⁹“.

Unutar NRS-a, kao jedan od razvojnih izazova prepoznate su klimatske promjene i održivo korištenje resursa koji imaju, između ostalog, i značajan utjecaj na količinu dostupne zdrave hrane, a time i na ljudsko zdravlje. Nastavno na prepoznati razvojni izazov klimatskih promjena i održivog korištenja resursa, kao jedan od četiri razvojna cilja prepoznata je *Zelena i digitalna tranzicija*, u sklopu koje je predviđen ključan strateški cilj *Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva* uvelike povezan s ekološkom proizvodnjom.

Unutar navedenog strateškog cilja identificirana su četiri prioritetna područja javnih politika koje utječu na poljoprivredu i akvakulturu, dok je jedno od njih izravno vezano uz ekološku proizvodnju: *Doprinos klimatskoj neutralnosti, smanjenje upotrebe pesticida i povećanje ekološke proizvodnje u skladu s novim smjerovima EU-a u okvirima Zelenog plana te Strategije „od polja do stola“ i Strategije EU-a za bioraznolikosti*. Kako je vidljivo u Tablici 17, navedenim ciljem, odnosno prioritetnim područjem predviđeni su prioriteti provedbe politika od kojih su neki izravno povezani s mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Tablica 17 : Usporedba prioriteta provedbe politika NRS-a i Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Prioriteti provedbe politika NRS-a unutar prioritetnog područja Doprinos klimatskoj neutralnosti, smanjenje upotrebe pesticida i povećanje ekološke proizvodnje	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Unaprjeđenje održivog gospodarenja tлом, vodama i bioraznolikošću te očuvanje kvalitete i zdravlja tla, vode i mora	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Uvođenje proizvodnih i upravljačkih praksi i tehnologija koje pridonose niskougljičnom razvoju, boljoj zaštiti okoliša, energetske učinkovitosti te povećanju biogenosti tla	M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda M20 Potpora za uspostavu i razvoj poslovanja malih ekoloških proizvođača (prema modelu za male poljoprivrednike)
Jačanje otpornosti primarne poljoprivredne	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora

proizvodnje i akvakulture na klimatske promjene	energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju	M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti Sve mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. zamišljene su kao poticaj ulaganjima u ekološku proizvodnju

*Izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine*¹¹⁹

Nacionalni strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP)

Javno savjetovanje o prijedlogu Nacionalnog strateškog plana ZPP-a započelo je u lipnju 2021. godine nakon čega je uslijedila dorada dokumenta te neformalne konzultacije s Europskom komisijom. Prva objedinjena inačica dokumenta je dostavljena Europskoj komisiji u prosincu 2021. godine. Postupkom strateškog planiranja utvrđene su mjere za novo programsko razdoblje, iako ekološki proizvođači mogu biti korisnici brojnih, samo je jedna izravno fokusirana na doprinos ekološkoj proizvodnji. Radi se o intervenciji *Ekološki uzgoj* s istim modelom kao i u prijašnjem programskom razdoblju. Naime, intervencija je predstavljena u dva modaliteta: potpora za prijelaz na ekološki uzgoj te potpora za održavanje ekološkog uzgoja.

Izuzev intervencije *Ekološki uzgoj* koja je jedina u potpunosti orijentirana na ekološke proizvođače, postoje i druge intervencije koje su navedene u prijedlogu Nacionalnog strateškog plana ZPP-a, a povezane su s razvojem ekološke proizvodnje. Također, kao model izravnih plaćanja i svojevrsta zamjena Zelenim plaćanjima u prethodnom programskom razdoblju, predviđene su tzv. eko-scheme koje će za cilj imati „primjenu praksi koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena, čuvaju prirodne resurse i doprinose zaštiti bioraznolikosti¹²⁰“. Iako još nisu službeno usvojene, povezanost predloženih intervencija s mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. prikazana je u Tablici 18.

Tablica 18 : Usporedba intervencija i mjera predviđenih Nacionalnim strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Intervencije predviđene Nacionalnim strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike 2023. - 2027.	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Intervencija: Potpora prenošenju znanja	M1 Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji
Intervencija: Potpora za pružanje savjetodavnih usluga	M2 Obvezne edukacije za ekološke proizvođače
	M3 Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika
	M4 Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga

	M5 Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja
	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje
Intervencija: Ekološki uzgoj	M11 Potpore za nove ekološke proizvođače
	M13 Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala
	M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini
Intervencija: Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
Intervencija: Potpora za ulaganja u prerađu poljoprivrednih proizvoda	M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za prerađu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
Intervencija: Neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za prirodu i okoliš	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Intervencija: Potpora za sustave javnog navodnjavanja	M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti
Intervencija: Korištenje obnovljivih izvora energije	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Intervencija: Potpora za EIP operative skupine	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture
Intervencija: Poljoprivredni sustavi znanja i inovacija (AKIS)	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
	M21 Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača
Intervencija: Potpora za uspostavu i rad proizvođačkih organizacija	M22 Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača
	M23 Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača

Strategija poljoprivrede do 2030. godine

U sklopu Strategije poljoprivrede do 2030. godine određena je vizija prema kojoj će se „proizvoditi veća količina visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, povećati otpornost poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene uz održivo upravljanje prirodnim resursima te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima“. Ovom se vizijom prepoznaje važnost veće poljoprivredne proizvodnje, uvažavajući potrebu održivog upravljanja prirodnim resursima u kontekstu ubrzanih klimatskih promjena. Ujedno se naglašava potreba za osmišljavanjem modela rasta za poljoprivredno-prehrambeni sektor koji doprinosi uravnoteženom teritorijalnom razvoju.

Strategija je velikim dijelom fokusirana i na razvoj ekološke poljoprivrede posebice u pogledu prepoznate razvojne potrebe *Poboljšanja okolišne održivosti poljoprivrednih praksi*, strateškog cilja *Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene* te pripadajućeg ključnog područja intervencije *Održivo upravljanje prirodnim resursima te veća prilagodba klimatskim promjenama i zahtjevima ublažavanja klimatskih promjena*.

Unutar navedenog područja intervencije bitno je istaknuti provedbeni mehanizam B.3. *Poticanje ekološke poljoprivrede* u sklopu kojeg je predviđeno osiguranje potpora za poljoprivrednike koji se odluče baviti ekološkom poljoprivredom te poticanje zamjene primjene konvencionalnih sredstava biološkim alternativama, kao i uporabu lokalnih resursa i ekoloških proizvodnih tehnika (diverzifikacija, regenerativno upravljanje travnjacima i pašnjacima, obnova staništa i ekosustava, itd.). Također, u okviru intervencije A1. *Ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije* se podupire poljoprivrednike da moderniziraju svoju proizvodnju, a provedbeni mehanizam B3. će služiti kao nadopuna intervencije A1.

U sklopu provedbenog mehanizma B3. osmišljene su dvije mjere poljoprivredne politike: programi za klimu i okoliš u okviru izravnih plaćanja te potpora provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza. Svi posebni ciljevi i mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. povezani su s prethodno navedenim područjem intervencije i mjerama u okviru Strategije poljoprivrede do 2030. godine kako je prikazano u tablici u nastavku.

Tablica 19 : Usporedba provedbenih mehanizama predviđenih nacrtom Strategije poljoprivrede do 2030. godine i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Provedbeni mehanizmi predviđeni nacrtom Strategije poljoprivrede do 2030.	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Provedbeni mehanizam A.1. Ulaganja u proizvodnju, tehnologije i inovacije	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
	M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za prerađivanje ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture
	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije

	u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
	M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti
Provedbeni mehanizam B.1. Potpora praksama prihvatljivima za okoliš, klimu i dobrobit životinja	Sve mjere u okviru posebnih ciljeva 2, 3, 4 i 5
Provedbeni mehanizam B.2. Poboljšani pristup okolišnim i agro-klimatskim podacima	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje M10 Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda
Provedbeni mehanizam B.3. Poticanje ekološke poljoprivrede	M1 Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji M2 Obvezne edukacije za ekološke proizvođače M11 Potpore za nove ekološke proizvođače M12 Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište M13 Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
Provedbeni mehanizam C.1. Poticanje partnerstava i pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu	M21 Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača M22 Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača M23 Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača M24 Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode M25 Potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda
Provedbeni mehanizam B.4. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Provedbeni mehanizam C.2. Jačanje	M27 Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje

kapaciteta u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane	oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu
	M28 Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte
	M29 Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima
	M30 Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda
Provedbeni mehanizam C.3. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara	M31 Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda
	M24 Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode
Provedbeni mehanizam D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje
	M10 Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda
Provedbeni mehanizam D.4. Potpora pokretanju poslovanja	M11 Potpore za nove ekološke proizvođače
	M12 Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište
Provedbeni mehanizam E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture
	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
Provedbeni mehanizam E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma	M26 Potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača
	M27 Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu
	M28 Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte
Provedbeni mehanizam E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina	M1 Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji
	M2 Obvezne edukacije za ekološke proizvođače
	M3 Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika
	M4 Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga

	M5 Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja
Provedbeni mehanizam F.1. Jačanje veza sa znanstvenim institucijama	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
Provedbeni mehanizam F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje M10 Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda
Provedbeni mehanizam F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva

Izvor: Prijedlog Strategije poljoprivrede do 2030. godine

Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje od 2021. do 2027. godine

Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje od 2021. do 2027. godine (NPRA) predstavlja srednjoročni akt strateškog planiranja s definiranim područjima i ciljevima, kao i planom provedbe za programsko razdoblje 2021. – 2027. Također, NPRA bit će usklađen sa strateškim smjernicama europskog zelenog plana i Strategije „Od polja do stola“ kao njenog središta .

Iako su svi ciljevi i predložene aktivnosti NPRA-a osmišljeni kako bi doprinijeli razvoju akvakulture u RH, samo su neke aktivnosti izravno povezane s ekološkom akvakulturom te mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. Tako su u Tablici 20 prikazane aktivnosti u sklopu cilja *Povećanja proizvodnosti i otpornosti proizvodnje u akvakulturi na klimatske promjene* , odnosno ključne potrebe *Unaprjeđenja proizvodnih praksi u okolišno održivoj akvakulturi*.

Tablica 20 : Usporedba aktivnosti predviđenih nacrtom programskih polazišta i ciljeva NPRA-a i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Aktivnosti predviđene nacrtom programskih polazišta i ciljeva NPRA-a	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
AKTIVNOST A. Usmjeravanje sredstava na zelena ulaganja u akvakulturi koja stvaraju dodanu vrijednost A.1. Povećanje ulaganja u učinkovite i održive tehnologije u akvakulturi	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
AKTIVNOST B. Jačanje kapaciteta proizvođača u akvakulturi za upravljanje rizicima i poticanje otpornosti u izvanrednim događajima B.4. Unaprjeđenje pristupa klimatskim i okolišnim podacima dionicima javnog i privatnog sektora u akvakulturi	M6 Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje M10 Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda
AKTIVNOST D. Povećanje sinergije između	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora

sektora akvakulture i srodnih sektora u ruralnim i obalnim područjima	energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
D.1. Uspostavljanje ravnoteže između održivog razvoja akvakulture, zaštite prirode i prilagodbe klimatskim promjenama	

Izvor: Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje od 2021. do 2027. godine, Programska polazišta i ciljevi

126

Nacionalna strategija za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća

Nacionalna strategija za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća donesena je lipnju 2020. godine kako bi se utvrdila „pravila kojima se osigurava učinkovita provedba operativnih programa priznatih organizacija proizvođača i njihovih udruženja u sektoru voća i povrća te dale jasne smjernice proizvođačkim organizacijama “. Nacionalna strategija primjenjuje se na odobrene operativne programe koje provode priznate proizvođačke organizacije i njihova udruženja od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2023. godine.

Obzirom da proizvodnja voća i povrća u RH predstavlja intenzivniju granu biljne proizvodnje, kako u organizacijskom i tehnološkom smislu, tako i u pogledu ostvarivanja prinosa, očekuje se da će u predstojećem vremenskom razdoblju, uslijed povećanja proizvodnje, povećati i razina pritiska nepovoljnog utjecaja na okoliš. Tako je unutar Nacionalne strategije predviđeno ključno područje Strategije *Održiva proizvodnja i učinkovito upravljanje prirodnim resursima* koje daje značaj potrebi poštivanja doprinosa provedbe okolišnih mjera u okviru dobre poljoprivredne prakse, kao i mjera koje se odnose na ulaganja u proizvodnu tehnologiju i infrastrukturu sa svrhom racionalnijeg korištenja vode i energije, smanjenje proizvodnje otpada i poboljšanje gospodarenja otpadom sa ciljem očuvanja prirodnih resursa i staništa ¹²⁷. Unutar pripadajućeg cilja *Okolišne mjere, osobito one vezane uz vodu, i metode proizvodnje koje poštuju okoliš, uključujući ekološki uzgoj* dodatno su prepoznata 4 specifična cilja: *Okolišne mjere (osobito one vezane uz vodu) i metode proizvodnje koje poštuju okoliš*, *Promicanje i pružanje tehničke pomoći za korištenje okolišno prihvatljivih uzgojnih praksi i proizvodnih tehnika*, *Upravljanje nusproizvodima kako bi se zaštitila kvaliteta vode, tla i ostalih sastavnica okoliša te Doprinos održivom korištenju prirodnih resursa i ublažavanju klimatskih promjena*.

Tako je u Tablici 21 prikazana povezanost ključnog područja Održiva proizvodnja i učinkovito upravljanje prirodnim resursima, odnosno pripadajućih mjera koje se odnose na ekološku proizvodnju, s mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Tablica 21 : Usporedba mjera Nacionalne strategije za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Mjere Nacionalne strategije za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
M1 Ulaganja	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
► 1.1. Zamjena postojeće opreme za navodnjavanje	

▶ 1.2. Ponovna upotreba vode ▶ 1.3. Ciljano navodnjavanje ▶ 1.4. Pročišćavanje otpadnih voda ▶ 1.5. Kupnja i ugradnja opreme za povećanje energetske učinkovitosti ▶ 1.6. Zaštita voda od onečišćenja ▶ 1.7. Smanjenje emisija ▶ 1.8. Upotreba kogeneracijskih ili trigeneracijskih postrojenja	M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
M2 Istraživanje i eksperimentalna proizvodnja	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
M3 Trening i razmjena najboljih praksi	M1 Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji M2 Obvezne edukacije za ekološke proizvođače M3 Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika M4 Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga M5 Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja

Izvor: Nacionalna strategija za održive operativne programe proizvođačkih organizacija u sektoru voća i povrća

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine te [Nacionalni plan razvoja održivog turizma od 2021. do 2027. godine](#)

Obzirom na početak novog programskog razdoblja, započela je i izrada Strategije održivog turizma do 2030. godine te pripadajućeg Nacionalnog plana razvoja održivog turizma od 2021. do 2027. godine koji će propisati srednjoročnu viziju razvoja za upravno područje turizma, vodeći računa o načelima održivog razvoja, srednjoročne razvojne potrebe i razvojne potencijale turizma. Cilj navedenih strateških dokumenata je odrediti prioritete i aktivnosti kako bi se ostvario razvoj

održivog i inovativnog turizma u narednih 10 godina te zadržala pozicija RH među vodećim turističkim destinacijama u pogledu sigurnosti, kvalitete, dodane vrijednosti te održivosti .

Iako nije moguće analizirati strateške dokumente čiji nacrti još nisu objavljeni, moguće je procijeniti usmjerenje istih obzirom da su prioriteti nacionalnih strateških dokumenata već definirani krovnim nacionalnim strateškim dokumentom, NRS-om, koji sadrži smjernice budućeg razvoja zemlje i svih gospodarskih grana, uključujući turizam.

Tako je u sklopu NRS-a, a u kontekstu turizma, bitno promatrati razvojni smjer *Održivo gospodarstvo i društvo* , odnosno strateški cilj *Konkurentno i inovativno gospodarstvo* koje sadrži prioriteto područje javnih politika *Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma* . Održivost, inovativnost i otpornost hrvatskog turizma postići će se ulaganjem u unaprjeđenje turističkog ekosustava, razvoj održivog prometa i povezanosti, pametnije upravljanje resursima i razvoj pametnih vještina . U Tablici 22 prikazana je povezanost prioriteta provedbenih politika NRS-a povezanih s razvojem održivog turizma te mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Tablica 22 : Povezanost prioriteta provedbe politika NRS-a povezanih s razvojem održivog turizma i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Prioriteti provedbe politika NRS-a povezani s razvojem održivog turizma	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Poticanje ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma	M26 Potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača
Povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija	
Razvoj funkcionalnih i održivih turističkih regija radi cjelovitog turističkog doživljaja i produljenja sezone kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu i promociju	M27 Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu
Turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude	
Promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu	M28 Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte

Izvor: Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine ¹³¹

Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine

Strategija i akcijski plan zaštite prirode RH doneseni su u srpnju 2017. godine, a za razdoblje od 2017. do 2025. godine. Radi se o temeljnom dokumentu zaštite prirode u RH koji sadrži pet strateških ciljeva kako bi se dugoročno očuvao i osigurao opstanak divljih vrsta i staništa u povoljnom stanju. Vizija Strategije i akcijskog plana je „Zaštićena i očuvana priroda osigurati će postojanost temeljnih vrijednosti i potencijala za daljnji razvitak RH kao zemlje sa razvijenom svijesti o značaju očuvanja prirodnog bogatstva koje pametnim, promišljenim i održivim korištenjem osigurava višestruke razvojne pravce“ .

Obzirom da se radi o strateškom dokumentu fokusiranom na zaštitu prirode, definiran je strateški cilj povezan s ekološkom proizvodnjom: *Smanjiti direktne pritiske na prirodu i poticati održivo*

korištenje prirodnih dobara te pripadajući posebni cilj *Osigurati održivo korištenje prirodnih dobara kroz sektorske planske dokumente* ¹³². Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. upravo je takav planski dokument čije su mjere osmišljene kako bi doprinijele održivom korištenju prirodnih dobara.

Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu

Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050., donesena je u veljači 2020. te predstavlja korak prema ostvarenju vizije niskougljične energije. Njome je predviđeno osiguranje prijelaza na novo razdoblje energetske politike kojom se osigurava pristupačna, sigurna i kvalitetna opskrba energijom. Strategija predstavlja širok spektar inicijativa energetske politike, kojima će se ojačati sigurnost opskrbe energijom, postupno smanjiti gubici energije i povećavati energetska učinkovitost, smanjivati ovisnost o fosilnim gorivima, povećati domaća proizvodnja i korištenje obnovljivih izvora energije .

Iako Strategijom nisu predviđene konkretne mjere, istaknuta je važnost biogospodarstva što je izravno povezano s Nacionalnim akcijskim planom razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. Tako su u pogledu biogospodarstva, odnosno održivog energetskog razvoja RH, prepoznate prednosti korištenja biomase s većim fokusom na društvene koristi koje energija iz biomase može ostvariti (zaštita vode, tla i zraka od onečišćenja, smanjenje emisija CO₂ te ruralni razvoj), nego na samo količinu proizvedene energije. Promovira se dobra praksa u proizvodnji biomase za potrebe biogospodarstva, proizvodnji energije iz biomase i korištenju nus-proizvoda nastalih iz takvih postrojenja, a minimizira prostor za proizvodne i dobavne lance biomase te postrojenja koja ne ostvaruju održivost korištenja prirodnih resursa. Takav doprinos Strategije izravno je povezan s posebnim ciljem *Doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova, očuvanju bioraznolikosti, očuvanju tla, vode i zraka od onečišćenja iz poljoprivrede* , odnosno mjerom M40 *Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja* Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu

Strategija niskougljičnog razvoja donesena u lipnju 2021. godine za razdoblje do 2030., s pogledom na 2050. godinu je nacionalna, dugoročna i višesektorska strategija, koja se odnosi na sve sektore gospodarstva i ljudske aktivnosti, a osobito je vezana za energetiku, industriju, promet, poljoprivredu, šumarstvo i gospodarenje otpadom. Svrha navedene strategije je pokrenuti promjene koje će doprinijeti smanjenju emisije stakleničkih plinova i koje će omogućiti razdvajanje gospodarskog rasta od emisije stakleničkih plinova. RH kao dio EU-a dijeli klimatsku ambiciju iskazanu u europskom zelenom planu koja se odnosi na postizanje klimatske neutralnosti EU-a do 2050. godine .

Strategijom niskougljičnog razvoja prepoznate su potrebe koje se izravno odnose i na ekološku proizvodnju: *Održivo gospodarenje poljoprivrednim područjima* , *Održiva i ekološka proizvodnja* , *Upotreba mineralnog gnojiva u skladu s uvjetima dobre poljoprivredne prakse i adekvatno zbrinjavanje organskog gnojiva* te *Integralni pristup razvoju poljoprivrede* . Ključni ciljevi tj. pripadajuće smjernice čija je povezanost s mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. prikazana u Tablici 23 jesu: *Postizanje održivog razvoja temeljenog na znanju i konkurentnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika i učinkovitim korištenjem resursa* te *Povećanje sigurnosti opskrbe energijom, održivost energetske opskrbe, povećanje dostupnosti energije i smanjenje energetske ovisnosti* ¹³⁴ .

Tablica 23 : Povezanost smjernica Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Smjernice Strategije niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Izraditi studiju mogućnosti sadnje brzorastućih vrsta i potaknuti nekoliko pilot projekata. Potrebno je razraditi i predložiti modele za poticanje inovativnih integriranih projekata, poljoprivrede, energetike i proizvodnje hrane. Provedba nacionalnih istraživanja s ciljem definiranja stvarnih potencijala za povećavanje ponora ugljika u poljoprivrednim tlima, kroz sekvencijalnu organskog ugljika u tlu, posebno kod kombinacija sustava minimalne obrade i pokrovnih međusjeka kod uzgoja žitarica, unaprjeđenja primjene organskih gnojiva i agrošumarstva. Nacionalna istraživanja novih sorti koje su otpornije na sušu ili bolesti, odnosno imaju manji ukupni ugljični otisak te poticaji za prelazak i prilagodbe cijelog proizvodnog lanca na proizvodnju novih poljoprivrednih vrsta. Poticati projekte kojima se unaprjeđuju sustavi zaštite poljoprivrednog zemljišta kao neobnovljivog prirodnog resursa Republike Hrvatske. Potrebno je poticati projekte razvoja informatičkih tehnologija koje se primjenjuju u preciznoj poljoprivredi i istraživanja vezano za njihovu primjenu u praksi.	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Planira se izgradnja hidromelioracijskih zahvata i sustava zaštite od prirodnih nepogoda na što većem broju poljoprivrednih površina. Izgradnja sustava odvodnje, navodnjavanja te zaštite od prirodnih nepogoda na najmanje 40% poljoprivrednih površina što će utjecati na emisije N₂O.	M39 - Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
Nastavak uvođenja bioplinskih postrojenja na gospodarstvima, čime bi 30% ostataka primarne biomase svinja, goveda i peradi	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja

trebalo biti obrađeno na digestorima.

Povezivanje mjera ublažavanja emisije stakleničkih plinova s mjerama prilagodbe klimatskim promjenama.

Izvor: Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu

Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu

U travnju 2020. godine donesena je prva nacionalna Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu, s obrađenim sektorima koji su najviše ranjivi u odnosu na klimatske promjene.

Obzirom da je u sklopu europskog zelenog plana postavljen strateški pristup u borbi protiv klimatskih promjena, RH je ovu Strategiju donijela u svrhu strateškog pristupa procesu prilagodbe realnosti klimatskih promjena, odnosno ostvarenja postavljene vizije „RH otporna na klimatske promjene”¹³⁵. Da bi se to postiglo određeni su sljedeći ciljevi: *Smanjiti ranjivost prirodnih sustava i društva na negativne utjecaje klimatskih promjena*, *Povećati sposobnost oporavka nakon učinaka klimatskih promjena* te *Iskoristiti potencijalne pozitivne učinke, koji također mogu biti posljedica klimatskih promjena*. Strategija prilagodbe određuje prioritetne mjere i koordinirano djelovanje kroz kratkotrajne akcijske planove te praćenje provedbe mjera¹³⁵. Iako su mjere Strategije odvojene za sektor poljoprivrede i akvakulture, sve su fokusirane na prilagodbu klimatskim promjenama te su izravno povezane s pojedinim mjerama Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. kao što je prikazano u Tablici 24.

Tablica 24 : Povezanost mjera Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu i mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Mjere Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu koje se odnose na poljoprivredu	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Provedba ogledno-istraživačkog programa prilagodbe klimatskim promjenama u poljoprivredi	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
Primjena primjerene obrade tla (npr. konzervacijska obrada tla i ostali načini reducirane obrade tla)	M13 Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala
Uzgoj vrsta i sorti poljoprivrednih kultura za prehrambeni i neprehrambeni lanac te pasmina domaćih životinja koje su otpornije na klimatske promjene	M16 Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i

Povećanje prihvatnog kapaciteta poljoprivrednog tla za vodu	sadnog materijala
Integriranje rizika od klimatskih promjena pri razvoju sustava navodnjavanja	
Primjena antierozivnih mjera	
Obnova i izgradnja građevina za melioracijsku odvodnju	
Osiguranje poljoprivredne proizvodnje od proizvodnih gubitaka uzrokovanih nepovoljnim klimatskim prilikama	M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini
	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
	M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda
	M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture
	M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva
	M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
	M40 Potpore za povećanje bioraznolikosti
Mjere Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu koje se odnose na akvakulturu	Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.
Jačanje sektora ulaganjem u razvoj novih tržišta i proširenjem ponude	M17 Potpore za ekološku proizvodnju po površini
Jačanje kapaciteta za procjenu budućeg stanja sektora zbog utjecaja klimatskih promjena	
Jačanje otpornosti prirodnih resursa (more) prilagodljivim upravljanjem ribarstvom	M18 Potpora za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača
Jačanje kapaciteta akvakulture većim uzgojem organizama na nižim trofičkim razinama i novih oblika uzgoja	
Jačanje kapaciteta akvakulture uzgojem u recirkulacijskim sustavima	M19 Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih

	proizvoda M37 Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture M38 Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva M39 Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja
--	---

Izvor: Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu

Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine

Integrirani nacionalni i energetske klimatski plan donesen je u prosincu 2019. godine, za desetogodišnje razdoblje od 2021. do 2030. godine. Njime se daje pregled trenutačnog energetskog sustava i stanja u području energetske i klimatske politike. Također su utvrđeni ciljevi za svaku od pet ključnih dimenzija energetske unije te odgovarajuće politike i mjere za ostvarivanje tih ciljeva. U Integriranom energetskom i klimatskom planu posebna pozornost posvećena je ciljevima do 2030. godine, koji uključuju smanjenje emisija stakleničkih plinova, energiju iz obnovljivih izvora, energetsku učinkovitost i elektroenergetsku međusobnu povezanost .

Iako se radi o strateškom dokumentu fokusiranom na energetske ciljeve, pojedine mjere osmišljene su kako bi doprinijele razvoju održive poljoprivrede. Tako je u sklopu Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana navedeno kako „u okviru dimenzije *dekarbonizacija* , važnu ulogu ima poljoprivredni sektor – kako u kontekstu vlastitih emisija, tako i u kontekstu njegova doprinosa korištenju obnovljivih izvora“ ¹³⁷ . U sklopu cilja *Uklanjanje stakleničkih plinova* , tj. dimenzije *Dekarbonizacija* , predviđeno je 15 mjera orijentiranih na sektor poljoprivrede. Iako su sve usmjerene na održivu poljoprivredu iz energetske perspektive, bitno je spomenuti jednu izravno povezanu s ekološkom proizvodnjom: *Poboljšanje metoda primjene organskih gnojiva - Istraživanja povećanja sekvenciranja ugljika u tlu unaprjeđenjem metodologije primjene organskih gnojiva* ⁴¹ . Navedena mjera izravno je povezana s mjerom M38 *Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture* Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

8. FINANCIRANJE

Analiza relevantnih izvora financiranja programskog razdoblja 2021. – 2027. u sektoru akvakulture, odnosno 2023. – 2027. u sektoru poljoprivrede obuhvaća programe te pripadajuće potporne mjere na razini EU-a te nacionalnoj razini koji su na raspolaganju poljoprivrednicima i subjektima koji se bave akvakulturom. U središtu programskih razdoblja je postizanje ciljeva europskog zelenog plana koji su prvenstveno usmjereni na očuvanje okoliša i klime, povećanje biološke raznolikosti te dobrobiti životinja. Ekološka poljoprivreda i akvakultura imaju značajnu ulogu u postizanju navedenih ciljeva te se stoga raznim programima i mjerama potiče njihov razvoj. Nastavno na navedeno, u okviru ovog poglavlja prikazan je pregled osnovnih izvora financiranja koji su na raspolaganju za podupiranje subjekata koji se bave ekološkom poljoprivredom i akvakulturom, ali i pregled ostalih izvora financiranja u razdoblju 2021. – 2027. koji nisu isključivo usmjereni na to područje, ali i na koje ekološki subjekti mogu aplicirati. S obzirom da su u trenutku izrade Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. bile dostupne informacije o izvorima financiranja na raspolaganju do kraja 2027. godine, izvori financiranja do kraja 2030. godine bit će identificirani vrednovanjem Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. na sredini razdoblja (više u poglavlju 10. *Okvir za praćenje i vrednovanje*).

8.1. DOSTUPNI IZVORI FINANCIRANJA NA EUROPSKOJ RAZINI U SEKTORU EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE I AKVAKULTURE DO 2027. GODINE

Osnovni okvir za podupiranje razvoja ekološke poljoprivrede dan je Zajedničkom poljoprivrednom politikom, a ekološke akvakulture Zajedničkom ribarstvenom politikom. Također, važan izvor financiranja ekološkog sektora čine i sami programi Unije, a kohezijska politika omogućuje smanjenje razlika u stupnju razvoja država članica u raznim sektorima.

Zajednička poljoprivredna politika 2023. – 2027.

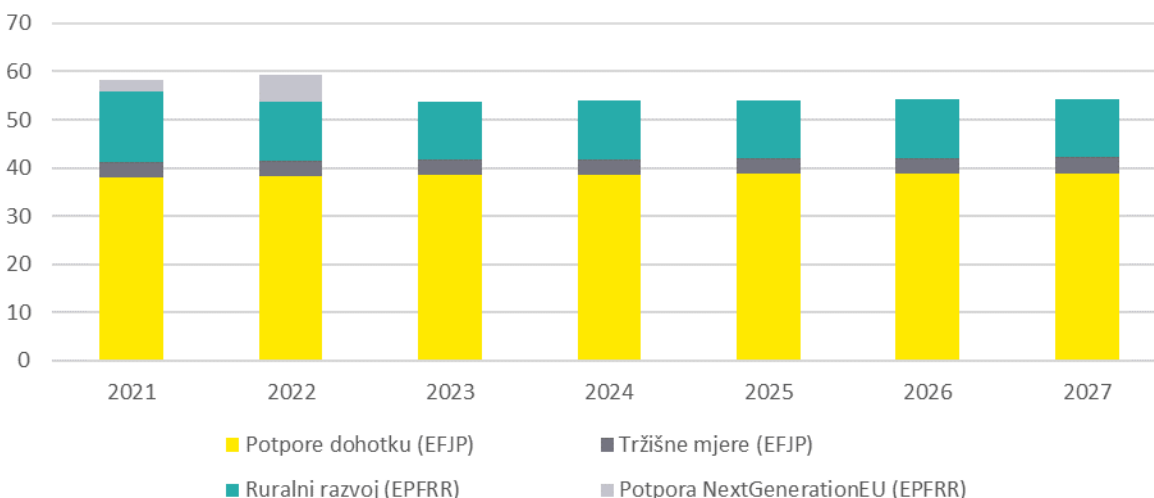
Usljed pandemije COVID-19 koja se raširila Europom početkom 2020. godine, programski okvir koji je uređivao Zajedničku poljoprivrednu politiku u razdoblju 2014. – 2020. je produžen do kraja 2022. godine te je donesena Uredba (EU) 2020/2220 kojom su utvrđene prijelazne odredbe za potporu iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) . Nastavno na navedeno, 2. prosinca 2021. Vijeće EU-a je usvojilo okvir za ZPP u razdoblju 2023. – 2027.

Sukladno Višegodišnjem financijskom okviru 2021. – 2027., za Zajedničku poljoprivrednu politiku u financijskom razdoblju 2021. – 2027. alocirano je ukupno 386,6 milijardi EUR na razini cijele EU koji su podijeljeni između dva fonda (tzv. *dva stupa ZPP-a*):

- ▶ Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u okviru kojeg je alocirano 291,1 milijardi EUR, od čega će do 270 milijardi EUR biti osigurano za programe potpore dohotku (izravna plaćanja), dok će preostala sredstva biti namijenjena potpori poljoprivrednih tržišta te
- ▶ Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) koji uključuje ukupno 95,5 milijardi EUR, a uključuje financiranje mjera ruralnog razvoja te sredstva iz instrumenta Next Generation EU.

Detaljna alokacija sredstava ZPP-a za cijelu EU predstavljena je na grafikonu niže.

Grafikon 48: Alokacije ZPP-a 2021. – 2027. u milijardama EUR

Izvor: Europska komisija

U okviru ZPP-a za spomenuto razdoblje, **financijska alokacija za Republiku Hrvatsku iz EFJP-a iznosi 2,6 milijardi EUR, dok iz EPFRR-a iznosi 2,1 milijarde EUR** te su konkretna područja financiranja definirana Strateškim planom ZPP-a (više informacija u poglavlju 8.2.).

Zajednička ribarstvena politika 2021. – 2027.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) financijski je instrument koji doprinosi daljnjoj potpori Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) te provedbi Integrirane pomorske politike (IPP) EU-a. U financijskom razdoblju 2021. – 2027. fond pomaže ribarima u prelasku na održivo ribarstvo, podupire obalne zajednice u diversifikaciji gospodarstava, financira projekte kojima se otvaraju nova radna mjesta i poboljšava kvaliteta života duž europskih obala te podupire održivi razvoj akvakulture i provedbu pomorske politike.

U razdoblju 2021.-2027. EFPR izdvaja 6,1 milijardu EUR za održivo ribarstvo i očuvanje ribarskih zajednica. Unutar EFPR-a alocirano je 5,3 milijarde EU za upravljanje ribarskim flotama i akvakulturom, dok je preostali iznos osiguran za financiranje znanstvenog savjetovanja, kontrole i provjere, tržišnih podataka te pomorskog nadzora i sigurnosti. **Za RH u spomenutom razdoblju alocirano je ukupno 243.687.047 EUR.**

Kohezijska politika

Fokus kohezijske politike je održiva gospodarska konkurentnost kroz istraživanje i inovacije, digitalnu transformaciju, ostvarenje ciljeva europskog zelenog plana kao i promicanje europskog stupa socijalnih prava. S tim u vezi, unutar kohezijske politike na razini cijele EU je alocirano ukupno 372,6 milijarde EUR u okviru tri fonda predstavljena u nastavku.

Europski fond za regionalni razvoj (ERFR)

EFRR pridonosi jačanju ekonomske i socijalne kohezije u EU uklanjanjem nejednakosti između regija. Iz EFRR-a podupiru se između ostalog sljedeće aktivnosti koje mogu provoditi i ekološki subjekti :

- ▶ **ulaganja u infrastrukturu;**
- ▶ **aktivnosti za primijenjeno istraživanje i inovacije, uključujući industrijsko istraživanje, eksperimentalni razvoj i studije izvedivosti;**
- ▶ **ulaganja u pristup uslugama;**
- ▶ **produktivna ulaganja u MSP-ove i ulaganja usmjerena na očuvanje postojećih radnih mjesta i otvaranje novih radnih mjesta;**
- ▶ **oprema, softver i nematerijalna imovina;**
- ▶ **umrežavanje, suradnja, razmjena iskustava i aktivnosti koje uključuju inovacijske klastere, među ostalim i između poduzeća, istraživačkih organizacija i tijela javne vlasti.**

Za cijelu EU razdoblju 2021. – 2027. alocirano je ukupno 266 milijarde EUR iz EFRR-a , a za Republiku Hrvatsku dostupno je ukupno 5.356 milijuna eura .

Kohezijski fond

Iz Kohezijskog fonda, aktualno za poljoprivredu, odnosno ekološku poljoprivredu, podupiru se ulaganja u području okoliša, uključujući ulaganja povezana s održivim razvojem i energijom koja donosi koristi za okoliš kao što je primjerice obnovljiva energija .

Za cijelu EU u razdoblju 2021. – 2027. alocirano je ukupno 48 milijarde EUR iz Kohezijskog fonda, a za Republiku Hrvatsku dostupno je ukupno 1.547 milijuna eura ¹⁴⁶ .

Europski socijalni fond plus (ESF+)

Europski socijalni fond plus (ESF+) glavni je fond EU-a za ulaganje u ljudski kapital te je bitan financijski instrument za provedbu europskog stupa socijalnih prava, otvaranje novih radnih mjesta i stvaranje pravednog i socijalno uključivog društva. ESF+ nastoji razviti ljudski kapital, a u kontekstu poljoprivrede, ovaj fond može biti od koristi za razvoj i poboljšanje uvjeta u ruralnim područjima kroz sufinanciranja primjerice zapošljavanja, obrazovnih programa, itd.

Za cijelu EU u razdoblju 2021. – 2027. alocirano je ukupno 99 ,3 milijarde EUR iz ESF+, a z a Republiku Hrvatsku dostupno je ukupno 1.983 milijuna eura ¹⁴⁶ .

Sredstva iz navedenih europskih fondova namijenjena RH, RH koristi u okviru operativnih programa predstavljenih u sljedećem potpoglavlju.

Mehanizam za oporavak i otpornost

Mehanizam za oporavak i otpornost uspostavljen je kao odgovor na pandemiju COVID-19 te osigurava potporu od 723,8 milijardi EUR za reforme i ulaganja država članica koja se pruža kroz zajmove (385,8 milijardi EUR) i bespovratna sredstva (338 milijardi EUR) . Cilj Mehanizma je poboljšati otpornost i održivost gospodarstava država članica EU-a te ih pripremiti za nove izazove s kojima će se susresti u zelenoj i digitalnoj tranziciji, osim toga cilj je ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije COVID-19. Mehanizam za oporavak i otpornost temeljen je na šest stupova: zelena tranzicija, digitalna transformacija, gospodarska kohezija, produktivnost i konkurentnost, socijalna i teritorijalna kohezija, otpornost zdravstvenih, gospodarskih i socijalnih sektora i institucija te politike za sljedeću generaciju.

Države članice ostvaruju potporu u okviru Mehanizma kroz nacionalne planove oporavka i otpornosti, a **RH je u ovom programskom razdoblju na raspolaganju ukupno 6,3 milijardi EUR** . Nacionalni plan RH, odnosno ulaganja u poljoprivredu unutar tog dokumenta, detaljnije su predstavljeni u potpoglavlju 8.2.

LIFE program

U programskom razdoblju 2021. – 2027. program Unije - LIFE podržava ciljeve europskog zelenog plana u području razvoja EU-a prema modernom, resursno učinkovitom i konkurentnom gospodarstvu. Ukupne vrijednosti 5,432 milijarde eura, program LIFE sastoji se od dva područja financiranja i pripadajućih potprograma:

- ▶ **Okoliš** s potprogramima *Priroda i bioraznolikost* (2,143 milijarde EUR) te *Kružno gospodarstvo i kvaliteta života* (1,345 milijarde EUR),
- ▶ **Djelovanje u području klime** s potprogramima *Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama* (0,947 milijarde EUR) te *Prijelaz na čistu energiju* (0,997 milijarde EUR) .

Prihvatljivi prijavitelji za financiranje iz LIFE programa su sve pravne osobe iz EU te se u okviru istog potiče i financiranje inovativnih rješenja u poljoprivredi kao i razvoj održivih poljoprivrednih praksi koje se primjenjuju u područjima klime, vode, tla, bioraznolikosti i otpada.

Program jedinstvenog tržišta

Program jedinstvenog tržišta čiji je ukupni proračun 4,2 milijarde EUR objedinjuje niz aktivnosti koje su se prethodno financirale odvojeno, a cilj mu je pružiti integrirani paket za potporu i jačanje upravljanja jedinstvenim tržištem , odnosno:

- ▶ Omogućiti bolje funkcioniranje unutarnjeg tržišta (13% ukupnog proračuna),
- ▶ Ojačati konkurentnost EU poduzeća, posebno malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi) (24% ukupnog proračuna),
- ▶ Razviti djelotvorne europske norme te međunarodne norme financijskog i nefinancijskog izvještavanja i revizije (5% ukupnog proračuna),
- ▶ Pružiti još veće zaštite potrošačima (5% ukupnog proračuna),
- ▶ Promicati zdravlje ljudi, životinja i bilja te dobrobiti životinja (40% ukupnog proračuna),

- ▶ Uspostaviti okvir za financiranje visokokvalitetnih statistika (13% ukupnog proračuna).

Poljoprivrednici, odnosno ekološki poljoprivrednici RH mogu ostvariti potpore iz više područja ovog Programa kako bi ostvarili višu konkurentnost kako na EU tržištu, tako i na nacionalnoj razini. Posebno valja spomenuti područje vezano uz sigurnost hrane gdje se između ostalog financijska podrška daje održivoj proizvodnji i konzumaciji hrane, poboljšanju učinkovitosti, efikasnosti i pouzdanosti službenih kontrola, poboljšanju dobrobiti životinja te sprečavanju, kontroli i iskorjenjivanju životinjskih i biljnih bolesti.

Osim toga potrebno je spomenuti i program obuke *Better Training for Safer Food* (BTSF, hrv. Bolja obuka za sigurniju hranu), inicijativu Europske komisije za poboljšanje znanja o pravilima EU-a koja se odnose na zakone o hrani i hrani za životinje, zdravlje i dobrobit životinja, kao i pravila o zdravlju bilja i proizvodima za njihovu zaštitu te implementaciju istih .

BTSF akademija (eng. *BTSD Academy*) je jedinstven portal za učenje i informiranje o aktivnostima BTSF-a za nadležna tijela i dionike država članica, ali i one iz zemalja izvan EU-a. Putem portala mogu se dobiti relevantne informacije, smjernice te dobiti pristup:

- ▶ Tečajevima osposobljavanja (e-učenje, tečajevi 1 na 1, virtualne učionice),
- ▶ Biblioteci materijala za obuku, objavljena izvješća i pozivi na podnošenje ponuda,
- ▶ Kontaktni podaci za nacionalne kontaktne točke BTSF-a.

Obzor Europa

Obzor Europa okvirni je program EU-a za istraživanja i inovacije te se sastoji od tri stupa: Izvrsna znanost, Globalni izazovi i europska industrijska konkurentnost te Inovativna Europa. Ukupni proračun programa iznosi više od 95,5 milijardi EUR u razdoblju 2021. – 2027. , dok je za drugi stup izdvojeno 53,5 milijardi EUR.

Unutar drugog stupa Globalni izazovi i europska industrija u kontekstu poljoprivrede, odnosno ekološke poljoprivrede valja izdvojiti **klaster 6: Hrana, biogospodarstvo, prirodni resursi, poljoprivreda i okoliš** . Za ovaj klaster izdvojeno je 8,952 milijarde EUR . Europska komisija navodi sljedeće područja intervencije unutar klastera 6 :

- ▶ Promatranje okoliša,
- ▶ Poljoprivreda, šumarstvo i ruralna područja,
- ▶ Kružni sustavi,
- ▶ Prehrambeni sustavi,
- ▶ Biološka raznolikost i prirodni resursi,
- ▶ Mora, oceani i unutarnje vode,

► Sustavi bioinovacija u EU,

► Biogospodarstvo.

Nastavno na navedeno, Obzor Europa je program kojim mnogi ekološki subjekti mogu financirati istraživanja u području ekološke poljoprivrede.

Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT) – EIT Food

Na razini EU-a također valja spomenuti inicijativu EIT Food Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT), vodeću europsku inicijativu za inovacije u hrani koja radi na poboljšanju održivosti, zdravlju i pouzdanosti prehrambenog sustava . Uz potporu EU-a, inicijativa EIT Food ulaže u projekte, organizacije i pojedince koji dijele njihove ciljeve za uspostavljanjem zdravijeg i održivijeg prehrambenog sustava.

Ova inicijativa provodi se u sklopu EIT-a čija su područja financiranja usklađena s programom Obzor Europa, istraživačkim i inovacijskim programom EU-a za razdoblje od 2021. do 2027. S proračunom od gotovo 3 milijarde EUR, što predstavlja povećanje od 25% u odnosu na prethodno razdoblje financiranja, EIT će potaknuti oporavak gospodarstva, kao i zelenu i digitalnu tranziciju za izgradnju održivijeg i otpornijeg društva .

Aktivnosti EIT Food-a u Hrvatskoj od 2018. godine provodi TERA Tehnopolis d.o.o. U sklopu EIT Food provodi se stručno usavršavanje studenata u vodećim europskim tvrtkama u području proizvodnje hrane, edukacija djelatnika državne, regionalne uprave i lokalne samouprave te se potiče izrada inovativnih poslovnih planova. Kroz programe koji su dostupni i u Hrvatskoj nastoje se pružiti raznovrsne mogućnosti kao što su stažiranja i rad mladih (*RIS Fellowship, RIS Talents*), aktivnosti koje nastoje spojiti mlade stručnjake,iskusne poduzetnike i javni sektor (*TeamUp, EIT Food Government Executive Academy*) te druge aktivnosti koje nastoje podržati i povezati start-up tvrtke s drugim dionicima prehrambenog sektora kako bi se dijelila znanja i pružile nove mogućnosti ili pružila financijska potpora od 3 do 10 tisuća eura (*EIT Jumpstarter, EIT Food Accelerator Network, EIT Food Seedbed, Test Farms*) i sl.

InvestEU program

U kontekstu financiranja poljoprivrede, odnosno ekološke poljoprivrede, valja spomenuti i program InvestEU pokrenut 2021. godine, koji povezuje Europski fond za strateška ulaganja i 13 drugih financijskih instrumenata EU-a. Potičući više od 372 milijarde EUR ulaganja u razdoblju od 2021. do 2027., program InvestEU ima za cilj dodatno poticati održiva ulaganja, inovacije i otvaranja radnih mjesta u Europi . InvestEU ulaganja su svrstana u četiri područja politike (tzv. prozora) koji su važni politički prioriteti EU-a te su primjenjivi i u poljoprivredi:

► Održiva infrastruktura – 9,9 milijardi EUR

○ Financiranje projekata u području održive energije, digitalne povezanosti, kružnog gospodarstva, okolišne infrastrukture i sl.

► Istraživanje, inovacije i digitalizacija – 6,6 milijardi EUR

- Financiranje projekata istraživanja i inovacija te plasiranje rezultata na tržište, digitalizacija industrije i sl.

- ▶ Mala i srednja poduzeća (MSP) – 6,9 milijardi EUR

- Olakšavanje pristupa financiranju MSP-ovima, uključujući potporu onima na koje je negativno utjecala kriza uslijed pandemije COVID-19.

- ▶ Socijalna ulaganja i vještine – 2,8 milijardi EUR

- Financiranje projekata razvoja vještina, obrazovanja, osposobljavanja i druga socijalna pitanja.

Prema informacijama Europske komisije ulaganja u poljoprivredu, odnosno ekološku poljoprivredu, mogu biti podržana kroz sva četiri prozora InvestEU , kao na primjer ruralna infrastruktura (1. prozor), istraživanja u poljoprivredi (2. prozor), mala i srednja poljoprivredna poduzeća (3. prozor) te poduzetnice u ruralnim područjima (4. prozor).

8.2. DOSTUPNI IZVORI FINANCIRANJA NA NACIONALNOJ RAZINI U SEKTORU EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE I AKVAKULTURE DO 2027. GODINE

Dostupna sredstva na razini EU-a, Hrvatskoj su raspoloživa u okviru pripadajućih operativnih programa te Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike 2023. – 2027. (SP ZPP-a)

Prema Prijelaznoj uredbi o zajedničkoj poljoprivrednoj politici od 23. prosinca 2020. godine programi ruralnog razvoja su uvjetno produljeni za 2021. i 2022. godinu, tijekom kojih je osigurano 26,8 milijardi EUR iz proračuna EPFRR-a za razdoblje 2021. – 2027 . **Prema raspodjeli potpore Unije za ruralni razvoj u prijelaznom razdoblju Republici Hrvatskoj dodijeljena su 363 milijuna EUR u 2021. godini, dok je u 2022. na raspolaganju 297,5 milijuna EUR, te ukupno 910,6 milijuna EUR dodatnih sredstava u prijelaznom razdoblju .** Od 2023. sve nove mjere ruralnog razvoja integriraju se u nacionalne strateške planove u okviru ZPP-a, a financijska konstrukcija Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike 2023. -2027. za RH prikazana je u tablici niže.

Tablica 25 : Financijska konstrukcija SP ZPP-a 2023. - 2027.

Vrsta potpore	% alokacije	Iznos potpore, EUR
Izravna plaćanja		
Osnovna potpora dohotku	38%	712.063.450,30
Dodatna preraspodjela potpora	20%	374.770.237,00
Dodatna potpora za mlade poljoprivrednike	2%	37.477.023,70
Dobrovoljni programi za klimu i okoliš (eko-scheme)	25%	468.462.796,25
Proizvodno vezana potpora	15%	281.077.677,75
Ukupno – Izravna plaćanja	100%	1.873.851.185,00
Sektorske investicije		
Vinska omotnica	79%	41.640.000
Pčelarski program	18%	9.566.450

Voće i povrće	3%	1.765.605
Ukupno – Sektorske investicije	100%	52.972.055,00
Ruralni razvoj		
Klima, okoliš i ostale obveze upravljanja	26%	379.100.541
Područja s prirodnim ograničenjima	10%	145.807.901
Specifična ograničenja zbog obveznih zahtjeva (NATURA šume)	1%	14.580.790
Ulaganja	41%	597.812.392
Mladi poljoprivrednici	5%	72.903.950
Upravljanje rizicima	4%	58.323.160
Suradnja (LEADER, EIP, PO oznake)	7%	102.065.530
Razmjena znanja i iskustva	2%	29.161.580
Tehnička pomoć	4%	58.323.160
Ukupno – Ruralni razvoj	100%	1.458.079.005
Ukupno SP ZPP-a		3.395.312.245

Izvor: Nacionalni strateški plan ZPP-a, Ministarstvo poljoprivrede

Za financiranje ekološke poljoprivrede važno je spomenuti mjeru *Suradnja i Sustav znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS)* kao i sljedeće intervencije iz SP ZPP-a:

- ▶ Ekološki uzgoj,
- ▶ Potpora za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda,
- ▶ Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju,
- ▶ Potpora za ulaganja u obnovljive izvore energije,
- ▶ Neproizvodna ulaganja u poljoprivredi za prirodu i okoliš,
- ▶ Potpora sustavu javnog navodnjavanja,
- ▶ Potpora za uspostavu i rad proizvođačkih organizacija,
- ▶ Potpora za EIP operativne skupine,
- ▶ Podrška za prijenos znanja i inovacija,
- ▶ Podrška pružanju savjetodavnih usluga.

Program za pomorstvo i ribarstvo RH 2021. – 2027.

Program za pomorstvo i ribarstvo RH jedinstveni je dokument koji sadrži određene prioritete i ciljeve koji se trebaju ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranih sredstvima Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFRPA). Prema Uredbi 2021/1139 o uspostavi EFPA, izdvojena sredstva za RH u programskom razdoblju iznose ukupno

243.687.047 EUR . Prijedlog postotnih alokacija po prioritetima za razdoblje 2021. – 2027. prikazan je u tablici niže.

Tablica 26: Postotne alokacije po prioritetima Programa za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje 2021. – 2027.

Sektor	Prijedlog postotne alokacije	Prijedlog alociranog iznosa, EUR
Gospodarski ribolov na moru i slatkim vodama	43%	104.785.430,21
Dodatna preraspodjela potpora	26%	63.358.632,22
Dodatna potpora za mlade poljoprivrednike	10%	24.368.704,70
Dobrovoljni programi za klimu i okoliš (eko-sheme)	9%	21.931.834,23
Proizvodno vezana potpora	12%	29.242.445,64
Ukupno	100%	243.687.047

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi, Nove prilike za pomorstvo i ribarstvo

Nacionalni program EFPRA uključivat će mjere namijenjene suočavanju s posebnim izazovima RH. Trenutno su putem anketnog upitnika dostupne predložene mjere u sklopu 5 područja, a to su ribolov, akvakultura, prerada proizvoda ribarstva i akvakulture, tržište proizvoda ribarstva i akvakulture te lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (FLAG-ovi). U kontekstu Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. valja izdvojiti mjere koje se odnose na akvakulturu te ekološku proizvodnju u akvakulturi, a to su:

► Akvakultura

- Proizvodna ulaganja u akvakulturi,
- Ekološka proizvodnja u akvakulturi,
- Inovacije u akvakulturi,
- Osiguranje u akvakulturi,
- Akvakultura koja osigurava zaštitu okoliša,
- Zdravlje i dobrobit akvakulturnih životinja,
- Povećanje potencijala akvakulturnih lokaliteta,
- Partnerstva između znanstvenika i uzgajivača,
- Savjetodavne usluge u akvakulturi,
- Štete od predatora,

► Prerada proizvoda ribarstva i akvakulture

- Proizvodna ulaganja u preradu proizvoda ribarstva i akvakulture,

► **Tržište proizvoda ribarstva i akvakulture:**

- Stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture,
- Organizacije proizvođača.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026. (NPOO)

NPOO obuhvaća period od 2021. do 2026. godine, a ulaganja u poljoprivredu unutar ovog programa iznose 988 milijuna HRK (podkomponenta *C1.5. Unaprjeđenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom*). Cilj ovih ulaganja je povećanje prehrambene sigurnosti te konkurentnosti hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora kroz četiri različite reforme. Prema informacijama Vlade RH ove reforme i investicije obuhvaćaju aktivnosti koje su usmjerene na unaprjeđenje i jačanje proizvodnje u poljoprivredi te učinkovitije korištenje proizvodnih resursa, uz digitalizaciju procedura i procesa u poljoprivredi. U tablici je dan pregled reformi i investicija za financiranje poljoprivrede.

Tablica 27: Investicije i reforme za podupiranje sektora poljoprivrede u okviru NPOO-a

Reforma/investicija		Razdoblje provedbe	Procijenjeni trošak (HRK)
C1.5. R1	Uspostava mreže logističke infrastrukture za jačanje proizvodno tržišnog lanca u sektoru voća i povrća		616.000.000
C1.5. R1-I1	Izgradnja i opremanje logističko distributivnih centara za voće i povrće	1/2021. - 6/2026.	610.000.000
C1.5. R1-I2	Jačanje položaja i prepoznatljivosti proizvođača u lancu opskrbe hranom	3/2023. -6/2026.	6.000.000
C1.5. R2	Unaprjeđenje sustava za restrukturiranje poljoprivrednog zemljišta i komasaciju		263.000.000
C1.5. R2-I1	Komasacija poljoprivrednog zemljišta	4/2021.-3/2026.	250.000.000
C1.5. R2-I2	Program trajnog praćenja stanja (monitoring) poljoprivrednog zemljišta	6/2021. -6/2025.	13.000.000
C1.5. R3	Digitalna transformacija poljoprivrede		77.000.000
C1.5. R3-I1	Uspostava digitalnih javnih usluga	2/2020. -9/2025.	14.000.000
C1.5. R3-I2	Pametna poljoprivreda	2/2020. -12/2025.	50.000.000
C1.5. R3-I3	Sustav sljedivosti	6/2021. -9/2023.	13.000.000
C1.5. R4	Unaprjeđenje sustava doniranja hrane		32.000.000
C1.5. R4-I1	Infrastrukturno opremanje banke hrane i posrednika u lancu doniranja hrane	6/2021. -6/2023.	30.000.000
Ukupno			988.000.000

Izvor: Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. (OPKK)

OPKK je financiran iz EFRR-a i Kohezijskog fonda te je za njega alocirano ukupno 6,7 milijardi EUR s ciljem jačanja gospodarstva kroz digitalnu i zelenu tranziciju, digitalizaciju javne uprave, poboljšanje povezanosti i mobilnosti te jačanja kvalitete života stanovništva RH. U okviru OPKK definirano je ukupno šest prioriteta kako je prikazano na slici u nastavku.

Slika 11: Prioriteti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2021. - 2027.

Prioritet 1	Jačanje gospodarstva ulaganjem u istraživanje i inovacije, podupiranjem poslovne konkurentnosti, digitalizacije i razvojem vještina za pametnu specijalizaciju	Cilj politike 1. Pametnija Europa	Alokacija na razini prioriteta 8,7 mlrd. HRK
Prioritet 2	Jačanje digitalne povezivosti	Cilj politike 1. Pametnija Europa	Alokacija na razini prioriteta 1,2 mlrd. HRK
Prioritet 3	Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, prilagodbe na klimatske promjene, sprečavanje rizika, zaštita okoliša i održivosti resursa	Cilj politike 2. Zelenija Europa	Alokacija na razini prioriteta 12 mlrd. HRK
Prioritet 4	Razvoj održive intermodalne urbane mobilnosti, kao dio prijelaza na niskougljično gospodarstvo	Cilj politike 2. Zelenija Europa	Alokacija na razini prioriteta 1,5 mlrd. HRK
Prioritet 5	Razvoj održive, pametne i sigurne mobilnosti	Cilj politike 3. Povezaniya Europa	Alokacija na razini prioriteta 7,6 mlrd. HRK
Prioritet 6	Jačanje zdravstvenog sustava, promicanje socijalnog uključivanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja	Cilj politike 4. Uključiva Europa	Alokacija na razini prioriteta 4,2 mlrd. HRK

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi, Operativni programi Republike Hrvatske 2021. – 2027, OPKK.

U sklopu OPKK osigurava se odgovarajuća pokrivenost i kapaciteti za sektore koji su ključni za oporavak i otpornost, pa tako i za sektor poljoprivrede, igra ključnu ulogu u potpori gospodarske obnove ruralnih područja, nadopunjujući aktivnosti koje podupire i EPFRR, kao što su poticanje konkurentnosti poljoprivrede, osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima te utjecaj na klimu i okoliš, kao i postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih područja i zajednica, uključujući stvaranje i održavanje radnih mjesta.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027. (OPULJP)

OPULJP je financiran iz ESF+ s ciljem jačanja ekonomije i društva kroz postizanje više razine zaposlenosti i aktivnosti, kvalitetnog i dostupnog obrazovanja povezanog s tržištem rada, snažnog sustava socijalne zaštite te kvalitetnih i dostupnih zdravstvenih usluga. Kroz ESF+ će se ulagati u sljedeće sektore: tržište rada, obrazovanje i cjeloživotno učenje, socijalno uključivanje, zdravstvo. Proračun OPULJP-a iznosi 1.982.570.912 EUR.

U sklopu Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. predložene mjere uključuju i mjeru koja bi poticala zapošljavanje nove radne snage na poljoprivrednim gospodarstvima, ali druge mjere koje bi pružile ekološkim proizvođačima potrebne edukacije, savjetovanja i informiranje iz potrebnih područja, koji bi se mogli financirati putem Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali.

8.3. POBOLJŠANJE UČINKOVITOSTI MJERA POTPORE I FINACIJSKIH INSTRUMENTATA

Prilikom provedbe Analize trenutnog stanja koja je između ostalog uključivala i analizu mjera potpore i finacijskih instrumenata u programskom razdoblju 2014. – 2020., analizu zaprimljenih odgovora u okviru anketnih upitnika provedenih nad konvencionalnim i ekološkim proizvođačima i kupcima prehrambenih proizvoda te provedbu stručnih radionica za potrebe izrade SWOT analize i definiranje pripadajućih mjera, identificirani su sljedeći prostori za poboljšanje učinkovitosti mjera potpore i finacijskih instrumenata u ekološkom sektoru u odnosu na programsko razdoblje 2014. – 2020.:

► Kako bi se umanjio identificirani otpor konvencionalnih proizvođača prelasku na ekološki način proizvodnje, potrebna je provedba aktivnosti izravno povezanih s utvrđenim slabostima ekološkog sektora. Stoga se sredstva u razdoblju od 2023. do 2030. godine trebaju posebice usmjeriti na **poticanje informiranosti i osviještenosti proizvođača o ekološkoj proizvodnji, pružanje podrške u procesu prelaska na ekološku proizvodnju, osiguranje dostupnosti adekvatnog poljoprivrednog reprodukcijskog materijala te jačanje proizvodnih, skladišnih i prerađivačkih kapaciteta**.

► Uz poticanje veće i kvalitetnije proizvodnje ekoloških proizvoda, raspoloživa finacijska sredstva će biti posebice usmjerena na **provođenje aktivnosti kojima će se dodatno potaknuti potražnja i jačati povjerenje potrošača u ekološke proizvode**, kao što su informiranje potrošača, transparentnost i dostupnost podataka o ekološkoj proizvodnji i proizvođačima te poticanje potrošnje ekoloških proizvoda (poticanje provedbe zelene javne nabave, te jačanje potrošnje ekoloških proizvoda u javnim ustanovama - vrtićima, školama, bolnicama i domovima za starije i nemoćne).

► Obzirom na identificiranu slabost hrvatskog ekološkog sektora u pogledu rasprostranjenosti velikog broja subjekata s malim i raštrkanim proizvodnim površinama te nužnosti za osiguranje finacijske održivosti, financiranje će biti usmjereno i na **poticanje udruživanja ekoloških proizvođača u interesna udruženja** kako bi se povećala njihova konkurentnost.

► Kako bi se osigurala transparentnost i vidljivost ekološke proizvodnje i proizvođača, učinkovito praćenje razvoja ekološkog sektora te stvaranje preduvjeta za definiranje prioriteta javne poljoprivredne politike u narednim razdobljima, **potrebno je osigurati financijska sredstva za sustavno praćenje i pohranu podataka u vidu uspostave nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje** koji bi sadržavao sve relevantne podatke za sve dionike u sektoru (statističke podatke, primjenjive propise, upute, obrasce, podatke o certificiranim subjektima, podatke o dostupnim proizvodima, stručne savjete za proizvođače, itd.).

► Obzirom na nedovoljno iskorišten potencijal plasiranja ekoloških poljoprivrednih proizvoda u turizmu, **nužno je unaprjeđenje prodaje ekoloških proizvoda u sklopu turizma** uspostavom nacionalnog okvira za eko-ugostiteljske objekte i gastro-ekološkog standarda.

Dosadašnje mjere za poticanje ekološke poljoprivrede su bile primarno usmjerene na poticanje rasta površina pod ekološkom proizvodnjom što nije proizvelo odgovarajući usporedivi učinak i na rast proizvodnje i ponude ekoloških proizvoda na tržištu RH. Stoga će u narednom razdoblju **naglasak biti stavljen na ciljeve i mjere kojima se nastoji utjecati na rast potražnje i posljedično rast količina hrvatskih ekoloških proizvoda na tržištu**. Navedeno će se pratiti odgovarajućim pokazateljima ishoda (ciljane vrijednosti pokazatelja definirane su u poglavlju 10. *Okvir za praćenje i vrednovanje*).

► Uspješnost definiranih mjera i isplaćenih sredstava **pratit će se tijekom cijele provedbe Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.** kako je navedeno u poglavlju 10. *Okvir za praćenje i vrednovanje* . Naime, vrednovanjem uspješnosti Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. na sredini razdoblja, odnosno 2027. godine, otvara se prostor za prilagodbu pojedinih mjera odnosno definiranje novih mjera čijom će se provedbom omogućiti ostvarenje svih pokazatelja ishoda Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

9. TERMINSKI PLAN

Za svaku od definiranih mjera predviđeno je odgovarajuće razdoblje provedbe kako je navedeno u tablici u nastavku.

Tablica 28 : Plan provedbe mjera Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. - 2030.

Šifra mjere	Mjera	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
M1	Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji								
M2	Obvezne edukacije za ekološke proizvođače								
M3	Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika								
M4	Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga								
M5	Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja								
M6	Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje								
M7	Nacionalna promotivna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture								
M8	Dan hrvatske eko hrane								
M9	Uvođenje ekološke proizvodnje u kurikulum za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete te poticanje uspostave ekoloških vrtova								
M10	Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda								
M11	Potpore za nove ekološke proizvođače								
M12	Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište								
M13	Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala								
M14	Sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu								
M15	Razvoj banke ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala								
M16	Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala								

M17	Potpore za ekološku proizvodnju po površini							
M18	Potpore za ulaganja ekoloških proizvođača i prerađivača							
M19	Potpore za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda							
M20	Potpore za uspostavu i razvoj poslovanja malih ekoloških proizvođača (prema modelu za male poljoprivrednike)							
M21	Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača							
M22	Potpore za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača							
M23	Potpore za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača							
M24	Potpore za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode							
M25	Potpore za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda							
M26	Potpore za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača							
M27	Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu							
M28	Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte							
M29	Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima							
M30	Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda							
M31	Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda							
M32	Podrška za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi							
M33	Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama							
M34	Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških							

	proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu								
M35	Edukacija i animacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane								
M36	Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi								
M37	Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke akvakulture								
M38	Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva								
M39	Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja								
M40	Potpore za povećanje bioraznolikosti								

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

10. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Okvir za praćenje i vrednovanje definiran je u skladu s nadležnim zakonodavnim, metodološkim te okvirom postupanja prilikom praćenja provedbe i vrednovanja učinaka javnih politika i akata strateškog planiranja.

10.1. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

Praćenje provedbe Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. uključuje praćenje ostvarenja pokazatelja ishoda za definirane posebne ciljeve te ostvarenja pokazatelja rezultata za pojedine mjere.

Kako bi aktivnosti praćenja bile kontinuirane te kako bi se otklonile sve smetnje i prepreke za provedbu mjera i ostvarenje posebnih ciljeva Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030., provodit će se aktivnosti predstavljene u nastavku.

Osnivanje Radne jedinice unutar Ministarstva poljoprivrede za upravljanje provedbom Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Posebna **Radna jedinica** zadužena za upravljanje provedbom Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. uspostaviti će se unutar Ministarstva poljoprivrede. Radna jedinica će biti zadužena za kontinuirano praćenje rada nositelja provedbe svih mjera te će se sastojati od predstavnika različitih Uprava Ministarstva poljoprivrede, zaduženih za provedbu pojedinih mjera.

Osnivanje Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. će se sastojati od predstavnika Ministarstva poljoprivrede, odnosno tijela državne uprave zaduženog za izradu i provedbu ovog akta, kao i od predstavnika svih tijela koja će biti zadužena za provedbu pojedinih mjera definiranih ovim dokumentom. Povjerenstvo će se sastajati minimalno dva puta godišnje.

Praćenje i izvještavanje o provedbi

Praćenje i izvještavanje o provedbi Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. provoditi će Ministarstvo poljoprivrede na sljedeći način:

- Pripremom **Godišnjeg izvješća o provedbi Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.** za čiju će izradu biti zaduženo Ministarstvo poljoprivrede odnosno Radna jedinica unutar Ministarstva poljoprivrede koja će upravljati provedbom Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. Godišnje izvješće će minimalno sadržavati informacije o napretku postizanja definiranih vrijednosti pokazatelja ishoda i posebnih ciljeva kao i informacije o provedbi mjera i ostvarenju pokazatelja rezultata. Izvješće će također sadržavati i analizu rizika i pripadajućih preventivnih i korektivnih mjera.
- Izradom **polugodišnjih izvješća o provedbi pojedinih mjera**. Nositelji provedbe pojedinih mjera bit će zaduženi za polugodišnje izvještavanje (ili češće, ovisno o potrebi) o napretku pojedinih mjera i ostvarenju pripadajućih pokazatelja rezultata. Izvješća će nositelji provedbe dostavljati Radnoj jedinici koja će upravljati provedbom Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

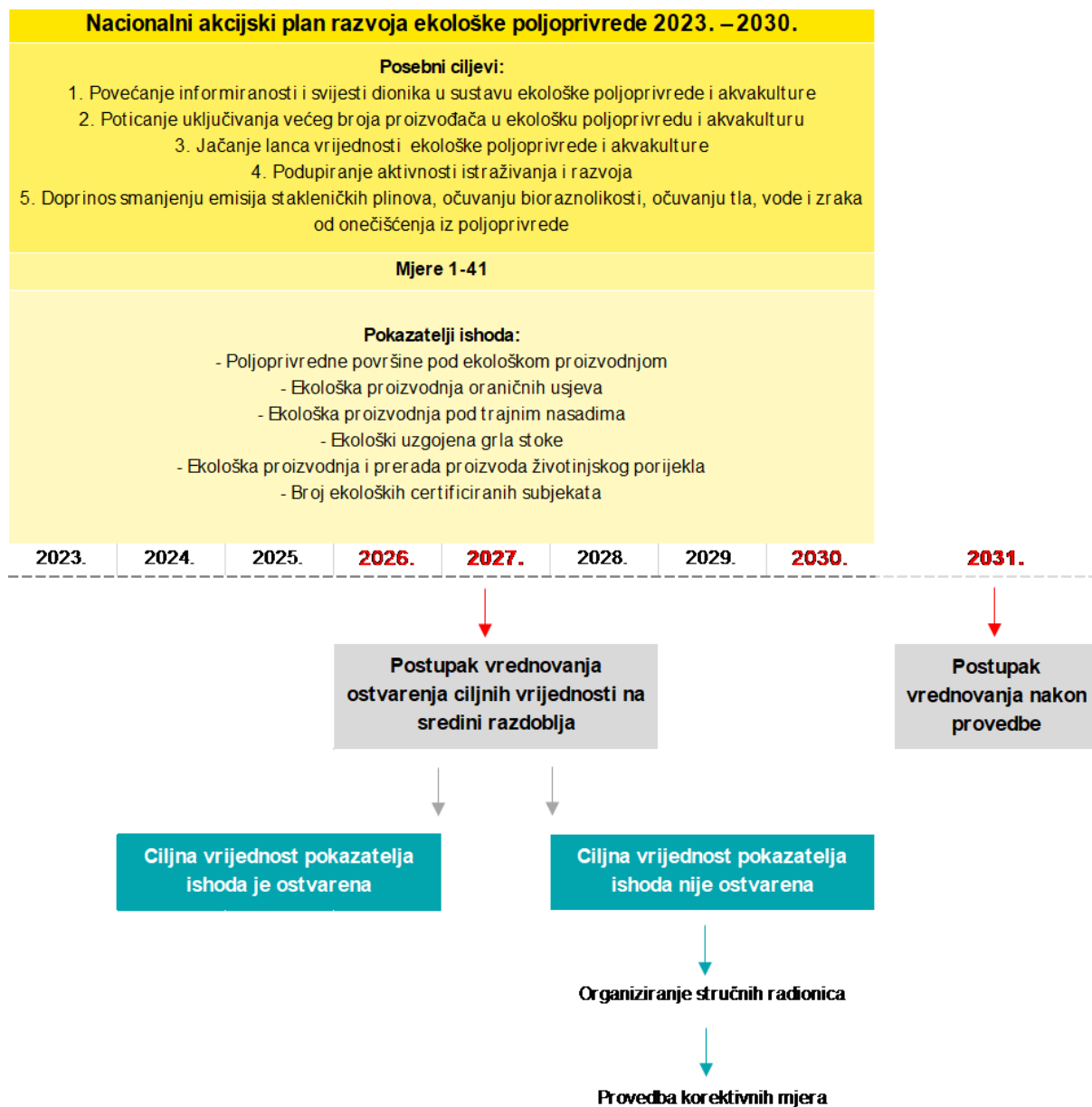
10.2. VREDNOVANJE

Provedba postupka vrednovanja Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. imat će za cilj utvrđivanje stupnja ostvarenja utvrđenih posebnih ciljeva te mjera, ali i uzroka i alternativnih mogućnosti provedbe u cilju poboljšanja rezultata. Radi se o neizostavnoj aktivnosti koja će omogućiti procjenu potrebe za donošenjem relevantnih odluka kako bi se osigurala održiva provedba strateškog dokumenta. Vrednovanje će se provesti:

- na sredini provedbenog razdoblja te nakon provedbe,
- od strane unutarnjih i vanjskih stručnjaka te

- sukladno sljedećem modelu:

Slika 12 : Model postupka vrednovanja Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Postupak vrednovanja na sredini provedbe provest će se tijekom 2027. godine te će biti fokusiran na vrednovanje ostvarenja ciljnih vrijednosti za 2026. godinu. U slučaju utvrđivanja kako pojedine ciljne vrijednosti nisu ostvarene, uzroci će se utvrditi provedbom stručnih radionica s ekološkim proizvođačima te vanjskim stručnjacima (vanjski savjetnici te predstavnici akademske zajednice). Prilikom utvrđivanja uzroka neostvarenja ciljnih vrijednosti, u obzir će se uzeti sljedeći

rizici te provesti pripadajuće korektivne mjere kako bi se osiguralo postizanje ciljnih vrijednosti nakon provedbe:

- u slučaju da se pojedina mjera ocijeni kao potrebna, ali u provedbi se ostvare rizici koji znatno otežavaju provedbu iste, pristupit će se **revidiranju iste**,
- u slučaju utvrđivanja da pojedina mjera nije potrebna korisnicima, razmotrit će se **prestanak provedbe iste**,
- u slučaju utvrđivanja potreba korisnika koje nisu adresirane postojećim mjerama, a značajno utječu na razvoj ekološke poljoprivrede, pristupit će se **osmišljavanju novih mjera** usklađenih s utvrđenim potrebama,
- u slučaju da se kao uzrok neostvarenja ciljnih vrijednosti utvrdi kašnjenje provedbe pojedine mjere, pristupit će se **revidiranju vremenskog plana provedbe te mjere**,
- u slučaju da planirana financijska sredstva nisu dostatna za provedbu pojedine mjere, pristupit će se **revidiranju financijskog plana provedbe te mjere**,
- u slučaju da je ostvaren višak financijskih sredstava za mjere čija je provedba završena, pristupit će se **realokaciji raspoloživih sredstava na druge mjere**.

Postupak vrednovanja nakon provedbe provest će se tijekom 2031. godine te će se vrednovati ostvarenje ciljnih vrijednosti za 2030. godinu. U slučaju da se utvrdi kako pojedine ciljne vrijednosti nisu ostvarene, Ministarstvo poljoprivrede izradit će Preporuke za naredno razdoblje u sklopu kojih će biti identificirani provedbeni rizici te smjernice kako iste izbjeći u narednom razdoblju. Preporuke će biti sastavni dio strateškog dokumenta za poticanje razvoja ekološke poljoprivrede i akvakulture koji će obuhvaćati razdoblje nakon 2030. godine. U nastavku su prikazane tablice koje sadrže vrijednosti koje će se pratiti na razini posebnih ciljeva i pripadajućih mjera. Svi pokazatelji povezani su sa svim posebnim ciljevima.

Tablica 29 : Pokazatelji ishoda, njihove početne i ciljane vrijednosti

Naziv pokazatelja ishoda	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2030.)
Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom (u hektarima)	108.659 ha (DZS, 2020.)	262.586 ha (optimistični scenarij) 147.782 ha (realni scenarij) 129.745 ha (pesimistični scenarij)	472.871 ha (optimistični scenarij) 181.409 ha (realni scenarij) 146.029 ha (pesimistični scenarij)
Poljoprivredne površine pod ekološkom proizvodnjom (u postotku u odnosu na ukupne poljoprivredne površine)	7,2% (DZS, 2020.)	17,43% (optimistični scenarij) 9,81% (realni	31,39% (optimistični scenarij) 12,04% (realni

		scenarij)	scenarij)
		8,61% (pesimistični scenarij)	9,7% (pesimistični scenarij)
Ekološka proizvodnja oraničnih usjeva	183.563 t (DZS, 2020.)	732.975 t (optimistični scenarij) 272.018 t (realni scenarij) 219.184 t (pesimistični scenarij)	1.844.838 t (optimistični scenarij) 353.568 t (realni scenarij) 246.693 t (pesimistični scenarij)
Ekološka proizvodnja pod trajnim nasadima	10.410 t (DZS, 2020.)	87.436 t (optimistični scenarij) 17.064 t (realni scenarij) 13.172 t (pesimistični scenarij)	361.287 t (optimistični scenarij) 23.723 t (realni scenarij) 15.409 t (pesimistični scenarij)
Ekološki uzgojena grla stoke	99.085 t (DZS, 2020.)	416.910 t (optimistični scenarij) 183.060 t (realni scenarij) 126.522 t (pesimistični scenarij)	181.324.139 t (optimistični scenarij) 2.888.604 t (realni scenarij) 252.750 t (pesimistični scenarij)
Ekološka proizvodnja i prerada proizvoda životinjskog porijekla	5.083 t (Ministarstvo poljoprivrede, 2020.)	11.653 t (optimistični scenarij) 10.515 t (realni scenarij) 7.210 t (pesimistični scenarij)	20.259 t (optimistični scenarij) 17.073 t (realni scenarij) 9.103 t (pesimistični scenarij)
Broj ekoloških certificiranih subjekata	5.783 (Ministarstvo poljoprivrede, 2020.)	10.343 (optimistični scenarij) 8.504 (realni scenarij) 6.905 (pesimistični scenarij)	15.240 (optimistični scenarij) 10.997 (realni scenarij) 7.772 (pesimistični scenarij)

Izvor: DZS, Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 30 : Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030. i pripadajući pokazatelji rezultata

Mjere Nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede 2023. – 2030.	Pripadajući pokazatelj rezultata	Godina ostvarenja
M1 - Aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji	Održane sve aktivnosti informiranja za potencijalne mlade poljoprivrednike i nove poljoprivrednike u ekološkoj proizvodnji	2030.
M2 - Obvezne edukacije za ekološke proizvođače	Održane sve planirane edukacije za ekološke proizvođače	2030.
M3 - Potpore za sustav savjetovanja poljoprivrednika	Broj dodijeljenih potpora za sustav savjetovanja poljoprivrednika	2030.
M4 - Uspostava i edukacija specijaliziranih savjetnika za ekološku proizvodnju kroz ustroj posebne organizacijske jedinice Službe za pružanje savjetodavnih usluga	Održane sve planirane edukacije za savjetnike zadužene za ekološku proizvodnju	2030.
M5 - Potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu i održavanje pilot ekoloških gospodarstava, demonstracijskih centara i programa osposobljavanja	2030.
M6 - Uspostava nacionalnog informacijskog sustava ekološke proizvodnje	Uspostavljen nacionalni informacijski sustav ekološke proizvodnje	2025.
M7 - Nacionalna promotivna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture	Provedena nacionalna kampanja za podizanje razine osviještenosti potrošača o proizvodima ekološke poljoprivrede i akvakulture	2030.
M8 - Dan hrvatske eko hrane	Održani Dani hrvatske eko hrane (1 godišnje)	2030.
M9 - Uvođenje ekološke proizvodnje u kurikulum za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete te poticanje uspostave ekoloških vrtova	Ekološka proizvodnja uvedena u kurikulume za vrtiće, osnovne i srednje škole te fakultete Broj dodijeljenih potpora odgojno-obrazovnim ustanovama za ekološke vrtove	2030.
M10 - Uspostava baze podataka o tržištu ekoloških proizvoda	Uspostavljena baza podataka o tržištu ekoloških proizvoda	2025.
M11 - Potpore za nove ekološke proizvođače	Broj dodijeljenih potpora za nove ekološke proizvođače	2030.
M12 - Potpore za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda prilikom stavljanja na tržište	Broj dodijeljenih potpora za troškove kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda	2030.
M13 - Potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala	Dodijeljene potpore za proizvođače ekološkog sjemenskog i sadnog materijala	2030.
M14 - Sufinanciranje dodatnih troškova kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu	Dodijeljene potpore za dodatne troškove kontrole i oslobođenje pristojbi za upis na sortnu listu	2030.
M15 - Uspostava banke ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala	Uspostavljena banka ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala	2026.
M16 - Potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala	Dodijeljene potpore za održavatelje ekoloških autohtonih i tradicijskih sorti sjemenskog i sadnog materijala	2030.
M17 - Potpore za ekološku proizvodnju po površini	Broj dodijeljenih potpora za održavanje ekoloških praksi	2030.
M18 - Potpora za ulaganja ekoloških	Broj dodijeljenih potpora za ulaganja	2030.

proizvođača i prerađivača	ekoloških proizvođača i prerađivača	
M19 - Potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda	Broj dodijeljenih potpora za prerađivačke kapacitete za preradu ekoloških mesnih i mliječnih proizvoda	2030.
M20 - Potpora za uspostavu i razvoj poslovanja malih ekoloških proizvođača (prema modelu za male poljoprivrednike)	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu malih tržišnih ekoloških gospodarstava	2030.
M21 - Pojednostavljeni zahtjevi za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača	Prilagođen zakonodavni okvir za proizvođačke organizacije ekoloških proizvođača	2024.
M22 - Potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača	Broj dodijeljenih potpora za tržišno povezivanje ekoloških proizvođača	2030.
M23 - Potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača	Broj dodijeljenih potpora za promociju proizvoda na unutarnjem tržištu za skupine ekoloških proizvođača	2030.
M24 - Potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu distribucijskih i prerađivačkih centara za ekološke proizvode	2030.
M25 - Potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda	Broj dodijeljenih potpora za uspostavu kratkih lanaca opskrbe ekološkim proizvoda	2030.
M26 - Potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača	Broj dodijeljenih potpora za razvoj turističkih aktivnosti na gospodarstvima ekoloških proizvođača	2030.
M27 - Uspostava pravnog okvira za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt prema nacionalnom standardu	Uspostavljen nacionalni okvir za dodjeljivanje oznake eko ugostiteljski objekt	2024.
M28 - Sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte	Broj dodijeljenih potpora za sufinanciranje troškova certifikacije za ugostiteljske objekte	2030.
M29 - Uvođenje obveze korištenja hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima	Uspostavljeno obvezno korištenje hrvatskog ekološkog znaka na hrvatskim ekološkim proizvodima	2023.
M30 - Uspostava nacionalne oznake biodinamičkog proizvoda	Uspostavljena nacionalna oznaka biodinamičkog proizvoda	2023.
M31 - Sufinanciranje certifikacije nacionalnom oznakom biodinamičkog proizvoda	Broj dodijeljenih potpora za sufinanciranje troškova certifikacije za biodinamičke proizvode	2030.
M32 - Podrška za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi	Provedene edukacije za grupe proizvođača (udruge) i proizvođačke organizacije za pristupanje javnoj nabavi	2030.
M33 - Edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama	Provedene edukacije o važnosti ekoloških proizvoda za provoditelje postupaka javne nabave tj. voditelje prehrane u javnim ustanovama	2030.
M34 - Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu	Uspostava lokalnih / regionalnih modela za uvrštenje ekoloških proizvoda u javne institucije kroz javnu nabavu	2024.
M35 - Edukacija i animacija organizatora prehrane o prednostima ekološke hrane	Održane sve planirane edukacije i animacije organizatora prehrane	2030.
M36 - Uspostava propisa o obaveznom minimalnom udjelu ekoloških proizvoda u školskoj shemi	Uspostavljen obavezan minimalan udio ekoloških proizvoda u školskoj shemi	2024.
M37 - Istraživačke aktivnosti usmjerene na razvoj ekološke poljoprivrede i ekološke	Broj dodijeljenih potpora za subvencioniranje istraživačkih aktivnosti vezanih za ekološku	2030.

akvakulture	proizvodnju od strane znanstvenih institucija ili ekoloških proizvođača	
M38 - Poticanje suradnje znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača – pilot gospodarstva	Broj dodijeljenih potpora za subvencioniranje istraživačkih aktivnosti vezanih za ekološku proizvodnju od strane partnerstava znanstvenih institucija i ekoloških proizvođača	2030.
M39 - Potpore za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja	Broj dodijeljenih potpora za korištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj proizvodnji te za uvođenje ekoloških praksi/ulaganja	2030.
M40 - Potpore za povećanje bioraznolikosti	Broj dodijeljenih potpora za povećanje bioraznolikosti	2030.

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede